

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ & ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

Διπλωματική Εργασία

**"Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΥ ΜΕ ΤΙΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΠΟΥ
ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΥΝ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΟΙ
ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΙΔΡΟΥΝ ΣΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ"**

της ΑΡΖΟΓΛΟΥ ΣΤΕΦΑΝΙΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΣΤΑΜΟΥ ΕΛΕΝΗ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης στη
διοίκηση & οργάνωση εκπαιδευτικών μονάδων

Θεσσαλονίκη, Νοέμβριος 2019

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία δεν αποτελεί προϊόν λογοκλοπής, είναι προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας, η βιβλιογραφία και οι πηγές, που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα με παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία, όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή. Επισημαίνεται, πως η συγκεκριμένη επιλογή βοηθά στον περιορισμό της λογοκλοπής διασφαλίζοντας με αυτόν τον τρόπο το/τη συγγραφέα.

Ημερομηνία

09-11-2019

Η δηλούσα

Αρζόγλου Στεφανία

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η συγκεκριμένη μελέτη επικεντρώνεται στη συνεργασία του εκπαιδευτικού με τις οικογένειες των παιδιών με συναισθηματικού τύπου δυσκολίες και αποτελείται από το θεωρητικό και από το ερευνητικό μέρος.

Όσον αφορά στο θεωρητικό, αρχικά αναφέρονται συγκεκριμένα συναισθηματικά προβλήματα που δύνανται να εμφανιστούν στην παιδική ηλικία, καθώς και οι αιτίες τους. Στη συνέχεια, αναζητούνται οι εκδηλώσεις των παραπάνω δυσπραγιών στο σχολικό περιβάλλον και στη σχολική τάξη, καθώς και οι πηγές αυτών. Εξετάζεται, στα πλαίσια της ύπαρξης των δυσκολιών, ο ρόλος του εκπαιδευτικού και δίδεται ιδιαίτερη σημασία στο σωστό χειρισμό από τον ίδιο σε πρώτο επίπεδο, αλλά και από τους γονείς των παιδιών σε επόμενο, με απώτερο σκοπό την εξομάλυνσή των παραπάνω δυσκολιών. Ιδιαίτερη αναφορά πραγματοποιείται στην κατάρτιση του εκπαιδευτικού προσωπικού, όχι μόνο ως προς τον εντοπισμό των συναισθηματικών διαταραχών, αλλά και στην κατάλληλη διαπαιδαγώγηση που παρέχεται, μέσω μιας προσέγγισης ολιστικής από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη. Έμφαση δίδεται στην ομαλή συνεργασία μεταξύ των οικογενειών των μαθητών/-τριών με συναισθηματικές διαταραχές και των δασκάλων αυτών: ερευνώνται συνεπώς, τα οφέλη της επιτυχημένης συνεργασίας, όπως επίσης και οι παράγοντες που καθιστούν την παραπάνω επικοινωνία μη αποτελεσματική. Οι λανθασμένες αλλά και οι τελέσφορες στάσεις συνεργασίας, διαχωρίζονται σε εκείνες των εκπαιδευτικών και σε αντίστοιχες των οικογενειών και μελετώνται εκτενέστερα. Ακολούθως, αναφέρονται προτάσεις αποτελεσματικών στρατηγικών στην οικοδόμηση ισορροπημένων σχέσεων ανάμεσα στο σχολείο και στην οικογένεια, οι οποίες μπορούν να επηρεάσουν θετικά τις αμφότερες πλευρές με τρόπους που αναφέρονται παρακάτω σε ξεχωριστές κατηγορίες. Παρατίθενται δύο χαρακτηριστικά παραδείγματα προγραμμάτων επικοινωνιακών στρατηγικών που εφαρμόστηκαν στο εξωτερικό ως προτεινόμενες για τη δόμηση αγωγικής συνεργασίας σχολείου- οικογένειας. Ως ανακεφαλαίωση του θεωρητικού μέρους εξάγονται συμπεράσματα από τις προηγηθείσες έρευνες.

Έπειτα, ακολουθεί η μεθοδολογία της παρούσας έρευνας, αφού προηγουμένως εντοπίζονται τα κενά των προηγουμένων. Πραγματοποιείται η περιγραφή της μεθοδολογίας που αποτέλεσε το σκαρίφημα της εργασίας. Κατόπιν των συνεντεύξεων, προκύπτουν οι απαντήσεις των ερευνητικών ερωτημάτων. Τέλος, ακολουθεί η συζήτηση, τα συμπεράσματα και οι προτάσεις.

ABSTRACT

This study focuses on the partnership of the teacher with the families of the children that have emotional difficulties. It consists of the theoretical and the research part.

As far as the theoretical part is concerned, at first, specific emotional problems, that can be showed up in childhood, are mentioned. Also, their causes are referred. Then, the conducts and the sources of the above difficulties, in school and in class surroundings, are searched. Teacher's role is examined, in the limits of difficulties' existence. Particular attention is paid to the right handling from the teacher's side at first level and from the parents' at second. The whole purpose is the conflict resolution on the specific difficulties. Teacher's education concerning the discovery of the child's difficulties and the appropriate edification is reported specifically, through a holistic approach on all parties involved. Emphasis is given at regular cooperation between families and teachers of students with emotional disorders: As a result, the benefits of the successful partnership and the reasons why the above communication is non-effective, are examined. Mistaken and efficient attitudes of cooperation are divided to those of teachers and the equivalent of the families and are investigated on a grater scale. Subsequently, proposals of effective strategies, in building well-balanced relationships between school and family, are mentioned. These strategies can affect both sides in ways that are cited in different categories. Two typical examples of communicative strategies cycles, that have been implemented abroad as proposed for the creation of commendable partnership between school and families are stated. Summarizing the theoretical part, conclusions are exported by the studies that have been conducted in the past.

Afterwards, methodology of the present essay follows. Before that, the shortcomings of the past studies are detected. The description of the methodology, which constituted the outline of the work, is carried out. Consequently, after the interviews, the answers of the question of the research arise. At last, the discourse, the conclusions and the proposals follow.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΕΙΣΑΓΩΓΗ..... σελ 8
- **ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ:**
- 1. ΟΙ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ.....σελ 10
 - 1.1.....σελ 10
 - 1.2.....σελ 11
 - 1.2.1.....σελ 11
 - 1.2.2.....σελ 12
- 2. ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΤΑΞΗ.....σελ13
 - 2.1.....σελ.13
 - 2.2.....σελ.13
 - 2.2.1.....σελ 14
 - 2.3.....σελ.15
 - 2.3.1.....σελ.15
 - 2.3.2.....σελ.16
- 3. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΕ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΟΣ.....σελ17
 - 3.1.....σελ.18
- 4. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΕ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ.....σελ20
- 5. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΟΝ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΟΣ.....σελ22
- 6. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ.....σελ.23
 - 6.1.....σελ23
 - 6.2.....σελ25
 - 6.3.....σελ25
- 7. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΚΑΘΙΣΤΟΥΝ ΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΜΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ.....σελ26
 - 7.1.....σελ27
 - 7.2.....σελ28

- 7.3.....σελ29
- 8.ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ- ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ.....σελ30
- 8.1.....σελ30
- 8.2.....σελ31
- 8.3.....σελ32
- 9. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ.....σελ32
- 10. ΘΕΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΠΙΤΥΧΟΥΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΟΝΕΩΝ - ΔΑΣΚΑΛΩΝ.....σελ33
- 10.1.....σελ33
- 10.2.....σελ33
- 10.3.....σελ34
- 11.ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΙ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ.....σελ34
- 12. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ.....σελ35
- 13. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ-ΜΕΘΟΔΟΣ ΔΟΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΩΝ.....σελ36
- ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ**
- 14. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....σελ39
- 15. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ.....σελ40
- 16. ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ.....σελ42
- 16.1.....σελ42
- 16.2.....σελ44
- 16.3.....σελ47
- 16.4.....σελ49
- 16.5.....σελ51
- 16.6.....σελ53
- 17. ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....σελ56
- 18. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....σελ58
- 19. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....σελ60

- ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....σελ61
- ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1.....σελ64
- ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2.....σελ152

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αντικείμενο της συγκεκριμένης έρευνας αποτελεί η συνεργατική σχέση ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και στις οικογενειών των μαθητών που εμφανίζουν διαταραχές συναισθηματικού τύπου, καθώς και οι παράγοντες που επηρεάζουν τη διαμόρφωσή της. Εύλογα λοιπόν θα μπορούσε να ειπωθεί ότι μελετάται η δόμηση των σχέσεων μεταξύ σχολείου και οικογένειας στα σύγχρονα σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Έναυσμα της ενασχόλησης με το παρόν θέμα αποτέλεσε ο προβληματισμός σχετικά με τους τρόπους της συνεργατικής συνδιαλλαγής που αναπτύσσονται μεταξύ των δασκάλων και των γονέων, ο οποίος πηγάζει από την επικοινωνία τους σχετικά με σημαντικά ζητήματα παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές ("Διαταραχές του συναισθήματος με έναρξη ειδικά στην παιδική ηλικία" σύμφωνα με το ICD-10 ταξινομικό σύστημα) στο πλαίσιο του σύγχρονου σχολείου. Στην ποικιλία και το πλήθος των παραδειγμάτων της καθημερινής ζωής υπάρχει ασυμβατότητα και ελλείψεις στην επικοινωνία τους, ιδιαίτερα όταν η αμοιβαία εμπιστοσύνη, η συνεργασία, αλλά και η αμοιβαία ανατροφοδότηση τείνουν να δείχνουν ισχνές. Το αποτέλεσμα όλων των παραπάνω είναι η σύγκρουση ή και οι τριβές μεταξύ των μελών των δύο συστημάτων.

Στόχοι της παρούσας μελέτης λοιπόν αποτελούν η ανάδειξη της βαρύνουσας σημασίας στη συνεργασία του σχολείου και της οικογένειας του παιδιού που δυσκολεύεται εξαιτίας των συναισθηματικών και ψυχικών διαταραχών που εκδηλώνει, ο εντοπισμός των παραγόντων που δυσχεραίνουν τη γόνιμη συνεργασία τους, καθώς και η παρουσίαση αποτελεσματικών πρακτικών στην υγιή επικοινωνία εκπαιδευτικών και των γονέων τους, η οποία εξελίσσει το παιδί συναισθηματικά, ηθικά, κοινωνικά, νοητικά και γνωστικά (Herbert M, 1998). Η ανάπτυξη συστηματικών διαλογικών σχέσεων ανταλλαγής πληροφοριών αποτελούν ζήτημα αποφασιστικής σημασίας για τη σχολική επίδοση, την κοινωνικοποίηση, την εξέλιξη της προσωπικότητάς του και τη μελλοντική ακαδημαϊκή, επαγγελματική και κοινωνική εξέλιξη των παιδιών, ειδικά αυτών που παρουσιάζουν διάφορα προβλήματα.

Οι πρώτες έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί στο εξωτερικό (Η.Π.Α. και Αγγλία) αναφορικά με τη σχέση του σχολείου με την οικογένεια γενικά, αναφέρουν την εμπλοκή της οικογένειας στην εκπαιδευτική διαδικασία το 1960 όταν οι ανεπτυγμένες χώρες δημιούργησαν τις συνθήκες για την αύξηση των πολιτών στη λήψη αποφάσεων, δίνοντας παράλληλα τη δυνατότητα στους γονείς να εμπλακούν ενεργά στη συνεργασία με το σχολείο

(Beattie N, 1985). Από τότε μέχρι σήμερα στο σημερινό χρονολογικό πλαίσιο έχουν γίνει σημαντικά βήματα στην εξέλιξη της σχέσης αυτής, δεδομένου ότι ο παιδαγωγικός ρόλος του σχολείου σχετίζεται με μια πιο ολιστική προσέγγιση, ενώ ταυτόχρονα οι επιστήμες της ψυχολογίας και της κοινωνιολογίας έχουν προοδεύσει ως προς τη διαχείριση ειδικών προβλημάτων του μαθητή. Ωστόσο, για να επιτευχθεί η διαμόρφωση ενός σχολείου ανταποκρινόμενου στις σύγχρονες ανάγκες της ελληνικής οικογένειας, αλλά και η ενσωμάτωση και εξέλιξη του παιδιού με ψυχοσυναισθηματικά προβλήματα ("Μεικτές διαταραχές της διαγωγής και του συναισθήματος" σύμφωνα με το ICD-10 ταξινομικό σύστημα) χρειάζονται περαιτέρω έρευνες. Στην πορεία αυτή οδεύει και η παρούσα εργασία, η οποία αποσκοπεί στην υποστήριξη των παραπάνω μαθητών και των οικογενειών τους, στην εναρμόνιση της σχολικής και της οικογενειακής πραγματικότητας, στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη της προσωπικότητας όλων των μαθητών, στην αποδοχή και την ενσωμάτωση των παιδιών με προβλήματα, στην υποστήριξη του ρόλου του εκπαιδευτικού αλλά και του γονεϊκού ρόλου και τέλος στην αποτελεσματική συνεργασία γονέων και δασκάλων για τη μαθησιακή και συναισθηματική πρόοδο των παιδιών.

Η παρούσα εργασία αποτελείται από δύο μέρη: το πρώτο που αναπτύσσει τη θεωρητική μελέτη του ζητήματος και το δεύτερο που σχετίζεται με την ερευνητική.

Εξετάζονται ακολούθως:

Οι διαταραχές του συναισθήματος στην παιδική ηλικία ("Μεικτές διαταραχές της διαγωγής και του συναισθήματος" σύμφωνα με το ICD-10 ταξινομικό σύστημα), οι τρόποι εκδήλωσής τους στα διάφορα περιβάλλοντα, η σχολική φοβία και το άγχος ("Διαταραχές του συναισθήματος με έναρξη ειδικά στην παιδική ηλικία" σύμφωνα με το ICD-10 ταξινομικό σύστημα) ως σημαντικά ζητήματα συναισθηματικών προβλημάτων, ο ρόλος των γονέων και των εκπαιδευτικών ξεχωριστά αναφορικά με το πρόβλημα του παιδιού, η σημασία της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στη σωστή διαχείριση των ψυχικών νόσων των μαθητών, ο ρόλος της συνεργασίας μεταξύ του σχολείου και της οικογένειας σε γενικές περιπτώσεις αλλά και σε αυτές των συναισθηματικών διαταραχών, οι παράγοντες που καθιστούν την επικοινωνία- με τους γονείς από τη μία σκοπιά, αλλά και με τους δασκάλους από την άλλη- μη αποτελεσματική, τα θετικά αποτελέσματα της αγαστής συνεργασίας μεταξύ γονέων και εκπαιδευτικών" για όλα τα μέλη του συστήματος και τέλος αναφέρονται ενδεικτικά δύο προγράμματα επικοινωνιακών στρατηγικών που έχουν εφαρμοστεί στο παρελθόν σε χώρες του εξωτερικού ως πρακτικές καινοτομίας. Ως συμπέρασμα στο θεωρητικό μέρος, εξάγονται

κάποιες προτάσεις- παρατηρήσεις σχετικά με τις προϋπάρχουσες έρευνες, πάνω στις οποίες βασίστηκε το πρώτο μέρος της εργασίας ώστε να δημιουργηθούν στη συνέχεια τα ερευνητικά ερωτήματα, να σχεδιαστεί και να πραγματοποιηθεί η μεθοδολογία της παρούσας έρευνας, σχετικά με τα κενά που εντοπίστηκαν παραπάνω.

Επισημαίνεται ακόμη ότι τα ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας σχετίζονται με βασικούς τομείς στους οποίους στηρίζεται η συνεργασία σχολείου και οικογένειας και που αφορούν: στη σημαντικότητα της συνεργασίας μεταξύ σχολείου και οικογένειας, στις καλές πρακτικές των αντίστοιχων συνεργατικών σχέσεων (δηλαδή στις διαδικασίες που αφορούν στην οργάνωση και στους κανόνες που τίθενται από τη σκοπιά κυρίως της σχολικής μονάδας και που παίζουν καταλυτικό ρόλο στην ισόρροπη σχέση που οικοδομείται), στην κατάρτιση των εκπαιδευτικών συνδυαστικά ή μη με τη σχολική εμπειρία τους, στους επιμέρους παράγοντες που ευνοούν τη συνεργασία, στην επίδραση της παραπάνω συνεργασίας στο παιδί που παρουσιάζει τις συναισθηματικού τύπου δυσκολίες και τέλος στα εμπόδια στην επικοινωνία μεταξύ των εμπλεκόμενων πλευρών.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

1. ΟΙ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

1.1. ΟΡΙΣΜΟΣ

Οι διαταραχές της συμπεριφοράς και του συναισθήματος ("Διαταραχές της συμπεριφοράς και του συναισθήματος με έναρξη συνήθως κατά την παιδική ηλικία και την εφηβεία" σύμφωνα με το ICD-10 ταξινομικό σύστημα) αφορούν σε δυσκολίες που αντιμετωπίζει το παιδί κατά την παιδική ηλικία στο οικογενειακό και στο σχολικό περιβάλλον αναφορικά με τη διαγωγή του, τις κοινωνικές του σχέσεις αλλά και με τη σχολική του επίδοση. Οι εν λόγω ειδικές δυσκολίες δύνανται να εμφανιστούν κατά περίπτωση και πριν τη σχολική ηλικία και συχνά συνυπάρχουν με άλλες (συννοσηρότητα) (Herbert M, 1998) .

1.2. ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΣΤΙΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΕΚΦΑΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ

Ως προς τις εκδηλώσεις των διαταραχών του συναισθήματος κατά την παιδική αλλά και την εφηβική ηλικία, αφορούν στο άγχος του αποχωρισμού και στην κατάθλιψη.

Πιο συγκεκριμένα, αναφορικά με το άγχος του αποχωρισμού ("Διαταραχές του συναισθήματος με έναρξη ειδικά στην παιδική ηλικία" σύμφωνα με το ICD-10 ταξινομικό σύστημα), πρόκειται για διαταραχή κατά την οποία εντοπίζεται και παρατηρείται υπέρμετρο άγχος σε όλα τα στάδια της αναπτυξιακής πορείας του παιδιού, χωρίς ωστόσο να υπάρχει απαραίτητα ιδιαίτερος λόγος γι' αυτό. Ως συνέπεια του παραπάνω, το άτομο εκδηλώνει έντονη ανησυχία κάθε φορά που απομακρύνεται από τους οικείους του, δείχνοντας εξαρτώμενο, μη μπορώντας να διαχειριστεί τις καταστάσεις και ως εκ τούτου αποκτώντας εμμονές και δυσκολευόμενο να διαχειριστεί την παραπάνω απομάκρυνση ή ακόμη και τη μοναχικότητά του. Συχνά αρνείται να πάει στο σχολείο (σχολική άρνηση), ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις εμφανίζει και σωματικές διαταραχές που πηγάζουν από τα συναισθηματικά προβλήματα που αντιμετωπίζει (Dowling E& Osborne E, 2001)

1.2.1. ΑΓΧΟΣ ΑΠΟΧΩΡΙΣΜΟΥ

Όσον αφορά τυπικές αντιδράσεις παιδιών εξαρτώμενων από τα οικεία τους πρόσωπα (έπειτα από την ηλικία των τριών ετών), αυτές θεωρούνται:

- η αναζήτηση περιττής βοήθειας κατά την οποία το εξαρτημένο παιδί δεν αυτενεργεί, αντίθετα απευθύνεται για βοήθεια σε ενήλικες οικείους του όχι μόνο όταν συναντά κάποιο εμπόδιο, αλλά ακόμη και όταν φέρνει σε πέρας μια συνηθισμένη ενέργεια
- η συνεχής αναζήτηση σωματικής επαφής (όταν για παράδειγμα το παιδί θέλει να κάθεται συνέχεια στην αγκαλιά της μητέρας του ή να κρατιέται σφιχτά πάνω της)
- η αναζήτηση σωματικής εγγύτητας δηλαδή η ανάγκη του παιδιού να βρίσκεται συνέχεια κοντά σε έναν μεγάλο
- η εξασφάλιση της προσοχής των άλλων, όταν το εξαρτώμενο άτομο επιζητά την προσοχή του ενήλικα στον οποίο έχει προσκολληθεί.

Σύμφωνα με τις παραπάνω παρατηρήσεις το συγκεκριμένο εξαρτώμενο παιδί επιζητά αδιάλειπτα την επιβεβαίωση και την επιδοκιμασία του περιβάλλοντός του ενώ μέσω

των συμπεριφορών αυτών φανερώνεται η προσωπική του αδυναμία να βασίζεται στις δικές του δυνάμεις (Herbert M, 1998).

1.2.2. ΚΑΤΑΘΛΙΨΗ

Ως προς τις εκδηλώσεις της κατάθλιψης σε παιδική και εφηβική ηλικία ("Διαταραχές της διάθεσης" σύμφωνα με το ICD-10 ταξινομικό σύστημα)- που αφορά σε καταθλιπτικά συμπτώματα, καταθλιπτικά επεισόδια, υποτροπιάζουσα καταθλιπτική διαταραχή και δυσθυμία- κατηγοριοποιείται σε τρεις τύπους ανάλογα με την ένταση και τη διάρκεια της , ενώ οι ενδείξεις της παρατηρούνται ιδιαίτερα στη διάθεση και στη συμπεριφορά του παιδιού/εφήβου: αναποφασιστικότητα ή ελαττωμένη ικανότητα σκέψης ή (και) συγκέντρωσης, αίσθημα αναξιότητας, χαμηλή αυτοεκτίμηση, δυσθυμία, θλίψη, ανηδονία, ψυχοκινητική διέγερση ή επιβράδυνση, απουσία ενέργειας, σωματικά ενοχλήματα, ανία, μειωμένο ενδιαφέρον για διάφορες δραστηριότητες , ευερεθιστότητα, δυσκολία κάλυψης βιολογικών καθημερινών αναγκών, τάσεις φυγής, σκέψεις θανάτου (Κουρκούτας, 2011) . Μελέτη παρακολούθησης καταθλιπτικών παιδιών διαπίστωσε ότι το 36% από αυτά ανέπτυξαν διαταραχή διαγωγής ως επιπλοκή της κατάθλιψης (Kovacs et al, 1981). Επιπροσθέτως, για την αναγνώριση της διαταραχής α) η ένταση, β) η εμμονή και γ) η πορεία ενός συμπτώματος βοηθούν στη διάκριση ανάμεσα σε μία φυσιολογική αντίδραση ενός ψυχοτραυματικού γεγονότος και στη διαπίστωση μιας ψυχοπαθολογικής εικόνας. Αξιοσημείωτο πάντως αποτελεί το γεγονός ότι η παιδική κατάθλιψη θεωρείται ιδιαίτερα διαδεδομένη στον τομέα της ψυχικής υγείας, ενώ αυξάνει τον κίνδυνο ανάπτυξης και άλλων διαταραχών στην ενήλικη ζωή του ατόμου (Αβραμίδου Ε, χ.χ.)

Γενικότερα συχνά τα παιδιά που εμφανίζουν συναισθηματικές διαταραχές ή προβλήματα ψυχικής έντασης, εμφανίζουν κάποιες εκδηλώσεις που οι κηδεμόνες τους τείνουν να επονομάζουν κακές ενώ οι ψυχολόγοι "συνήθειες εκτόνωσης της εσωτερικής έντασης" ή "συνήθειες εσωτερικής χαλάρωσης". (Ας μη παραβλέψουμε ότι συναντώνται και στη συμπεριφορά των φυσιολογικών παιδιών). Ενδεικτικές από αυτές είναι: η ονυχοφαγία, το πιπίλισμα του αντίχειρα και τα τικ. (Herbert M, 1998)

Κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στον εντοπισμό των προαναφερθεισών δυσκολιών παίζει εκτός από την οικογένεια και ο εκπαιδευτικός που παρατηρεί το παιδί σε περιβάλλον όπου αυτό εισπράττει καθημερινά ποικίλα ερεθίσματα από

διαφορετικές πλευρές και κατά συνέπεια οι διαταραχές εκδηλώνονται εντονότερα από ότι στο προστατευμένο οικογενειακό περιβάλλον του ατόμου.

2. ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΤΑΞΗ

Με βάση τα παραπάνω καθίσταται σαφές ότι οι διαταραχές του συναισθήματος επηρεάζουν και σχετίζονται με τη συμπεριφορά του παιδιού στο σχολικό περιβάλλον.

2.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

Ως συμπεριφορά ορίζεται η κάθε πράξη ή αντίδραση του παιδιού που δύναται να παρατηρηθεί και να περιγραφεί, καθώς και ο τρόπος που αυτή εκδηλώνεται, με τον οποίο δηλώνονται ή υπονοούνται η στάση του και οι διαθέσεις του απέναντι στον εαυτό του ή στο περιβάλλον του (Χρηστάκης, 2010). Σκόπιμο θα ήταν να επισημανθεί σε αυτό το σημείο ότι η συμπεριφορά του παιδιού δεν αποτελεί στατικό στοιχείο, αλλά αναπόσπαστο κομμάτι της λειτουργίας του, ενώ πολλές είναι και οι φορές κατά τις οποίες εκφράζει μέσω αυτής ένα συγκεκριμένο τρόπο αντιμετώπισης της εσωτερικής και εξωτερικής πραγματικότητάς του. (Κουρκούτας, 2007).

2.2. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

Μια συμπεριφορά καθίσταται προβληματική ή διαταραγμένη ή ανεπιθύμητη, όταν ενοχλεί το ίδιο το παιδί ή τα πρόσωπα του περιβάλλοντός του και δημιουργεί δυσάρεστα συναισθήματα στο ίδιο ή σε αυτούς (Καλαντζή-Αζίζη, 1985). Η προβληματική συμπεριφορά διαθέτει ένα εξελικτικό δυναμικό χαρακτήρα, που επηρεάζεται σημαντικά από τις εξωγενείς επιρροές ή συνθήκες. (Campbell, 2002). Η προβληματική συμπεριφορά διαμορφώνεται, εξελίσσεται, παγιώνεται, επιδεινώνεται υπό συγκεκριμένες εξωγενείς και ενδογενείς συνθήκες (π.χ. εξελικτική φάση του παιδιού), αλλά και μεταβάλλεται υπό την επίρεια εξωγενών παρεμβάσεων (π.χ. ψυχοθεραπεία, ψυχοπαιδαγωγικές παρεμβάσεις) (Κουρκούτας Η. et Caldin R, 2012).

Συχνά παρατηρείται συννοσηρότητα της ΔΕΠΥ σε συνδυασμό με συναισθηματικές διαταραχές. Άξια αναφοράς θεωρείται και η περίπτωση κατά την οποία η υπερδραστηριότητα του ατόμου παίρνει ανησυχητική πορεία (ψυχοκινητική διέγερση) και συνδυάζεται με αδυναμία συγκέντρωσης της προσοχής, συμπτωματολογία που παραπέμπει στις αγχώδεις και καταθλιπτικές διαταραχές (Μάτζαρη Α, 2016).

2.2.1. ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΩΝ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΩΝ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ

Όσον αφορά στις εκδηλώσεις των συναισθηματικών διαταραχών στο σχολικό περιβάλλον, γενικά αυτές είναι:

- οι μη ελεγχόμενες αρνητικές σκέψεις και οι φοβικές συμπεριφορές
 - το αναίτιο άγχος, η ανασφάλεια και η νευρικότητα
 - η συχνή κόπωση
 - οι συχνές σωματικές ενοχλήσεις
 - η αρνητική συναισθηματική διάθεση και οι συναισθηματικές δυσκολίες
 - η ανηδονία (απουσία ευχαρίστησης -χαράς) από τις σχολικές δραστηριότητες ή και αποφυγή από αυτές
 - η ελλιπής γνωστική ικανότητα του/της μαθητή/ τριας και η αίσθηση ανεπάρκειας με την εμπλοκή στην τάξη καθώς υπολείπεται το ενδιαφέρον του/της
 - η δυσκολία στη συγκέντρωση και η διάσπαση προσοχής
 - η χαμηλή αυτοεκτίμηση - αυτοαντίληψη, η έλλειψη αυτοπεποίθησης και το αίσθημα αναξιότητας καθώς το παιδί δεν πιστεύει στον εαυτό του και στις ικανότητές του.
 - η άρνηση αποκοπής από το γονέα
 - η άρνηση εισόδου στο σχολείο
 - η παθητικότητα και η μη συμμετοχή στο μάθημα
 - οι εσωστρεφείς συμπεριφορές
 - οι μη διεκδικητικές/υποχωρητικές συμπεριφορές
 - η αποφυγή σύναψης κοινωνικών/διαπροσωπικών σχέσεων
 - οι δυσκολίες αποδοχής αλλαγών (στη σχολική τάξη),έκθεσης, ανάληψης πρωτοβουλιών, συμμετοχής στη μαθησιακή διαδικασία
- [Αβραμίδου Ε (χ.η.)], (Κουρκούτας Η, 2007) .

Επίσης, γενικότερα τα συγκεκριμένα παιδιά τείνουν να είναι εξαντλημένα ψυχικά και νοητικά από τις συναισθηματικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν με αποτέλεσμα να μην ανταποκρίνονται στη διδακτέα ύλη, αλλά και στις λοιπές αθλητικές ή καλλιτεχνικές σχολικές απαιτήσεις ή δραστηριότητες κατά τις οποίες η στάση τους δείχνει συναισθηματικά ευάλωτη, παθητική ή επιθετική-εχθρική. Για τους παραπάνω λόγους ακόμη απορρίπτονται και νιώθουν απομονωμένα κοινωνικά, κάτι που τους δυσκολεύει περισσότερο και εμποδίζει την ένταξη τους και στο σχολικό περιβάλλον σε σχέση με την αλληλεπίδραση με τους συμμαθητές τους (Asher & Coie, 1990). Επίσης λόγω της κοινωνικής συμπεριφοράς τους, όπως επίσης και των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν, αποτελούν εύκολα θύματα εκμετάλλευσης ή στιγματισμού και γενικότερα ενδοσχολικής βίας [Αβραμίδου Ε (χ.η.)], (Κουρκούτας Η, 2007).

Ακόμη, θεωρείται σημαντικό να αναφερθεί ότι συχνά η κατάθλιψη και οι συναισθηματικές δυσκολίες όταν έχουν ένα πιο μόνιμο χαρακτήρα είναι πιθανό να συνδέονται με σοβαρές οικογενειακές και προσωπικές δυσκολίες ή με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της οικογένειας του/της μαθητή/τριας ή να οφείλονται σε ειδικά γεγονότα και να διαρκούν μια συγκεκριμένη περίοδο (κοινωνικά προβλήματα, ενδοοικογενειακή βία, απώλεια αγαπημένου προσώπου κ.α.)

2.3. ΣΧΟΛΙΚΗ ΦΟΒΙΑ- ΑΓΧΟΣ

Θα ήταν σωστό να γίνει ιδιαίτερη μνεία στη σχολική φοβία και στο άγχος που παρουσιάζει το παιδί, με συναισθηματικές διαταραχές ως βασικές εκδηλώσεις των ψυχικών ζητημάτων που αντιμετωπίζει αλλά και ως μεγάλο ποσοστό οικογενειών που απασχολεί:

2.3.1. ΣΧΟΛΙΚΗ ΦΟΒΙΑ

Ο όρος σχολική φοβία ("Διαταραχές του συναισθήματος με έναρξη ειδικά στην παιδική ηλικία" σύμφωνα με το ICD-10 ταξινομικό σύστημα) αφορά την παράλογη και επίμονη άρνηση του παιδιού να πάει στο σχολείο, γεγονός συνυφασμένο όχι με την επιλογή του, αλλά με την αδυναμία του ή την απουσία αυτής της δυνατότητας εξαιτίας κάποιου υπερβολικά αποπνικτικού φόβου που νιώθει. Οι πτυχές με τις οποίες συνδέεται ο συγκεκριμένος φόβος αφορούν:

- στο μέγεθος του σχολείου
- στις καθημερινές σχολικές ρουτίνες (π.χ. έγκαιρη άφιξη στο διδακτήριο)

- στο άγχος των διαγωνισμάτων
- στην ενδεχόμενη σχολική αποτυχία ή στην κακή σχολική επίδοση
- στις ταραγμένες ενδοσχολικές σχέσεις με το δάσκαλο και με τους συμμαθητές του
- στις εξωπραγματικές απαιτήσεις και στις υπερβολικές πιέσεις των γονέων του
- στις μαθησιακές ανεπάρκειες και δυσκολίες
- στο φόβο να αποχωριστεί τη μητέρα του

Το χαρακτηριστικό των φοβικών αντιδράσεων είναι η δυσαναλογία ανάμεσα στην έντασή τους και στην πραγματικότητα ύπαρξης της αγχογόνου κατάστασης. Ενώ τα περισσότερα παιδιά τείνουν να βιώνουν αντίστοιχα άγχη και εν τέλει να τα ξεπερνούν, το σχολειοφοβικό παιδί δεν μπορεί.

Η σχολική φοβία μπορεί να εκδηλωθεί σε οποιαδήποτε ηλικία, ωστόσο φαίνεται συνηθέστερη στη Β' τάξη του δημοτικού και συχνά ακολουθεί κατόπιν κάποιων γεγονότων των οποίων ενδεικτικά παραδείγματα αποτελούν: η αλλαγή του σχολικού περιβάλλοντος, η αρρώστια ή ο θάνατος κάποιου πολύ αγαπημένου για το παιδί προσώπου όπως ο γονιός του και η ασθένεια του ιδίου, που σχετίζεται με την ανάγκη της νοσηλείας του σε νοσοκομείο ή την παραμονή του κατ' οίκον για μεγάλο χρονικό διάστημα. (Herbert M, 1998)

2.3.2. ΑΓΧΟΣ

Το άγχος ("Νευρωσικές, συνδεδεμένες με το stress και σωματόμορφες διαταραχές" σύμφωνα με το ICD-10 ταξινομικό σύστημα) έχει περιγραφεί και ως "διάχυτος λεπτός φόβος". Ενώ το άτομο μεγαλώνει οι περισσότεροι φόβοι μοιάζουν να γίνονται αόριστα άγχη. Το άγχος μπορεί να μετατραπεί σε νεύρωση όταν δεν αντιστοιχεί σε ορισμένη φανερή αιτία.

Το νευρωσικό παιδί μπορεί να εκδηλώνει το έντονο άγχος του σωματικά μέσω παραπόνων για πόνους σε διάφορα μέρη του σώματός του.

Οι ψυχαναλυτές θεωρούν ότι το άγχος απορρέει από τα καταπιεσμένα συναισθήματα. Για παράδειγμα η άφιξη ενός ανεπιθύμητου μικρού αδερφού στο σπίτι δημιουργεί έντονο άγχος στο μεγαλύτερο παιδί της οικογένειας που δεν μπορεί να εκφράσει με λόγια ή πράξεις για να το φανερώσει. Καταπιέζει λοιπόν το θυμό του με αποτέλεσμα να αισθάνεται μια εσωτερική σύγκρουση, η οποία καταλήγει σε ανησυχία και ένταση. Ενδεχομένως σε αυτή την περίπτωση το ίδιο το άτομο να μην μπορεί να αντιληφθεί και να εξηγήσει τους λόγους ύπαρξης αυτών του των συναισθημάτων. Ωστόσο, βιώνει έντονο άγχος που παρεμποδίζεται τη φυσιολογική του ζωή και η ομαλή του δραστηριότητα, με αποτέλεσμα να οδηγείται στην

κατάρρευση. Εκτός αυτού επηρεάζεται και η υψηλή σχολική του επίδοση, ενώ ταυτόχρονα διαταράσσονται και επηρεάζονται οι κοινωνικές του σχέσεις καθώς αναποφασιστικότητα, επιφυλακτικότητα και ακαμψία χαρακτηρίζουν τα αγχωμένα παιδιά διαρρηγνύοντας τις κοινωνικές τους σχέσεις. Συνεπώς, με βάση ό, τι προαναφέρθηκε, η σωστή στάση των γονέων για την αποφυγή καταστάσεων έντονου άγχους από τα παιδιά είναι να τους προσφέρουν με κατανόηση την ελευθερία της έκφρασης τους.

Αντίθετα ωστόσο, η παντελής απουσία του άγχους στη ζωή του παιδιού δεν το βοηθά να ζει με συναισθηματική ισορροπία, καθώς μην έχοντας κίνητρα δεν μπορεί να συγκεντρωθεί στη σχολική εργασία και ενδέχεται να συναντήσει δυσκολίες στις σχέσεις του με τα άλλα παιδιά (Herbert M, 1998).

3. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΕ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΟΣ

Έρευνες έχουν δείξει ότι η συμπεριφορά του δασκάλου ασκεί τεράστια μορφοποιό επίδραση στο παιδί. Ο εκπαιδευτικός επηρεάζει το ψυχολογικό κλίμα της τάξης και τη θέση που κατέχει το κάθε μέλος της τάξης μεταξύ των συμμαθητών του. Επιπλέον, επηρεάζει τη συμπεριφορά του κάθε παιδιού, τις ηθικές του αξίες, τις στάσεις του, τη μαθησιακή του αποδοτικότητα (Herbert M, 1998).

Επίσης, οι δάσκαλοι έχουν τη δυνατότητα να παρατηρήσουν τους μαθητές τους σε ομάδες και να αντιληφθούν εκδηλώσεις συμπεριφορών και λειτουργικότητας μη εμφανείς στους γονείς, λόγω της ύπαρξης των ενδοοικογενειακών σχέσεων στα πλαίσια της οικογένειας. Ως εκ τούτου και σε συνδυασμό με την επίδραση που ασκούν οι εκπαιδευτικοί στους μαθητές/τριες λόγω του ρόλου τους- κατά την μαθησιακή πορεία αλλά και κατά τη διαδικασία της ανάπτυξης και ολοκλήρωσης της προσωπικότητάς τους (Πουρσανίδου Ε, 2016) - θεωρούνται μετά τους γονείς οι πιο σημαντικοί ενήλικοι στη ζωή του παιδιού. Ας μην ξεχνάμε πως οι εκπαιδευτικοί και ειδικότερα αυτοί της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι εκείνοι που δύνανται να εντοπίσουν πρώτοι τις δυσκολίες του παιδιού- όποτε αυτές ανακύπτουν και με αυτόν τον τρόπο να παρέμβουν, παραπέμποντάς το για κλινική εκτίμηση στον αρμόδιο ειδικό, κατόπιν συνεννόησης με το γονέα. Ο ρόλος των δασκάλων ωστόσο δε σταματά εκεί, καθώς μετά την παραπομπή συμβάλλουν ενεργά στην αξιολόγηση του μαθητή

παρέχοντας πληροφορίες σχετικά με την εικόνα που έχουν διαμορφώσει οι ίδιοι κατά την αλληλεπίδρασή τους με τον ίδιο στους ειδικούς της ψυχικής υγείας που αναλαμβάνουν τη διαγνωστική διαδικασία (Alkahtani K, 2013 Moldasky, Pass&Sayal, 2014). Παρά ταύτα, συχνά οι εκπαιδευτικοί δεν αναγνωρίζουν ή και δεν παρεμβαίνουν σε περιπτώσεις παιδιών που αντιμετωπίζουν συναισθηματικές δυσκολίες, καθώς είτε δε δίνουν τη δέουσα σημασία λόγω της έλλειψης γνώσης, είτε το αποφεύγουν εσκεμμένα θεωρώντας ότι δεν εμπίπτει στο ρόλο τους ή ακόμη επιθυμώντας να μην εμπλακούν οι ίδιοι στην προβληματική κατάσταση (Κουρκούτας Η, 2007). Η συνέπεια αυτού του φαινομένου πιθανώς να οδηγήσει στη σχολική αποτυχία του μαθητή/τριας, στη συνακόλουθη περιθωριοποίηση του, όπως επίσης και στη διόγκωση των προβλημάτων του (Πουρσανίδου Ε, 2016).

3.1. ΣΩΣΤΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ

Έχοντας κατά νου ότι οι διαπροσωπικές σχέσεις ανάμεσα στον εκπαιδευτικό και στους μαθητές του διαμορφώνουν το ψυχοκοινωνικό κλίμα της τάξης (Πουρσανίδου Ε, 2016), η στάση του δασκάλου απέναντι στο παιδί με προβλήματα συναισθήματος και γενικότερα είναι σωστό να βασιστεί σε ουσιαστικό ενδιαφέρον, υποστήριξη, καθώς και στη δόμηση σχέσης εμπιστοσύνης και συνεργασίας με το ίδιο και τους γονείς του. Πιο συγκεκριμένα, αν αντιληφθεί ζητήματα συναισθηματικού ή ψυχοκοινωνικού τύπου, οφείλει:

- να προσεγγίσει το μαθητή/τρια με λεπτότητα- ευαισθησία- διακριτικότητα και να ασχοληθεί με αυτόν/αυτήν
- να καλλιεργήσει σχέση εμπιστοσύνης μαζί του/της
- να εξασφαλίσει κλίμα συνεργασίας και αποδοχής για το παιδί μέσα στη σχολική τάξη αλλά και να το προστατεύσει από τυχόν επιθέσεις ή τάσεις αποκλεισμού από συμμαθητές του
- να συζητήσει και να συνεργαστεί με τους υπόλοιπους εκπαιδευτικούς τους προβληματισμούς του για την περίπτωση του παιδιού
- να προσεγγίσει την οικογένεια ενθαρρύνοντας τους γονείς και συζητώντας από κοινού να δράσουν με σκοπό την εύρεση λύσης για το ζήτημα του παιδιού αλλά και για τους τρόπους της παιδαγωγικής- μαθησιακής υποστήριξής του στο σπίτι.

- Αν το πρόβλημα εντοπίζεται στην απαρχή του αποτελεί καίριας σημασίας η πρόταση για συνεργασία με ειδικό επαγγελματία με σκοπό την ενδεδειγμένη ψυχοθεραπεία ή και συμβουλευτική, για παραπομπή στις σχολικές ψυχολογικές υπηρεσίες, ή για εξατομικευμένη διδασκαλία αν κριθεί σκόπιμο. Με αυτό τον τρόπο θα προσφερθεί πολύπλευρη και συντονισμένη θεραπευτική αγωγή που περιλαμβάνει διορθωτική διδασκαλία και ψυχολογική υποστήριξη (Herbert M, 1998).

Σε γενικό πλαίσιο ο εκπαιδευτικός δύναται να λειτουργήσει επικουρικά με ενσυναίσθηση για την ψυχολογία του/της μαθητή/τριας επικοινωνώντας μαζί του/της, εξασφαλίζοντας το κατάλληλο προστατευτικό περιβάλλον γύρω από αυτόν/αυτήν, θέτοντας κανόνες, όρια και στόχους συμβατούς με τις επιδόσεις του παιδιού και παράλληλα προγραμματίζοντας συγκεκριμένους σταδιακούς στόχους στην εκπαιδευτική πορεία της εξέλιξης της κατάστασης, παρέχοντας ασφαλές και δομημένο περιβάλλον γύρω του (Κουρκούτας Η, 2007).

Σημαντικό σημείο αναφοράς στην παραπάνω προσπάθεια αποτελεί επίσης η γόνιμη και ουσιαστική συνεργασία και επικοινωνία και με την οικογένεια του ατόμου που εμφανίζει τις εν λόγω συναισθηματικές εκδηλώσεις συμπεριφοράς, καθώς αποτελεί προϋπόθεση της κοινωνικοποίησης και της ομαλής ανάπτυξης του παιδιού. Επιπλέον, η συνεργασία σχολείου και οικογένειας θεωρείται μέγιστης σημασίας καθώς το είδος του θεραπευτικού προγράμματος που θα εφαρμοστεί στο κάθε παιδί καθορίζεται απόλυτα από τη φύση της διαταραχής και ως εκ τούτου οι πληροφορίες που συλλέγονται από ενδεδειγμένες ψυχομετρικές και ψυχολογικές εξετάσεις υποδεικνύουν και τη μορφή της θεραπείας. Είναι πιθανόν να παρασχεθεί διορθωτική διδασκαλία, αλλαγή τάξης ή σχολείου ή κάποιο είδους ατομικής ψυχοθεραπείας. Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις ο ρόλος των γονέων κρίνεται καταλυτικός.

Συχνά στις περιπτώσεις που ο μαθητής παρουσιάζει σχολική φοβία, χρειάζεται στα πλαίσια της θεραπείας να απουσιάσει από το σχολείο. Τότε, ανακύπτει διάσταση απόψεων ανάμεσα σε γονείς και σε δασκάλους, αναφορικά με το διάστημα της απουσίας από το σχολικό περιβάλλον. Γονείς και δάσκαλοι τείνουν να προβληματίζονται σχετικά με την περίπτωση της σύντομης ή μη επιστροφής του. Οι ψυχολόγοι αντίθετα υποστηρίζουν συνήθως κάποιο πρόγραμμα σταδιακής επανεισόδου στο σχολείο.

4. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΕ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Σε γενικό επίπεδο θεωρείται αυταπόδεικτη και ταυτόχρονα άξια αναφοράς η σημαντικότητα του ρόλου των γονέων στη ζωή των απογόνων τους. Η οικογένεια άλλωστε διαδραματίζει αποφασιστικό ρόλο στην πνευματική, συναισθηματική και κοινωνική εξέλιξη του παιδιού. Η διαδικασία ανάπτυξης και ψυχοκοινωνικής προσαρμογής του ατόμου ξεκινάει στο φάσμα της οικογένειας και επηρεάζεται από τη συνοχή της και τη γονεϊκή συμπεριφορά. Επιπλέον, η οικογένεια επιδρά όχι μόνο στην ψυχολογία του παιδιού, στη διαμόρφωση της αυτοεικόνας του, αλλά και στη διαμόρφωση της παιδαγωγικής σχέσης που αναπτύσσεται με το σχολείο καθώς οι αντιλήψεις του παιδιού για το οικογενειακό περιβάλλον επηρεάζουν και καθορίζουν τη συμπεριφορά του στο σχολικό περιβάλλον (Ντινίδου Χ, 2013). Επίσης, αν οι γονείς συμμετέχουν και υποστηρίζουν τα παιδιά τους στο σχολικό τους πρόγραμμα, τότε αυτά τείνουν να επιτυγχάνουν καλύτερες επιδόσεις στον ακαδημαϊκό και στον κοινωνικό τομέα. Συνεπώς όταν τα παιδιά καταλαβαίνουν ότι οι γονείς συμμετέχουν, αντιλαμβάνονται παράλληλα ότι αξιολογούν την εκπαίδευσή τους ως προτεραιότητα. Επιπρόσθετα, η γονεϊκή εμπλοκή συμβάλλει στον περιορισμό των προβλημάτων της συμπεριφοράς των μαθητών/τριών στο σχολείο και γενικότερα στην κοινωνικοποίηση εντός και εκτός σχολικής μονάδας, στη συγκρότηση της αυτοεικόνας των ατόμων, στην άνοδο της αυτοεκτίμησης και της θετικής στάσης τους προς τη ζωή (Ντινίδου Χ, 2013).

Αποτελεί σημαντική θεωρία αναφοράς στο σημείο αυτό η "φιλοσοφία" της ερευνήτριας-ψυχολόγου Diana Baumrind με βάση την οποία αναφέρεται στους "αυθεντικούς" γονείς μέσω της ισορροπίας που αποφέρουν με την ανατροφή που εφαρμόζουν στη ζωή του παιδιού τους: Ο αυθεντικός γονέας επιχειρεί να κατευθύνει τις δραστηριότητες του παιδιού με τρόπο ορθολογικό. Ενθαρρύνει τη γλωσσική επικοινωνία με αυτό και εξηγεί τους λόγους για τις αποφάσεις και ενέργειές του. Δείχνει μεγάλη εκτίμηση στην αυτο- έκφραση του παιδιού ενώ παράλληλα απαιτεί και τις λεγόμενες "συντελεστικές ιδιότητες" (σεβασμό σε κανόνες, εργατικότητα, συνέπεια), αμείβοντας τόσο την αυτονομία των αποφάσεων, όσο και την πειθαρχημένη συμμόρφωσή του (Herbert M, 1998).

Η συγκεκριμένη θεωρία αναζητά την ισορροπία μεταξύ της διαφορετικότητας του γονιού και του παιδιού, μέσω της άσκησης σταθερού ελέγχου των σημείων κατά τα οποία ο γονιός και το παιδί έχουν διαφορετικές απόψεις, χωρίς ωστόσο να πνίγεται το παιδί εντός ποικιλώνυμων περιορισμών. Παρόλο που αποτελεί δύσκολο εγχείρημα να είναι κανείς αυθεντικός γονέας,

καθώς φαίνεται πολύ καλός για να είναι αληθινός, ο συγκεκριμένος τύπος συνιστά κίνητρο για πράξη, για την επίτευξη μιας πιο υπεύθυνης, παραγωγικής και ανεξάρτητης συμπεριφοράς του παιδιού με στόχο την αυτονομία και την προσωπική αυτάρκεια του (Herbert M, 1998).

Ωστόσο, όταν τα παιδιά χρήζουν κάποιου είδους ειδικής αγωγής, τα άγχη των γονέων τους πρωτοστατούν, αναφορικά με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν εκείνα, καθώς επίσης και με το μέλλον τους. Ως εκ τούτου, κρίνεται σπουδαίας σημασίας η συναισθηματική υποστήριξη, αλλά και η σωστή διαπαιδαγώγηση που παρέχεται από αυτούς, καθώς στοχεύουν στην αυτονομία και την ανεξαρτητοποίησή των παιδιών τους (Τσιολάκη Π, 2011).

Ακόμη, η οικογενειακή δυναμική αλλά και η στάση των γονέων τείνουν να επηρεάζουν συναισθηματικά τα παιδιά και να ευθύνονται σε μεγάλο βαθμό για τις συναισθηματικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν. Αντίστοιχα, η κατάσταση της κατάθλιψης και οι συναισθηματικές δυσκολίες κατά την παιδική ηλικία δύνανται να έχουν έναν πιο μόνιμο χαρακτήρα, συνδεδεμένες με σοβαρές οικογενειακές και προσωπικές δυσκολίες ή δομικά χαρακτηριστικά της οικογένειας ή ακόμα και να οφείλονται σε συγκεκριμένα γεγονότα διαρκώντας μια ιδιαίτερη περίοδο. Παραδείγματα τέτοιων γεγονότων- καταστάσεων αποτελούν:

- οι χαώδεις οικογένειες με πολλά και σοβαρά ψυχολογικά και κοινωνικά προβλήματα
- η ενδοοικογενειακή βία
- η ακραία φτώχεια
- η παιδική παραμέληση
- η απουσία συναισθηματικής υποστήριξης
- οι απώλειες
- κάποια άλλα σοβαρά γεγονότα στην οικογενειακή ζωή

Στις παραπάνω περιπτώσεις οι γονείς εκδηλώνουν αδυναμία να ανταπεξέλθουν επαρκώς στο ρόλο τους απέναντι στο παιδί τους, γεγονός ανασταλτικό για την ψυχική- συναισθηματική ισορροπία του. (Κουρκούτας Η, 2007)

Όταν λοιπόν το παιδί εμφανίζει δυσκολίες ψυχοσυναισθηματικές ή αναπηρίες το οικογενειακό περιβάλλον μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση των δυσκολιών, όπως επίσης και στην εξέλιξή της πορείας του μέσω:

- της εξασφάλισης υγιών διαπροσωπικών σχέσεων σε οικογενειακό επίπεδο
- της ενημέρωσης απέναντι στο σχολείο για τα προβλήματα που παρουσιάζονται και της ψυχολογικής συμβουλευτικής

- της παροχής αγάπης, συναισθηματικής ασφάλειας, προστασίας και υγιών γονεϊκών συμπεριφορών και ρόλων από τον κάθε γονιό ξεχωριστά
- της διαχείρισης των ανασφαλειών, των φόβων και των δύσκολων συναισθημάτων των γονέων από τους ίδιους, αλλά και της ώριμης στάσης τους απέναντι στο ζήτημα του παιδιού τους
- της κατανόησης και της αποδοχής των αναγκών του παιδιού
- της καλλιέργειας υγιούς συναισθηματικού δεσμού μεταξύ παιδιού και γονέων - ιδιαίτερα από την πλευρά της μητέρας- διαμέσου των μεθόδων ανατροφής και της οικογενειακής ατμόσφαιρας που θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη αυτοπεποίθησης, αυτονομίας και ανεξαρτητοποίησης του ατόμου
- της εξασφάλισης ρεαλιστικών ορίων με στόχο την αυτονομία του παιδιού (Τσιολάκη Π, 2011)

5. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΟΝ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΟΣ

Για την έγκαιρη και έγκυρη διάγνωση της προβληματικής κατάστασης σε περίπτωση ύπαρξης ψυχικών διαταραχών, κρίνεται ύψιστης σημασίας η κατάρτιση του εκπαιδευτικού προσωπικού, καθώς και η συνεχής επιμόρφωσή του (Πουρσανίδου Ε, 2016) σε θέματα τόσο μαθησιακά όσο και ψυχικά [Αβραμίδου Ε, (χ.η.)]. Κρίνεται σκόπιμο να υπογραμμιστεί ότι η λανθασμένη προσέγγιση του παιδιού στην περίπτωση ύπαρξης προβλημάτων ψυχικού τύπου που διαφαίνονται συχνά στα προβλήματα συμπεριφοράς που εμφανίζει- μπορεί να οδηγήσει στη σχολική αποτυχία και ενδεχομένως στην περιθωριοποίησή του. Τέτοιες προσεγγίσεις σχετίζονται με εχθρική διάθεση, επιθετικότητα και αρνητικές στρατηγικές, όπως τιμωρίες και αποπομπή. Αντίθετα, για να επιτευχθεί η σωστή διαπαιδαγώγηση και η ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου, ο σύγχρονος δάσκαλος είναι ανάγκη να κατέχει γνώσεις και δεξιότητες, να γνωρίζει στρατηγικές και τεχνικές, ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίζει τα προβλήματα συμπεριφοράς που εμφανίζονται στη σχολική τάξη, τα οποία συχνά είναι πιθανόν να κρύβουν σημαντικότερα ζητήματα συναισθηματικού τύπου τα οποία υποβόσκουν. Θα ήταν υποστηρικτικό προς αυτήν την κατεύθυνση λοιπόν να επαναπροσδιοριστεί ενδεχομένως η ακαδημαϊκή εξειδίκευση των εκπαιδευτικών, η οποία δε θα ήταν σωστό να περιορίζεται σε θεωρητικό μόνο πλαίσιο όπως συχνά γίνεται, αλλά μέσω πρακτικής

κατάρτισης και εξάσκησης. Για την επίτευξη της κατάρτισης των εκπαιδευτικών θεωρείται σημαντικός ο εντοπισμός των αδυναμιών του εκπαιδευτικού συστήματος, των κενών και ελλείψεων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και τέλος η λήψη των απαραίτητων μέτρων όπως η παροχή συγγραμμάτων σε εκπαιδευτικούς και η οργάνωση επιμορφωτικών συνέδριων που βασίζονται στα ειδικά εκπαιδευτικά ζητήματα των μαθητών και στις αρχές της ενταξιακής εκπαίδευσης (Περρά Μ, 2015). Συνεπώς, χρειάζεται η συνεχής επιμόρφωση του εκπαιδευτικού προσωπικού, διαμέσου της οποίας θα επιδιώκεται η επικαιροποίηση των γνώσεών του για θέματα διαχείρισης προβλημάτων στα πλαίσια της σχολικής τάξης και ταυτόχρονα η ανάπτυξη των δεξιοτήτων του. Κρίνεται, βέβαια, συμπληρωματική και απαραίτητη η παρουσία του σχολικού ψυχολόγου στη σχολική μονάδα, ο οποίος θα παίζει καταλυτικό ρόλο στην αντιμετώπιση προβλημάτων συνδυαστικά με το δάσκαλο και την επικοινωνία του με τους γονείς, καθώς μέσω μίας πολυπαραγοντικής, ολιστικής και συστηματικής προσέγγισης και όχι μόνο μίας γραμμικής- παραγοντικής μπορούν να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά οι όποιες δυσκολίες (Πουρσανίδου Ε, 2016). Τέλος, επισημαίνεται ότι το προσωπικό της σχολικής μονάδας χρειάζεται ειδική εκπαίδευση στον τομέα της επικοινωνίας, έτσι ώστε να καταστεί εφικτό να ενισχυθεί η συνεργασία του με τις οικογένειες των μαθητών, καθώς έρευνες έχουν αναδείξει ότι ενώ η εν λόγω συνεργασία επιδρά με θετικό πρόσημο στην μαθησιακή επίδοση αλλά και στη γενικότερη εξέλιξη του παιδιού, στην ουσία υπάρχει απόσταση ανάμεσα στην κατάσταση που υφίσταται στο σχολείο και σε αυτήν που θα έπρεπε να συμβαίνει στην πραγματικότητα. Συνεπώς, κρίνεται υποχρεωτική η επιμόρφωση του προσωπικού στην αμφίδρομη επικοινωνία σχολείου- οικογένειας, για την ανάπτυξη θετικών σχέσεων με τους γονείς και την εμπλοκή όλων των οικογενειών στη λειτουργία του σχολείου (Allen J et all, 2007. Bock & Borders, 2012).

6. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

6.1. Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΧΟΛΕΙΟΥ-ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Η συνεργασία γονέων και σχολείου- ως κεφάλαιο της σύγχρονης παιδαγωγικής- πραγματεύεται τον καθορισμό των παιδαγωγικών αρμοδιοτήτων μεταξύ των δύο φορέων, με

απώτερο σκοπό την εύρεση ενός ενιαίου μοντέλου αλληλοσυμπλήρωσης και αμφίδρομης επικοινωνίας μεταξύ τους (Τσιολάκη Π, 2011). Τα χαρακτηριστικά αυτού του είδους της σχέσης εμπερικλείουν:

- την ενεργή συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων και στην εφαρμογή από όλα τα μέλη
- την ισοδυναμία και την ισότητα των ρόλων
- την αποδοχή και τη συνεισφορά σε όλες τις υπηρεσίες
- το μοίρασμα των ευθυνών, των αρμοδιοτήτων και των δικαιωμάτων των μελών.

(Περρά Μ, 2015).

Γενικά, η οικογένεια του μαθητή και το σχολείο αποτελούν θεσμούς με ρόλους διαφορετικούς και την ίδια στιγμή αλληλοσυμπληρωμένους καθώς και οι δύο συνεισφέρουν από κοινού στην ανάπτυξη, στη μάθηση και την εξέλιξη των μαθητών/-τριών.

Ταυτόχρονα, έχοντας ως δεδομένο το γεγονός ότι και οι δύο πλευρές ασκούν σημαντική επιρροή στην ψυχοπαιδαγωγική ανάπτυξη του παιδιού, η συνεργασία των δύο δείχνει απαραίτητη, καθώς συνυπάρχουν για τα πρώτα, καθοριστικά και αρκετά χρόνια στη ζωή του ατόμου. Το θέμα "οικογένεια και σχολείο" αποτελεί αντικείμενο πολλαπλών επιστημονικών ερευνών τα τελευταία χρόνια (Πολυχρονοπούλου Σ, 2004), γεγονός που καταδεικνύει τη σημαντικότητά του αλλά και τη σύνθετη μορφή του, καθώς παρατηρείται συχνά ένα ιδιαίτερο φαινόμενο κατά το οποίο η οικογένεια ενώ αφενός περιμένει από το δάσκαλο να καλύψει τα κενά που η ίδια δεν έχει καταφέρει να διαχειριστεί, από την άλλη τηρεί αμφιθυμική στάση απέναντί του, υιοθετώντας αμυντικές συμπεριφορές όταν το σχολείο ανταποκρίνεται στο ασυνείδητο αίτημα των γονέων, οπότε και προσπαθεί να παρέμβει στο σύστημα της οικογένειας (Σφηκάκη Μ, 2004).

Επιπλέον, η σημαντικότητα του θέματος αναδεικνύεται και μέσω της σημασίας που αποδίδει το ίδιο το κράτος στον τομέα της συνεργασίας μεταξύ σχολείου και οικογένειας του μαθητή, καθώς έχουν θεσπιστεί πολλαπλές ρυθμίσεις που αποβλέπουν στη διευκόλυνση και τη βελτίωση της σχέσης μεταξύ σχολείου και οικογένειας. Τέτοιες ρυθμίσεις αποτελούν: α) η πρόβλεψη ειδικών αδειών με αποδοχές για τους εργαζόμενους γονείς, ώστε να παρακολουθούν τη σχολική πορεία των τέκνων τους (Π.Δ. 1483/84 άρθρο 9) ή β) ο καθορισμός συγκεκριμένων ημερομηνιών από το εκπαιδευτικό προσωπικό των σχολείων για συναντήσεις με τους γονείς (Ν. 1566/85, άρθρο 13, παρ. 8). Ωστόσο, ο τομέας της συνεργασίας είναι πιο περίπλοκος και χρειάζεται προγραμματισμό και καθορισμό σαφών και συγκεκριμένων στόχων ως προς το περιεχόμενό της και τις αιτίες της κάθε φορά. Το θέμα της

συνεργασίας πρέπει να είναι πιο διευρυμένο από τη σχολική επίδοση των παιδιών, ώστε να λειτουργεί προληπτικά απέναντι σε μια προβληματική συνθήκη και όχι κατασταλτικά. Άλλωστε και η οικογένεια και το σχολείο κατέχουν από κοινού εμπλοκή, ρόλο και ευθύνη στη διαπαιδαγώγηση των παιδιών είτε την αναλαμβάνουν, είτε όχι (Νόβα- Καλτσούνη Χ, 2001).

6.2. Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΥΠΑΡΞΗΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ- ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά στη συνεργασία σχολείου και οικογένειας στην περίπτωση που υπάρχουν ιδιαιτερότητες όπως για παράδειγμα ειδικές ανάγκες, η ενεργή συμμετοχή των γονέων στην εκπαίδευση μπορεί να συμβάλλει στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων αλλά και στη διαμόρφωση θετικότερης στάσης και ετοιμότητας των παιδιών για τη σχολική ζωή, για την επιλογή του κατάλληλου μαθησιακού αγαθού, την αναζήτηση της αποδοτικότερης διδακτικής μεθόδου και των κατάλληλων μέσων και υλικών διδασκαλίας και μάθησης. (Μπρούζος Α, 2004) Επιπλέον, η υγιής συνεργασία αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο για την πρόοδο του παιδιού και την αποτελεσματικότητα της σχολικής πράξης, μέσω των οποίων δημιουργείται μια ισχυρή ομάδα ανάμεσα στους δασκάλους και τους γονείς. Με την παραπάνω συσπείρωση επιτυγχάνονται αφ' ενός η αλλαγή στάσεων της κοινωνίας, η εξεύρεση κονδυλίων και η έκδοση νόμων και νομοθετικών ρυθμίσεων προς όφελος του παιδιού (Πολυχρονοπούλου Σ, 2004).

6.3. ΟΦΕΛΗ ΕΠΙΤΥΧΗΜΕΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Τα οφέλη λοιπόν από την ανάπτυξη της υγιούς συνεργασίας στις περιπτώσεις των μαθητών με διαταραχές συναισθήματος είναι:

- η σταθερότητα και η συνέπεια στους χώρους όπου ζει και αναπτύσσεται το παιδί
- η συναισθηματική ασφάλεια που του προσφέρει το περιβάλλον του
- οι αυξημένες ευκαιρίες για μάθηση και εξέλιξη, που ξεκινούν στο σχολείο και ολοκληρώνονται στο σπίτι.

Όσον αφορά τους εκπαιδευτικούς, μέσω της παραπάνω συνεργασίας:

- κατανοούν καλύτερα τις ανάγκες των παιδιών και των αντίστοιχων οικογενειών

- συλλέγουν τις πληροφορίες που θα τους επιτρέψουν να προσαρμόσουν το εκπαιδευτικό τους πρόγραμμα στις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών
- αποκτούν πρόσβαση σε πηγές βοηθητικές για τα παιδιά και τις οικογένειές τους
- υποστηρίζεται πληρέστερα το εκπαιδευτικό τους έργο.

Τέλος, ως προς τους γονείς, μέσω της σωστής σχέσης που αναπτύσσεται με το σχολείο:

- ενημερώνονται και πληροφορούνται για την πορεία των τέκνων τους σε ένα χώρο όπου τα παιδιά βάζονται από ποικίλα ερεθίσματα και εκ των πραγμάτων επηρεάζονται συναισθηματικά - ψυχολογικά
- τους παρέχεται συμβουλευτική και ψυχολογική υποστήριξη
- τους παρέχεται πρακτική βοήθεια και ηθική συμπαράσταση που μπορεί να βοηθήσει τους ίδιους και το παιδί με συναισθηματικές διαταραχές (Περρά Μ, 2015).

Ανακεφαλαιώνοντας, βασικές αρχές και επικουρικά μέσα για την ανάπτυξη και την εξέλιξη μιας εποικοδομητικής συνεργασίας μεταξύ σχολείου και οικογένειας του παιδιού με τις συναισθηματικές διαταραχές αποτελούν ο αλληλοσεβασμός, η εμπιστοσύνη, η διάθεση επικοινωνίας, η συνάφεια μεταξύ των σχολικών και των οικογενειακών εμπειριών του παιδιού, οι διακριτοί και οριοθετημένοι ρόλοι, όπως επίσης και η ύπαρξη των κοινών στόχων ανάμεσα στους γονείς και στους δασκάλους. Έτσι ο μαθητής θα καταφέρει να εξελιχθεί και να ξεπεράσει στο μέγιστο βαθμό που δύναται τις όποιες δυσκολίες (Τσιολάκη Π, 2011).

7. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΚΑΘΙΣΤΟΥΝ ΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΜΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ

Ο όρος επικοινωνία αναφέρεται σε συγκεκριμένη κοινωνική σχέση, κατά την οποία οι συμμετέχοντες έχουν είτε συμμετρική σχέση ανήκοντας στην ίδια κοινωνική ομάδα, είτε συμπληρωματική σχέση ανήκοντας σε διαφορετικές ομάδες. Γονείς και εκπαιδευτικοί ως εκ τούτου βασίζουν τη σχέση τους σε συμπληρωματική μορφή επικοινωνίας, εφόσον προέρχονται από διαφορετική κοινωνική ομάδα και η εν λόγω επικοινωνία τους βασίζεται στη διαφορά, ανεξάρτητα από τον τρόπο που παρουσιάζεται αυτή: ανωτερότητα, κατωτερότητα ή ισότητα. Αποτελεί ωστόσο σημείο αναφοράς της επικοινωνίας τους ο ίδιος ο μαθητής, ενώ το ισχυρότερο μέλος δείχνει να είναι ο δάσκαλος, αφού η εξουσία του καταδεικνύεται ισχυρότερη στο πλαίσιο κατά το οποίο δομείται η κοινωνική σχέση, ιδιαίτερα

όταν πρόκειται για περιπτώσεις παιδιών με ειδικά ζητήματα. Σε κάθε περίπτωση η επικοινωνία αποτελεί βασική προϋπόθεση για συνεργασία (Ντινίδου Χ, 2013).

Η υγιής συνεργασία μεταξύ σχολείου και οικογένειας θεωρείται απαραίτητη όχι μόνο στις περιπτώσεις που δεν υφίστανται προβλήματα στην εκπαιδευτική πορεία των μαθητών, αλλά ακόμη περισσότερο όταν το παιδί αντιμετωπίζει δυσκολίες, όπως αυτές του συναισθηματικού τύπου. Κρίνονται λοιπόν απαραίτητοι ο εντοπισμός και η κατανόηση των παραγόντων εκείνων που μπορούν να αλλάξουν προκειμένου να ενισχυθεί αλλά και να διατηρηθεί η παραγωγική συνεργασία μεταξύ σχολείου και οικογένειας.

Γονείς και εκπαιδευτικοί δε συνεργάζονται πάντοτε αποτελεσματικά τονίζουν πολλοί γνωστοί ερευνητές του θέματος (Lacey P, 2001, Hanco G, 2001, Blamires M et al 1997). Κάποιοι γονείς και δάσκαλοι δε, δίνουν την εντύπωση πως μάχονται χωριστά από τη δική τους μεριά για το καλό του παιδιού. Στην περίπτωση αυτή το παιδί δε βγαίνει κερδισμένο.

7.1. ΛΑΝΑΘΑΜΕΝΕΣ ΣΤΑΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Υπάρχουν συγκεκριμένες λανθασμένες στάσεις και συμπεριφορές από την πλευρά των εκπαιδευτικών στον τρόπο που διεξάγεται η συνεργασία μεταξύ γονέων των παιδιών που παρουσιάζουν διαταραχές διαφόρων μορφών και σχολείου. Αυτές συνοψίζονται στη συνέχεια:

- γονείς ως ευάλωτοι πελάτες: όταν οι δάσκαλοι αντιμετωπίζουν τους γονείς ως αδύναμα άτομα που χρήζουν βοήθειας. Στην περίπτωση αυτή σφάλουν καθώς αμφότερες οι δύο πλευρές χρειάζονται η μία την άλλη, με απώτερο σκοπό την εξέλιξη του μαθητή.
- γονείς ως υπεύθυνοι για την κατάσταση του παιδιού τους: υπάρχει η περίπτωση των γονέων που λόγω της κατάστασης που ενυπάρχει στο οικείο περιβάλλον ή εξ' αιτίας της ιδιοσυγκρασίας τους να αισθάνονται υπεύθυνοι για τις διαταραχές που εμφανίζει το παιδί τους. Αν ο δάσκαλος δεν τους υποστηρίξει ή στραφεί εναντίον τους, μπορούν να αισθανθούν απόλυτα ένοχοι με αποτέλεσμα την αδυναμία υποστήριξης και του ίδιου του μαθητή.
- γονείς ως ασθενείς: κάποιοι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι το να έχει κάποιος παιδί με διαταραχή ή αναπηρία, καθιστά αυτόματα και τον ίδιο υποψήφιο διαταραχής-αναπηρίας και χρήζει ψυχοθεραπείας ή φαρμακοθεραπείας.
- γονείς υποδεέστεροι των εκπαιδευτικών: οι γονείς συχνά υποτιμούνται από τους δασκάλους, καθώς οι δεύτεροι πιστεύουν ότι δε δύνανται να παρατηρήσουν με

αντικειμενικό τρόπο την κατάσταση ή την πορεία των παιδιών τους εξ' αιτίας των προκαταλήψεων που πηγάζουν από το ρόλο τους ή από τη συναισθηματική εμπλοκή τους. Ως εκ τούτου οι πληροφορίες που δίδουν, αλλά και οι ανάγκες ή οι επιθυμίες τους πολλές φορές αγνοούνται, γεγονός που επηρεάζει τους ίδιους και τους κάνει να νιώθουν λιγότερο νοήμονες και χρήσιμοι από το επίπεδο όπου βρίσκονται στην πραγματικότητα.

- γονείς ως αντίπαλοι: αποτυχημένες παρελθοντικές συνεργασίες δημιουργούν προκαταλήψεις στην αντιμετώπιση των γονέων από τους εκπαιδευτικούς. Ξεκινά με αυτόν τον τρόπο λανθασμένα και αρνητικά η κάθε καινούρια σχέση με την οικογένεια του μαθητή.
- τάση για ετικετοποίηση των γονέων: οι δάσκαλοι τείνουν να ετικετοποιούν-κατηγοριοποιούν τους γονείς των μαθητών τους γεγονός που όχι απλά δε βοηθά, αλλά διαλύει την καλή σχέση ή επικοινωνία μεταξύ των δύο πλευρών. Έτσι, ετικέτες όπως "αγχωτικός", "συναισθηματικά διαταραγμένος" ή "ανασφαλής" δε βοηθούν κανενός είδους συνεργασία (Πολυχρονοπούλου Σ, 2004).

7.2. ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΕΣ ΣΤΑΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ

Είναι γεγονός ακόμη ότι υπάρχουν γονείς που εντοπίζουν μία στάση αδιαφορίας και ψυχρότητας σκόπιμα από πλευράς των εκπαιδευτικών, δηλαδή τη λεγόμενη "επαγγελματική απόσταση" ή "απόσταση ασφαλείας" που τηρείται από εκείνους τους εκπαιδευτικούς που θεωρούν ότι με αυτόν τον τρόπο θα διατηρήσουν την αξιοπιστία και την αντικειμενικότητα των αποφάσεων και των ενεργειών τους. Ωστόσο η συγκεκριμένη συμπεριφορά έχει τερματίσει συχνά τη διάθεση για συνεργασία με το σχολείο (Πολυχρονοπούλου Σ, 2004). Από την πλευρά των γονέων υπάρχουν επίσης λανθασμένες συμπεριφορές απέναντι στο σχολείο των παιδιών τους:

Συχνά παρατηρείται εκ μέρους τους έντονη αδιαφορία σε ό, τι αφορά την παρουσία τους και τη συμμετοχή τους σε σχολικές δράσεις συνεργασίας (π.χ. δικαιολόγηση απουσιών, παραλαβή ελέγχων, κατ' ιδίαν ενημέρωση από τους εκπαιδευτικούς). Επίσης, η εμπιστοσύνη των γονέων απέναντι στο σχολείο πολλές φορές θα μπορούσε να χαρακτηριστεί σχετικά αδύναμη, γεγονός που απορρέει από διάφορους παράγοντες, όπως π.χ. την ύπαρξη

καχυποψίας εξαιτίας ανυπόστατων φημών.(Ντινίδου Χ, 2013). Ακόμη, είναι σημαντικό για τους δασκάλους να κατανοείται η θέση τους και να αναγνωρίζεται από τους γονείς η προσπάθειά τους απέναντι στα παιδιά που παρουσιάζουν δυσκολίες, καθώς νιώθουν την ανάγκη να γνωρίζουν ότι τουλάχιστον η γνώμη τους μετράει για κάποιο θέμα για το οποίο απασχολεί αμφότερες τις πλευρές και για το οποίο κηδεμονεύουν και οι ίδιοι με τον καλύτερο δυνατό τρόπο (Herbert M, 1998). Τέλος, συνήθως οι αντιλήψεις των γονέων για θέματα που αφορούν τη λειτουργικότητα του παιδιού τους και την πιθανή του παραπομπή, είναι διαφορετικές από τις αντίστοιχες του σχολείου εξαιτίας είτε των διαφορετικών προσδοκιών γι' αυτά, είτε της μη αποδοχής της κατάστασης, είτε τη στάση τους απέναντι στην επιτυχία ή την αποτυχία, γεγονότα που ανεξαρτήτου περίπτωσης χρήζουν αλλαγής και διαφορετικής προσέγγισης(Dowling E, Osborne E, 2001).

7.3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συμπερασματικά, φαίνεται από τα παραπάνω πως η ευθύνη μοιράζεται μεταξύ των γονέων και των εκπαιδευτικών. Οι δάσκαλοι περιμένουν από τους γονείς να "συμμορφωθούν" με όσα οι πρώτοι πρεσβεύουν και να εκδηλώσουν τη σωστή συμπεριφορά απέναντί τους. Οι γονείς αντίστοιχα είναι σωστό να έχουν πιο ενεργό ρόλο στην εκπαίδευση των παιδιών τους με την υποστήριξη των δασκάλων. Το σχολείο και η οικογένεια θα έπρεπε να ενώσουν τις δυνάμεις τους ώστε να βοηθήσουν από κοινού τα παιδιά, ειδικά αυτά με διαταραχές συναισθήματος, καθώς ήδη παρουσιάζονται ευάλωτα εξαιτίας των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν. Η συνεργασία είναι απαραίτητη, ώστε τα παιδιά να αναπτύξουν αυτοέλεγχο, συγκέντρωση προσοχής σε οδηγίες ή εργασία και αντοχή σε στρεσογόνες καταστάσεις που συναντούν καθημερινά στο σχολικό πλαίσιο. Από την άλλη πλευρά οι συγκρουσιακές καταστάσεις δημιουργούν προβλήματα στα παιδιά ενώ δυσκολεύεται η εφαρμογή αποτελεσματικών παρεμβάσεων(Bock & Borders, 2012).

8.ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ-ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

8.1.ΑΠΟ ΤΗ ΣΚΟΠΙΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Η υγιής συνεργασία μεταξύ γονέων και εκπαιδευτικών- σε όλες τις περιπτώσεις και ειδικά σε αυτές που χρήζουν υποστήριξης λόγω δυσκολιών συναισθηματικού τύπου, συμπεριφοράς ή αναπηρίας-καλλιεργείται και ενισχύεται από το ίδιο το σχολείο μέσω συγκεκριμένων τακτικών που υιοθετούνται από τα μέλη του. Τέτοιου είδους τακτικές περιγράφονται παρακάτω:

- δίνει σημασία στα αιτήματα των οικογενειών
- αποστέλλει ενημερωτικά έντυπα για τη λειτουργία του
- η ενημέρωση για την πρόοδο των μαθητών είναι σαφής και προσφέρει τη δυνατότητα στους γονείς να εκφράσουν τη δική τους γνώμη και να ανταλλάξουν με διαλεκτική μορφή απόψεις με τους δασκάλους
- παραδίδεται στους κηδεμόνες γραπτώς φυλλάδιο με την αξιολόγηση του παιδιού σε μαθησιακό επίπεδο για το κάθε μάθημα ξεχωριστά και σε επίπεδο συμπεριφοράς
- εφαρμόζονται μορφές τακτικής επικοινωνίας με το "σπίτι" των παιδιών (π.χ. τηλεφωνική επικοινωνία όταν χρειάζεται ή τετράδιο επικοινωνίας το οποίο συμπληρώνεται καθημερινά ή συχνά από τον εκπαιδευτικό και το γονέα αντιστοίχως)
- υποστηρίζεται η συμμετοχή των κηδεμόνων στο έργο του σχολείου με δράσεις (συζητήσεις με ειδικούς επαγγελματίες, εργαστήρια από κοινού με τα παιδιά κ.τ.λ.)
- παρουσιάζεται ξεκάθαρα ο ρόλος και ο τρόπος εργασίας του διδακτηρίου μέσω συγκεκριμένων παιδαγωγικών συναντήσεων με τους γονείς στην αρχή και προγραμματισμένα κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους

8.2. ΑΠΟ ΤΗ ΣΚΟΠΙΑ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ

Ιδιαίτερα για τους μαθητές που παρουσιάζουν ζητήματα συναισθήματος αλλά και συμπεριφοράς, η επικοινωνία με το σχολείο θεωρείται αποτελεσματική από τους γονείς όταν:

- παρέχεται πληροφόρηση σχετικά με τις πηγές και τα μέσα που μπορούν να δράσουν επικουρικά στο πρόβλημα του παιδιού
- δίνεται η δυνατότητα στους ίδιους να επικοινωνήσουν το θέμα που αντιμετωπίζουν με το παιδί τους σε ανεξάρτητες συναντήσεις από τις υπόλοιπες προγραμματισμένες, εντός των οποίων να φέρουν μαζί τους αν επιθυμούν κάποιον διαμεσολαβητή συνοδό (γνωστός ως "named person" στη Μ. Βρετανία, διατίθεται από την πολιτεία) με σκοπό να υποστηρίξει πληρέστερα τις απόψεις τους ή να εξηγήσει πιο ολοκληρωμένα τους στόχους του σχολείου ως εξωτερικός ουδέτερος παράγοντας

Ο παραπάνω συνήγορος ακούει με προσοχή τους γονείς, τους ενθαρρύνει να υποστηρίξουν τις απόψεις τους ως προς το παιδί τους με αντικειμενικότητα, σαφήνεια και ρεαλισμό, τους ενθαρρύνει ώστε να σχεδιάσουν τα βασικά χαρακτηριστικά της ταυτότητας και της ιδιοσυγκρασίας του παιδιού τους, συνεπικουρεί ώστε να αντιληφθούν το ρόλο των ειδικών επαγγελματιών απέναντι στις διαταραχές του, καθώς και τη διαδικασία της αξιολόγησής του, συνοδεύει τους γονείς στις επισκέψεις τους στο σχολικό περιβάλλον και αναλαμβάνει να θέσει ερωτήσεις όπου εκείνοι δυσκολεύονται, προσφέρει συναισθηματική, ηθική συμπαράσταση, όπως επίσης και πρακτική βοήθεια σε αυτούς. Τέλος, παρέχει ανατροφοδότηση στην πολιτεία σε θέματα αλληλεπίδρασης σχολείου και οικογένειας (Πολυχρονοπούλου Σ, 2004). Είναι γεγονός ωστόσο ότι για να καταστεί αποδεκτός ο συγκεκριμένος θεσμός στην κοινωνία θα πρέπει να υποστηριχθεί αφενός από το ίδιο το κράτος και να μπορέσουν τα μέλη της να υιοθετήσουν την εναλλακτική και καινοτόμα προσέγγιση απέναντι στην αντιμετώπιση προβληματικών καταστάσεων αφετέρου με σκοπό την επίλυση και τη βελτίωση διαφόρων ζητημάτων.

8.3.ΓΕΝΙΚΑ

Σε αυτό το σημείο θα ήταν χρήσιμο να επισημανθεί ακόμη ότι με βάση τα νέα Προγράμματα Σπουδών για την υποχρεωτική εκπαίδευση (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) στο ρόλο του εκπαιδευτικού εντάσσεται και η υπόδειξη τρόπων στους κηδεμόνες των μαθητών του, ώστε να συνεισφέρουν από κοινού με το σχολείο στη σχολική διαδικασία . Προτείνονται λοιπόν νέες μεθοδολογικές προσεγγίσεις μέσω των οποίων ενθαρρύνεται η κριτική σκέψη, η έρευνα, η ενεργοποίηση του ατόμου ώστε να αυτονομηθεί πρακτικά και συναισθηματικά με τη κοινή προσέγγιση σχολείου- οικογένειας και να οδηγηθεί εν τέλει στην επίλυση προβλημάτων. Στις παραπάνω προσεγγίσεις υπογραμμίζεται η αλλαγή στο ρόλο του εκπαιδευτικού και ταυτόχρονα το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία στο πλαίσιο του οποίου δύναται να αναδειχθεί η συνεργασία σχολείου- οικογένειας (Γκλιάου-Χριστοδούλου Ν, 2005)

9. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ

Οι Henderson & Wilcox (1998) δίνουν έμφαση σε τέσσερις στρατηγικές που μπορούν να συνδράμουν στη δόμηση ισορροπημένων σχέσεων ανάμεσα στο σχολείο και την οικογένεια, στην περίπτωση της ακαδημαϊκής και κοινωνικής ένταξης παιδιού που εμφανίζει διαταραχές. Αυτές αναφέρονται ως εξής:

1. **Επιδίωξη μαθησιακής συνέχειας μεταξύ σπιτιού και σχολείου.** Οι μαθητές που προετοιμάζονται κατάλληλα στο σπίτι έχουν μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση στο περιβάλλον της τάξης και ως εκ τούτου αυξημένες πιθανότητες σχολικής απόδοσης και επιτυχίας.
2. **Συμμετοχή των γονέων των μαθητών με διαταραχές και ειδικές ανάγκες σε σχολικές δραστηριότητες.**
3. **Ευκαιρίες για μάθηση εκτός σπιτιού με την υποστήριξη των γονέων.**
4. **Δημιουργία διευρυμένης σχολικής κοινότητας** στην οποία συμμετέχουν εκπαιδευτικοί, γονείς και εκπαιδευτικοί φορείς (Περρά Μ, 2015).

10. ΘΕΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΠΙΤΥΧΟΥΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΟΝΕΩΝ -ΔΑΣΚΑΛΩΝ

Μέσω της επιτυχούς συνεργασίας επηρεάζονται θετικά αμφότερες πλευρές καθώς:

10.1. ΘΕΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ

Όσον αφορά τους γονείς:

- οι γονείς συναναστρέφονται περισσότερο το παιδί τους (Epstein M & Cullinan D, 1986) και το γνωρίζουν ακόμη καλύτερα
- αντιλαμβάνονται τις αδυναμίες του παιδιού αλλά και τα δυνατά του σημεία
- καλλιεργούν τεχνικές αντιμετώπισης προβλημάτων σωστότερης επικοινωνίας με αυτό όταν βρίσκονται μαζί
- υποστηρίζουν και ενθαρρύνουν τις προσπάθειες του
- αξιολογούν θετικότερα τους δασκάλους, βελτιώνοντας τις σχέσεις μαζί τους (Γκλιάου-Χριστοδούλου Ν, 2005)
- μοιράζονται τις ευθύνες, τις αρμοδιότητες και τα δικαιώματα με τους εκπαιδευτικούς. Συμμετέχουν ενεργά και συνεισφέρουν ουσιαστικά από κοινού σε ενιαία διαπαιδαγώγηση του παιδιού με ισοδυναμία και ισότητα των ρόλων τους (Περρά Μ, 2015).

10.2. ΘΕΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Όσον αφορά τους εκπαιδευτικούς:

- το εκπαιδευτικό περιβάλλον εμπλουτίζεται με νέες ιδέες, ενδιαφέροντα, εμπειρίες, γνώσεις, ταλέντα, κουλτούρα που αποκομίζονται από την επικοινωνιακή συνδιαλλαγή με τους γονείς
- επιτυγχάνεται έγκαιρη παρέμβαση σε προβλήματα σχετικά με τη μάθηση, τη συμπεριφορά και τα συναισθήματα των μαθητών (Γκλιάου-Χριστοδούλου Ν, 2005)

- κατανοούν πληρέστερα τις ανάγκες και τις επιθυμίες των παιδιών και των οικογενειών τους
 - συλλέγουν πληροφορίες που συμβάλλουν σε πιο ολοκληρωμένη προσαρμογή του προγράμματος στις ιδιαίτερες ανάγκες του μαθητή
 - αποκτά πρόσβαση σε μια ευρεία κλίμακα κοινωνικών ενισχυτών που παρέχονται από τους γονείς
 - αυξάνονται οι ευκαιρίες για να ενισχύσει κατάλληλες συμπεριφορές του παιδιού εντός και εκτός του σχολείου
- (Περρά Μ, 2015)

10.3. ΘΕΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΤΗ

Όσον αφορά στο παιδί:

- παρέχεται ισορροπία και σταθερότητα στους δύο πιο σημαντικούς χώρους όπου ζει και αναπτύσσεται, δηλαδή στο σχολείο και στο σπίτι
- του προσφέρονται αυξημένες ευκαιρίες για μάθηση, οι οποίες ξεκινούν στο σχολείο και ολοκληρώνονται στο σπίτι
- εισπράττει συναισθηματική ασφάλεια που του είναι απαραίτητη στην περίπτωση των συναισθηματικών διαταραχών
- αποκτά πρόσβαση σε περισσότερες πηγές και υπηρεσίες (Περρά Μ, 2015)

11. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΙ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ

Με τον όρο "επικοινωνιακές στρατηγικές" αναφερόμαστε στη συνεργασία μεταξύ οικογένειας και σχολείου, η οποία βασίζεται σε επεξεργασμένο σχέδιο και όχι σε μη οργανωμένες και άτακτες συναντήσεις, με πρωτοβουλία της σχολικής μονάδας. Δύο είναι οι χαρακτηριστικές οι οποίες περιγράφονται παρακάτω:

"Γονείς- βοηθοί"- "Parent helpers": Αφορά στην εθελοντική συμμετοχή στη σχολική καθημερινότητα κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας και με την παρουσία και του δασκάλου, όπου υποστηρίζονται οι μαθητές. Μέσω της συγκεκριμένης δράσης και συμμετέχοντας ενεργά, συνέβαλαν στην υποστήριξη των παιδιών τους καλλιεργώντας ταυτόχρονα κλίμα αμοιβαίας εμπιστοσύνης με τον εκπαιδευτικό. (Αγγελίδης Π, Θεοφάνους Λ, 2003) Η συγκεκριμένη μέθοδος έχει εφαρμοστεί στην Αγγλία , στη Γαλλία και στην Ελλάδα.

Μια δεύτερη χαρακτηριστική δράση έχει επιρροές από τη Διοίκηση της Ολικής Ποιότητας στην Εκπαίδευση, που αναφέρεται στην αξιοποίηση όλων των μελών ενός οργανισμού και πλέον εφαρμόζεται και στη σύγχρονη Εκπαιδευτική Πολιτική, ενώ αρχικά ξεκίνησε ως τάση της Διοίκησης Επιχειρήσεων. Με αυτόν τον τρόπο οι γονείς των μαθητών αναγνωρίζονται ως εταίροι της σχολικής μονάδας εντός της οποίας πρωτοστατούν σχέσεις ομαδικής προσπάθειας, επικοινωνίας και αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των μελών της. (Ζαβλάνος Μ, 2003). Η εν λόγω μέθοδος έχει εφαρμοστεί στις Η.Π.Α.

12. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ

Σύμφωνα με τα παραπάνω δεδομένα που αφορούν στις έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί πάνω στη συγκεκριμένη θεματική, δηλαδή "της συνεργασίας γονέων και εκπαιδευτικών των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές και συγγενή προβλήματα", οι ερευνητές έχουν συγκεντρώσει την προσοχή και το ενδιαφέρον τους κυρίως στη δομή της υπάρχουσας συνεργασίας μεταξύ δασκάλων και οικογενειών στις γενικές περιπτώσεις διδασκαλίας και μάθησης, στην άσκηση της γονεϊκής εμπλοκής σε σχέση με το σύγχρονο ελληνικό σχολείο και στα εμπόδια που αυτή αντιμετωπίζει, όπως επίσης και στα θετικά αποτελέσματα της στα παιδιά. Επίσης, σε δεύτερο επίπεδο οι υπάρχουσες έρευνες εστιάζουν στη συνεργασία γονέων και δασκάλων των παιδιών που χρήζουν γενικά ειδικής αγωγής, καθώς και στα αποτελέσματα της λειτουργικής επικοινωνίας των ανωτέρω. Τέλος, αναφέρονται οι δυσκολίες των μαθητών/-τριών που παρουσιάζουν διαταραχές συναισθήματος, όπως επίσης και οι προβληματικές εκδηλώσεις τους στη σχολική τάξη και στο σχολικό περιβάλλον. Στα παραπάνω ζητήματα τέλος, έχουν προσανατολιστεί και τα ερευνητικά ερωτήματα των αντίστοιχων ερευνητών.

Ωστόσο, έχουν εντοπιστεί ορισμένα κενά στις παραπάνω έρευνες, στα οποία θα δοθεί η δέουσα προσοχή ώστε να καλυφθούν: Κρίνεται μέγιστης σημασίας να προσανατολιστεί η έρευνά μας συγκεκριμένα και αποκλειστικά στην αντιμετώπιση των παιδιών με διαταραχές συναισθήματος από τους δασκάλους: δηλαδή τι αντιλαμβάνονται οι εκπαιδευτικοί για τους μαθητές / τις μαθήτριες που αντιμετωπίζουν τα εν λόγω ζητήματα, πώς μεταφράζουν τις συμπεριφορές τους (αποκλίνουσες ή μη), τι συζητούν με τους γονείς τους αναφορικά με τα προβλήματά τους και τι είδους σχέση δομούν από κοινού. Επίσης, αντιστοίχως σημαντικό αντικείμενο μελέτης της ερευνάς μας, αποτελεί και ο τρόπος με τον οποίο οι γονείς διαχειρίζονται- αντιμετωπίζουν τις προβληματικές συμπεριφορές των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές απέναντι στους εκπαιδευτικούς (αν δείχνουν ότι τους απασχολούν στις συναντήσεις τους, αν τους εμπιστεύονται σκέψεις τους σε συζητήσεις τους και αν θεωρούν ότι μπορούν να βοηθηθούν από αυτούς). Θεωρείται αξιοσημείωτο το γεγονός του ότι οι προαναφερθείσες υπάρχουσες έρευνες δεν προσεγγίζουν ενδελεχώς το μείζον ζήτημα των συναισθηματικών διαταραχών, αλλά το εντάσσουν στο πλαίσιο των γενικότερων ψυχικών δυσκολιών που εμφανίζει ο μαθητής, αντιμετωπίζοντάς το έτσι πιο γενικά και ως εκ τούτου πιο επιφανειακά. Η προσέγγιση των διαταραχών του συναισθήματος από εκπαιδευτικούς γενικής αγωγής αποτελεί δύσκολο εγχείρημα, το οποίο δυσχεραίνεται ακόμη περισσότερο από τη φύση του προβλήματος (καθώς ως ζήτημα ψυχικής φύσεως χρειάζεται προσεκτική μεταχείριση, αφού οι λάθος χειρισμοί μπορεί να οδηγήσουν σε αρνητικές συνέπειες και υποτροπές) , ενώ σε συνδυασμό με την έλλειψη της αντίστοιχης γνώσης και εμπειρίας των εκπαιδευτικών γενικής αγωγής μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα στα σχολεία όπου συναντάται.

13. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ-ΜΕΘΟΔΟΣ ΔΟΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΩΝ

Για να δομηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας έρευνας, λήφθηκαν υπόψη τα κενά των παραπάνω πραγματοποιηθεισών ερευνών, όπως επίσης και οι ανάγκες της συγκεκριμένης. Συγκεκριμένα, από τις προηγούμενες έρευνες που μελετήθηκαν παρατηρούνται τα εξής:

α) Αρχικά, η προσοχή των ερευνητών εστιάζεται στον εντοπισμό των δυσκολιών των μαθητών/τριών στη μάθηση ή τη συμπεριφορά, οι οποίες εντοπίζονται από τους εκπαιδευτικούς της γενικής εκπαίδευσης στις τάξεις τους, σε άλλες συγκεκριμένες ειδικές δυσκολίες (π.χ. ΔΕΠΥ). Ωστόσο, δεν υπάρχει σαφής αναφορά στις δυσχέρειες που αντιμετωπίζουν τα παιδιά με εκδηλώσεις διαταραχών του συναισθήματος. Θα έπρεπε ως εκ τούτου καταρχήν να δοθεί έμφαση στην παρούσα έρευνα στην αντιμετώπιση των δυσκολιών που παραπέμπουν στις εν λόγω διαταραχές από τους δασκάλους που διδάσκουν στις σχολικές τάξεις (αφότου εντοπιστούν τα συμπτώματα των διαταραχών σε πρώτο επίπεδο και οι αντίστοιχες δυσκολίες των παιδιών σε δεύτερο), διαμέσου της ομαλής συνεργασίας με τις οικογένειες των συγκεκριμένων παιδιών. Οι εκπαιδευτικοί λοιπόν, εντοπίζουν κάποια συγκεκριμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (συμπτώματα και δυσχέρειες) των συναισθηματικών ζητημάτων στους/στις μαθητές/τριές τους, γεγονός που με τη σειρά του δύναται να οδηγήσει στην ομαλή συνεργασία με τους γονείς, με ορισμένες τακτικές οι οποίες αναζητώνται. Άλλωστε, οι αποτελεσματικοί εκπαιδευτικοί αναγνωρίζοντας στοιχεία που παραπέμπουν στις συναισθηματικού τύπου δυσκολίες θα ενημερώσουν και τις οικογένειές τους υποστηρίζοντας και στοχεύοντας - δείχνοντας παράλληλα το ενδιαφέρον αλλά και τη δέουσα προσοχή- στην εδραίωση της ομαλής τους συνεργασίας.

β) Έπειτα, οι έρευνες που μελετήθηκαν αναφέρονται στις ανάγκες των εκπαιδευτικών για περαιτέρω κατάρτιση- ενίσχυση των γνώσεών τους ως προς την αντιμετώπιση γενικών ή ειδικών προβλημάτων που ανακύπτουν στη σχολική τάξη. Παρά ταύτα, δεν ερευνάται η κατάρτιση αλλά και η μη κατάρτιση των δασκάλων ως προς τη γνώση και το χειρισμό των αποκλειστικά συναισθηματικού τύπου δυσκολιών, που ενδέχεται να συναντήσουν στην επαγγελματική τους πορεία, αναφορικά με τη συνεργασία τους με τις οικογένειες των συγκεκριμένων παιδιών. Θα ήταν σωστό να δοθεί έμφαση και σε αυτόν τον τομέα, αφενός για την ομαλή διεξαγωγή του μαθήματος, ταυτόχρονα για την υποστήριξη των συγκεκριμένων μαθητών/τριών και αφετέρου και ως προέκταση του παραπάνω για αντιμετώπιση των συγκεκριμένων προβλημάτων μέσω της κατάλληλης συνεργασίας με τους γονείς.

γ) Επίσης, η βιβλιογραφία επικεντρώνεται κατά κύριο λόγο στην ασυμβατότητα και στα προβλήματα συνεργασίας ανάμεσα στο σχολείο και στην οικογένεια σε γενικό πλαίσιο δυσπραγιών- ασυμφωνιών και όχι σε πλαίσιο των αντίστοιχων προβλημάτων που μελετώνται. Υπάρχουν κενά στο θέμα της διεξαγωγής της συνεργασίας εκπαιδευτικών και γονέων, όταν ενυπάρχουν συναισθηματικά ζητήματα των παιδιών. Κρίνεται σκόπιμος λοιπόν ο

προσανατολισμός της έρευνας στη μελέτη των στοιχείων αλλά και των τρόπων κυρίως της συμβατότητας, αλλά και της διαφωνίας μεταξύ των δύο παραπάνω μερών.

δ) Μελετώντας ακόμη μια άλλη πτυχή του θέματος αυτού, θα έπρεπε να δώσουμε έμφαση στα οφέλη και στη σημασία της συνεργασίας σε φυσιολογικά, αλλά και αποκλίνοντα παιδιά με συναισθηματικές διαταραχές- μελέτη που πραγματοποιείται στις υπόλοιπες έρευνες, όχι όμως για τις εκδηλώσεις των διαταραχών του συναισθήματος. Ως προέκταση της παραπάνω πτυχής, ενδιαφέρον παρουσιάζει και η επίδραση της αγαστής συνεργασίας οικογένειας-σχολείου στην επίδοση των μαθητών/τριών, στον περιορισμό των σχολικών προβλημάτων τους, στην αποδοχή από τους/τις συμμαθητές/τριές τους και ταυτόχρονα ενδεχομένως και στην κοινωνικοποίησή τους, πράγμα που δεν πραγματοποιείται στα εν λόγω ζητήματα των παιδιών που μελετά η παρούσα έρευνα.

ε) Έπειτα, με βάση τις υπάρχουσες πηγές, θα ήταν χρήσιμο να αναζητηθούν τα οφέλη (έρευνα που πραγματοποιείται στις προηγούμενες μελέτες αναφορικά με άλλου είδους δυσκολίες πέραν των συναισθηματικών ζητημάτων των μαθητών/τριών), αλλά κατά κύριο λόγο τα εμπόδια ενάντια στην επιτυχημένη συνεργασία του σχολείου με τους γονείς και τις οικογένειες των παιδιών με συναισθηματικές δυσκολίες, αλλά και τους εκπαιδευτικούς της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, θέματα τα οποία δεν προσεγγίζονται στις υπάρχουσες έρευνες.

στ) Τέλος, ενδιαφέρουν ιδιαίτερος την παρούσα μελέτη όλες οι εκφάνσεις του τρόπου εργασίας και χειρισμών της σχολικής μονάδας απέναντι στις συναισθηματικές δυσκολίες, αλλά και των αντίστοιχων οικογενειών, παράγοντες που παίζουν ρόλο, προς μια κατεύθυνση ενίσχυσης της μεταξύ τους επικοινωνίας προς όφελος της, ένα επιπλέον στοιχείο που εξετάζεται στην εν λόγω έρευνα σε σχέση με τις προϋπάρχουσες.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

14. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Με βάση το θέμα της εν λόγω εργασίας που πραγματεύεται τη συνεργασία του εκπαιδευτικού με τις οικογένειες των παιδιών που παρουσιάζουν εκδηλώσεις διαταραχών συναισθήματος και τους παράγοντες που επιδρούν στη διαμόρφωση της, όπως επίσης και τις παραπάνω διαπιστώσεις της ενότητας 13, όσον αφορά στα κενά των υπάρχουσών ερευνών -οι οποίες έχουν αναφερθεί στη βιβλιογραφική ανασκόπηση- αλλά και στην κάλυψη τους, τίθενται τα παρακάτω ερευνητικά ερωτήματα, τα οποία θα απαντηθούν στο δεύτερο μέρος της παρούσας έρευνας και θα αποτελέσουν σημείο αναφοράς στη δόμηση των ερωτημάτων των συνεντεύξεων (ποιοτική η παρούσα έρευνα):

- Ποια η σημασία της κατάρτισης των εκπαιδευτικών στη διαμόρφωση σχέσεων με τους γονείς μαθητών/τριών με συναισθηματικού τύπου δυσκολίες;
- Με ποιες διαδικασίες (διαστάσεις) μπορεί η συνεργασία σχολείου και οικογενειών μαθητών με συναισθηματικές δυσκολίες να πραγματοποιηθεί εποικοδομητικά;
- Ποιοι παράγοντες ευνοούν την παραπάνω συνεργασία;
- Ποια η σημασία της συνεργασίας του σχολείου με τους γονείς των μαθητών/-τριών με συναισθηματικές διαταραχές για αμφότερες τις πλευρές;
- Πως επιδρά η συνεργασία των γονέων παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές και των εκπαιδευτικών α)στην επίδοσή των μαθητών/τριών αυτών, β)στην αντιμετώπιση των σχολικών προβλημάτων των συγκεκριμένων μαθητών/τριών;
- Ποιες συμπεριφορές των γονέων των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς;
- Ποιες συμπεριφορές των εκπαιδευτικών δημιουργούν εμπόδια στη συνεργασία με τους γονείς των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές;

15. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ

Όσον αφορά στην περιγραφή της μεθοδολογίας κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούν τα εξής:

Ως εργαλείο της έρευνάς μας επιλέχθηκε η συνέντευξη, η οποία αποτελεί το καταλληλότερο μέσο της ποιοτικής έρευνας, καθώς αφενός τα επιστημονικά ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν παραπάνω δεν είναι δυνατόν να αναπτυχθούν και να μελετηθούν ενδελεχώς ποσοτικά, ενώ αφετέρου απαιτείται η άμεση επικοινωνία και η αλληλεπίδραση με τα υποκείμενα της έρευνας, δηλαδή τους εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επιπλέον, επιλέχτηκε η ποιοτική ανάλυση ως η σωστότερη μέθοδος για τη συγκέντρωση πληροφοριών εις βάθος, αφού όντας φυσική και ακολουθώντας τη ροή της συζήτησης (Lincoln & Cuba, 1985), ο ερευνητής έχει τη δυνατότητα να διεισδύσει σε βάθος στην προσωπικότητα των υποκειμένων, αντιλαμβανόμενος τις κοινωνικές επιρροές και τις αλληλεπιδράσεις που τα εμπλεκόμενα στην έρευνα άτομα έχουν δεχτεί (Παπαγεωργίου, 1998). Με αυτόν τον τρόπο ο ερευνητής δύναται να προσεγγίσει πιο ολοκληρωμένα όλες τις πτυχές του θέματος αλλά και να κατακτήσει με ουσιαστικό τρόπο την αλήθεια και το επίκεντρο της προβληματικής. Συνεπώς, με την ποιοτική ανάλυση δεν εξετάζονται απομονωμένα και αποσπασματικά συγκεκριμένοι δείκτες, αλλά ενδιαφέρει ολικά η κοινωνική διαδικασία της προβληματικής. Με όλα τα παραπάνω ως εκ τούτου, ξεπερνιούνται τα κοινωνικά στεγανά, η επικοινωνία καθίσταται αμεσότερη διαμέσου της ουσιαστικής διαλογικής συμμετοχής και επέρχεται η προσέγγιση της αλήθειας και της πραγματικότητας.

Οι συνεντεύξεις της έρευνάς μας χαρακτηρίζονται ως ημιδομημένες, καθώς αποτελούνται από ερωτήσεις ανοιχτού και κλειστού τύπου (κάποιες προκαθορισμένες και κάποιες διευκρινιστικές), διακρινόμενες έτσι με ευέλικτη μορφή, όπου δύναται ο ερευνητής να εμβαθύνει πληρέστερα στο αντικείμενο της μελέτης.

Τον ερευνώμενο πληθυσμό αποτελούν - όπως προαναφέρθηκε- εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (15 στον πληθυσμό), καθώς είναι τα άτομα που συναναστρεφόμενα με παιδιά, έχουν τη μεγαλύτερη συνάφεια με το θέμα της έρευνας, αφού αυτή αφορά σε συναισθηματικές διαταραχές σε μικρά παιδιά νηπιαγωγείου και δημοτικού σχολείου. Επίσης, τα υποκείμενα της έρευνας κρίνεται σκόπιμο να απαρτίζονται και από τα 2 φύλα, εργαζόμενοι στο δημόσιο τομέα σε νομούς κατά κύριο λόγο περιφερειακά της Θεσσαλονίκης ή στην πόλη αυτής, μόνιμων ή αναπληρωτών, με βασική ή και με επιμέρους κατάρτιση, με μικρή ή με μεγαλύτερη προϋπηρεσία στην εκπαίδευση, ώστε να έχουν προσωπική άποψη

αλλά και γνώση και να καταστεί έτσι αντικειμενικότερη η έρευνα. Ο τρόπος επιλογής των εν λόγω ατόμων είναι τυχαίος μέσω τυχαίας αναζήτησής τους σε σχολεία όπου έχουν εργαστεί (μέσω εκδήλωσης ενδιαφέροντος με μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου) , ωστόσο αποτελεί προϋπόθεση η συμμετοχή διαφόρων ειδικοτήτων , ενεργών στον τομέα της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σε διάφορες τάξεις αλλά όχι σε τμήματα ένταξης που προϋποθέτουν την ύπαρξη εξειδικευμένης γνώσης στη διαχείριση τους.

Η μέθοδος συλλογής των δεδομένων από τις συνεντεύξεις που θα ακολουθήσει των συνεντεύξεων θα είναι η επαγωγική, στην οποία τα δεδομένα αναλύονται όταν το υπάρχον θεωρητικό πλαίσιο υπάρχει σε περιορισμένο βαθμό και έκταση (όπως συμβαίνει στην προκειμένη περίπτωση).

Η προσέγγιση που θα χρησιμοποιηθεί στα πλαίσια της επαγωγικής μεθόδου θα είναι η θεματική ανάλυση και ταυτόχρονα η επεξεργασία των νέων στοιχείων που τέθηκαν στην παρούσα ερευνά , καθώς από την απομαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων θα προκύψει γραπτό κείμενο με δεδομένα που θα παρέχουν μια περιγραφή μελέτης χωρίς εξηγήσεις και ερμηνείες. Αφού μελετηθούν και κατανοηθούν τα γραπτά δεδομένα (από τις συνεντεύξεις), θα αποκωδικοποιηθούν και θα ερμηνευτούν, ώστε να εξηγήσουν τα ερευνητικά ερωτήματα όσο το δυνατόν πληρέστερα. Συνεπώς, θα δημιουργηθεί μια αναλυτική και συστηματική καταγραφή των στοιχείων των ερευνητικών ερωτημάτων που χρησιμοποιήθηκαν για τη δόμηση των συνεντεύξεων τα οποία θα γίνει προσπάθεια να επιβεβαιωθούν, να επαληθευτούν και να επεκταθούν με την εύρεση και άλλων στοιχείων από τα παραγόμενα γραπτά κείμενα των συνεντεύξεων. Η παραπάνω διαδικασία πραγματοποιείται με τις σημειώσεις με τη μορφή λέξεων ή φράσεων στο περιθώριο του γραπτού κειμένου των συνεντεύξεων που συνοψίζουν το νόημα του. Η διαδικασία αυτή ονομάζεται ανοιχτή κωδικοποίηση (open coding) και επικεντρώνεται στη δημιουργία μιας συνοπτικότητας περιγραφής για κάθε στοιχείο του κειμένου που αποτελεί τμήμα των ερευνητικών ερωτημάτων. Έπειτα, θα γίνει συλλογή των κωδικοποιήσεων και ομαδοποίησή τους σε κατηγορίες που θα συνιστούν τα θέματα, οπότε και το κάθε θέμα θα συμπεριλαμβάνει διαφορετικές κωδικοποιήσεις, δημιουργώντας με αυτόν τον τρόπο ένα οργανωμένο αρχείο δεδομένων στο οποίο θα βασιστεί η ανάλυση και η συγγραφή των ευρημάτων της μελέτης μας (Γαλάνης, 2018).

16.ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

Από την ανάλυση των συνεντεύξεων και τη μελέτη των θέσεων και των απόψεων που κατέθεσαν οι 15 συμμετέχοντες στην ερευνητική διαδικασία προέκυψε μία σειρά από ενδιαφέροντα ζητήματα που σχετίζονται με το αντικείμενο μελέτης της παρούσας έρευνας και τα ερευνητικά ερωτήματα που εξ αρχής είχαν τεθεί. Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται τα δεδομένα που προέκυψαν από την ανάλυση των συνεντεύξεων, τα οποία ταξινομούνται στη βάση των θεμάτων που αναδείχθηκαν μέσα από τα λεγόμενα των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στη διαδικασία των συνεντεύξεων. Είναι ενδιαφέρον να τονιστεί η σύμπτωση μεταξύ των απόψεων των εκπαιδευτικών, παρά το ότι σε επιμέρους ζητήματα αποκλίνουν.

16.1. Η ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ-ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Το πρώτο σημαντικό θέμα που αναδεικνύεται μέσα από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων είναι αυτό που σχετίζεται με τη σπουδαιότητα της συστηματικής συνεργασίας ανάμεσα στο σχολείο και τις οικογένειες των μαθητών που έχουν διαταραχές συναισθήματος. Η συνεργασία αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς το σύνολο των συμμετεχόντων αναγνωρίζει το σημαντικό της ρόλο για την πορεία του παιδιού σε όλα τα επίπεδα, γνωστικό, συμπεριφορικό και συναισθηματικό και για την επίλυση ή, έστω, για τη βελτίωση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει. Ένα θέμα που τονίζεται από πολλούς συμμετέχοντες είναι αυτό που σχετίζεται με τη σύμπτωση γονέων και εκπαιδευτικών και με τη δημιουργία κοινού μετώπου για την αντιμετώπιση του προβλήματος και την ενίσχυση του μαθητή. Είναι αρχικά απαραίτητο να διασφαλιστεί ότι και οι δύο πλευρές αντιλαμβάνονται την κατάσταση με τον ίδιο τρόπο, απαραίτητη προϋπόθεση για τη χάραξη κοινής γραμμής. Αν και αυτό ίσως φαντάζει απλό, σε πολλές περιπτώσεις κρύβει δυσκολίες. Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνει η Σ6, συχνά οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί μπορεί να έχουν διαφορετική εικόνα για το ίδιο παιδί, καθώς οι γονείς μπορεί:

Σ6: «να βλέπουν ένα άλλο παιδί στο σπίτι και να μην αναγνωρίζουν καν το παιδί που βλέπει ο εκπαιδευτικός στο σχολείο. Είναι πιθανό αυτό, γιατί στο σπίτι το περιβάλλον είναι πολύ οικείο και άλλα άγχη, άλλα ερεθίσματα, ίσως άλλες αγχωτικές καταστάσεις μπορεί να δημιουργούνται στο παιδί, παρά στο οικείο περιβάλλον»

Σε κάθε περίπτωση, είναι σημαντικό να ακολουθήσει συζήτηση μεταξύ των δύο πλευρών, έτσι ώστε να γίνει αντιληπτό το πρόβλημα σε όλες τους τις διαστάσεις και να ξεκινήσει η ουσιαστική συνεργασία μεταξύ των δύο πλευρών. Σύμφωνα με την Σ7, η συνεργασία αυτή είναι εξαιρετικά χρήσιμη καθώς:

Σ7: «αυτή τη στιγμή δεν βοηθάμε μόνο το παιδί. Αν βοηθήσουμε τον γονιό, θα βοηθήσουμε και το παιδί. Αν δε βοηθήσουμε τον γονιό και δεν τον φέρουμε δίπλα μας να του μιλήσουμε, δε θα μπορεί μετά ο ίδιος ο γονιός από πλευράς του να βοηθήσει το παιδί. Είναι μια αλυσίδα θα έλεγα, είναι κρίκοι αυτοί ενωμένοι, οικογένεια, δάσκαλος, παιδί. Όλα αυτά λοιπόν θα πρέπει να είναι ενωμένα για να πούμε ότι έχουμε βοηθήσει γιατί θέλουμε να βοηθήσουμε σίγουρα το παιδί»

Η συνεργασία μεταξύ των δύο πλευρών, εκπαιδευτικού και γονέα, μπορεί να έχει θετικά αποτελέσματα σε πολλά επίπεδα, αφού συμβάλλει στη βελτίωση των παιδιών σε όλους τους τομείς, εκεί που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη. Η αλλαγή αυτή δεν είναι ορατή από τη μία στιγμή στην άλλη, ωστόσο με την πάροδο του χρόνου μπορεί να γίνει αντιληπτή, αφού σταδιακά καθίστανται εμφανή τα αποτελέσματά της σε όλα τα επίπεδα. Χαρακτηριστικό είναι το ακόλουθο απόσπασμα:

Σ7: «Μακροπρόθεσμα όμως, θα δούμε να εμφανίζονται πρόοδο στη συμπεριφορά τους, να γίνονται πιο θετικά άτομα και πιο δεκτικά στο να κάνουν τα μαθήματά τους, αλλά θα δούμε ότι όταν βλέπει το παιδί ότι ο γονιός με το δάσκαλο έχει μια καλή συνεργασία, αυτό θα βελτιώσει πάρα πολύ και την αυτοεκτίμηση του μαθητή του ίδιου. Δηλαδή το παιδί αν μέχρι τώρα είχε ανασφάλειες, θα βοηθηθεί βλέποντας όλη αυτή τη θετική εξέλιξη της συνεργασίας και θα βελτιωθεί όχι μόνο στα μαθήματά του, αλλά και σε θέματα της προσωπικότητας και του χαρακτήρα του. Θα καλυτερεύσει σαν άνθρωπος, να το πούμε έτσι απλά»

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω, το παιδί μπορεί να βοηθηθεί ποικιλοτρόπως από τη συνεργασία του γονέα με τον εκπαιδευτικό. Το πρώτο πράγμα που θα βελτιωθεί, το οποίο είναι και ιδιαίτερα σημαντικό, είναι η ψυχολογία του μαθητή, ο τρόπος με τον οποίο αντιλαμβάνεται τον εαυτό του, τις δυνατότητες και τις δυσκολίες του. Η ύπαρξη της διαταραχής ενδέχεται να έχει πλήξει την αυτοεκτίμησή του, γι' αυτό και με τον τρόπο αυτό, βλέποντας δύο σημαντικά άτομα της ζωής του να συνεργάζονται για το καλό του, αποκτά τη δυνατότητα να ανακάμψει και να αποκτήσει περισσότερο θετική αντίληψη για τον εαυτό του και τις δυνατότητές του, να αναγνωρίσει την αξία του και να αρχίσει να προσπαθεί να πετύχει τους στόχους του σε όλα τα επίπεδα.

Για να είναι εφικτή η άνευ εμποδίων συνεργασία μεταξύ των διαφορετικών πλευρών, είναι σημαντικό αυτή να αναπτύσσεται στη βάση οργάνωσης και σχεδιασμού, αλλά και να έχει ως γνώμονα την αγάπη και το ενδιαφέρον προς το παιδί, που είναι και ο τελικός επωφελούμενος της όλης διαδικασίας.

Σ5: «πολλή αγάπη πάνω στο παιδί. Να μην είναι απαραίτητα δάσκαλος με γονέα, να είναι δάσκαλος προς το παιδί και γονέας προς το παιδί. Πρέπει το παιδί να πάρει πολλή αγάπη»

16.2 ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

Το δεύτερο θέμα που αναδεικνύεται είναι οι καλές πρακτικές που μπορούν να υιοθετηθούν από το σχολείο συνολικά και τους εκπαιδευτικούς μεμονωμένα, έτσι ώστε οι μαθητές με συναισθηματικές διαταραχές να μπορούν να βοηθηθούν ουσιαστικά από τη συνεργασία σχολείου και οικογένειας και να επωφεληθούν τα μέγιστα από αυτή.

Αρχικά, από τους συμμετέχοντες τονίζεται ο ρόλος του σχολείου ως συνόλου και της ύπαρξης οργανωμένων και σταθερών διαδικασιών για την αντιμετώπιση παρόμοιων καταστάσεων, όποτε αυτές προκύπτουν. Ειδικότερα, όπως επισημαίνει η Σ1:

Σ1: «... νομίζω ότι θα πρέπει το κάθε σχολείο να έχει κάποιο πρωτόκολλο, δηλαδή κατ' αρχήν ο κάθε εκπαιδευτικός να μην το αντιμετωπίσει μόνος του, να ενημερώσει ίσως τη διεύθυνση του σχολείου, την προϊσταμένη ή τη διεύθυνση, ανάλογα, και μετά να ενημερωθούν και οι γονείς, να κληθούν στο σχολείο ώστε να ξεκινήσει έτσι κάποια συνεργασία»

Σε αυτή τη διαδικασία, ο ρόλος του διευθυντή είναι ιδιαίτερα σημαντικός καθώς αυτός καλείται να αναλάβει δράση και να κινήσει τις διαδικασίες που απαιτούνται, να είναι ασφαλώς ενημερωμένος και καταρτισμένος και να υποστηρίζει ουσιαστικά και με κάθε τρόπο τους εκπαιδευτικούς της σχολικής μονάδας. Από εκεί και πέρα, εκτός του διευθυντή, είναι σημαντική και η ύπαρξη ειδικών και επαγγελματιών που θα συνεργαστούν με τη σχολική μονάδα με στόχο την επίλυση των προβλημάτων και την υποστήριξη των μαθητών με συναισθηματικές διαταραχές και των γονέων τους, καθώς και των εκπαιδευτικών που αναλαμβάνουν την ανάπτυξη συνεργασίας με τους γονείς προς όφελος των μαθητών. Όπως επισημαίνεται από την Σ4, τα τελευταία χρόνια υπάρχουν ψυχολόγοι και κοινωνικοί λειτουργοί που συνεργάζονται με τις σχολικές μονάδες και μπορούν να συνεισφέρουν

ουσιαστικά στις διαδικασίες τους. σε κάθε περίπτωση, για να μπορέσει ο εκπαιδευτικός να φέρει εις πέρας το έργο του και να αναπτύξει συνεργασία με τους γονείς, είναι απαραίτητο:

Σ3: «να έχει ανθρώπους να μπορεί να συνεργαστεί, ειδικούς παιδαγωγούς, έναν ψυχολόγο, έναν ειδικό παιδαγωγό. Όλοι αυτοί οι άνθρωποι μπορούν να στηρίζουν και τον εκπαιδευτικό στο έργο του, γιατί ο εκπαιδευτικός δεν έχει τις απαραίτητες γνώσεις πώς μπορεί να το κάνει, δεν είναι το αντικείμενό του αυτό, απλά.. μπορούν να του δώσουν κάποιες κατευθυντήριες γραμμές»

Σ8: «πιθανόν να έρθει και ο συντονιστής εκπαίδευσης, ο συντονιστής της ειδικής αγωγής αν χρειαστεί και να ενημερώσει τόσο το σύλλογο διδασκόντων όσο και τον εκπαιδευτικό της τάξης τι πρέπει να κάνει»

Στα πλαίσια, πάλι, της σχολικής μονάδας υπάρχουν διαφορετικές δυνατότητες και προοπτικές που είναι σημαντικό να αξιοποιηθούν. Η Σ6 επισημαίνει την αξία των σχολών γονέων.

Σ6: «Μέχρι τώρα έχει φανεί ότι έχουν βοηθήσει πάρα πολύ οι σχολές γονέων σε όποιες σχολικές μονάδες έχουν γίνει. [...] πάντα την καθοδήγηση την έχει ένας ψυχολόγος ή ένας ψυχαναλυτής. Αυτό τους εισάγει τους γονείς λίγο σε ένα πλαίσιο όπου εκεί μπορούν να συζητήσουνε διάφορα θέματα διάφορα προβλήματα. Και οι εκπαιδευτικοί να συζητήσουν αντίστοιχα με τους γονείς ζητήματα που βλέπουνε»

Μεταξύ των διαφορετικών πλευρών είναι σημαντικό να αναπτυχθεί ουσιαστική συνεργασία. Το βασικό εργαλείο είναι η ύπαρξη σωστής επικοινωνίας, η οποία αποτελεί τη βάση για την ανάπτυξη της συνεργασίας. Είναι χαρακτηριστικό ότι πρόκειται για ένα στοιχείο που επισημαίνεται από το σύνολο των συμμετεχόντων ως το πλέον ουσιαστικό. Πιο συγκεκριμένα, γίνεται λόγος για σωστή και ουσιαστική επικοινωνία, στη βάση της ειλικρίνειας και του αμοιβαίου σεβασμού, η οποία μπορεί να βοηθήσει ώστε να τεθούν οι βάσεις της αποτελεσματικής συνεργασίας. Είναι χαρακτηριστική η απάντηση της Σ2 που επισημαίνει ότι η ύπαρξη της σωστής επικοινωνίας είναι απαραίτητη, όμως δεν είναι πάντοτε εύκολο να βρεθεί, κυρίως λόγω του ότι οι γονείς των παιδιών με διαταραχές συναισθήματος συχνά δεν έχουν τη διάθεση να παραδεχθούν την ύπαρξη του προβλήματος, γι' αυτό και είναι σημαντικός ο ρόλος του δασκάλου, του συνομιλητή που καλείται να τους προσεγγίσει και να ξεκινήσει το διάλογο με τρόπο απλό και κατανοητό, χωρίς να τους επικρίνει ή να τους

προσβάλλει και καθιστώντας εμφανές ότι στόχος του είναι να βοηθήσει προς όφελος του μαθητή.

Σ2: «Το να βρεις το σωστό τρόπο που θα προσεγγίσεις τους γονείς ώστε να αποδεχθούν ότι το παιδί τους έχει πρόβλημα. Είναι πάρα πολύ δύσκολο, είναι πάρα πολύ σκληρό συνήθως οι περισσότεροι εθελουφλούν, δεν μπορούν να το παραδεχτούν. Οπότε ξεκινάμε από τη βάση. Στο να παραδεχτούν ότι δεν υπερβάλλουμε και ότι θέλουμε να βοηθήσουμε ουσιαστικά. Να το επικοινωνήσουμε δηλαδή το πρόβλημα στους γονείς με έναν ωραίο, όμορφο, αξιοπρεπή τρόπο χωρίς να τους προσβάλλουμε για να μπορέσουν να καταλάβουν ότι θέλουμε να βοηθήσουμε»

Ιδιαίτερα βοηθητική είναι και η διοργάνωση σεμιναρίων, όχι μόνο για τους εκπαιδευτικούς, αλλά και για τους ίδιους τους γονείς που χρειάζονται τη γνώση σχετικά με τις διαταραχές που αντιμετωπίζουν τα παιδιά τους, καθώς και σχετικά με τους τρόπους και τις μεθόδους που μπορούν να αξιοποιήσουν για τη διαχείριση του άγχους των παιδιών ή και των ιδίων.

Σ7: «σεμινάρια επιμόρφωσης για τους γονείς, όμως, θα έλεγα εγώ. Για θέματα, όπως, σωματικής και ψυχικής υγείας, ακόμα και για θέματα διατροφής, για διαχείριση άγχους, όταν βλέπουμε το παιδί μας ότι είναι αγχωμένο... ή και για τον ίδιο τον γονιό αν τον βλέπουμε ότι δε μπορεί να διαχειριστεί μόνος του κάποια θέματα».

Σε κάθε περίπτωση, ο τρόπος με τον οποίο γίνεται η προσέγγιση και η επικοινωνία είναι ιδιαίτερα σημαντικός και ουσιαστικός, καθώς από αυτόν, ακόμη και από τις πιο μικρές λεπτομέρειες, εξαρτάται σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό η τελική επιτυχία της συνολικής συνεργασίας. Ο τρόπος των εκπαιδευτικών και όσων προσεγγίζουν τους γονείς είναι σημαντικό να φανερώνει σεβασμό και υποστηρικτική διάθεση, να διέπεται από δημοκρατικότητα στις διαδικασίες, να αφήνει χώρο για συμμετοχή και πρωτοβουλία των γονέων.

Σ7: «Υπάρχουν κάποιες λέξεις δύναμης, όπως τις ονομάζουμε. Αυτές οι λέξεις θα πρέπει να αντικατασταθούν. Δηλαδή απειλώ, επιπλήττω, διατάσσω, απαιτώ, τιμωρώ. Όλα αυτά λοιπόν, αν καταφέρουμε να τα αντικαταστήσουμε με νέες λέξεις θα μπορέσουμε να αντιμετωπίσουμε και προβλήματα. Δηλαδή, ποιες είναι οι λέξεις ή η διάθεση που μπορούμε να δείξουμε προς τα έξω. Να φροντίσουμε να έχουμε μια πιο δημοκρατική λύση των συγκρούσεων. Να κάνουμε δηλαδή αυτό που λέμε διάλογο. Και όχι μονόλογο. Αποφεύγουμε την προστακτική, αποφεύγουμε όλες αυτές τις λέξεις δύναμης που εμάς μπορεί να μας αρέσουν επειδή είναι η άμυνά μας ουσιαστικά, αλλά στο παιδί έχουν αρνητικές επιπτώσεις και ίσως τα αντίθετα αποτελέσματα. Άρα λοιπόν

εδώ θα πρέπει να κάνουμε αντικατάσταση να μιλήσουμε για ενδιαφέρον, να μιλήσουμε για λήψη αποφάσεων από κοινού»

Κλείνοντας, είναι σημαντικό για τη συνεργασία οι γονείς να έχουν γνώση για την κατάσταση, να αποδέχονται την ύπαρξη του προβλήματος, καθώς και να έχουν επίγνωση του τι συμβαίνει και του τί μπορεί να επιτευχθεί.

Σ14: «Το ένα είναι η αποδοχή, μιλάμε συνέχεια για την αποδοχή. Δεύτερο στοιχείο είναι η ενημέρωση, να είναι ενημερωμένοι. Και ένα τρίτο στοιχείο, θεωρώ ότι όλες οι πλευρές θα πρέπει να έχουν δουλέψει με τον εαυτό τους. Να προσπαθούν να δουν πώς μπορούν αυτοί οι ίδιοι να αντιμετωπίσουν ένα πρόβλημα και ότι να το μετατοπίσουν είτε στην άλλη πλευρά είτε στο παιδί»

16.3. ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Το επόμενο θέμα που αναδεικνύεται είναι αυτό που σχετίζεται με την κατάρτιση των εκπαιδευτικών σε ζητήματα συναισθηματικών διαταραχών, αλλά και προσέγγισης των γονέων. Το πρώτο βήμα, πριν και από την κατάρτιση, είναι η ευαισθητοποίηση, που αναδεικνύεται από πολλούς συμμετέχοντες ως παράγοντας που επιδρά καθοριστικά στην επικοινωνία.

Σ1: «... όταν οι εκπαιδευτικοί είναι ευαισθητοποιημένοι σε αυτό το θέμα μπορούν εύκολα να διακρίνουν και τα παιδιά που έχουν κάποιες ιδιαίτερες συναισθηματικές ανάγκες ή συναισθηματικές δυσκολίες, οπότε μπορούν έτσι να ενημερώσουν τους γονείς».

Από την άλλη πλευρά, και η εμπειρία θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική. Μάλιστα, δεν λείπουν και οι περιπτώσεις συμμετεχόντων που τονίζουν την αξία της και διατυπώνουν τη θέση ότι μπορεί να είναι ακόμη και πιο σημαντική από την κατάρτιση των εκπαιδευτικών σε ό,τι αφορά την αντιμετώπιση των προβλημάτων, αλλά και την προσέγγιση των γονέων.

Σ2: «Προσωπικά πιστεύω ότι η εμπειρία είναι αυτή που αποτελεί πιο αποτελεσματικό τρόπο και μέσο επίλυσης καταστάσεων στην τάξη. Η εμπειρία είναι πολύ σημαντική στο να ξέρεις πως θα προσεγγίσεις. Όσο περισσότερους γονείς συναναστρέφεις τόσο περισσότερο ξέρεις πώς θα τους αντιμετωπίσεις».

Σ14: «περισσότερο ρόλο παίζει η εμπειρία και η προσωπικότητα του εκπαιδευτικού και όχι τόσο η κατάρτιση».

Εξάλλου, όπως επισημαίνεται και από την Σ8, ο εάν ο εκπαιδευτικός είναι ευαισθητοποιημένος, είναι δυνατό να βοηθήσει ουσιαστικά τους μαθητές του, αφού θα ψάξει να αναζητήσει τις πληροφορίες που χρειάζονται για την αντιμετώπιση της κατάστασης και για την επίλυση των προβλημάτων που προκύπτουν.

Σ8: «υπάρχουν και ευαισθητοποιημένοι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι ναι μεν δεν έχουν τις γνώσεις, αλλά άμα θα τους έρθει στην τάξη ένα τέτοιο παιδί θα ψαχτούνε. Θα μούνε στο ίντερνετ, θα διαβάσουν βιβλιογραφία, θα δούνε τι γίνεται. Γιατί βοηθώντας το παιδί να ενταχθεί μέσα στην τάξη θα μπορέσουν να βοηθήσουνε και το μάθημά τους. Θα μπορέσουν να ενημερώσουν τους υπόλοιπους μαθητές και συνεπώς θα μπορέσει να γίνει ένα καλύτερο μάθημα»

Σε κάθε περίπτωση, πάντως, η κατάρτιση ή η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών θεωρείται εξαιρετικά σημαντική από το σύνολο των συμμετεχόντων. Η επιμόρφωση μπορεί να οδηγήσει στην ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών και να συμβάλει στην ανάπτυξη της δυνατότητάς τους να αναγνωρίζουν το πρόβλημα και να αναλαμβάνουν δράση για την αντιμετώπισή του, να διαχειρίζονται προβληματικές καταστάσεις και να διαμορφώνουν στόχους για τους μαθητές τους που να ανταποκρίνονται στις δυνατότητες και τις ανάγκες τους. Η κατάρτιση φαίνεται ότι έχει ουσιαστικό ρόλο στη διαμόρφωση του πλαισίου επικοινωνίας με τους γονείς.

Σ7: «οι εκπαιδευτικοί όταν δεν έχουν επιμορφωθεί θα δείχνουν αδιαφορία, δεν θα είναι πρόθυμοι να δώσουν σαφείς πληροφορίες για την πρόοδο του παιδιού, δεν θα μπορούν να εντοπίσουν τις αδυναμίες του και να τις διαχειρίζονται όσο το δυνατό καλύτερα, δε θα μπορούν να διαχειρίζονται οικογενειακά προβλήματα, τα οποία θα επηρεάσουν το προφίλ του μαθητή μέσα στην τάξη»

Σ11: «έχουνε τη γνώση, οπότε και τους τρόπους να βοηθήσουν τα παιδιά να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες τους μέσω των μεθόδων που υιοθετούν στη διδακτική διαδικασία και κατ' επέκταση εφόσον οι γονείς βλέπουν ότι τα παιδιά τους βοηθούνται δημιουργείται ένα πρόσφορο έδαφος για την επικοινωνία με τους δασκάλους των παιδιών τους»

Πάντως, αν και τονίζεται η αξία της επιμόρφωσης, επισημαίνεται και το γεγονός ότι εάν ο εκπαιδευτικός δεν έχει τη διάθεση να ασχοληθεί με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μαθητές του, τότε δεν μπορεί να τους οδηγήσει στην επίλυση των προβλημάτων τους και την επίτευξη των στόχων τους.

Σ7: «έχουν να κάνουν όχι μόνο με την επιμόρφωση και την εκπαίδευση που έχει δεχθεί ο εκπαιδευτικός αλλά και με το αν το θέλει να ασχοληθεί, γιατί έχουμε περιπτώσεις εκπαιδευτικών που έχουν σπουδάσει, έχουν επιμορφωθεί, αλλά δε μπαίνουν στη διαδικασία να το ψάξουν λίγο παραπάνω και να ασχοληθούν με τα θέλω τόσο των γονιών όσο και των μαθητών, των παιδιών»

16.4. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΥΝΟΟΥΝ ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Η επισήμανση των παραγόντων που ευνοούν τη συνεργασία ανάμεσα στο σχολείο και την οικογένεια είναι ένα ακόμη ζήτημα που αναδείχθηκε από τους συμμετέχοντες στην έρευνα. όπως επισημαίνει η Σ1:

Σ1: «... βασικός παράγοντας είναι το πόσο θετικοί είναι οι γονείς ώστε να αποδεχθούν ότι το παιδί τους έχει όντως κάποια ιδιαίτερη συναισθηματική ανάγκη. Δηλαδή, το πιο σημαντικό για μένα είναι η αποδοχή των γονέων και η παραδοχή μάλλον των γονέων ότι το παιδί τους χρήζει κάποιας συναισθηματικής στήριξης και βοήθειας και πολύ σημαντικό σε αυτό είναι και το μορφωτικό επίπεδο των γονέων θεωρώ»

Η αγάπη και το ενδιαφέρον προς τους μαθητές από την πλευρά του εκπαιδευτικού είναι ένας ακόμη ιδιαίτερα σημαντικός παράγοντας που αξίζει να τονιστεί, αφού αποτελεί κινητήριο δύναμη για τη βελτίωση του ίδιου του εκπαιδευτικού και την ενίσχυση των μαθητών του για να ξεπεράσουν τις δυσκολίες και να ανταπεξέλθουν στις προκλήσεις της μαθησιακής διαδικασίας.

Σ3: «Μετράει ο ίδιος ο εκπαιδευτικός, η ιδιοσυγκρασία του, το ενδιαφέρον του, η αγάπη προς τους μαθητές του, όλα αυτά είναι που κάνουν τη σχέση ακόμη και σε εκπαιδευτικούς που δεν είναι καταρτισμένοι να είναι αποδοτικοί με τους γονείς»

Παράγοντας που ευνοεί τη συνεργασία είναι, ασφαλώς, και η οργάνωση του σχολείου, που, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, είναι σημαντική για την ανάπτυξη της επικοινωνίας

ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς και τους γονείς και την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί. Τονισμένος είναι και ο ρόλος του διευθυντή, ο οποίος αναλαμβάνει μεγάλο μέρος των σχετικών ευθυνών:

Σ3: «δυνατή οργάνωση του σχολείου που ο διευθυντής πιστεύω ότι παίζει ρόλο σε αυτό»

Σ4: «βασικός παράγοντας είναι κατ' αρχήν η στάση του διευθυντή. Δηλαδή σε αρχική βάση, όταν πρωτοξεκινάει η σχολική χρονιά και θέτει και ο ίδιος τις βάσεις της συνεργασίας με τους γονείς, να θέσει κι εκεί ως προς το τι είναι ανοικτό το σχολείο να κάνει για να βοηθήσει τους γονείς που έχουν κάποια προβλήματα, κάποια θέματα»

Σε κάθε περίπτωση, καλή πρακτική είναι η δημιουργία κλίματος ασφάλειας, όπου το παιδί θα αισθάνεται ότι μπορεί να είναι ο εαυτός του και ότι θα λάβει την υποστήριξη που χρειάζεται τόσο από την οικογένεια όσο και από το σχολείο του. Το περιβάλλον αυτό είναι σημαντικό να αναπτύσσεται μέσα από τη συνεργασία των δύο πλευρών, γονέων και εκπαιδευτικού, έτσι ώστε να καλύπτει τις συγκεκριμένες ανάγκες του κάθε παιδιού ξεχωριστά και να του δίνει τη δυνατότητα να αναπτυχθεί στο μέγιστο δυνατό.

Σ6: «για να υπάρξει και εξέλιξη και αποτέλεσμα θα πρέπει να υπάρχει και μια αίσθηση ασφάλειας μέσα στη σχολική κοινότητα. Ασφάλειας που θα τη νιώθει το παιδί για να μπορέσει, να ξέρει ότι είναι σε ένα περιβάλλον υποστηρικτικό, που υπάρχει αγάπη, που υπάρχει αποδοχή»

Για να είναι δυνατά όλα τα παραπάνω, είναι σημαντικό και οι δύο πλευρές, σχολείο και οικογένεια, να έχουν καλές προθέσεις και να τίθεται ως προτεραιότητα από όλους το καλό του παιδιού, η υπερκέραση των εμποδίων του, καθώς και η κάλυψη των συναισθηματικών ή άλλων αναγκών του. Η εμπιστοσύνη και η εκατέρωθεν ειλικρίνεια αποτελούν σημαντικά στοιχεία που είναι αναγκαία για τη δημιουργία του κατάλληλου κλίματος.

Σ9: «να υπάρχουν καλές προθέσεις και από τις δύο πλευρές και, και οι δύο να είναι πρόθυμοι να δεχτούνε ίσως τις αντιρρήσεις που θα φέρει το άλλο μέρος, ή την αμφισβήτηση που θα δημιουργηθεί σε κάποιες περιπτώσεις πιστεύω. Και άρα να υπάρχει μια σχέση εμπιστοσύνης που να μπορεί να δημιουργηθεί. Και ειλικρίνεια σίγουρα τις και από τις δύο πλευρές είναι πολύ σημαντική. Συνέπεια»

Κλείνοντας, όσον αφορά τον εκπαιδευτικό, είναι σημαντικό να καταθέτει την άποψή του και να καθοδηγεί τους γονείς, καθώς στην πλειοψηφία των περιπτώσεων αυτός έχει περισσότερες

γνώσεις και εμπειρία στον συγκεκριμένο τομέα. Εντούτοις, είναι σημαντικό να μην υποτιμά τον συνομιλητή του, ούτε να θεωρεί ότι ο ίδιος κατέχει την απόλυτη γνώση, αλλά να είναι διαλλακτικός, να δίνει χώρο στους γονείς, να τους ακούει και να εμπιστεύεται τη γνώμη και το ένστικτό τους καθώς το θέμα αφορά το δικό τους παιδί, το οποίο γνωρίζουν καλύτερα.

Σ12: «ο δάσκαλος να εμπιστεύεται τους γονείς χωρίς να θεωρεί ότι είναι αυθεντία και ότι τα γνωρίζει όλα και σίγουρα και οι άλλοι είναι το παιδί τους και ίσως κάτι παραπάνω βλέπουνε στο σπίτι.»

16.5. Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΟ ΠΑΙΔΙ

Η συνεργασία ανάμεσα στο σχολείο και την οικογένεια γίνεται με στόχο να εξυπηρετήσει τις ανάγκες του παιδιού με διαταραχές συναισθήματος και να συμβάλει στη βελτίωση των προβλημάτων που βιώνει. Το παιδί ζει μεταξύ δύο περιβαλλόντων στην καθημερινότητά του, το σπίτι και το σχολείο. Έτσι, η συνεργασία ανάμεσα στα δύο περιβάλλοντα έχει σημαντική επίδραση στο ίδιο το παιδί και την εξέλιξή του, γι' αυτό και είναι σημαντικό να προωθείται η μεταξύ τους συνεργασία, έτσι ώστε η μετάβαση από το ένα στο άλλο να είναι αρμονική και η προσέγγιση που ακολουθείται από γονείς και εκπαιδευτικούς να έχει μια συνέχεια.

Σ1: «Εφόσον τα δύο περιβάλλοντα στα οποία αναπτύσσεται το παιδί είναι το σχολείο και το σπίτι, όταν το παιδί νιώσει αυτή την αλυσίδα συνεργασίας και ασφάλειας που το περιβάλλει τότε αυτό του δίνει μια συναισθηματική σταθερότητα και έτσι νιώθει πιο ασφαλές»

Ένα σημαντικό κομμάτι της επίδρασης της συνεργασίας σχολείου και οικογένειας στο παιδί με συναισθηματικές διαταραχές αφορά αυτό της σχολικής επίδοσης. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τους συμμετέχοντες η επίδραση είναι θετική και είναι δυνατή η βελτίωση της επίδοσης των παιδιών στο σχολείο εξαιτίας της συνεργασίας ανάμεσα σε γονέα και εκπαιδευτικό.

Σ6: «έχουμε δει τις περισσότερες φορές παιδιά με συναισθηματικές δυσκολίες αν νιώσουν ασφαλή αυξάνεται κατακόρυφα και η σχολική τους επίδοση. Και μελέτες έχουν γίνει για το ζήτημα αυτό, ότι είναι βασικό για τη σχολική επίδοση, πολύ πολύ βασικό, να νιώσει ασφάλεια το παιδί, ότι είναι αποδεκτό ό,τι κι αν συμβεί»

Οι λόγοι που οδηγούν σε αυτή την εξέλιξη είναι ποικίλοι και σχετίζονται τόσο με την ψυχολογική κατάσταση του παιδιού που βελτιώνεται όσο και με την ποιότητα της διδασκαλίας που επίσης μπορεί να αναβαθμιστεί και να είναι περισσότερο στοχευμένη στις ανάγκες του παιδιού. Σημαντικό ρόλο έχει, όπως επισημαίνει ο Σ12 ότι στα πλαίσια της συνεργασίας ο εκπαιδευτικός μαθαίνει καλύτερα τις ανάγκες του παιδιού και μπορεί να προσαρμόσει τη διδασκαλία του σε αυτές.

Σ12: «όταν ένας γονέας ενημερώνει τον εκπαιδευτικό για τις ανάγκες του παιδιού τους, τότε και ο εκπαιδευτικός προσαρμόζει τη διδασκαλία του, κάνει μία πιο εξατομικευμένη διδασκαλία γνωρίζοντας τις διαταραχές του παιδιού και καταφέρνει έτσι την πρόοδο και την εξέλιξή του»

Εκτός από τη σχολική επίδοση, ωστόσο, η επίδραση είναι σημαντική και στον συναισθηματικό τομέα, εκεί όπου το παιδί που έχει τέτοιας φύσης διαταραχές πλήττεται ιδιαίτερα. Έτσι, είναι δυνατό παρατηρώντας αυτή τη συνεργασία να διαπιστώσει ότι είναι περισσότερο αποδεκτό, ότι το αγαπούν και ότι οι γύρω του, τα σημαντικά πρόσωπα της ζωής του ενδιαφέρονται για την επίλυση των προβλημάτων που το απασχολούν. Αισθάνεται ότι υπάρχουν άτομα στα οποία μπορεί να απευθυνθεί όταν αισθάνεται ότι αντιμετωπίζει μια δύσκολη κατάσταση και που θα τον βοηθήσουν.

Σ10: «δημιουργεί την αίσθηση ότι γίνεται αποδεκτός, ότι υπάρχουν άνθρωποι που θα τον ακούσουν και θα τον βοηθήσουν. Υπάρχουν άνθρωποι στους οποίους μπορεί να απευθυνθεί όταν αισθάνεται ότι το συναισθηματικό του πρόβλημα τον οδηγεί στο να χάσει τον έλεγχό του και καταλαβαίνει ότι έχει τις αδυναμίες του και αυτές οι αδυναμίες του γίνονται αποδεκτές από το περιβάλλον του και νομίζω ότι αυτό τελικά θα το ωφελήσει το παιδί»

Σ11: «Μέσω της συναισθηματικής ισορροπίας, η οποία ανακτάται σιγά σιγά μέσω της συχνής επικοινωνίας δασκάλου και γονέων. Το παιδί είναι σε θέση να αποδώσει αποτελεσματικότερα όντας πιο ήρεμο και στο γνωστικό κομμάτι»

Για να είναι τα παραπάνω εφικτά, είναι σημαντικό η σχέση ανάμεσα στον εκπαιδευτικό και τον γονέα να είναι αρμονική και να αναπτύσσεται σε κλίμα εμπιστοσύνης και αλληλοϋποστήριξης, σεβασμού και αλληλεγγύης. Με τον τρόπο αυτό δημιουργείται κλίμα ασφάλειας, εντός του οποίου ευνοείται η ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού και η βελτίωσή του σε κάθε επίπεδο.

Σ13: «το παιδί το οποίο θα εισπράττει τη συνεργασία, το σεβασμό μεταξύ του δασκάλου και των γονέων του θα τον βοηθήσει στην καθημερινότητά του όσον αφορά τα σχολικά προβλήματά

του διότι η συνεργασία αυτή θα μπορέσει ... θα δημιουργηθεί μέσω του ... μία αίσθηση ασφάλειας, κάτι το οποίο θα το βοηθήσει να αντιμετωπίσει τα προβλήματα αυτά»

Σ8: «πάρα πολύ σημαντική είναι η εμπιστοσύνη που πρέπει να υπάρχει μεταξύ των δύο πλευρών, γονέων και εκπαιδευτικών, εκπαιδευτικών και γονέων πηγάζουν και όλα τα υπόλοιπα»

16.6 ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Όπως προέκυψε από τα παραπάνω, η συνεργασία των γονέων και των εκπαιδευτικών είναι ιδιαίτερα σημαντική και μπορεί να βοηθήσει ποικιλοτρόπως το παιδί με συναισθηματικές διαταραχές. Εντούτοις, η επικοινωνία μεταξύ των δύο πλευρών δεν είναι πάντοτε ομαλή και χωρίς εμπόδια. Αρχικά, οι εκπαιδευτικοί του σχολείου είναι δυνατό να προβληματίζονται από την ύπαρξη του συγκεκριμένου παιδιού στην τάξη, κυρίως λόγω του ότι δεν γνωρίζουν αν είναι επαρκείς για να διαχειριστούν την κατάσταση. Αυτός ο προβληματισμός είναι δυνατό να είναι αντιληπτός από το παιδί, ιδιαίτερα εάν λάβει τη μορφή αυστηρότητας ή επιθετικότητας. Σε αυτή την περίπτωση, μάλιστα, αποτελεί εμπόδιο στην επικοινωνία, αφού στην πραγματικότητα κλείνει τις διόδους επικοινωνίας και κάνει το παιδί να αμύνεται απέναντι στον εκπαιδευτικό.

Σ1: «γνωρίζουμε όλοι ως εκπαιδευτικοί ότι το να προς ένα τέτοιο παιδί είναι πολύ δύσκολο στην τάξη μαζί με τα άλλα παιδιά, μπορεί και ο εκπαιδευτικός αυτό να το έχει βγάλει προς το παιδί, δηλαδή να έχει βγάλει μία κάπως αυστηρή συμπεριφορά, επιθετική ίσως συμπεριφορά, λεκτικά επιθετική, προς το παιδί και το παιδί να αντιλαμβάνεται αυτή την έλλειψη τρυφερής σχέσης και σχέσης κατανόησης με τον εκπαιδευτικό του»

Επιπλέον, η έλλειψη διάθεσης από την πλευρά των εκπαιδευτικών είναι δυνατό να οδηγήσει σε αρνητικά αποτελέσματα δυσχεραίνοντας την επικοινωνία. Η έλλειψη της διάθεσης σχετίζεται, εκτός των άλλων, και με την απουσία αγάπης από την πλευρά του εκπαιδευτικού για τη δουλειά του.

Σ2: «το γεγονός ότι βαριούνται να ασχοληθούν με τέτοιες καταστάσεις. η τεμπελιά, η βαρεμάρα, το burnout, είναι πάρα πολύ κουρασμένοι κάποιοι συνάδελφοι και δεν έχουν κουράγιο να ασχοληθούν με αυτό. Το γεγονός ότι είναι πάρα πολλές, δεν είναι ένα παιδί σε κάθε τάξη. Είναι

πολλές αυτές οι περιπτώσεις και δεν υπάρχει ούτε ο χρόνος, ούτε τα ψυχικά αποθέματα να ασχοληθεί με το κάθε παιδί διεξοδικά»

Σ5: «Το να μην αγαπάει ο εκπαιδευτικός τη δουλειά του. Αν μπήκε στο σχολείο μόνο και μόνο για να κάνει απλώς μια δουλειά. Οφείλει ο εκπαιδευτικός να δει τη δουλειά του ως λειτουργήμα. Αλλιώς υπάρχει εμπόδιο»

Ένα άλλο εμπόδιο είναι και η έλλειψη της κατάρτισης που απαιτείται για την αναγνώριση του προβλήματος, καθώς και του χρόνου που χρειάζεται για την αντιμετώπισή του.

Σ3: «Πάντα νομίζω αντιλαμβάνονται τη δυσκολία. Πολλές φορές εθελουφλούνε αλλά πολλές φορές το να μην έχουν χρόνο δε μπορούν να βοηθήσουν ουσιαστικά σε τίποτα και αυτό μεγαλώνει και το χάσμα με τον εκπαιδευτικό και γενικότερα δημιουργεί ακόμη περισσότερα προβλήματα στο παιδί»

Από την άλλη πλευρά, τα εμπόδια συχνά τίθενται όχι από τον εκπαιδευτικό, αλλά από τους γονείς του παιδιού με συναισθηματικές διαταραχές. Οι γονείς πολλές φορές φαίνεται ότι δεν αποδέχονται το πρόβλημα, ακόμη και αν έχουν αντιληφθεί την ύπαρξή του, καθώς δεν θέλουν να παραδεχτούν ότι το δικό τους το παιδί βρίσκεται σε αυτή την κατάσταση. Εξαιτίας αυτού, μπορεί να αρχίσουν να αμύνονται απέναντι στον εκπαιδευτικό που τους μιλά γι' αυτό ή ακόμη και να θεωρήσουν ότι προσβάλλονται.

Σ4: έλλειψη ειλικρίνειας, δεν θέλουν να αποκαλύψουν οι γονείς το πρόβλημα. Σε άλλη περίπτωση, ο γονιός δεν θέλει να ακούσει αυτά που του λέει ο εκπαιδευτικός για το πρόβλημα που έχει εντοπίσει. Έλλειψη εμπιστοσύνης.

Ένα άλλο κομμάτι που εντοπίζεται από τους συμμετέχοντες στην έρευνα σχετίζεται με τα κοινωνικά, οικονομικά και μορφωτικά στοιχεία της οικογένειας, που επιδρούν στον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται το πρόβλημα και αντιδρούν απέναντί του.

Σ7: «το κοινωνικοοικονομικό και μορφωτικό επίπεδο των γονέων. Και αυτό είναι ένας παράγοντας που , από ό,τι έχουμε δει, από την εμπειρία μας, κάποια κατώτερα ουσιαστικά κοινωνικά στρώματα ίσως να μην έχουν τόσο συχνή επαφή, για δικούς τους λόγους πάντοτε, με το σχολείο και τους δασκάλους. Δεν είναι κανόνας βέβαια αυτό το οποίο λέω»

Σημαντικό είναι σε κάθε περίπτωση το σχολείο και ο κάθε εκπαιδευτικός ξεχωριστά να ενδιαφέρεται για το καλό του παιδιού και να το καθιστά αυτό σαφές στους γονείς, έτσι ώστε να οικοδομηθεί κλίμα εμπιστοσύνης.

Σ1: « ... το σχολείο να δίνει στους γονείς την αίσθηση ότι στόχος του είναι το καλό του παιδιού και όχι η ευκολία ίσως του εκπαιδευτικού ή του σχολείου».

Απαραίτητο είναι, επίσης, οι γονείς να έχουν αποδεχθεί το πρόβλημα και να αναπτύξουν στρατηγικές αντιμετώπισής του, να κατανοήσουν ότι δεν ευθύνονται για το ό,τι συμβαίνει στο παιδί τους, αλλά και ότι ενδέχεται να χρειάζεται να αλλάξουν κάποιες προσεγγίσεις τους έτσι ώστε να εξυπηρετήσουν καλύτερα τις ανάγκες του παιδιού τους.

Σ14: «Από μεριάς των γονέων σίγουρα η αποδοχή του προβλήματος, η αποδοχή του θέματος και το να ξέρουνε πως θα το αντιμετωπίσουν. Αυτό είναι το ένα. Το δεύτερο είναι να μην νιώθουν οι γονείς ενοχές ή υπεύθυνοι για τα θέματα των παιδιών τους. ένα τρίτο είναι να είναι οι γονείς ανοικτοί στο να αλλάζουνε και οι ίδιοι γιατί πολύ συχνά προβλήματα των παιδιών είναι προβλήματα που απλά έχουν έρθει από την οικογένεια»

17. ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Όπως προέκυψε από την ανάλυση των συνεντεύξεων των συμμετεχόντων στην ερευνητική διαδικασία, η συνεργασία ανάμεσα στις οικογένειες και στο σχολείο των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές, όταν έχει μορφή συστηματική και όχι περιστασιακή ή αποσπασματική, είναι δυνατό να έχει πολύ σημαντικά θετικά αποτελέσματα στην ψυχολογία, αλλά και τις επιδόσεις του παιδιού. Η συνεργασία αυτή είναι δυνατό να αναπτυχθεί με τη συμβολή και τη θετική διάθεση και των δύο πλευρών, τόσο των γονέων όσο και του σχολείου. Από την πλευρά του σχολείου, είναι σημαντικός ο ρόλος όχι μόνο του εκπαιδευτικού της τάξης, αλλά και του διευθυντή, του συλλόγου διδασκόντων και των ψυχολόγων ή κοινωνικών λειτουργών που συνεργάζονται με την εκάστοτε σχολική μονάδα.

Όσον αφορά τη σπουδαιότητα της κατάρτισης των εκπαιδευτικών για τη διαμόρφωση σχέσεων με τους γονείς μαθητών/τριών με συναισθηματικού τύπου δυσκολίες, αυτή φάνηκε από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων ότι είναι ιδιαίτερα σημαντική, αφού τους δίνει τη δυνατότητα να αποκτήσουν γνώσεις για το πρόβλημα, αλλά και για τους τρόπους προσέγγισης όχι μόνο των μαθητών, αλλά και των γονέων τους. Ωστόσο, η κατάρτιση δεν αποτελεί πανάκεια, αφού είναι δυνατό να υποκατασταθεί από την εμπειρία και τη θετική διάθεση των εκπαιδευτικών απέναντι στους γονείς, αλλά και απέναντι στην υποχρέωσή του να ενημερωθεί για τα προβλήματα των μαθητών του και τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να τους βοηθήσει να τα ξεπεράσουν.

Η συνεργασία του σχολείου με την οικογένεια μπορεί να είναι εποικοδομητική στην περίπτωση που βασίζεται σε κάποιο συγκεκριμένο πρωτόκολλο, που υπάρχει ένα γενικό πλαίσιο εντός του οποίου αναπτύσσεται και εξελίσσεται. Σε διαφορετική περίπτωση, η προσέγγιση θα είναι αποσπασματική και όχι συντονισμένη, γι' αυτό και δεν θα οδηγήσει στην επίτευξη των βέλτιστων αποτελεσμάτων. Αντίθετα, όταν βασίζεται σε συγκεκριμένο σχεδιασμό, τότε είναι δυνατό να είναι περισσότερο αποτελεσματική και να οδηγήσει σε ικανοποιητικά και μόνιμα αποτελέσματα.

Η εν λόγω συνεργασία ευνοείται όταν αναπτύσσεται σε κλίμα εμπιστοσύνης, αλληλοσεβασμού και αλληλοκατανόησης, όταν οι δύο πλευρές διέπονται από θετική διάθεση, αλλά και από επιθυμία για ουσιαστική επικοινωνία με στόχο την επίλυση των προβλημάτων

που απορρέουν από τις συναισθηματικές διαταραχές. Απαραίτητο είναι, επίσης, να προηγείται αποδοχή του προβλήματος και ειλικρινής συζήτηση όλων των παραμέτρων του, έτσι ώστε να σχεδιαστεί η κατάλληλη μέθοδος προσέγγισης.

Η σπουδαιότητα της συνεργασίας ανάμεσα στο σχολείο και την οικογένεια των μαθητών με συναισθηματικές διαταραχές είναι μεγάλη για όλους. Αρχικά, οι μαθητές είναι αυτοί που επωφελούνται περισσότερο, καθώς τόσο οι γονείς όσο και το σχολείο τους εργάζονται προς την κατεύθυνση της επίλυσης των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν και, συνεπώς, ευνοείται η βελτίωσή τους σε όλους τους τομείς. Από την άλλη πλευρά, και οι ίδιοι οι γονείς μπορούν να επωφεληθούν από αυτή τη συνεργασία αφού τους βοηθά να κατανοήσουν καλύτερα το παιδί τους, να αντιληφθούν τα προβλήματα που αντιμετωπίζει και να τα ξεπεράσει στο βαθμό του δυνατού. Τέλος, και ο ίδιος ο εκπαιδευτικός επωφελείται, αφού η επίλυση ή έστω η βελτίωση της κατάστασης του μαθητή με συναισθηματικές διαταραχές συμβάλλει στη βελτίωση των συνθηκών υπό τις οποίες διεξάγεται το μάθημά τους, συνεπώς και η δική τους καθημερινότητα γίνεται πιο ομαλή.

Σε κάθε περίπτωση, η συστηματική συνεργασία γονέων και εκπαιδευτικών στην περίπτωση των μαθητών με συναισθηματικές διαταραχές συμβάλλει στη βελτίωση της επίδοσής τους, αφού τους δίνεται η δυνατότητα να επικεντρωθούν εκεί χωρίς να ανησυχούν για άλλους τομείς. Επιπλέον, συμβάλλει στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που παρουσιάζονται για τους μαθητές αυτούς στο χώρο του σχολείου.

Η επικοινωνία και η συνεργασία μεταξύ των δύο πλευρών είναι ιδιαίτερα θετική, εντούτοις συχνά συναντά εμπόδια. Από την πλευρά των γονέων των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές, τα εμπόδια δημιουργούνται από τη μη αποδοχή, την άρνηση να δουν το πρόβλημα, καθώς και την έλλειψη εμπιστοσύνης ή καχυποψία απέναντι στον εκπαιδευτικό και τις προθέσεις του. Από την άλλη πλευρά, και ο εκπαιδευτικός μπορεί με τη στάση του να μην ευνοεί τη συνεργασία και την αλληλεπίδραση, ιδιαίτερα όταν αισθάνεται ότι είναι αυθεντία, ότι γνωρίζει τα πάντα και δεν δίνει στους γονείς τη δυνατότητα και το περιθώριο να μιλήσουν και να καταθέσουν τη δική τους άποψη, τα όσα γνωρίζουν και βλέπουν για το παιδί τους. Σε αυτές τις περιπτώσεις η συνεργασία δυσχεραίνεται και δεν έχει τα θετικά αποτελέσματα που αναμένονται από αυτή.

18. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όσον αφορά τα συμπεράσματα της παρούσας έρευνας, αυτά μπορούν να συσχετιστούν με τα ερευνητικά ερωτήματα που εξ αρχής τέθηκαν κατά το σχεδιασμό της. Ειδικότερα, προέκυψαν τα εξής ανά ερευνητικό ερώτημα.

Όσον αφορά το πρώτο ερευνητικό ερώτημα, αυτό εστίασε στη σπουδαιότητα της κατάρτισης των εκπαιδευτικών στη διαμόρφωση σχέσεων με τους γονείς μαθητών/τριών με συναισθηματικού τύπου δυσκολίες. Από την παρούσα μελέτη προέκυψε ότι πράγματι πρόκειται για έναν ιδιαίτερα σημαντικό παράγοντα, καθώς ο τρόπος με τον οποίο οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν τη σχέση και τη συνεργασία με τους γονείς εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την κατάρτισή τους, μέσα από την οποία μπορούν να διαμορφώσουν τους τρόπους προσέγγισης και επικοινωνίας που είναι πιο αποτελεσματικοί ανά περίπτωση. Ωστόσο, η κατάρτιση δεν αποτελεί τον μοναδικό σημαντικό παράγοντα, αφού δεν αποκλείεται εκπαιδευτικοί χωρίς κατάρτιση να έχουν εξίσου αποτελεσματικό τρόπο προσέγγισης των γονέων και διαμόρφωσης της μεταξύ τους σχέσης.

Το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα εστιάζει στις διαδικασίες μέσω των οποίων μπορεί η συνεργασία σχολείου και οικογενειών μαθητών με συναισθηματικές δυσκολίες να πραγματοποιηθεί εποικοδομητικά. Οι συμμετέχοντες επεσήμαναν την αξία της ύπαρξης συγκεκριμένου πρωτοκόλλου, καθώς και προκαθορισμένων διαδικασιών που θα κατευθύνουν τη συγκεκριμένη διαδικασία.

Αναφορικά με το τρίτο ερώτημα, οι παράγοντες που ευνοούν την παραπάνω συνεργασία περιλαμβάνουν διαφορετικές διαστάσεις. Από την πλευρά των εκπαιδευτικών σημαντικό ρόλο έχει η κατάρτιση, αλλά και η διάθεση, η αγάπη για το επάγγελμά τους και η προθυμία τους να ασχοληθούν με κάθε περίπτωση παιδιού ξεχωριστά. Επιπλέον, σημαντικός είναι ο ρόλος της σχολικής μονάδας συνολικά. Από την πλευρά των γονέων, είναι σημαντικό να υπάρχει εξίσου θετική διάθεση αλλά και ανοικτό μυαλό, ειλικρίνεια και αποδοχή του προβλήματος και θέληση για συνεργασία με στόχο την επίλυσή του.

Το τέταρτο ερευνητικό ερώτημα εστίασε στη σημασία της συνεργασίας του σχολείου με τους γονείς των μαθητών/-τριών με συναισθηματικές διαταραχές για αμφότερες τις πλευρές. Το σύνολο των συμμετεχόντων συμφωνούν ότι έχει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο, χωρίς ασφαλώς να παραγνωρίζεται η συμβολή άλλων φορέων και διαδικασιών. Ωστόσο, αναγνωρίζεται ότι η

οικογένεια και το σχολείο αποτελούν δύο ιδιαίτερα σημαντικά περιβάλλοντα για το παιδί και η μεταξύ τους συνεργασία μπορεί να συμβάλλει στην ανάπτυξη κοινών πρακτικών και να διασφαλίσει τη συνέχεια και τη συνέπεια του τρόπου αντιμετώπισης της υφιστάμενης κατάστασης, μέσω της οποίας είναι περισσότερο εφικτή και η επίλυση των προβλημάτων που έχουν παρατηρηθεί.

Όσον αφορά το πέμπτο ερευνητικό ερώτημα, που αναφέρεται στην επίδραση της συνεργασίας των γονέων παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές και των εκπαιδευτικών, τόσο στην επίδοση των μαθητών/τριών αυτών, όσο και στην αντιμετώπιση των σχολικών προβλημάτων των συγκεκριμένων μαθητών/τριών, φάνηκε ότι αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική. Ειδικότερα, κρίνεται ότι η συνολική παρουσία των μαθητών στο σχολείο μπορεί να βελτιωθεί και οι μαθητές να βοηθηθούν στην επίτευξη των στόχων τους, όχι μόνο σε ψυχολογικό και συναισθηματικό επίπεδο, αλλά και σε μαθησιακό.

Προχωρώντας στο έκτο ερευνητικό ερώτημα, οι συμπεριφορές των γονέων των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές που δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς περιλαμβάνουν κατά κύριο λόγο την έλλειψη ειλικρίνειας αναφορικά με το πρόβλημα που αντιμετωπίζει το παιδί τους ή ακόμη και η απουσία της αποδοχής του. Πρόκειται για μία συμπεριφορά που παρατηρείται πολύ συχνά, καθώς αναφέρεται από το σύνολο των συμμετεχόντων και μπορεί να οδηγήσει σε ιδιαίτερα αρνητικές συνέπειες, αφού εμποδίζει την προσπάθεια των εκπαιδευτικών να προσεγγίσουν το πρόβλημα και να εφαρμόσουν τις τακτικές αντιμετώπισης που θεωρούνται κατάλληλες.

Τέλος, αναφορικά με το έβδομο ερευνητικό ερώτημα, οι συμπεριφορές των εκπαιδευτικών που δημιουργούν εμπόδια στη συνεργασία με τους γονείς των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές περιλαμβάνουν την έλλειψη κατάρτισης, καθώς και την απουσία ειλικρινούς ενδιαφέροντος για την πρόοδο των μαθητών και την αντιμετώπιση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν σε συναισθηματικό επίπεδο. Επιπλέον, πολλές φορές οι εκπαιδευτικοί αισθάνονται ότι είναι αυθεντίες στο ζήτημα και θέτουν την άποψη των γονέων σε δεύτερη μοίρα με αποτέλεσμα να μην δημιουργείται κλίμα που ευνοεί τη συνεργασία μεταξύ των δύο πλευρών.

19. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Όσον αφορά σε μελλοντική έρευνα σχετικά με τη θεματική της παρούσας, καθώς και με τα αποτελέσματά της, προτείνεται σε πρακτικό επίπεδο να εφαρμοστεί πιλοτικά σύμφωνα με τα παραπάνω συμπεράσματα και τις προτάσεις, αντίστοιχο πρόγραμμα σε σχολική μονάδα ή και σχολικές μονάδες (αν θα ήταν ιδανικά εφικτό), που να αφορά σε παιδιά με συναισθηματικές διαταραχές. Οι εκπαιδευτικοί και οι οικογένειες των μαθητών θα ακολουθήσουν τις οδηγίες που σχετίζονται με τη διαμόρφωση της αγωγικής συνεργασίας που εξάγονται με βάση την παρούσα έρευνα. Κατά κύριο λόγο αφορούν σε: καταρτισμένους δασκάλους αναφορικά με τις συναισθηματικού τύπου δυσκολίες, συγκεκριμένο σχεδιασμό και τήρηση πρωτόκολλου από όλους τους επαγγελματίες της σχολικής μονάδας, συστηματική επικοινωνία εκπαιδευτικών και γονέων, αποδοχή του προβλήματος και ειλικρίνεια από τους γονείς, διαλλακτική στάση δασκάλων, θετική διάθεση εμπιστοσύνης, σεβασμού και κατανόησης από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη). Με αυτόν τον τρόπο θα γίνουν αντιληπτά στην πράξη τα αποτελέσματα και τα συμπεράσματα που έχουν εξαχθεί και που φαίνεται να οδηγούν σε μια ποιοτική και παραγωγική συνεργασία ανάμεσα στο δάσκαλο και τις οικογένειες των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές, με κοινό γνώμονα την υποστήριξη του μαθητή/-τριας, σύμφωνα με τις απόψεις των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στις συνεντεύξεις της έρευνας. Έτσι λοιπόν, θα αξιολογηθούν πληρέστερα σε πρακτική εφαρμογή τα συμπεράσματα της διατριβής και θα καταστούν συμβατά με την εκπαιδευτική διαδικασία και πράξη στο πλαίσιο της υποστήριξης των παιδιών με συναισθηματικές δυσκολίες, των οικογενειών τους, καθώς και των εκπαιδευτικών των αντίστοιχων μαθητών/μαθητριών, με απώτερο σκοπό την ενίσχυση της παραπάνω συνεργατικής σχέσης.

Τέλος, ως προέκταση της εν λόγω έρευνας σε σχέση με τη θεματική της ερευνητικής μας, προτείνεται έρευνα με θέμα: " Η συνεργασία των διαφορετικών ειδικοτήτων των εκπαιδευτικών σε σχολική μονάδα που φοιτούν παιδιά που παρουσιάζουν εκδηλώσεις διαταραχών συναισθήματος αναφορικά με την πληρέστερη υποστήριξη τους από το σχολείο και τους τρόπους που αυτή μπορεί να επιτευχθεί".

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Beattie, N. (1985). *Professional Parents: Parent participation in four western countries*. Brighton: Falmer Press.
 - Herbert, M. (1998). *Ψυχολογικά προβλήματα παιδικής ηλικίας 1α*. Αθήνα: Ελληνικά γράμματα.
 - Herbert, M. (1998). *Ψυχολογικά προβλήματα παιδικής ηλικίας 1β*. Αθήνα: Ελληνικά γράμματα.
 - Dowling, E. & Osborne, E. (2001). *Η οικογένεια και το σχολείο*. Αθήνα: Gutenberg.
-
- Κουρκούτας, Η. (2011). *Προβλήματα συμπεριφοράς στα παιδιά*. Αθήνα: Τόπος.
 - Kovacs, M. (1981). *Rating scales to access depression in school-aged children*. *Acta Paedopsychiatrica*. 46:305-331.
 - Αβραμίδου, Ε. ([χ.χ.]). Επίδραση των ψυχοσυναισθηματικών διαταραχών των παιδιών στη μαθησιακή διαδικασία. Σε *Μια μελέτη περίπτωσης στην Ε' Δημοτικού*. [χ.τ.]. [χ.ε.].
 - Χρηστάκης, Κ. (Ιανουάριος 2016). *Προβλήματα Συμπεριφοράς στη σχολική ηλικία: Τάσεις και προοπτική. dyslexiagoneis*. Διαθέσιμο σε: <http://www.dyslexiagoneis.gr/view.asp?ItemID=57&ns=1&mcid=9&cid=23&scid=16&page=6> (Ανακτήθηκε 23 Ιανουαρίου, 2016).
 - Κουρκούτας, Η. (2007). *Αγχώδεις- καταθλιπτικές διαταραχές- δυσκολίες στην παιδική ηλικία*. [χ.τ.]: [χ.ε.].
 - Καλαντζή- Αζίζη, Α. (1985). *Προβλήματα συμπεριφοράς στο σχολείο. Οικοσυστημική Προσέγγιση*. Αθήνα: Ελληνικά γράμματα.
 - Campbell, S. (2002). *Behavior problems in preschool children: clinical and developmental issues*. New York: The Guilford Press.
 - Κουρκούτας, Η. & Caldin, R. (2012). *Οικογένειες παιδιών με ιδιαίτερες δυσκολίες και σχολική ένταξη*. Αθήνα: Πεδίο.
 - Μάτζαρη, Α. (2016). *Στάσεις και Αντιλήψεις των εκπαιδευτικών αναφορικά με τα συμπεριφορικά προβλήματα μαθητών με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής- Υπερκινητικότητα και τις στρατηγικές αντι*. Διδακτορική διατριβή. Φλώρινα.
 - Asher, S. & Coie, J. (1990). *Peer Rejection in Childhood*. New York: Cambridge University Press.
 - Πουρσανίδου, Ε. (2016). *Προβλήματα συμπεριφοράς στην τάξη και η παρέμβαση του δασκάλου. Έρευνα στην Εκπαίδευση*. 5(1):62-75

- Alkahtani, K. ([χ.χ.]). *Teachers' knowledge and misconceptions of Attention Deficit/Hyperactivity Disorder*. Σε *Psychology*. (τ.4 (12):963-969)
- Moldavsky, Pass, Sayal, M. ([χ.χ.]). *Primary school teachers' attitudes about children with attention deficit/hyperactivity disorder and the role of pharmacological treatment*. Σε *Clinical Child Psychology and Psychiatry*. (τ.19(2):202-216)
- Ντινίδου, Χ. (2013). *Απόψεις και στάσεις εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και γονέων για τη συνεργασία σχολείου- οικογένειας*. Διδακτορική διατριβή. Ιωάννινα
- Τσιολάκη, Π. (2011). *Ο ρόλος της συνεργασίας σχολείου-οικογένειας στην αγωγή των παιδιών με ειδικές ανάγκες*. Σε *Μεταπτυχιακή Εργασία*. Θεσσαλονίκη.
- Περρά, Μ. (2015). *Η κοινωνική ένταξη των παιδιών με ειδικές ανάγκες στα σχολεία γενικής εκπαίδευσης*. Σε *Πτυχιακή εργασία*. Βόλος.
- Allen, J., Porter, M., McFarland, C. , McElhaney, K. , & Marsh, P. (2007). *The relation of attachment security to adolescents' paternal and peer relationships, depression and externalizing behavior*. *Child Development*. 78:1222-1239.
- Bock, S. & Borders, C. (2012). *Effective practices/ interventions for students with emotional and behavioral disorders*. *Advances in Special Education*. 23:61-82
- Πολυχρονοπούλου, Σ. (2004). *Συνεργασία μεταξύ σχολείου και οικογένειας παιδιών με διαταραχές όρασης: Προβλήματα και μέθοδοι αντιμετώπισης*. *Εκπαίδευση & Επιστήμη*. 1:35-49.
- Σφηκάκη, Μ. (2004). *Η πρόληψη της τοξικομανίας και ο ρόλος των γονέων*. *Τετράδια ψυχιατρικής*. 88:84-89.
- Π.Δ. 1483/84, άρθρο 9
- Ν. 1566/85, άρθρο 13, παρ. 8
- Νόβα-Καλτσούνη, Χ. (2001). *Μορφές αποκλίνουσας συμπεριφοράς στην εφηβεία: ο ρόλος της οικογένειας και του σχολείου*. Αθήνα: Gutenberg.
- Μπρούζος, Α. (2004).
http://www.pee.gr/wp-content/uploads/praktika_synedrion_files/pr_syn/s_ath/thematikes_anothtes/x/x/x_mprozozos_andreas.htm. Διαθέσιμο σε: abrouzos@cc.uoi.gr (Ανακτήθηκε 31 Μαρτίου, 2019).
- Lacey, P. (2001). *Support partnerships*. London: David Fulton Publishers L.T.D.
- Hanco, G. (2001). *Increasing competence through collaborative problem solving*. London: Cromwell press.
- Blamires, M., Robertson, C. & Blamires, J. (1997). *Parent teacher partnership*. London: David Fulton Publishers.
- Δ.Ε.Π.Π.Σ./ Α.Π.Σ. (pi-schools.gr)

- Γκλιάου- Χριστοδούλου, Ν. (2005). *Η ανάγκη επιμόρφωσης εκπαιδευτικών στην κατεύθυνση ανάπτυξης αποτελεσματικής συνεργασίας σχολείου-οικογένειας. Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων* 10. Διαθέσιμο σε: www.pi-schools.gr (Ανακτήθηκε 31 Μαρτίου 2019).
- Henderson, A. & Wilcox, S. (Νοεμβρίου- Δεκεμβρίου 1998). *A+ strategies for strong partnering. Schools in the Middle*, σελίδες 32-38.
- Epstein, M. & Cullinan, D. (Ιανουάριος 1986). *Depression in children. Journal of school health*. 56:1.
- Αγγελίδης, Π. & Θεοφάνους, Λ. (2003). *Η συμμετοχή των γονιών στη σχολική διαδικασία*. [χ.τ.]: Νέα Παιδεία
- Ζαβλάνος, Μ. (2003). *Η Ολική Ποιότητα στην Εκπαίδευση*. Αθήνα: Σταμούλη
- Lincoln, Y. & Cuba, E. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Beverly Hills: SAGE
- Παπαγεωργίου, Γ. (1998). *Μέθοδοι στην Κοινωνιολογική Έρευνα*. Αθήνα: Τυπωθήτω
- Γαλάνης, Π. (2018). Ανάλυση δεδομένων στην ποιοτική έρευνα- θεματική ανάλυση. *Αρχεία ελληνικής ιατρικής* 2018 35(3), (416-421). Διαθέσιμο σε: www.mednet.gr (Ανακτήθηκε 3 Ιουλίου 2019).
- ICD 10: *Διεθνής Στατιστική Ταξινόμηση Νόσων και Συναφών Προβλημάτων Υγείας*, Δέκατη Αναθεώρηση (2008)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Συνέντευξη 1

- Είμαι νηπιαγωγός και έχω μεταπτυχιακό στην ειδική αγωγή, αλλά δεν το έχω αξιοποιήσει. Δουλεύω ως νηπιαγωγός εδώ και 17 χρόνια.
- Πολύ ωραία. Δουλεύετε σε ιδιωτικό σχολείο ή σε δημόσιο;
- Σε δημόσιο.
- Ωραία. Είναι εντός της πόλης;
- Ναι, σε προάστιο της Θεσσαλονίκης.
- Και τα έτη της προϋπηρεσίας σας είπατε πώς είναι...
- 17. Ωραία. Η ηλικία σας;
- 40.
- Ξεκινάμε με τις ερωτήσεις τις βασικές. Η πρώτη ερώτηση. Πιστεύετε ότι η κατάρτιση των εκπαιδευτικών πάνω στη γνώση και την αντιμετώπιση των συναισθηματικών δυσκολιών των μαθητών βοηθάει και στη διαμόρφωση των κατάλληλων σχέσεων με τους γονείς των παιδιών;
- Βέβαια, ναι, θεωρώ ότι βοηθάει.
- Με τι τρόπο θα μπορούσε να βοηθήσει;
- Θεωρώ ότι όταν οι εκπαιδευτικοί είναι ευαισθητοποιημένοι σε αυτό το θέμα μπορούν εύκολα να διακρίνουν και τα παιδιά που έχουν κάποιες ιδιαίτερες συναισθηματικές ανάγκες ή συναισθηματικές δυσκολίες, οπότε μπορούν έτσι να ενημερώσουν τους γονείς και να ξεκινήσει μια συνεργασία από εκεί και πέρα.
- Αν οι εκπαιδευτικοί δεν έχουν τη συγκεκριμένη κατάρτιση πιστεύετε ότι μπορούν να διαμορφώσουν τις αντίστοιχες σχέσεις με τους γονείς των παιδιών αυτών;
- Πιστεύω ότι κάποιες φορές ναι, θα μπορούσαν να τη διαμορφώσουν γιατί δεν είναι τόσο θέμα κατάρτισης τυπικής, δηλαδή να έχουν κάποια εξειδίκευση, να έχουν κάποιο πτυχίο ή κάποια επιμόρφωση σε αυτό το θέμα, αλλά είναι και θέμα προσωπικότητας του εκπαιδευτικού. Δηλαδή κατά πόσο ο ίδιος και χωρίς να έχει κατάρτιση είναι ευαισθητοποιημένος πάνω σε αυτά τα θέματα.
- Οπότε τι θα μπορούσε να γίνει σε αυτή την περίπτωση;
- Αν δεν έχει κάποια κατάρτιση είναι λίγο θέμα τύχης, δηλαδή εναπόκειται στον κάθε εκπαιδευτικό πόσο ευαισθητοποιημένος είναι ώστε να ενημερώσει και να ευαισθητοποιήσει και να κινητοποιήσει και τους γονείς.
- Θα μπορούσε να είναι πιο πολύ δίπλα στο παιδί ας πούμε;

- Θα μπορούσε να, κατ' αρχήν πιο εύκολα να εντοπίσει τις ανάγκες του παιδιού και αν ο ίδιος έχει διάθεση και όρεξη να δουλέψει με το παιδί θα μπορούσε να ενημερώσει και τους γονείς και να ξεκινήσει μια πιο στενή συνεργασία.
- Ωραία. Πώς πιστεύετε ότι μπορεί να πραγματοποιηθεί επικοινωνιακά η συνεργασία του σχολείου με τις οικογένειες των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές; Δηλαδή με ποιες διαδικασίες και σε τι διαστάσεις;
- Ναι... εμμ.. διαδικασία, κατ' αρχήν νομίζω ότι θα πρέπει το κάθε σχολείο να έχει κάποιο πρωτόκολλο, δηλαδή κατ' αρχήν ο κάθε εκπαιδευτικός να μην το αντιμετωπίσει μόνος του, να ενημερώσει ίσως τη διεύθυνση του σχολείου, την προϊσταμένη ή τη διεύθυνση, ανάλογα, και μετά να ενημερωθούν και οι γονείς, να κληθούν στο σχολείο ώστε να ξεκινήσει έτσι κάποια συνεργασία. Οπότε πιστεύω ότι τα σχολεία πρέπει να έχουν ένα πρωτόκολλο για την αντιμετώπιση αυτών των καταστάσεων. Δηλαδή μεμονωμένα ο κάθε εκπαιδευτικός ίσως έχει την καλή διάθεση να συνεργαστεί με τους γονείς αλλά πιστεύω είναι απαραίτητη και η υποστήριξη του σχολείου. Δηλαδή μπορεί να μην είναι σε θέση ο εκπαιδευτικός να καλύψει όλα τα στάδια αυτής της συνεργασίας, χρειάζεται και υποστήριξη από τη διεύθυνση του σχολείου.
- Οπότε δίνετε πολύ σημασία στο κομμάτι της οργάνωσης από την εκπαιδευτική μονάδα, όχι σε επίπεδο ατομικό αλλά σε επίπεδο σχολείου.
- Και τα δύο θεωρώ ότι είναι σημαντικά, και η ατομική πρωτοβουλία του εκπαιδευτικού και η οργάνωση του σχολείου. Σίγουρα η ατομική πρωτοβουλία του εκπαιδευτικού για μένα είναι πιο σημαντική γιατί, αυτό που είπα και πριν, αν ο εκπαιδευτικός είναι ευαισθητοποιημένος πιστεύω ότι είναι το πρώτο βήμα και το πιο σημαντικό βήμα για να γίνει μια αρχή.
- Ποιοι οι παράγοντες που ευνοούν τη συνεργασία σχολείου και οικογένειας των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές;
- Εφόσον γίνει το πρώτο βήμα όπως είπαμε από το σχολείο, δηλαδή εφόσον το σχολείο καλέσει τους γονείς σε μία τέτοια συνεργασία, από εκεί και πέρα ένας βασικός παράγοντας είναι το πόσο θετικοί είναι οι γονείς ώστε να αποδεχθούν ότι το παιδί τους έχει όντως κάποια ιδιαίτερη συναισθηματική ανάγκη. Δηλαδή, το πιο σημαντικό για μένα είναι η αποδοχή των γονέων και η παραδοχή μάλλον των γονέων ότι το παιδί τους χρήζει κάποιας συναισθηματικής στήριξης και βοήθειας και πολύ σημαντικό σε αυτό είναι και το μορφωτικό επίπεδο των γονέων θεωρώ. Δηλαδή κάποιοι γονείς που ψάχνονται πιο πολύ, έχουν ήδη επισκεφθεί ειδικούς οι ίδιοι, έχουν ήδη διαβάσει

βιβλία και έχουν ήδη ψαχτεί σε αυτό το θέμα, τότε πιστεύω ότι είναι πολύ εύφορο το έδαφος ώστε να ξεκινήσει μία συνεργασία. Εε.. αν οι γονείς είναι κλειστοί και οι ίδιοι ή δεν έχουν αντιληφθεί το θέμα ή εθελοτυφλούν και δε θέλουν να το αντιληφθούν, τότε πιστεύω ότι αυτός είναι ένας πολύ σημαντικός ανασταλτικός παράγοντας στη συνεργασία σχολείου και γονέων.

- Οπότε ένας πολύ σημαντικός παράγοντας για τη συνεργασία είναι οι ίδιοι οι γονείς που είναι εμπλεκόμενοι.
- Ακριβώς, η οπτική γωνία των γονέων γι' αυτό το θέμα.
- Και από άποψη σχολείου ίσως;
- Από άποψη σχολείου ναι, φυσικά θα πρέπει και το σχολείο πολύ καλοπροαίρετα εννοείται, δηλαδή να μην έχει κριτική αντιμετώπιση απέναντι στους γονείς και την οικογένεια μία θετική αντιμετώπιση καλοπροαίρετη και κατανόηση προς τη θέση των γονέων. Εεμμ ώστε και οι γονείς να νιώσουν ότι το σχολείο δεν έρχεται για να τους κρίνει ή να τους δώσει οδηγίες, έτσι, με κριτική διάθεση τέλος πάντων, αλλά έρχεται για να αγκαλιάσει το παιδί οπότε χρειάζεται και τους γονείς ως αρωγούς στην προσπάθεια. Δηλαδή πάντα πρέπει και το σχολείο να δίνει στους γονείς την αίσθηση ότι στόχος του είναι το καλό του παιδιού και όχι η ευκολία ίσως του εκπαιδευτικού ή του σχολείου.
- Πιστεύετε ότι η συστηματική συνεργασία των γονέων με τους εκπαιδευτικούς των μαθητών με συναισθηματικές διαταραχές επηρεάζει τη σχολική τους επίδοση;
- Ναι, θεωρώ ότι την επηρεάζει, ναι.
- Προς ποια κατεύθυνση;
- Προς θετική κατεύθυνση πάντα. εεε, γιατί το παιδί νιώθει ότι υπάρχει ένα πλαίσιο. Δηλαδή νιώθει αυτή τη συνεργασία του γονέα με τον εκπαιδευτικό οπότε αισθάνεται και καταλαβαίνει ότι δεν έχει περιθώρια να αφεθεί. Δηλαδή το παιδί νιώθει μια ασφάλεια, νιώθει ότι ζει και λειτουργεί μέσα σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο. Εφόσον τα δύο περιβάλλοντα στα οποία αναπτύσσεται το παιδί είναι το σχολείο και το σπίτι, όταν το παιδί νιώσει αυτή την αλυσίδα συνεργασίας και ασφάλειας που το περιβάλλει τότε αυτό του δίνει μια συναισθηματική σταθερότητα και έτσι νιώθει πιο ασφαλές.
- Άρα πιστεύετε ότι μέσω αυτής της συνεργασίας θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα; Είναι προβλήματα συναισθηματικής φύσης, ιδιαίτερα προβλήματα. Θα μπορούσαν στο δια ταύτα να ξεπεραστούν μέσα από μια αρμονική συνεργασία;
- Εεε όχι. Δε θεωρώ ότι αυτή η συνεργασία είναι πανάκεια ή ότι θα μπορούσε να λύσει ένα μεγάλο μέρος των προβλημάτων αυτών, ένα 80 ή 90%. Εεε θεωρώ ότι τα

περισσότερα από αυτά τα προβλήματα ξεκινάνε από το σπίτι, από την οικογένεια, από την οικογενειακή κατάσταση και το σχολείο μπορεί να κάνει λίγα πράγματα ως προς τη λύση των προβλημάτων αυτών. Νομίζω ότι λίγα πράγματα μπορεί να προσφέρει το σχολείο.

- Ωστόσο θα μπορούσαν αυτά τα προβλήματα να βελτιωθούν προς μια θετική κατεύθυνση μέσα από μια συστηματική συνεργασία;
- Εεεε θεωρώ ότι είναι λίγο δύσκολο αυτό. Δηλαδή η λύση των προβλημάτων αυτών, νομίζω ότι και η αιτία των προβλημάτων αυτών βρίσκεται στο σπίτι, στην οικογένεια, και η λύση των προβλημάτων αυτών πάλι πρέπει να επικεντρωθούμε στην οικογένεια για να βρεθεί. Το σχολείο για μένα μπορεί να βοηθήσει μόνο ως προς τη συμπεριφορά του παιδιού κάπως μέσα στο σχολικό χώρο. Δηλαδή να βελτιώσει την επίδοσή του, να βελτιώσει τη συμπεριφορά του την κοινωνική μέσα στο σχολικό πλαίσιο ώστε το παιδί να μπορεί τις ώρες που είναι στο σχολείο, αυτές τις 5-6 ώρες, να λειτουργεί πιο «κανονικά» σε εισαγωγικά. Αλλά από εκεί και πέρα για να λυθούν τα προβλήματά του μέσω του σχολείου θεωρώ ότι είναι πολύ δύσκολο. Μέσω αυτής της συνεργασίας δηλαδή είναι πολύ δύσκολο. Θεωρώ ότι το μεγαλύτερο μέρος λύσης των προβλημάτων βρίσκεται στο χέρι της οικογένειας.
- Ωραία. Τώρα θα ήθελα να μου πείτε ποιες πιστεύετε ότι είναι οι συμπεριφορές των γονέων των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς τους;
- Μία συμπεριφορά, όπως είπα και πριν, θεωρώ ότι είναι ο αρνητισμός των γονέων δηλαδή ο γονέας είναι πολύ δύσκολο να αποδεχθεί ότι το παιδί του έχει κάποια δυσκολία, στην προκειμένη περίπτωση κάποια συναισθηματική δυσκολία και αν ακόμη το αποδεχθεί ο ίδιος μπορεί και να εθελουφλεί και να μη θέλει να το παραδεχθεί στον κοινωνικό περίγυρο. Μέρος αυτού του περιγύρου είναι και το σχολείο. Εεεμμ επίσης ο αρνητισμός, επίσης η αδιαφορία των γονέων. Θεωρώ ότι τα παιδιά που έχουν τέτοια προβλήματα, όπως είπα και πριν που ξεκινάνε από το σπίτι και την οικογένεια και οι γονείς βρίσκονται σε πολύ δύσκολη συναισθηματική, ψυχολογική, οικογενειακή κατάσταση, οπότε θεωρώ ότι έχουν μια αδιαφορία, είναι λίγο σκληρό να το πω, αλλά ίσως δεν έχουν το ψυχικό σθένος και την ψυχική ενέργεια σε αυτή την περίοδο της ζωής τους να ασχοληθούν και να αφοσιωθούν στο παιδί τους. οπότε ένα θέμα είναι ο αρνητισμός τους και η δυσκολία να αποδεχθούν το πρόβλημα και ένα άλλο θέμα είναι ότι δεν έχουν την ενέργεια την ψυχική να το αντιμετωπίσουν το θέμα, ακόμη και αν το αναγνωρίζουν.

- Από την πλευρά του σχολείου, ποιες είναι οι συμπεριφορές που δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία με τους γονείς;
- Η κριτική στάση, δηλαδή σίγουρα αν ο εκπαιδευτικός καλέσει έναν γονιό στο τηλέφωνο και κατακρίνει τη συμπεριφορά του παιδιού του κλπ τότε αυτό αμέσως θα δημιουργήσει και μια αρνητική στάση από την πλευρά των γονέων. Εμμ.. οπότε ο εκπαιδευτικός θεωρώ ότι πρέπει να μπαίνει στη θέση του γονέα και να βλέπει την κατάσταση και από την πλευρά του γονέα και όχι μόνο από την πλευρά του. που σίγουρα η πλευρά του είναι πάρα πολύ δύσκολη, γιατί είναι δύσκολο μέσα στα 20-25-30 παιδιά, ανάλογα σε τι σχολείο είσαι, να διαχειριστείς και μία τέτοια περίπτωση, όπως θα έχεις και πολλές διαφορετικές περιπτώσεις, αλλά εκείνη την ώρα θεωρώ ότι ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να μπαίνει στη θέση του γονέα. τι άλλο;
- Αν υπάρχουν άλλες συμπεριφορές των εκπαιδευτικών που δεν ευνοούν αυτή τη συνεργασία.
- Εμμ.. το άλλο, εκτός από την επικριτική στάση, είναι και η σχέση που έχει καλλιεργήσει ο εκπαιδευτικός με το παιδί. Δηλαδή, εφόσον γνωρίζουμε όλοι ως εκπαιδευτικοί ότι το να έχεις ένα τέτοιο παιδί είναι πολύ δύσκολο στην τάξη μαζί με τα άλλα παιδιά, μπορεί και ο εκπαιδευτικός αυτό να το έχει βγάλει προς το παιδί, δηλαδή να έχει βγάλει μία κάπως αυστηρή συμπεριφορά, επιθετική ίσως συμπεριφορά, λεκτικά επιθετική, προς το παιδί και το παιδί να αντιλαμβάνεται αυτή την έλλειψη τρυφερής σχέσης και σχέσης κατανόησης με τον εκπαιδευτικό του, οπότε και το παιδί να μεταφέρει στους γονείς αυτή την αρνητική σχέση που έχει διαμορφωθεί με τον εκπαιδευτικό του. έτσι και οι γονείς γίνονται και αυτοί προκατειλημμένοι αρνητικά απέναντι στον εκπαιδευτικό.
- Ωραία. Για το τέλος, θα ήθελα να μου αναφέρετε έως 3 στοιχεία που θεωρείτε σημαντικά στη δόμηση μιας υγιούς συνεργασίας μεταξύ δασκάλων και εκπαιδευτικών όσον αφορά τα παιδιά που παρουσιάζουν συναισθηματικά προβλήματα.
- Το πρώτο και βασικό στοιχείο για μένα είναι η αγάπη προς το παιδί. Η αγάπη είναι η βάση στην οποία θα πρέπει να κινούνται όλοι, όλες οι ενέργειες, και του σχολείου και των εκπαιδευτικών και των γονέων. Το σχολείο και οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να περνάνε το μήνυμα στους γονείς ότι είμαστε εδώ επειδή αγαπάμε το παιδί, επειδή θέλουμε να το βοηθήσουμε και είμαστε εδώ για να το βοηθήσουμε και να το στηρίξουμε. Να στηρίξουμε το παιδί και να στηρίξουμε όσο μπορούμε και την οικογένεια, να βοηθήσετε κι εσείς το παιδί σας. Ένα άλλο στοιχείο είναι η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και η ευαισθητοποίησή τους. δηλαδή καλό θα είναι οι

εκπαιδευτικοί με ομιλίες, με σεμινάρια, με επιμορφώσεις να ευαισθητοποιηθούν προς αυτή την κατεύθυνση ώστε να μπορούν εύκολα και να διακρίνουν αυτές τις περιπτώσεις και να τις αντιμετωπίζουν με τον κατάλληλο τρόπο και... ένα τρίτο στοιχείο.. αν θα πρέπει να πω κάποιο τρίτο, θα μπορούσαν να πω τη σωστή οργάνωση, αυτό που ανέφερα και στην αρχή. Δηλαδή το σχολείο να το αντιμετωπίσει ζεστά σε εισαγωγικά αυτό το θέμα. Όχι μόνο να πάρουμε ένα τηλέφωνο τον γονέα και να του πούμε υπάρχει αυτό το θέμα, ας το συζητήσουμε και μετά να το αφήσουμε. Να υπάρχει συστηματική ενημέρωση, τακτικές συναντήσεις ώστε και οι δύο πλευρές να δίνουν έναfeedback ώστε ανά τακτά χρονικά διαστήματα να βλέπουμε αν όντως αυτή η συνεργασία βοηθάει το παιδί και αν υπάρχουν αποτελέσματα.

- Ευχαριστώ πολύ.
- Παρακαλώ.

Συνέντευξη 2

- Θέλω να μου πείτε κάποια πράγματα για σας. Τι ειδικότητα έχετε;
- Είμαι δασκάλα γενικής αγωγής.
- Η ηλικία σας;
- 37 και προϋπηρεσία έχω 13-14 χρόνια.
- Ωραία. Είστε μόνιμη ή είστε αναπληρώτρια;
- Μόνιμη.
- Στον ιδιωτικό τομέα ή στον δημόσιο.
- Στο δημόσιο. Έχω δουλέψει μόνο στο δημόσιο τομέα, ποτέ σε ιδιωτικό και είμαι με πενταετή πλέον με παράταση σε εξαετή θητεία στο πειραματικό γυμνάσιο της Θεσσαλονίκης στο κέντρο, στην Αγίας Σοφίας.
- Οπότε εργάζεστε και εντός της πόλης.
- Ναι ναι.
- Ωραία. Θα ξεκινήσω με την πρώτη ερώτηση. Θα ήθελα να μου πείτε αν πιστεύετε ότι η κατάρτιση των εκπαιδευτικών πάνω στη γνώση και την αντιμετώπιση των συναισθηματικών δυσκολιών των μαθητών βοηθάει και στη διαμόρφωση των κατάλληλων σχέσεων με τους γονείς των παιδιών και αν ναι, με τι τρόπο και αν όχι, πάλι με τι τρόπο.
- Μπορείτε λίγο το πρώτο σκέλος να το επαναλάβετε;
- Θα ήθελα να μου πείτε αν πιστεύετε ότι η κατάρτιση των εκπαιδευτικών πάνω στις συναισθηματικές δυσκολίες βοηθάει να διαμορφωθούν οι σχέσεις συνεργασίας με τους γονείς.
- Θεωρώ ότι βοηθάει, χωρίς να σημαίνει, όμως, ότι είναι και ο πιο αποτελεσματικός τρόπος. Βοηθάει πάντα ένα υπόβαθρο θεωρητικό και το να γνωρίζεις κάποια εργαλεία, ειδικά για τους εκπαιδευτικούς της γενικής αγωγής που δεν έχουμε εξειδίκευση σε θέματα συμπεριφοράς. Το να παίρνουμε γνώσεις και να έχουμε ένα καλύτερο υπόβαθρο και ίσως και εργαλεία που θα μας δώσουν σε σεμινάρια είναι πολύ βοηθητικό. Από εκεί και πέρα όμως μετρούν και άλλα πράγματα. Βοηθάει δηλαδή τον εκπαιδευτικό και το πως θα προσεγγίσει και τους γονείς, χωρίς να είναι όμως και το μοναδικό στοιχείο που θα βοηθήσει στο να υπάρχει καλή συνεργασία.
- Τι θα μπορούσε λοιπόν ο εκπαιδευτικός που έχει παραπάνω κατάρτιση να κάνει σε σχέση με έναν εκπαιδευτικό που δεν έχει κατάρτιση απέναντι σε αυτά τα παιδιά.

- Στο να βρει κάποιους τρόπους που ίσως μόνο με την εμπειρία ή χωρίς κάποια συγκεκριμένη ενασχόληση του εκπαιδευτικού, να βρει κάποιους τρόπους προσέγγισης και των ίδιων των παιδιών και επίλυσης θεμάτων κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας, όπως επίσης και την προσέγγιση ... ιδιαίτερη προσέγγιση που θα χρειαστούν κάποιοι γονείς.. εεε.. γονείς των παιδιών αυτών, αλλά κυρίως αυτό, στο μάθημα.
- Να γνωρίζει δηλαδή τα κενά, να γνωρίζει ειδικά αυτές τις δυσκολίες έτσι ώστε να στοχεύσει σε αυτές για να μπορέσει να βελτιώσει.
- Ακριβώς ναι. Ενώ έχει εντοπίσει ποιο είναι το πρόβλημα, να προσπαθήσει με πολύ συγκεκριμένο τρόπο να το επιλύσει μέσα από κάποιο τέτοιο σεμινάριο να βρει πιο εύκολα αυτόν τον τρόπο.
- Πιστεύετε αντίστοιχα ότι οι εκπαιδευτικοί χωρίς τη συγκεκριμένη κατάρτιση μπορούν να διαμορφώσουν τις αντίστοιχες σχέσεις, τις κατάλληλες, με τους γονείς των παιδιών αυτών;
- Πιστεύω ότι μπορούν αλλά ίσως όχι τόσο αποτελεσματικά όσο κάποιος ο οποίος θα είχε και αυτή την κατάρτιση. Προσωπικά πιστεύω ότι η εμπειρία είναι αυτή που αποτελεί πιο αποτελεσματικό τρόπο και μέσο επίλυσης καταστάσεων στην τάξη. Η εμπειρία είναι πολύ σημαντική στο να ξέρεις πως θα προσεγγίσεις. Όσο περισσότερους γονείς συναναστρέφεται τόσο περισσότερο ξέρεις πώς θα τους αντιμετωπίσεις. Πόσο μάλλον άνθρωποι που έχουν στο περιβάλλον τους ένα παιδί που χρήζει βοήθειας και οι ίδιοι χρειάζονται να εμπιστευτούν έναν εκπαιδευτικό, να αισθανθούν αυτή την ασφάλεια να τον εμπιστευτούν και να προσπαθήσουν να ανοιχτούν ώστε ο κοινός στόχος σχολείου και σπιτιού να είναι το πως το παιδί θα μπορέσει να ενταχθεί στην κοινωνία αργότερα, στη μικροκοινωνία του σχολείου. Από εκεί και πέρα η θεωρία και οι γνώσεις είναι καλές όταν κουμπώνουν με μία καλή εμπειρία. Ένας άπειρος εκπαιδευτικός όσα πτυχία και να έχει δε θα μπορέσει να δώσει το καλύτερο που θα μπορούσε.
- Οπότε θεωρείτε ότι ιδανικά χρειάζονται και τα δύο.
- Ναι, ιδανικά χρειάζονται και τα δύο και δίνω μεγαλύτερη βαρύτητα στην εμπειρία.
- Μάλιστα. Ωραία. Με τί τρόπο πιστεύετε μπορεί να πραγματοποιηθεί εποικοδομητικά η συνεργασία του σχολείου με τις οικογένειες των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές; Δηλαδή με ποιες διαδικασίες και σε τι διαστάσεις;
- Θεωρώ ότι θα πρέπει σίγουρα όλες οι δομές που το δημόσιο σχολείο θα μπορούσε να διαθέσει, δηλαδή, κατ' αρχήν η κατάρτιση του εκάστοτε εκπαιδευτικού, να

συμμετέχει, αυτό που προείπαμε. Το να χρησιμοποιηθούν όλες οι δομές που προσφέρει το δημόσιο σχολείο και οι δημόσιοι φορείς θεωρώ ότι είναι πάρα πολύ σημαντικό, δηλαδή το να υπάρχει ένα τμήμα ένταξης όχι για να πάει εκεί το παιδί, ίσως και για να πάει, αλλά και για να υπάρχουν ειδικοί παιδαγωγοί οι οποίοι να κατευθύνουν έναν εκπαιδευτικό γενικής αγωγής. Από εκεί και πέρα, είναι πολύ σημαντικό το να προσπαθήσει ο εκπαιδευτικός πάντα μαζί, και δίνω πολύ μεγάλη βαρύτητα και στο πως ο διευθυντής θα συμπεριφερθεί σε αυτό το θέμα γιατί ο εκπαιδευτικός από μόνος του δεν έχει τη δικαιοδοσία, πρέπει να του τη δώσει ο εκάστοτε διευθυντής ή διευθύντρια του σχολείου και σε συνεργασία να καλούν τους γονείς και να τους κατευθύνουν στο ποιες δομές και πώς μπορεί να χρησιμοποιήσουν. Μπορούν να πάνε σε διάφορα νοσοκομεία, Ιπποκράτειο, ΑΧΕΠΑ, γίνονται διαγνωστικά τεστ, να δουν ψυχοσυναισθηματικά το παιδί πως και που βρίσκεται. Γιατί για να θεραπεύσεις κάτι, πρέπει να ξέρεις τι υπάρχει και πώς θεραπεύεται. Οι ειδικοί θα σε κατευθύνουν. Από εκεί και πέρα οι συνεχείς επισκέψεις με κάποιον ψυχολόγο. Όταν γίνονται δημόσια αυτά και μέσα από το σχολείο, συνεργάζεται με τους γονείς και οι γονείς με άλλους φορείς, αυτά γράφονται, δικαιολογούνται και παίρνουν κάποια επιστροφή χρημάτων. Γιατί όλα αυτά είναι και πολυέξοδα. Ένα συνονθύλευμα από διαδικασίες που η μία συμπληρώνουν την άλλη. Υπάρχουν πολύ μεγάλα οφέλη και θεωρώ ότι είναι πολύ σημαντικό, αρκεί να ξέρουν όλοι ποιοι είναι αυτοί που μπορούν να βοηθήσουν και πώς μπορούν να τους προσεγγίσουν.

- Όταν λέτε το σχολείο εννοείτε ο εκπαιδευτικός της τάξης και ο διευθυντής;
- Αν υπάρχει τμήμα ένταξης και ο ειδικός παιδαγωγός που συνήθως αυτοί οι συνάδελφοι είναι πολύ πιο καταρτισμένοι σε όλες τις διαδικασίες. Συνήθως. Οι έμπειροι είναι έτσι και όσοι έχουν τη διάθεση να ασχοληθούν με όλα αυτά. Βέβαια, προσωπικά έχω δει πολύ σημαντική βοήθεια όταν γίνονται και οι συνελεύσεις του συλλόγου διδασκόντων και όταν οι εκπαιδευτικοί μοιράζονται τα προβλήματα και όλα αυτά που συναντούν, οπότε υπάρχει μία διάδραση, μία κουβέντα μία συζήτηση και μπορείς και από συναδέλφους που μπορεί να το έχουν ζήσει παλιότερα ή να ζουν τώρα κάποιο ζήτημα να σε βοηθήσουν στο πως μπορείς να κινηθείς.
- Οι οποίοι έρχονται σε επαφή με το παιδί ή όχι;
- Εεε συνήθως κάνουν γιατί πολλές φορές οι συνάδελφοι των ειδικοτήτων σε παιδιά που έχουν ψυχοσυναισθηματικά ζητήματα βιώνουν διάφορες καταστάσεις, είναι μονόωρα μαθήματα και είναι ίσως πιο ελεύθερα, όπως τα εικαστικά, το θεατρικό παιχνίδι. Ενώ στα μαθήματα μπορεί, τα πιο τεχνικά, να μην είναι τόσο κουρασμένο,

γιατί είναι τις πρώτες ώρες. Εξαρτάται από πάρα πολλούς παράγοντες και σίγουρα όλος ο σύλλογος και όσοι συμμετέχουν στην εκπαίδευση του παιδιού θα πρέπει να είναι ενήμεροι για το τι γίνεται. Αλλά πιστεύω ότι δεν θα πρέπει να χώνονται, το λέω έτσι. Όπου λαλούν πολλοί κοκόροι αργεί να ξημερώσει. Ο εκπαιδευτικός της τάξης με τον διευθυντή να μιλάνε στους γονείς, όχι όλοι μαζί.

- Ποιοι πιστεύετε ότι είναι οι παράγοντες που ευνοούν τη συνεργασία σχολείου και οικογένειας των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές;
- Για μένα είναι ένας ο παράγοντας, δεν χρειάζεται να είναι πολλοί. Είναι η σωστή επικοινωνία. Είναι πάρα πολύ σημαντικό, δεν το βρίσκεις εύκολα. Το να βρεις το σωστό τρόπο που θα προσεγγίσεις τους γονείς ώστε να αποδεχθούν ότι το παιδί τους έχει πρόβλημα. Είναι πάρα πολύ δύσκολο, είναι πάρα πολύ σκληρό συνήθως οι περισσότεροι εθελοτυφλούν, δεν μπορούν να το παραδεχτούν. Οπότε ξεκινάμε από τη βάση. Στο να παραδεχτούν ότι δεν υπερβάλλουμε και ότι θέλουμε να βοηθήσουμε ουσιαστικά. Να το επικοινωνήσουμε δηλαδή το πρόβλημα στους γονείς με έναν ωραίο, όμορφο, αξιοπρεπή τρόπο χωρίς να τους προσβάλλουμε για να μπορέσουν να καταλάβουν ότι θέλουμε να βοηθήσουμε. Όλα τα υπόλοιπα είναι υποδεέστερα και έρχονται αργότερα. Η σωστή επικοινωνία είναι η βάση των όλων. Αν δεν υπάρχει αυτό δε μπορεί να γίνει κάτι άλλο.
- Πιστεύετε ότι η συστηματική συνεργασία των γονέων με τους αντίστοιχους εκπαιδευτικούς των μαθητών με συναισθηματικές διαταραχές επηρεάζει τη σχολική τους επίδοση;
- Βεβαίως επηρεάζει.
- Με τί τρόπο;
- Με τον τρόπο ότι όταν δίνει, κατ' αρχάς όταν οι γονείς πηγαίνουν σε έναν φορέα και ξέρει ο εκπαιδευτικός ότι έχουν μία διάγνωση, είναι πάρα πολύ σημαντικό για τον εκάστοτε εκπαιδευτικό να υπάρχει μία διάγνωση, δηλαδή να ξέρει τι συναισθηματική διαταραχή υπάρχει. Γιατί με άλλο τρόπο είναι η υπερκινητική συμπεριφορά με επιθετικότητα, άλλο είναι η διάσπαση προσοχής με επιθετικότητα... δηλαδή το καθένα έχει τον τρόπο του και όταν οι ειδικοί φορείς συστήνουν και τρόπους στους εκπαιδευτικούς επίλυσης των προβλημάτων, οφείλει ο εκπαιδευτικός να σεβαστεί αυτή τη διάγνωση και τους τρόπους που μπορεί να χρησιμοποιήσει μέσα στην τάξη.
- Κατ' αρχήν να τη γνωρίζει δηλαδή.
- Ναι. Είναι πάρα πολύ σημαντικό. Από εκεί και πέρα όμως, όλοι αυτοί οι φορείς δίνουν και στους γονείς. Οπότε αυτή η συνεργασία πάλι με ένα μπούσουλα, έχουμε

μία διάγνωση, μας έχουν πει οι ειδικοί πώς να συμπεριφερθούμε στο σπίτι και στο σχολείο. Το σχολείο πρέπει να ξέρει τι γίνεται στο σπίτι, όπως και το σπίτι τι γίνεται στο σχολείο. Δηλαδή δε μπορεί το παιδί στο σχολείο να λέμε ότι προσπαθούμε, δεν το αφήνουμε να βγει έξω από την τάξη παράδειγμα, και οι γονείς, εννοώ.. να πρέπει να το οριοθετήσουμε και οι γονείς στο σπίτι να μη θέτουν κανένα όριο.

- Οπότε η συστηματική συνεργασία θα πρέπει να στοχεύει στους τρόπους που συστήνουν οι ειδικοί.
- Ακριβώς. Τους τρόπους που συστήνουν οι ειδικοί όπως επίσης να υπάρχει και ένας κοινός τρόπος. Όταν το παιδί ας πούμε νευριάζει και έχει εξάρσεις. Πώς να το αντιμετωπίσουν κοινά. Ούτε ο εκπαιδευτικός να φωνάζει, ούτε οι γονείς στο σπίτι να φωνάζουν. Να βρουν έναν κοινό τρόπο ο δάσκαλος της τάξης και οι γονείς στο σπίτι ώστε να μπορέσουν να προσεγγίσουν το παιδί εκείνη τη στιγμή. με το να το πάρει μέσα στο δωμάτιό του στο σπίτι, σε μία άδεια τάξη ο εκπαιδευτικός... τέλος πάντων. Να βρουν κοινούς τρόπους ώστε να υπάρχει κοινό σημείο αναφοράς και για το ίδιο το παιδί.
- Η συστηματική συνεργασία των γονέων με τους εκπαιδευτικούς των μαθητών με συναισθηματικές διαταραχές επηρεάζει στην αντιμετώπιση των σχολικών προβλημάτων τους; Όχι μόνο σε σχέση με την επίδοσή τους, σε σχέση και με τα ίδια τα προβλήματα.
- Απόλυτα.
- Θεωρώ ότι πιο πολύ θα βοηθήσει στο ψυχοσυναισθηματικό κομμάτι στο να τακτοποιηθούν κάποια θέματα που υπάρχουν και η αλήθεια είναι ότι η επίδοση έρχεται σε δεύτερη και τρίτη μοίρα. Είναι και αυτή σημαντική, αλλά πρωτίστως θεωρώ ότι η συνεργασία βοηθάει στο να μπορέσει το παιδί να τακτοποιήσει τα ζητήματα τα ψυχοσυναισθηματικά του.
- Θα μπορούσαν να ξεπεραστούν αυτά τα ζητήματα από τη συστηματική συνεργασία;
- Αν δεν είναι κάτι παθολογικό, κάτι που είναι ψυχοσυναισθηματικό, αλλά συνδέεται και με παθολογικούς παράγοντες, και επίσης είναι κάτι το οποίο μπορεί στη διάρκεια και σε ένα βάθος χρόνου.. οι ειδικοί το λένε αυτό βέβαια, έ; Είναι τέτοια η διάγνωση και η δυνατότητα να φύγει με τα χρόνια, οπότε ναι. Είναι μία διαδικασία που παίρνει χρόνο.
- Μάλιστα, Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι συμπεριφορές των γονέων των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς τους;

- Κατ' αρχάς το γεγονός ότι δυσκολεύονται να παραδεχτούν ότι το παιδί τους έχει κάποια διαταραχή οποιουδήποτε βαθμού. Πόσο μάλλον, οι μαθησιακές, στο γνωστικό δηλαδή κομμάτι είναι πιο.. το ψυχοσυναισθηματικό σε μικρή ηλικία το δικαιολογούμε με διάφορους τρόπους, λέμε είναι ζωνρό, διάφορες δικαιολογίες, άλλους εξωγενείς παράγοντες που μπορεί να επηρεάζουν το παιδί. Είναι ένα πολύ σημαντικό κομμάτι, δηλαδή το γεγονός ότι οι γονείς εθελουφλούν στο ότι υπάρχει πρόβλημα. Είναι πάρα πολύ δύσκολο βέβαια να παραδεχτούν. Είναι ο εγωισμός και ο εγωκεντρισμός που έχουν όλοι οι γονείς στο να μπορέσουν να παραδεχτούν. Από τη στιγμή που γίνεται αυτό, τα πράγματα είναι πολύ πιο εύκολα και υπάρχει περιθώριο συνεργασίας.
- Άρα να ξεπεράσουν κατ' αρχήν τα κόμπλεξ τους.
- Τα κόμπλεξ τους ναι, τις ανασφάλειες, το τι θα πουν οι άλλοι. Και βέβαια το άλλο μεγάλο ζήτημα είναι η εμπιστοσύνη σε έναν ξένο άνθρωπο όπως είναι ο εκπαιδευτικός του παιδιού τους, ότι μπορεί να βοηθήσει σε μία τέτοια κατάσταση. Δηλαδή ότι υπάρχει κάποιος άλλος άνθρωπος πέρα από τη δική τους σφαίρα που μπορεί. Μπορεί ο εκπαιδευτικός να μπει στην οικογένεια, να το πω έτσι απλά και να του εμπιστευθούν το παιδί τους και στο να μπορέσει να ξεπεράσει αυτό που έχει, αν μπορεί να ξεπεραστεί.
- Από την πλευρά των εκπαιδευτικών ποιες οι συμπεριφορές των εκπαιδευτικών των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία με τους γονείς τους;
- Κατ' αρχάς το γεγονός ότι βαριούνται να ασχοληθούν με τέτοιες καταστάσεις. η τεμπελιά, η βαρεμάρα, το burnout, είναι πάρα πολύ κουρασμένοι κάποιοι συνάδελφοι και δεν έχουν κουράγιο να ασχοληθούν με αυτό. Το γεγονός ότι είναι πάρα πολλές, δεν είναι ένα παιδί σε κάθε τάξη. Είναι πολλές αυτές οι περιπτώσεις και δεν υπάρχει ούτε ο χρόνος, ούτε τα ψυχικά αποθέματα να ασχοληθεί με το κάθε παιδί διεξοδικά. Εεεε.. το γεγονός επίσης ότι δεν υπάρχουν... εγώ ας πούμε είμαι σε ένα σχολείο που δεν δικαιούμαστε να έχουμε τμήμα ένταξης. Δεν έχουμε ειδικούς παιδαγωγούς, είμαστε μόνοι μας. Όταν γίνεται αυτό είναι μεγάλο το μερίδιο ευθύνης στο να διαχειριστούμε όλες αυτές τις καταστάσεις μόνοι μας. Γενικά είναι πολλοί, πάρα πολλοί οι παράγοντες.
- Οπότε χωρίς τμήμα ένταξης, το εμπόδιο είναι ακόμη μεγαλύτερο για τον εκπαιδευτικό.
- Ναι, η αλήθεια είναι ότι όλα τα ΚΕΔΔΥ, τα ΚΕΣΥ πως έχουν γίνει τώρα, παίρνουν χρόνο είναι πολλές οι διαδικασίες. Το να έχεις έναν άνθρωπο εντός σχολείου. Θεωρώ

πάρα πολύ σημαντικό θεσμό τους ψυχολόγους. Πρέπει να μπουν ψυχολόγοι μέσα στα σχολεία. Είναι πολύ σημαντικό να έχεις εντός του σχολείου γρήγορα, εύκολα ανθρώπους να σε κατευθύνουν. Είναι σημαντικό ο κάθε επαγγελματίας να μπορεί να δίνει αυτό που έχει καταρτιστεί στο να δώσει. Δεν πρέπει ο ένας να μπαίνει στα χωράφια του άλλου. Εγώ είμαι παιδαγωγός γενικής αγωγής, δεν είμαι ούτε ψυχολόγος, ούτε ειδική παιδαγωγός.

- Απέναντι στους γονείς ποια είναι τα εμπόδια;
- Απέναντι στους γονείς τα εμπόδια είναι... σίγουρα ότι δεν είμαστε εκπαιδευτικοί καταρτισμένοι σε αυτό. Ότι αντί να κάνουμε καλό, μπορεί να κάνουμε και κακό γιατί είπαμε ότι η εμπειρία είναι καλή, αρκεί να ξέρεις να τη χρησιμοποιείς και σωστά. Από εκεί και πέρα ο χαρακτήρας. Πολύ σημαντικό. Το να έχεις μεταδοτικότητα, να έχεις έναν τρόπο που θα προσεγγίσεις τους γονείς επίσης παίζει σημαντικό ρόλο που αυτό είναι ένα χάρισμα. Δεν μπορεί να το έχουν όλοι.
- Τέλος, θα ήθελα αν μπορείτε να αναφέρετε έως 3 στοιχεία που θεωρείτε σημαντικά στη δόμηση μιας υγιούς συνεργασίας μεταξύ δασκάλων και εκπαιδευτικών. Αν θα μπορούσατε να ξεχωρίσετε τρία στοιχεία.
- Επικοινωνία, εμπιστοσύνη και το τρίτο... θα έλεγα η συνεργασία. Δηλαδή το να καταφέρουν να συνεργαστούν ουσιαστικά, όχι μόνο στα λόγια δηλαδή. Να είναι ανοιχτό το σχολείο. Εξηγώ τη συνεργασία. Η επικοινωνία νομίζω το είπα και πριν, δηλαδή να μπορεί να επικοινωνήσει ο ένας στον άλλο.. αυτό. Δηλαδή οι γονείς να επικοινωνήσουν στον εκπαιδευτικό ποιο πρόβλημα υπάρχει, να μιλήσουν ανοιχτά, χωρίς ταμπού. Ο εκπαιδευτικός να σεβαστεί. Να μιλήσει και αυτός ανοικτά αλλά με έναν αξιοπρεπή, όμορφο τρόπο στους γονείς. Να μην τους κάνει να αισθανθούν άσχημα, άβολα για όλο αυτό που υπάρχει. Η εμπιστοσύνη, να χτιστεί μεταξύ τους εν τέλει ώστε να επιτευχθεί μία σωστή συνεργασία, να υπάρχει αμοιβαιότητα για να μπορέσει να βοηθηθεί το παιδί. Βέβαια είναι ιδανικές συνθήκες αυτές, πάντα υπάρχουν προβλήματα, όχι όμως ότι είναι ακατόρθωτες.
- Ωραία. Σας ευχαριστώ πολύ.
- Κι εγώ.

Συνέντευξη 3

- Θα ήθελα να μου πείτε την ειδικότητά σας.
- Είμαι νηπιαγωγός.
- Η ηλικία σας;
- Είμαι 37.
- Πόσα έτη προϋπηρεσίας έχετε;
- 14.
- Έχετε κάποια περαιτέρω κατάρτιση;
- Έχω μεταπτυχιακό στην εκπαίδευση, στα παιδαγωγικά και ένα πτυχίο ακόμη φιλοσοφικής, φιλολόγου.
- Είστε αναπληρώτρια ή μόνιμη;
- Μόνιμη.
- Ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου.
- Δημοσίου.
- Δουλεύετε εντός της πόλης ή εκτός;
- Εντός.
- Ωραία. Θα ξεκινήσω με την πρώτη ερώτηση. Θεωρείτε ότι η κατάρτιση των εκπαιδευτικών πάνω στη γνώση και την αντιμετώπιση των συναισθηματικών δυσκολιών των μαθητών βοηθάει και στη διαμόρφωση των κατάλληλων σχέσεων με τους γονείς των παιδιών;
- Σε μεγάλο βαθμό πιστεύω ότι βοηθάει απλά δεν είναι το μόνο που πρέπει να έχει ένας εκπαιδευτικός για να μπορέσει να διαμορφώσει τις σχέσεις με τα παιδιά των γονέων αυτών.
- Γιατί το λέτε αυτό;
- Γιατί ένας καταρτισμένος εκπαιδευτικός ίσως έχει τις γνώσεις, έχει εκπαιδευτεί στο πως να αντιμετωπίσει αυτές τις καταστάσεις, αλλά σίγουρα δεν είναι το μόνο που βοηθάει. Μετράει ο ίδιος ο εκπαιδευτικός, η ιδιοσυγκρασία του, το ενδιαφέρον του, η αγάπη προς τους μαθητές του, όλα αυτά είναι που κάνουν τη σχέση ακόμη και σε εκπαιδευτικούς που δεν είναι καταρτισμένοι να είναι αποδοτικοί με τους γονείς.
- Και πως οι γνώσεις του εκπαιδευτικού στην κατάρτιση βοηθούν στη συγκεκριμένη κατεύθυνση;
- Οι γνώσεις του βοηθούν στο να μπορέσει να διαχειριστεί, στο να μπορέσει να παρέμβει έγκαιρα, να μπορέσει να βοηθήσει τους γονείς να εμπλακούν και αυτοί σε

όλη αυτή τη διαδικασία με σεβασμό και με αγάπη προς το παιδί. Στο να μπορέσει να κινητοποιήσει τους γονείς με τον τρόπο του για να μπορέσουν κι αυτοί να δουν όλο αυτό από την πλευρά του εκπαιδευτικού και με επίκεντρο το παιδί, να βοηθηθεί το παιδί γιατί στόχος και από τις δύο πλευρές είναι να βοηθηθεί το παιδί. Όλα αυτά σίγουρα ένας εκπαιδευμένος εκπαιδευτικός μπορεί να έχει τον τρόπο να το κάνει καλύτερα από κάποιον άλλο αλλά ο σεβασμός και η αγάπη του εκπαιδευτικού προς το παιδί, ακόμη και σε περίπτωση που δεν είναι καταρτισμένος πιστεύω ότι σε μεγάλο βαθμό μπορεί να κινητοποιήσει έναν γονιό να δει τα πράγματα από μια άλλη πλευρά και να το αντιμετωπίσει χωρίς το άγχος και τον φόβο να μην το παιδί του εκτεθεί, να γίνει αποδιοπομπαίος τράγος, να μην στιγματιστεί, γιατί πολλοί γονείς έχουν αυτή την αγωνία, αλλά πραγματικά ναι, αν ο εκπαιδευτικός το χειριστεί πάρα πολύ καλά, ακόμη και αν δεν είναι καταρτισμένος και μόνο που θα αγαπήσει το παιδί και θα θέλει να βοηθήσει κι αυτό είναι σημαντικό.

- Οπότε, οι εκπαιδευτικοί χωρίς τη συγκεκριμένη κατάρτιση μπορούν να διαμορφώσουν τις αντίστοιχες σχέσεις με τους γονείς των παιδιών αυτών; Με την αγάπη;
- Με την αγάπη, με το ενδιαφέρον τους, με το να δείξουν σεβασμό και στο παιδί, στις ιδιαιτερότητες του παιδιού και στους γονείς τους ίδιους. Με το να είναι κοντά στους γονείς να τους στηρίζουν και να είναι υποστηρικτικό όλο αυτό το πλαίσιο, και στην τάξη και εκτός τάξης. Εκτός τάξης εννοώ στην επαφή του με τους γονείς. Με το να κινητοποιήσουν τα υπόλοιπα παιδιά να δουν τους συμμαθητές τους που έχουν προβλήματα με κατανόηση, με ενδιαφέρον. Δηλαδή θεωρώ ότι ο εκπαιδευτικός είναι στο κέντρο, αυτός είναι που ορίζει πάρα πολλά πράγματα, αυτός είναι που καθορίζει σχέσεις. Το ενδιαφέρον του σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό είναι...
- Μάλιστα. Θα πάμε τώρα στην επόμενη ερώτηση. Πώς πιστεύετε ότι μπορεί να πραγματοποιηθεί εποικοδομητικά η συνεργασία του σχολείου με τις οικογένειες των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές; Με ποιες διαδικασίες και σε τι διαστάσεις;
- Εεε για να γίνει αποτελεσματική η συνεργασία με τους γονείς αυτών των μαθητών, θα πρέπει κατ' αρχήν το σχολείο να έχει υποστηρικτικούς μηχανισμούς. Όπως για παράδειγμα, να έχει ανθρώπους να μπορεί να συνεργαστεί, ειδικούς παιδαγωγούς, έναν ψυχολόγο, έναν ειδικό παιδαγωγό. Όλοι αυτοί οι άνθρωποι μπορούν να στηρίζουν και τον εκπαιδευτικό στο έργο του, γιατί ο εκπαιδευτικός δεν έχει τις απαραίτητες γνώσεις πώς μπορεί να το κάνει, δεν είναι το αντικείμενό του αυτό, απλά.. μπορούν να του δώσουν κάποιες κατευθυντήριες γραμμές. Μπορούν να

υποστηρίζουν πάρα πολύ τον διευθυντή και όλη τη σχολική κοινότητα. Και μπορούν επίσης να βοηθήσουν τους ίδιους τους γονείς, στο πώς να το αντιμετωπίσουν, πώς να το διαχειριστούν, κάποιες τεχνικές που μπορούν να χρησιμοποιήσουν για να βοηθήσουν τα παιδιά προς αυτή την κατεύθυνση τέλος πάντων, να οργανώσουν, να γίνει δηλαδή γύρω από αυτό το παιδί μία πολύ υποστηρικτική ομάδα, πολύ δυνατή. Αν οργανωθούν όλοι αυτοί οι άνθρωποι και συνεργαστούν μεταξύ τους τόσο αρμονικά πιστεύω ότι το αποτέλεσμα μπορεί να εκπλήξει και τους ίδιους.

- Οπότε μία υποστηρικτική, ενωμένη σχολική δομή θα μπορούσε να προσφέρει την ασφάλεια..
- Τη σταθερότητα που θέλουν αυτά τα παιδιά, γιατί θέλουν τη σταθερότητα. Θα μπορούσε να προσφέρει όλες τις προϋποθέσεις για να προχωρήσει το παιδί. Δεν ξέρω αν το πρόβλημα μπορεί να ξεπεραστεί, αναλόγως τη δυσκολία και το βαθμό του κάθε παιδιού, τη δυσκολία που έχει το κάθε παιδί. Αλλά σίγουρα αυτή η ομάδα μπορεί να λειτουργήσει τόσο υποστηρικτικά που το παιδί να έχει φοβερά μεγάλη βελτίωση.
- Μάλιστα. Ποιοι πιστεύετε ότι είναι οι παράγοντες που ευνοούν τη συνεργασία σχολείου και οικογένειας των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές;
- Οι παράγοντες.. το να είναι και οι δύο πλευρές κατ' αρχήν, θέλει, είναι αμφίδρομη αυτή η σχέση. Πρέπει και οι δύο πλευρές να είναι ανοιχτές για οποιαδήποτε επικοινωνία, για βοήθεια. Πρέπει ο εκπαιδευτικός να είναι κοντά στην οικογένεια, να έχει επικοινωνία, τακτική επαφή, να είναι υποστηρικτικός με τους γονείς, να δίνει κάποιες λύσεις, να προτείνει πράγματα, δηλαδή να είναι κοντά τους. οι γονείς απ' την άλλη πλευρά, αν δουν έναν εκπαιδευτικό που λειτουργεί με αυτόν τον τρόπο θα μπορέσουν και αυτοί να ανοιχτούν και να εκφραστούν ελεύθερα για το πώς νιώθουν, τις αγωνίες, τις ανησυχίες τους. Οπότε αν είναι και απ' τις δύο πλευρές υπάρχει... αυτό πιστεύω κυρίως εξαρτάται από τον εκπαιδευτικό. Αν ο εκπαιδευτικός δώσει το μήνυμα ότι εγώ είμαι εδώ και θα βοηθήσω και είμαστε εδώ για το παιδί και ο γονιός πιστεύω ότι θα λυθεί, θα εκφραστεί, γιατί πάρα πολλοί γονείς έχουν την τάση να κρύβουν οποιαδήποτε δυσκολία υπάρχει σε σχέση με το παιδί τους, γιατί δε θέλουν το παιδί τους να στιγματιστεί, ο εκπαιδευτικός να ... δεν ξέρω κι εγώ τι μπορεί να σκέφτονται τέλος πάντων. Αλλά με το που νιώσουν ότι ο εκπαιδευτικός είναι εκεί γι' αυτούς πιστεύω ότι αμέσως θα λυθούνε και θα λειτουργήσουν πολύ διαφορετικά.
- Οπότε θεωρείτε ότι οι ανοιχτές δίοδοι είναι ο σημαντικότερος παράγοντας σε αυτή τη διαδικασία;

- Σίγουρα. Σίγουρα και βέβαια ο εκπαιδευτικός έχει από πίσω του και ανθρώπους.. δηλαδή έχει τον διευθυντή που και αυτός προς αυτή την κατεύθυνση ... το σχολείο πρέπει να έχει και μία γραμμή στην αντιμετώπιση τέτοιων καταστάσεων, που θα πρέπει αυτή η γραμμή να είναι ξεκάθαρη στους εκπαιδευτικούς. Είναι αυτοί οι άνθρωποι που μπορούν να συνεργαστούν, οι ψυχολόγοι και οι ειδικοί παιδαγωγοί, είναι οι άνθρωποι που κάνουν ειδικότητες. Όλοι αυτοί οι άνθρωποι πρέπει να είναι ενημερωμένοι για τα θέματα που συναντάνε οι μαθητές τους, θα πρέπει να διαχέεται η γνώση και η πληροφορία όλων αυτών των θεμάτων και από κοινού σε ολομέλεια θα πρέπει να συζητάνε για το πως μπορούν να βοηθήσουν όλοι μαζί, ο καθένας στην ειδικότητά του και στον τομέα του το κάθε παιδί που συναντά αυτή τη δυσκολία. Αλλά αν οι γονείς νιώθουν ότι υπάρχει αυτό το υποστηρικτικό πλαίσιο και αυτή η δυνατή οργάνωση του σχολείου που ο διευθυντής πιστεύω ότι παίζει ρόλο σε αυτό, ότι όλοι οι εμπλεκόμενοι τέλος πάντων σε αυτή τη διαδικασία και νιώσουν αυτή την ασφάλεια, ότι υπάρχει και ότι τους δίνεται από το σχολείο θεωρώ ότι και οι γονείς θα απελευθερωθούν και τόσο θα θέλουν κι εκείνοι να ζητήσουν βοήθεια και ακόμη πιο πολύ και να λειτουργήσουν όλα προς όφελος των παιδιών.
- Θεωρείτε ότι η συστηματική συνεργασία των γονέων με τους εκπαιδευτικούς των μαθητών με συναισθηματικές διαταραχές επηρεάζει τη σχολική τους επίδοση; Προς θετική κατεύθυνση;
- Όταν τα παιδιά νιώθουν ότι οι σημαντικοί άλλοι γι' αυτούς είναι ενωμένοι και είναι μαζί, δουλεύουν προς μία κοινή κατεύθυνση και υπάρχει μία ομαλή συνεργασία και υπάρχει ένα όμορφο κλίμα και οι γονείς δεν υποτιμούν το έργο του δασκάλου, οι γονείς είναι εκεί και υποστηρίζουν το δάσκαλο και πάντα μιλούν με καλά λόγια για εκείνον. Όλα όλα αυτά σίγουρα βοηθάνε τα παιδιά να βλέπουν με αγάπη το σχολείο, που είναι πάρα πολύ σημαντικό να αγαπήσουν το σχολείο και οι επιδόσεις τους οι μαθητικές και τα πάντα, όλα είναι ανοδικά όταν είναι αυτό το πλαίσιο.
- Υπάρχει μια υποστήριξη δηλαδή.
- Ναι, στη σχέση τη μεταξύ τους. δηλαδή αν νιώσουν ότι υπάρχει απ' τις δύο πλευρές αμοιβαία αγάπη και αμοιβαίο ενδιαφέρον και είναι μια ομάδα όλοι μαζί, γονείς και εκπαιδευτικοί, όσοι εμπλέκονται με το παιδί, και είναι όλοι μαζί και συνεργάζονται καλά, είναι δυνατοί οι σημαντικοί άλλοι, είναι δυνατή η ομάδα αυτή, το παιδί θεωρώ ότι, μόνο πρόοδος θα υπάρξει γι' αυτό το παιδί τέλος πάντων που βλέπει ότι είναι αυτό το πλαίσιο γύρω του.

- Άρα, η συστηματική συνεργασία των γονέων με τους εκπαιδευτικούς των μαθητών με συναισθηματικές διαταραχές θα μπορούσε να επηρεάσει στην αντιμετώπιση των σχολικών προβλημάτων τους και των συναισθηματικών; Ή όχι;
- Σε πολύ μεγάλο βαθμό θα μπορούσε να επηρεάσει θετικά ή αρνητικά. Εεεε μπορεί να επηρεάσει γιατί τα παιδιά, το πιο σπουδαίο πράγμα είναι να νιώσουν ασφάλεια και εμπιστοσύνη στο περιβάλλον που βρίσκονται. Αν είναι σε ένα περιβάλλον που νιώθουν αυτά τα στοιχεία, που νιώθουν αυτή τη συνεργασία μεταξύ όλων που εμπλέκονται και των γονέων τους τους παρέχει μία ασφάλεια, ότι υπάρχει σεβασμός και όλα λειτουργούν αρμονικά μεταξύ τους, τότε σίγουρα θα ... ναι, θα υπάρξει πρόοδος σε όλους τους τομείς, στην ανάπτυξη την κοινωνική τους, την προσωπική τους, τη συναισθηματική, πρόοδος παντού, και γνωστικά.
- Πέρα από το γνωστικό κομμάτι, είναι σημαντικό και το συναισθηματικό στην εξέλιξη μέσα από τη συνεργασία τη συστηματική;
- Σίγουρα είναι σημαντικό το συναισθηματικό, γιατί αυτό είναι η βάση για να χτίσεις τα υπόλοιπα, δηλαδή αν το παιδί νιώθει ασφαλές και νιώθει ήρεμο, μπορεί τότε να είναι δεκτικό και στη γνώση και σε όλα τα άλλα ερεθίσματα που θα του δώσεις. Αλλά για να νιώσει ασφαλές και ήρεμο πρέπει συναισθηματικά να νιώσει ότι το καλύπτεις. Οπότε πρέπει το παιδί και απ' τη συνεργασία και τη σχέση αγάπης που αναπτύσσουν οι γονείς με τους εκπαιδευτικούς. Είναι πάρα πολύ σημαντική αυτή η σχέση για μένα μεταξύ εκπαιδευτικού και γονέα. Ειδικά στις ηλικίες τις μικρές, θεωρώ ότι είναι ακόμη πιο σημαντική. Εντάξει, μεγαλώνοντας ατονούν κάποια πράγματα και το παιδί αρχίζει να είναι πιο αυτόνομο, έχει βρει το χώρο του, το πλαίσιό του, δεν είναι το ίδιο. Αλλά στις μικρές ηλικίες το παιδί, επειδή επηρεάζεται πάρα πολύ από τους ανθρώπους που αγαπάει και που είναι το περιβάλλον του, η οικογένειά του, στο σχολείο του, είναι οι βασικοί άνθρωποι που συναναστρέφεται το παιδί στην καθημερινότητά του. οπότε αν αυτές οι δύο πλευρές υπάρχουν αρμονικά μαζί και συνυπάρχουν και είναι καλά, συνεργάζονται καλά, τότε συναισθηματικά το παιδί θα νιώσει ασφαλές και μετά τα υπόλοιπα παίρνουν το δρόμο τους θεωρώ, θα πάνε από το καλό στο καλύτερο και η πρόοδος του παιδιού η γνωστική, όλα όλα, μαθησιακά δηλαδή το παιδί θα είναι.. και κοινωνικά και σε όλους τους τομείς θα υπάρξει πρόοδος.
- Μάλιστα. ποιες πιστεύετε ότι είναι οι συμπεριφορές των γονέων των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς τους;

- Η άρνηση να παραδεχτούν το οποιοδήποτε πρόβλημα. Πολλοί γονείς εθελουφλούν, δεν θέλουν να παραδεχτούν ότι υπάρχει κάποια δυσκολία στο παιδί τους. Η υποτίμηση του ρόλου του δασκάλου, πολλοί γονείς το κάνουν, τώρα τι να μας πει ο δάσκαλος, τι να μας πει και αυτός; Εεεε.. τι άλλο.. αυτά είναι τα πιο σημαντικά. Και η έλλειψη χρόνου για να ασχοληθούν με το παιδί τους. δηλαδή δεν έχουν το χρόνο και .. αυτά τα τρία για μένα είναι τα σημαντικά.
- Ο χρόνος που παίζει ρόλο; Στο να αντιληφθούν αυτές τις δυσκολίες ή να τις αντιμετωπίσουν; Ή και στα δύο ενδεχομένως;
- Εγώ πιστεύω ότι οι γονείς αντιλαμβάνονται. Ακόμη και αν δεν έχουν χρόνο για το παιδί τους, αντιλαμβάνονται όταν υπάρχει κάποια δυσκολία, το διαισθάνονται. Δε μπορεί δηλαδή, είναι... η σχέση του γονέα με το παιδί του. Πάντα νομίζω αντιλαμβάνονται τη δυσκολία. Πολλές φορές εθελουφλούνε αλλά πολλές φορές το να μην έχουν χρόνο δε μπορούν να βοηθήσουν ουσιαστικά σε τίποτα και αυτό μεγαλώνει και το χάσμα με τον εκπαιδευτικό και γενικότερα δημιουργεί ακόμη περισσότερα προβλήματα στο παιδί.
- Μάλιστα. Ποιες θεωρείτε ότι είναι οι συμπεριφορές των εκπαιδευτικών των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία με τους γονείς τους; Από την άλλη σκοπιά τώρα.
- Ναι.. όταν είναι ένας εκπαιδευτικός αδιάφορος, όταν ο εκπαιδευτικός δεν δείχνει σεβασμό στους μαθητές του ή στους γονείς, όταν μερικά πράγματα γίνονται για να γίνονται, διεκπεραιωτικά ή χωρίς επί τοις ουσίας να υπάρχει προσπάθεια και να εμβαθύνει στις σχέσεις αυτές.. εεεε... όταν πολλές φορές αποφεύγει την επικοινωνία, γιατί δεν έχει το χρόνο, γιατί δε θέλει να ασχοληθεί και θεωρεί ότι εντάξει θα τα πούμε στις συναντήσεις και αφήνει τα τρίμηνα να περνάνε και ξαφνικά λέει στο πρώτο τρίμηνο, μετά από τρεις μήνες βλέπω κάποιες δυσκολίες που θα μπορούσε να το έχει πει νωρίτερα και να έχουν κάποια πράγματα αντιμετωπιστεί έγκαιρα. Δηλαδή θεωρώ ότι είναι η ιδιοσυγκρασία πιο πολύ του εκπαιδευτικού που απομακρύνει και το στυλ του. πολλές φορές υπάρχουν και εκπαιδευτικοί που είναι και λίγο ανάγωγοι και λίγο.. ο τρόπος που θα το πούνε αυτό που θέλουν να πούνε με τρόπο αποθαρρυντικό ή με τρόπο αρνητικό και έτσι ο γονιός αμύνεται, δηλαδή άμα νιώσει ότι δεν έχει τη διάθεση ο εκπαιδευτικός να βοηθήσει, αλλά έχει τη διάθεση να κάνει κριτική, να πει κάτι με άσχημο τρόπο, είναι πολλές φορές και ο τρόπος που θα το πεις. Αλλά είναι και η ιδιοσυγκρασία του εκπαιδευτικού.

- Μάλιστα, στο τέλος θα ήθελα να μου αναφέρετε έως 3 στοιχεία που θεωρείτε ότι παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στη δόμηση μιας υγιούς συνεργασίας μεταξύ των δύο αυτών φορέων.
- Μάλιστα.. εεε.. η αγάπη για το παιδί από όλες τις πλευρές, ο σεβασμός, μεταξύ των γονέων και των εκπαιδευτικών, σεβασμός για το παιδί. Να υπάρχει γενικά αλληλοσεβασμός. Η διάθεση για συνεργασία.
- Ωραία. Αγάπη, σεβασμός και διάθεση θετική.
- Για συνεργασία.
- Ναι.. σας ευχαριστώ πολύ.
- Κι εγώ.

Συνέντευξη 4

- Θα ήθελα να μου πείτε την ειδικότητά σας.
- Είμαι δάσκαλος.
- Τα έτη προϋπηρεσίας;
- Κανονικό διορισμό.
- Πόσα χρόνια εργάζεστε ως δάσκαλος;
- Περίπου 18.
- Ωραία. Έχετε κάποια επιπλέον κατάρτιση;
- Όχι.
- Μόνιμη ή αναπληρώτρια.
- Είμαι μόνιμη.
- Ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου;
- Δημοσίου.
- Σε σχολείο εντός της πόλης ή εκτός της πόλης;
- Εντός.
- Και η ηλικία σας;
- 44.
- Τέλεια. Θα ξεκινήσω με την πρώτη ερώτηση. Θεωρείτε ότι η κατάρτιση των εκπαιδευτικών πάνω στη γνώση και την αντιμετώπιση των συναισθηματικών δυσκολιών των μαθητών βοηθάει και στη διαμόρφωση των κατάλληλων σχέσεων με τους γονείς των παιδιών;
- Σίγουρα. Αν ένας εκπαιδευτικός είναι καταρτισμένος και έχει τις απαραίτητες γνώσεις για να αντιμετωπίσει ένα οποιοδήποτε πρόβλημα, κατ' αρχήν και ο ίδιος μπορεί να αντιμετωπίσει μία κατάσταση που θα προκύψει μέσα στη σχολική τάξη σε σχέση με διάφορα θέματα που θα παρουσιάσει το παιδί, αλλά μπορεί να κάνει και τους γονείς να τον εμπιστευτούν περισσότερο όταν έχει κάποια κατάρτιση και γνωρίζει πώς να αντιμετωπίσει το θέμα που θα προκύψει σίγουρα βοηθάει αυτό πάρα πολύ στη σχέση με τους γονείς.
- Αντίστοιχα, θεωρείτε ότι οι εκπαιδευτικοί χωρίς τη συγκεκριμένη κατάρτιση μπορούν να διαμορφώσουν τις αντίστοιχες σχέσεις με τους γονείς των παιδιών αυτών;
- Εεε... κατά ένα μεγάλο μέρος ναι. Ακόμα και όταν δεν έχεις τις γνώσεις, όταν είσαι ευαισθητοποιημένος και έχεις τη διάθεση να βοηθήσεις και θέλεις πραγματικά και με τους γονείς να έχεις μια καλή επικοινωνία ώστε να βοηθήσεις το παιδί. Μπορείς να

έρθεις σε επικοινωνία με κάποιους ανθρώπους που είναι το αντικείμενο της δουλειάς τους, δηλαδή με κάποιον ψυχολόγο, με κάποιον παιδοψυχίατρο, να συνεργαστείς με τον συντονιστή εκπαίδευσης, με τον σύμβουλο.. εεε.. να προσπαθήσεις δηλαδή με κάποιον τρόπο είτε ο ίδιος διαβάζοντας κάποια πράγματα είτε και με τους γονείς ακόμα εάν και οι ίδιοι θέλουν να σου δώσουν κάποιες γνώσεις που έχουν εκείνοι, μπορεί να γίνει, είναι εφικτή μια συνεργασία.

- Τι είναι λοιπόν σημαντικότερο; Η γνώση ή η διάθεση;
- Για μένα ξεκινάνε όλα από τη διάθεση γιατί πολλές φορές και γνώσεις να έχεις, εάν δε μπορείς αυτό να το επικοινωνήσεις με τους γονείς, εάν δε μπορείς να συνεργαστείς μαζί τους, να τους κάνεις να σε εμπιστευτούν και να μπορέσεις να οργανώσεις σωστά και την τάξη σου, αλλά να εντάξεις και το παιδί ώστε να μη νιώθει ότι είναι κάτι διαφορετικό. Τα πάντα όλα ξεκινάνε από τη διάθεση και όχι από τις γνώσεις.
- Μέσα από τη διάθεση δηλαδή καλλιεργείται και μια σχέση εμπιστοσύνης με τους γονείς.
- Πώς μπορεί να πραγματοποιηθεί εποικοδομητικά η συνεργασία του σχολείου με τις οικογένειες των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές; Με ποιες διαδικασίες και σε τι διαστάσεις;
- Η συνεργασία του σχολείου, ποιος ο διευθυντής; Ποιος;
- Γενικότερα το θέτω. Αυτό μπορεί να αφορά είτε τη στάση του σχολείου είτε τον ίδιο το δάσκαλο. Να επικεντρωθούμε πιο πολύ στο γενικό πλαίσιο της στάσης του σχολείου. Πώς μπορεί δηλαδή να υπάρχει μια συνεργασία σωστή, εποικοδομητική με τις οικογένειες του παιδιού από την πλευρά του σχολείου.
- Αυτό που μπορώ να σκεφτώ είναι ότι τελευταία υπάρχει παρουσία ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών στα σχολεία. Βέβαια όχι για μεγάλο χρονικό διάστημα, αλλά τουλάχιστον είναι μία βοήθεια. Και το σχολείο μέσα από αυτό δείχνει ότι έχει τη διάθεση να βοηθήσει τους γονείς, να τους φέρει σε επικοινωνία με αυτούς τους ανθρώπους, γιατί .. εεμμ.. πολλές φορές κι εκείνοι δεν παίρνουν την απόφαση ιδιωτικά να προσεγγίσουν κάποιους περισσότερο ειδικούς, οπότε μπορεί με κάποιον τρόπο να φέρει σε επικοινωνία τους γονείς με έναν ψυχολόγο, με έναν κοινωνικό λειτουργό και από εκεί και πέρα .. εεε.. αυτό να γίνει σε μία πιο σταθερή βάση για να μπορούν να δουλεύουνε κάποια θέματα.
- Άρα και κάποιοι εξωγενείς παράγοντες παίζουν σημαντικό ρόλο αντίστοιχα στη συνεργασία.

- Ωραία. Ποιοι οι παράγοντες που ευνοούν τη συνεργασία σχολείου και οικογένειας των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές; Τι δηλαδή βοηθάει αυτή τη συνεργασία.
- Σχολείου και γονείς.
- Ναι. Μεταξύ σχολείου και γονέων.
- Πιστεύω ένας βασικός παράγοντας είναι κατ' αρχήν η στάση του διευθυντή. Δηλαδή σε αρχική βάση, όταν πρωτοξεκινάει η σχολική χρονιά και θέτει και ο ίδιος τις βάσεις της συνεργασίας με τους γονείς, να θέσει κι εκεί ως προς το τι είναι ανοικτό το σχολείο να κάνει για να βοηθήσει τους γονείς που έχουν κάποια προβλήματα, κάποια θέματα. Να τους κάνει να αισθανθούν άνετα στο να έρχονται στο σχολείο, στο διευθυντή για να μπορούν να θέτουνε κάποια προβλήματα που έχουνε και να εμπνεύσει και εκείνος εμπιστοσύνη απέναντι στους γονείς, ότι οτιδήποτε υπάρξει μπορεί να αντιμετωπιστεί μέσα από συζήτηση και διάλογο. Και κατ' επέκταση μετά είναι σαφώς και ο ίδιος ο εκπαιδευτικός που σε συνεργασία πάλι και με το διευθυντή αλλά και με συναδέλφους που πολλές φορές συνεργαζόμαστε μεταξύ μας και συζητάμε κάποια θέματα και ανταλλάσσουμε απόψεις, γιατί πολλές φορές κάποιοι έχουν περισσότερες γνώσεις από εμάς, να γνωρίζουμε ότι μπορούμε να στηριχτούμε και στο σύλλογο διδασκόντων είτε και στο σύλλογο γονέων να κάνει κάποιες δράσεις ενημέρωσης πιθανόν για τους γονείς. Οπότε νομίζω όλο το πλαίσιο πρέπει να είναι υποστηρικτικό.
- Πιο σημαντικό πιστεύετε ότι είναι το σχολείο ή ο εκπαιδευτικός; Ποιος καλλιεργεί τους παράγοντες που ευνοούν τη συνεργασία καλύτερα.
- Πιστεύω ότι αρχικά ο εκπαιδευτικός είναι αυτός ο οποίος σαφώς και θα πρέπει να έρθει κοντά με τους γονείς και να είναι ανοικτός σε κάθε συζήτηση και διάλογο και συνεργασία, αλλά από την άλλη πλευρά και οι προσπάθειες που κάνει ο εκπαιδευτικός πρέπει να έχουν και αυτές κάποια υποστήριξη. Δηλαδή συχνά χρειάζεται υποστήριξη και των ίδιων των συναδέλφων του και του διευθυντή για να μπορέσει να προχωρήσει κάποια κατάσταση.
- Μάλιστα, ωραία. Θεωρείτε ότι η συστηματική συνεργασία των γονέων με τους εκπαιδευτικούς των μαθητών με συναισθηματικές διαταραχές επηρεάζει τη σχολική τους επίδοση; Με τι τρόπο;
- Επηρεάζει. Όπως είπα και πριν σαφώς και επηρεάζει. Δηλαδή, όταν συζητάμε με τους γονείς και αποφασίζουμε να ακολουθήσουμε ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα. Όταν βάζουμε κάποιους μικρούς στόχους τους οποίους προσπαθούμε να πετύχουμε από κοινού τότε μέσα σε αυτό το πλαίσιο μπαίνει το παιδί. Από τη στιγμή λοιπόν που

υπάρχει μία σταθερότητα και ακολουθείτε αυτό, τότε σαφώς και το παιδί παρουσιάζει και αυτό μία βελτίωση. Δηλαδή προσπαθούμε να πετύχουμε μικρά μικρά βηματάκια και αντίστοιχα, όπως δουλεύουμε εμείς, δουλεύουν και οι γονείς στο σπίτι. Και αυτό βοηθάει τα παιδιά, είτε συναισθηματικά, είτε μαθησιακά...

- Μαθησιακά; Αυτό μπορείτε να μου το εξηγήσετε περισσότερο πώς συμβαίνει; Πώς πραγματοποιείται δηλαδή η βελτίωση στην επίδοση αυτών των παιδιών;
- Ένας γονιός ο οποίος έχει επίγνωση της κατάστασης του παιδιού του και την έχει αποδεχθεί, έτσι; Γιατί αν δεν την έχει αποδεχθεί τότε δε μπορεί να γίνει κάτι. Εάν την έχει αποδεχθεί τότε είναι.. εεεμμμ.. δέχεται το να τροποποιηθεί το μάθημα, όσον αφορά το παιδί του. δηλαδή δεν θα έχει τις ίδιες απαιτήσεις μαθησιακά όπως ένα άλλο παιδί το οποίο πιθανόν δεν αντιμετωπίζει μαθησιακά προβλήματα. Θα μπορέσω εγώ να του βάλω ένα μικρότερο κομμάτι για ανάγνωση, θα του τροποποιήσω τις λέξεις, θα του βάλω άλλα προβλήματα όσον αφορά τα μαθηματικά, άλλες διαδικασίες. Και ο στόχος μας θα είναι να πετύχει αυτό που μπορεί σύμφωνα με τις δυνατότητές του. Και αν αυτό το αποδεχθεί ο γονιός, σαφώς και είναι καλύτερο για το παιδί και πάνω σε αυτό θα προχωράμε. Εάν όμως δε μπορεί να το δεχθεί αυτό και έχει τις απαιτήσεις το παιδί του να συμβαδίζει με το υπόλοιπο τμήμα, τότε δε θα υπάρξει κανένα κέρδος και καμία βελτίωση και..
- Υπάρχει δηλαδή μια συμφωνία στους στόχους με τη συστηματική συνεργασία, η οποία επηρεάζει τη σχολική επίδοση των παιδιών. Πιστεύετε ότι η συστηματική συνεργασία των γονέων με τους εκπαιδευτικούς των μαθητών με συναισθηματικές διαταραχές επηρεάζει στην αντιμετώπιση των σχολικών προβλημάτων τους; Των προβλημάτων που έχουν να κάνουν με τις συναισθηματικές δυσκολίες. Βοηθάει η συστηματική συνεργασία γονιών και εκπαιδευτικών στην αντιμετώπιση των συναισθηματικών δυσκολιών; Πέρα από τη σχολική επίδοση.
- Εεεμμμ ... σε ένα μεγάλο βαθμό βοηθάει, αλλά θεωρώ ότι αν το παιδάκι αυτό δεν βοηθηθεί και εξωτερικά από κάποιους πιο εξειδικευμένους ανθρώπους που έχουν ίσως περισσότερες γνώσεις πάνω στο θέμα των συναισθηματικών διαταραχών, τότε ο ίδιος ο δάσκαλος δε μπορεί να κάνει πολλά πράγματα. Δηλαδή όπως είπαμε και στην αρχή, αν έχει τις γνώσεις, ωραία μπορεί από μόνος του να καταφέρει πολλά πράγματα. Αν όχι, όμως, είναι καλό να απευθυνθούμε και σε κάποιον άλλο εξωτερικά. Και καλό είναι να υπάρχει και συνεργασία του εκπαιδευτικού πολλές φορές με εξωτερικό συνεργάτη για να μπορέσουμε να βοηθήσουμε περαιτέρω και

αυτό το παιδί. Διαφορετικά, για να υπάρξει μία 100% βελτίωση στη συμπεριφορά του.. μπορεί και να μην υπάρξει.

- Μάλιστα. Ποιες είναι πιστεύετε οι συμπεριφορές των γονέων των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς τους; τι κάνουν οι γονείς που δυσκολεύουν τη συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς;
- Αυτό που έχω συναντήσει εγώ συχνά είναι ότι δεν είναι ειλικρινείς οι γονείς. Δηλαδή δεν θέλουν να αποκαλύψουν ακριβώς ποιο είναι το πρόβλημα που αντιμετωπίζει το παιδί τους φοβούμενοι πιθανόν κάποιον στιγματισμό, δεν ξέρω ακριβώς τι είναι αυτό που φοβούνται και πολλές φορές δεν λένε ακριβώς ποιο είναι το πρόβλημα του παιδιού τους με αποτέλεσμα ο ίδιος ο εκπαιδευτικός να αισθάνεται ότι υπάρχει κάποιο πρόβλημα, αλλά δεν γνωρίζει τι είναι ακριβώς και πώς μπορεί να το αντιμετωπίσει. Έπειτα, ένα άλλο πρόβλημα είναι όταν ο εκπαιδευτικός αντιλαμβάνεται ότι υπάρχει κάποιο θέμα, προσπαθεί να το επικοινωνήσει στον γονέα, αλλά εκείνος δεν θέλει να ακούσει, θεωρεί ότι τα πάντα είναι φυσιολογικά και δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα. Γενικά αυτά είναι, το να μη μπορεί να υπάρξει επικοινωνία ανάμεσα στο γονιό και τον εκπαιδευτικό. Να μην υπάρχει εμπιστοσύνη, να μη λέγεται η αλήθεια.
- Πιστεύετε συμβαίνει συχνά αυτό;
- Σαφέστατα, σε πολλές περιπτώσεις, ναι.
- Ποιες ότι είναι από την άλλη πλευρά οι συμπεριφορές των εκπαιδευτικών των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία με τους γονείς τους; Τι κάνουν λάθος οι ίδιοι και δε μπορεί να υπάρχει μία υγιής συνεργασία.
- Δεν ξέρω, υποθέτω ότι κάποιες φορές.. εεε... ίσως ο τρόπος τους να είναι πιο απότομος από ό,τι μπορούν οι γονείς να ακούσουν εκείνη τη στιγμή. ίσως θα πρέπει να το φέρουνε .. εεε.. να συζητάνε το θέμα, όχι να το πω επιθετικά, αλλά να προσπαθούν να μπουνε στη θέση του γονιού που αντιμετωπίζει το πρόβλημα, δηλαδή ίσως πρώτα να ρωτήσουνε, να συζητήσουνε. Ίσως ο γονιός να έχει κάνει κάποιες προσπάθειες ήδη. Δηλαδή να αντιληφθούνε λίγο και τη θέση του γονιού πριν αρχίσουν οι ίδιοι να λένε τι μπορεί να γίνει, τι γνωρίζουν εκείνοι. Δηλαδή να νιώσει ο γονιός κατ' αρχήν ότι ο δάσκαλος είναι με το μέρος του και όχι κάποιος που θα τον κρίνει ή ότι είναι ο παντογνώστης, δηλαδή γνωρίζει τα πάντα και ο γονιός δεν ξέρει. Με έναν τρόπο να δημιουργηθεί ένα φιλικό κλίμα κατ' αρχήν. Και να ακούσουν τον γονιό τι έχει να τους πει.

- Από την εμπειρία σας θεωρείτε ότι οι εκπαιδευτικοί συχνά εμποδίζουν την επικοινωνία; Ακολουθούν κάποιες λανθασμένες τακτικές για οποιονδήποτε λόγο με αποτέλεσμα να χωλαίνει η επικοινωνία με τους γονείς;
- Εξαρτάται τώρα και τος χαρακτήρες που έχουν απέναντί τους. Όπως θα υπάρξουν συνεργάσιμοι εκπαιδευτικοί, υπάρχουν και συνεργάσιμοι γονείς, όπως θα υπάρξουν εκπαιδευτικοί οι οποίοι θα ενδιαφερθούν λιγότερο, το ίδιο θα υπάρξουν και γονείς που δεν θα θελήσουν να μοιραστούνε κάποια θέματα, δηλαδή είναι .. δεν είναι ούτε θέμα των εκπαιδευτικών ούτε των γονιών. Είναι θέμα χαρακτήρων.
- Ωραία. Τέλος, θα ήθελα να μου αναφέρετε έως 3 στοιχεία που θεωρείτε σημαντικά στη δόμηση μιας υγιούς συνεργασίας μεταξύ δασκάλων και εκπαιδευτικών όσον αφορά τα παιδιά που παρουσιάζουν συναισθηματικά προβλήματα. Τρία στοιχεία που βοηθούν τη συνεργασία αυτή.
- Για μένα βασικό είναι αυτό, η ειλικρίνεια κατ' αρχήν, η ειλικρίνεια στην επικοινωνία. Το δεύτερο είναι να μπορεί ο ένας να ακούσει τον άλλο, πολύ σημαντικό. Και το τρίτο να θεωρούν και οι δύο πλευρές ότι ό,τι κάνουνε είναι για το καλό του παιδιού. Ότι δεν προσπαθεί ούτε ο ένας να επιβάλλει τη γνώμη του ούτε ο άλλος, αλλά ό,τι γίνεται πρέπει να γίνεται για το καλύτερο του παιδιού. Αυτό δηλαδή να το έχουν και οι δύο πλευρές κατά νου. Ότι δεν είναι ο γονιός ο αντίπαλος, ούτε ο εκπαιδευτικός ο εχθρός αλλά και οι δύο πρέπει να κάνουνε το καλύτερο δυνατό για το παιδί.
- Να υπάρξει διάθεση δηλαδή για συνεργασία.
- Ναι.
- Ωραία, σας ευχαριστώ πολύ. Παρακαλώ.

Συνέντευξη 5

- Θα ήθελα κατ' αρχήν να μου πείτε την ειδικότητά σας.
- ΠΕ79, μουσική.
- Ποια είναι η ηλικία σας;
- 37.
- Ωραία. Πόσα έτη εργάζεστε;
- 5.
- Έχετε κάποια κατάρτιση;
- Πάνω στη μουσική κατάρτιση. Ειδικεύομαι στη βυζαντινή.
- Είστε αναπληρωτής ή μόνιμος;
- Αναπληρωτής.
- Οπότε και η σχέση σας είναι δημοσίου δικαίου. Εργάζεστε εντός της πόλης ή εκτός;
- Εκτός.
- Τέλεια. Θα ξεκινήσω με την πρώτη ερώτηση. Πιστεύετε ότι η κατάρτιση των εκπαιδευτικών πάνω στη γνώση και την αντιμετώπιση των συναισθηματικών δυσκολιών των μαθητών βοηθάει και στη διαμόρφωση των κατάλληλων σχέσεων με τους γονείς των παιδιών;
- Ναι.
- Με τι τρόπο;
- Άποψή μου είναι ότι βοηθάει η κατάρτιση διότι για να έρθει έχουμε μία συσσώρευση γνώσεων και εμπειριών πάνω στο συγκεκριμένο αντικείμενο, οι οποίες στην πορεία του χρόνου διευκόλυναν αυτή την επικοινωνία μεταξύ γονέων εκπαιδευτικών και μαθητή.
- Θέλετε να είστε πιο σαφής στην απάντησή σας; Δηλαδή πώς μπορεί η συγκεκριμένη κατάρτιση να διευκολύνει τη συνεργασία με τους γονείς; Τι μπορεί ο εκπαιδευτικός να προσφέρει στους γονείς και στον εαυτό του ώστε να έχουν μια καλύτερη σχέση, μία ομαλότερη συνεργασία. Μέσω της κατάρτισης.
- Η κατάρτιση αυτή μπορεί να διευκολύνει την προσέγγιση του εκπαιδευτικού απέναντι σε γονείς οι οποίοι ενδεχομένως και να μη θέλουν να συνεργαστούν. Γιατί ορισμένοι γονείς δε θέλουν να αποδεχθούν ότι τα παιδιά τους έχουν προβλήματα. Η έλλειψη κατάρτισης ενδεχομένως, και αυτό οφείλεται στο άτομο, όχι απαραίτητα στη γνώση. Η γνώση είναι ένα εργαλείο, αλλά υπάρχουν χαρισματικά άτομα που και χωρίς τη γνώση μπορούν να προσεγγίσουν τους ανθρώπους. Αλλά η κατάρτιση ως εργαλείο

από μόνο του μπορεί να είναι ο αρωγός ανάμεσα στον εκπαιδευτικό, στον μαθητή, στον εκπαιδευτικό και στο γονέα και στον εκπαιδευτικό, τον μαθητή και τον γονέα.

- Μάλιστα, δηλαδή μου λέτε ότι η κατάρτιση προσφέρει στην ουσία γνώση και για να προσεγγίσεις τους γονείς και για να βοηθήσεις τα παιδιά.
- Είναι ένα εργαλείο στα κατάλληλα χέρια, το οποίο μπορεί να βοηθήσει πάρα μα πάρα πολύ. Δε μπορούμε να το πούμε ως ορισμό ή ως αξίωμα ότι θα επιλύσει τα προβλήματα αλλά είναι ένα πολύτιμο εργαλείο.
- Μάλιστα. Θεωρείται ότι εκπαιδευτικοί χωρίς τη συγκεκριμένη κατάρτιση μπορούν να διαμορφώσουν τις αντίστοιχες σχέσεις με τους γονείς των παιδιών αυτών;
- Εξαρτάται από τον εκπαιδευτικό και από τον άνθρωπο. Από τη διάθεση του εκπαιδευτικού.
- Τι προϋποθέσεις υπάρχουν;
- Οι προϋποθέσεις είναι υπομονή και επιμονή. Όλα αυτά συνυφασμένα με αγάπη για δουλειά. Αν ο εκπαιδευτικός δεν έχει υπομονή και επιμονή πάνω στο συγκεκριμένο θέμα είναι να θυσιάσει το παιδί για χάρη της καλής ροής του μαθήματος για τα άλλα παιδιά και να το απομονώσει. Υπάρχει και αυτός ο κίνδυνος.
- Μάλιστα. Πώς πιστεύετε ότι μπορεί να πραγματοποιηθεί εποικοδομητικά η συνεργασία του σχολείου με τις οικογένειες των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές; Με ποιες διαδικασίες μπορεί να πραγματοποιηθεί μια εποικοδομητική συνεργασία και σε τι διαστάσεις; Και σε γενικό πλαίσιο και σε ειδικό. Σε γενικό που αφορά το σχολείο και σε ειδικό που αφορά τον εκπαιδευτικό τον ίδιο.
- Λοιπόν.. πώς μπορεί να διαμορφωθεί. Χρειάζεται ο υπεύθυνος δάσκαλος για το παιδί, ή για τα παιδιά.. οι υπεύθυνοι δάσκαλοι να ενημερώνουν τον διευθυντή ή τη διευθύντρια. Η διεύθυνση να είναι ενήμερη. Το θέμα να πάει ακόμα πιο πέρα στην πρωτοβάθμια. Η πρωτοβάθμια να προσφέρει την απαραίτητη βοήθεια στη σχολική μονάδα μέσω εξειδικευμένου προσωπικού, δάσκαλοι ΠΕ71 για παράδειγμα. Και θα πρέπει ο υπεύθυνος δάσκαλος μαζί με τον δάσκαλο ειδικής αγωγής να είναι σε διαρκή επικοινωνία και αυτή η επικοινωνία μπορεί να μη χρειάζεται να είναι κάθε μέρα. Να είναι μια φορά την εβδομάδα. Εάν δεν είναι μια φορά την εβδομάδα, να είναι μια φορά το μήνα. Αλλά τουλάχιστον να υπάρχει επικοινωνία, για να μπορέσει να υπάρξει μια κοινή γραμμή μεταξύ γονέα και εκπαιδευτικού.
- Οπότε θεωρείτε ως προτεραιότητα το συγκεκριμένο, το σαφές πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ σχολείου και οικογένειας.

- Ναι. Πρέπει. Εάν δεν υπάρχει ο καθένας ακολουθεί μια διαφορετική γραμμή. Άλλα πράγματα θα κάνουν τα παιδιά στο σπίτι, άλλα πράγματα θα κάνουν στο σχολείο. Και θα μπερδεύονται.
- Αυτό από μόνο του αρκεί θεωρείτε; Έτσι δηλαδή μπορεί να πραγματοποιηθεί μια συνεργασία εποικοδομητική;
- Είναι ένα πρώτο βήμα.
- Μάλιστα. Υπάρχει κάτι άλλο που θεωρείτε σημαντικό στην εποικοδομητική συνεργασία;
- Την ειλικρίνεια των γονέων απέναντι στο πιο ακριβώς μπορεί να είναι το πρόβλημα του παιδιού ώστε και το εξειδικευμένο προσωπικό του σχολείου να γνωρίζει επακριβώς ποιο είναι το πρόβλημα. Δηλαδή, ναι μεν να συνεργάζονται οι γονείς, αλλά να μην αποκρύπτουν στοιχεία. Δηλαδή αν το παιδί έχει ένα πρόβλημα πολύ παραπάνω της δυσλεξίας και απλώς έχουν αναφέρει δυσλεξία στη σχολική μονάδα, η σχολική μονάδα θα επικεντρωθεί σε αυτό το πρόβλημα. Δεν θα επικεντρωθεί σε κάτι άλλο.
- Μάλιστα.
- Και θα πρέπει στην πορεία να το ανακαλύψει και να το βρει.
- Βέβαια τα προβλήματα έχουν να κάνουν ίσως με πιο ιδιαίτερα ζητήματα που αφορούν συναισθηματικές δυσκολίες των παιδιών.
- Οι συναισθηματικές δυσκολίες των παιδιών είναι κάτι που υπήρχε, υπάρχει και πιστεύω θα συνεχίσει να υπάρχει. Απλά πάντοτε με την κατάλληλη καθοδήγηση δασκάλων και εκπαιδευτικών το πρόβλημα μετά από λίγο ξεπερνάται.
- Μάλιστα.
- Ιδιαίτερα αν αναφέρεστε σε θέματα μπούλινγκ, η συντριπτική πλειοψηφία των θεμάτων ξεπερνάται συν τω χρόνω.
- Ποιοι θεωρείτε ότι είναι παράγοντες που ευνοούν τη συνεργασία σχολείου και οικογένειας των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές; Θετικά στοιχεία που μπορούν να προωθήσουν τη συνεργασία αυτή, να την οδηγήσουν σε ένα σωστό πλαίσιο.
- Η επικοινωνία. Πραγματική επικοινωνία μεταξύ γονέων και δασκάλων. Εάν δεν υπάρχει επικοινωνία, δεν αντιμετωπίζεται το πρόβλημα. Και πάνω απ' όλα να βοηθάει και το ίδιο το παιδί στην όλη διαδικασία. Να ανοίγεται και να μιλάει.
- Ενδεχομένως βέβαια μπορεί το ίδιο το παιδί να μην είναι σε κατάσταση που μπορεί να βοηθήσει λόγω των προβλημάτων που αντιμετωπίζει, οπότε θεωρείτε στην περίπτωση αυτή ως σημαντικό κομμάτι την ειλικρινή διάθεση και την επικοινωνία.

- Ναι. Και συν ότι στο παιδί θα πρέπει να δοθούν και διαφορετικά κίνητρα στο σχολείο. Πχ αν το παιδί είναι απομονωμένο από τα παιχνίδια, να γίνει αρχηγός σε ένα παιχνίδι. Να του δώσουν το ρόλο του αρχηγού. Πχ το παιδί δεν τα πάει καλά σε ένα μάθημα και ζορίζεται σε κάτι; Μια ιδέα είναι ο δάσκαλος σε συνεργασία με τους γονείς μερικές μέρες πιο πριν να δώσει στο παιδί απαντήσεις σε τυχόν ερωτήματα που θα γίνουν σε σύντομο χρονικό διάστημα, ώστε και το παιδί να είναι προετοιμασμένο καλύτερα, αλλά και να μπορεί να σηκώσει το χέρι του και να απαντήσει. Εάν ντρέπεται να σηκώσει το χέρι του. Να του δοθεί κάποιος ρόλος για να ξεκλειδωθεί συναισθηματικά.
- Ο σωστός χειρισμός από την πλευρά του δασκάλου.
- Ναι.
- Μάλιστα. Πιστεύετε ότι η συστηματική συνεργασία των γονέων των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές με τους εκπαιδευτικούς των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές επηρεάζει τη σχολική τους επίδοση;
- Εεεε.. είναι δύσκολο το ερώτημα. Είναι δύσκολο το ερώτημα. Διότι από την προσωπική μου εμπειρία, θυμάμαι ένα συμμαθητή μου, ο οποίος ήταν ακοινωνήτος, ήταν στα διαλείμματα μόνος, δεν είχε καμία επικοινωνία μαζί μας κι όμως ήταν ο καλύτερος μαθητής του σχολείου. Ενδεχομένως αν μεγάλωνε στις μέρες μας ο εν λόγω συμμαθητής μου να είχε αντιμετωπιστεί διαφορετικά η απομόνωση που επέλεξε ο ίδιος. Δεν ήταν ότι τον απομονώσαμε εμείς, μόνος του είχε επιλέξει την απομόνωση. Στο διάλειμμα δεν του παίρναμε κουβέντα. Ένα γεια θα το λέγαμε, μια καλημέρα. Μέχρι εκεί. Μέσα στην τάξη δε μιλούσε πολύ, ούτε σήκωνε το χέρι του ιδιαίτερα. Αλλά σε όλα του τα γραπτά ήταν μαθητής του 20. Δεν έγραψε κάτω από 20 σε κανένα. Και όποτε χρειάστηκε να τον ρωτήσει ένας δάσκαλος ή ένας καθηγητής απαντούσε όχι με πολλά λόγια, πολλές φορές μονολεκτικά, άλλοτε δύο τρεις κουβέντες και έδινε τη σωστή απάντηση. Συναισθηματικά ήταν απομονωμένος, αλλά στο σχολείο ήταν ο καλύτερος.
- Αν θεωρήσουμε αυτή την περίπτωση μεμονωμένη, σε γενικό πλαίσιο ως εκπαιδευτικός, θεωρείτε ότι η συστηματική συνεργασία βοηθάει;
- Θα το θεωρούσα ότι η απόδοση στο σχολείο με τη συναισθηματική κατάσταση είναι συγκοινωνούντα δοχεία. Είναι η προσωπική μου άποψη αυτή. και θα στόχευα στο να επιλύσω αν όχι και τα δύο, το ένα από τα δύο, γιατί το ένα τραβάει το άλλο.
- Ποιο είναι προτεραιότητα στην περίπτωση ενός μαθητή με συναισθηματικές διαταραχές;

- Πάνω απ' όλα ο ψυχικός του κόσμος. Η γνώση είναι ένα εργαλείο.
- Άρα πιστεύετε ότι η συστηματική συνεργασία των γονέων των παιδιών αυτών με τους δασκάλους τους βοηθάει στην αντιμετώπιση των συναισθηματικών διαταραχών;
- Ναι. Ναι.
- Με τι τρόπο;
- Ποιος είναι ο τρόπος με τον οποίο γίνεται δηλαδή;
- Ποιος είναι ο τρόπος που βοηθάει το παιδί να ξεπεράσει τα συναισθηματικά του ζητήματα ή να βελτιωθεί εντός αυτών.
- Όταν έχει έναν δεύτερο γονέα, ένα δεύτερο μπαμπά ή μια δεύτερη μαμά το παιδί στο σχολείο και αναγνωρίζει το παιδί ότι έχει ακόμη ένα ψυχολογικό πάτημα στο σχολείο, ότι δε μπορεί να αισθάνεται δυνατό μόνο στο σπίτι, μπορεί να αισθανθεί και στο σχολείο σιγά σιγά θα ξεθαρρέψει.
- Εφόσον δηλαδή οι γονείς εμπιστεύονται το δάσκαλο.
- Ναι, πρέπει να υπάρχει εμπιστοσύνη. Χωρίς εμπιστοσύνη δε γίνεται τίποτα. Γι' αυτό και ανέφερα τη λέξη επικοινωνία πολλές φορές στα προηγούμενα ερωτήματα.
- Άρα μπορούν να βελτιωθούν τα συναισθηματικά ζητήματα με τη σωστή συνεργασία.
- Φυσικά. Στα πιο πολλά παιδιά υπάρχει πολύ μεγάλη πρόοδος συν τω χρόνω. Αρκεί να γίνει η κατάλληλη δουλειά.
- Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι συμπεριφορές των γονέων των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς τους και γενικότερα με το σχολείο;
- Η μη αποδοχή του προβλήματος του παιδιού τους.
- Γιατί αυτό όμως να συμβαίνει;
- Γιατί είτε οι γονείς δε δίνουν σημασία στο ίδιο τους το παιδί είτε από εγωισμό δε θέλουν να παραδεχτούνε ότι το δικό τους το παιδί μπορεί να έχει κάποιο θέμα.
- Άρα αυτό είναι προτεραιότητα. Υπάρχουν άλλες συμπεριφορές που δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία; Εκτός αυτής.
- Μπορεί.. υπάρχουν κι άλλες περιπτώσεις, φυσικά, δεν είναι μόνο αυτές. Μπορεί οι γονείς να έχουνε τέτοια προβλήματα οικονομικά ή να πρέπει να περιθάλψουνε γονείς με χρόνια προβλήματα υγείας και να μην έχουν τον απαραίτητο χρόνο να θρέψουν συναισθηματικά το παιδί τους. Υπάρχει και αυτό το ενδεχόμενο. Άμα κάτσουμε και το σκεφτούμε πολλά είναι τα σενάρια.
- Μάλιστα. Από τη σκοπιά των εκπαιδευτικών; Ποια είναι τα εμπόδια στην επικοινωνία που δημιουργούν οι εκπαιδευτικοί;

- Το να μην αγαπάει ο εκπαιδευτικός τη δουλειά του. Αν μπήκε στο σχολείο μόνο και μόνο για να κάνει απλώς μια δουλειά. Οφείλει ο εκπαιδευτικός να δει τη δουλειά του ως λειτούργημα. Αλλιώς υπάρχει εμπόδιο.
- Όταν την αγαπάει τι επιτυγχάνει; Δηλαδή ποιο είναι το πρόβλημα όταν δεν την αγαπάει; Τι δημιουργεί εμπόδιο;
- Όταν πονάς τη δουλειά σου, όπως πονάς και το παιδί σου, θα κοιτάξεις να βρεις την καλύτερη των λύσεων για να επιλύσεις τυχόν προβλήματα που θα παρουσιαστούν είτε στο παιδί σου είτε στη δουλειά σου. Εάν δεν αγαπάς είτε το ίδιο σου το παιδί είτε την ίδια σου τη δουλειά, γίνεται κάτι με μισή καρδιά είτε από αγγαρεία, το πιο πιθανό είναι κάποια στιγμή να οδηγηθείς σε πολύ μεγάλα λάθη. Αυτά λέει η ίδια η ζωή, δεν τα λέω εγώ.
- Μάλιστα, τέλος, θα ήθελα να μου αναφέρετε έως 3 στοιχεία ιδανικά, τα οποία οικοδομούν μία υγιή συνεργασία μεταξύ δασκάλων και γονιώντων παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές. Που πρέπει να στοχεύσει η μεταξύ τους συνεργασία;
- Στο να υπάρξει ειλικρινής συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικού και γονέα. Όταν θα επικοινωνούν μεταξύ τους να μην είναι ένα τυπικό καλημέρα – καλησπέρα. Να υπάρχει απόλυτη ειλικρίνεια του γονέα απέναντι στον εκπαιδευτικό για το πρόβλημα του παιδιού του και ο εκπαιδευτικός από τη δικιά του την πλευρά να είναι απόλυτα ειλικρινής ως προς τη συμπεριφορά που έχει το συγκεκριμένο παιδί στο σχολείο.
- Άρα η ειλικρίνεια είναι το σημαντικότερο όλων. Από εκεί και πέρα υπάρχουν κάποια άλλα στοιχεία που θεωρείτε σημαντικά; Όχι εξίσου ίσως αλλά...
- Υπομονή. Υπομονή και από τις δύο πλευρές. Διότι αν δεν έχει είτε ο ένας είτε ο άλλος υπομονή, αργά ή γρήγορα, αυτή η επικοινωνία, όσο καλή και αν είναι στην αρχή έχει φθορές. Και οι φθορές δημιουργούνε προβλήματα.
- Αυτά τα δύο ως σημαντικότερα;
- Για αρχή. Το τρίτο, ενδεχομένως να είναι πολλή αγάπη πάνω στο παιδί. Να μην είναι απαραίτητα δάσκαλος με γονέα, να είναι δάσκαλος προς το παιδί και γονέας προς το παιδί. Πρέπει το παιδί να πάρει πολύ αγάπη.
- Ωραία, σας ευχαριστώ πολύ.
- Να είστε καλά.

Συνέντευξη 6

- Θα ήθελα να μου πείτε την ειδικότητά σας.
- Είμαι εκπαιδευτικός θεατρικής αγωγής.
- Τα χρόνια προϋπηρεσίας σας;
- 3
- Η ηλικία σας;
- 40.
- Είστε αναπληρώτρια ή μόνιμη;
- Αναπληρώτρια εκπαιδευτικός.
- Δημοσίου δικαίου... εργάζεστε συνήθως εντός της πόλης ή εκτός;
- Εκτός.
- Οκ. Θα ξεκινήσω με την πρώτη ερώτηση. Θεωρείτε ότι η κατάρτιση των εκπαιδευτικών πάνω στη γνώση και στην αντιμετώπιση των συναισθηματικών δυσκολιών των μαθητών βοηθάει και στη διαμόρφωση των κατάλληλων σχέσεων με τους γονείς των παιδιών αυτών; Με τι τρόπο συμβαίνει αυτό; Δηλαδή αν ένας εκπαιδευτικός έχει κατάρτιση, εξειδίκευση πάνω στις συναισθηματικές διαταραχές μπορεί να έχει μια καλύτερη σχέση, συνεργασία με τους γονείς;
- Ναι σίγουρα. Σίγουρα είναι πολύ βοηθητικό. Θα ήταν πολύ βοηθητικό για κάθε εκπαιδευτικό να είναι επιμορφωμένος σε αυτό το κομμάτι. Τώρα, συγκεκριμένα για ...
- Τη συνεργασία με τους γονείς;
- Όχι, θέλω να πω ότι σου δίνονται κάποια εφόδια ανάλογα βέβαια το τμήμα που έχει τελειώσει κάποιος. Εγώ τουλάχιστον έχω κάνει 4-5 μαθήματα ψυχολογίας σε προπτυχιακό επίπεδο, δηλαδή υπάρχει κάποια σχετική γνώση πραγμάτων σχετικών με την ψυχολογία..
- Αυτό θα μπορούσε να σας βοηθήσει να προσεγγίσετε τους γονείς καταλλήλως σε σχέση με ...
- Με κάποιον που δεν έχει κάνει τέτοια προσέγγιση σε προπτυχιακό επίπεδο σίγουρα βοηθάει. Φαντάζομαι ότι και στο παιδαγωγικό γίνονται αντίστοιχα μαθήματα. Δεν ξέρω αν είναι αρκετά ή επαρκή για τη μετέπειτα συνεργασία, αλλά σίγουρα χωράει και περισσότερη επιμόρφωση στον τομέα αυτό.
- Άρα ένας εκπαιδευτικός ο οποίος έχει δεχθεί μια αντίστοιχη επιμόρφωση σε τι υπερέχει από κάποιον που δεν την έχει για να προσεγγίσει τους γονείς;

- Κατ' αρχάς θα ξέρει να διακρίνει το πρόβλημα ή τα προβλήματα, τα πιθανά προβλήματα. Να, κατά κάποιο τρόπο.. δεν είναι ψυχολόγος βέβαια, αλλά μπορεί να το συγκεκριμενοποιήσει για να το μεταδώσει, να το θέσει και στους γονείς το όποιο ζήτημα δει. Και μετέπειτα, και πάλι επαναλαμβάνω δεν είναι ψυχολόγος, δεν είναι αυτή η δουλειά του... αν υπάρχει κάτι σοβαρότερο είναι άλλος ο δρόμος που θα πρέπει να το διαχειριστεί αυτό το θέμα. Αλλά μπορεί να κάνει μια εισαγωγή στους γονείς και να ξεκινήσει κάποιες συζητήσεις. Θα μπορέσει να τους το παρουσιάσει πιο σωστά, πιο ...
- Οπότε κι εκείνοι απέναντί του να αισθανθούνε...
- Ασφάλεια. Χωρίς ανταγωνισμό, χωρίς να νιώθουν ότι βάλλονται κάπως. Γιατί έχει σημασία αυτό, το πώς θα παρουσιαστεί στον γονέα οτιδήποτε εσύ ως τρίτος δεις απ' έξω. Είναι πολύ... η σχέση του γονέα με το παιδί είναι πολύ δεμένη τις περισσότερες φορές, οπότε εσύ ως τρίτος πολύ συχνά να έχεις για το γονιό το ρόλο του εξωτερικού παρατηρητή που δε μπορεί να γνωρίζει τα εσώτερα, οπότε εκεί να μην υπάρχει μεγάλη εμπιστοσύνη.
- Ναι, καταλαβαίνω τι λέτε. Οι εκπαιδευτικοί οι οποίοι δεν έχουν αυτή την κατάρτιση μπορούν να διαμορφώσουν τις αντίστοιχες σχέσεις με τους γονείς των παιδιών αυτών; Μπορούν δηλαδή να έχουν μια ισορροπημένη συνεργασία και σχέσεις κατάλληλες;
- Παίζει πολύ μεγάλο ρόλο ο χαρακτήρας. Σίγουρα τα διαβάσματα και η καλλιέργεια που έχει κάποιος, αλλά σίγουρα ο χαρακτήρας. Θέλει ήπιους τόνους, θέλει μια μετριοπάθεια για να μπορέσεις να αντιμετωπίσεις τους γονείς. Και αγάπη, έτσι; Αν υπάρχει καλή πρόθεση σίγουρα πηγαίνεις λίγο με πιο σταθερά βήματα. Εεεμμ ... από εκεί και πέρα μπορεί κάποιος να μην έχει την κατάλληλη κατάρτιση αλλά να τα καταφέρει πολύ καλά. Είναι και θέμα χαρακτήρα. Το πως θα διαχειριστεί τη..
- Πώς πιστεύετε ότι μπορεί να πραγματοποιηθεί εποικοδομητικά η συνεργασία του σχολείου με τις οικογένειες των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές; Με ποιο τρόπο, με ποιες διαδικασίες και σε τι διαστάσεις;
- Μέχρι τώρα έχει φανεί ότι έχουν βοηθήσει πάρα πολύ οι σχολές γονέων σε όποιες σχολικές μονάδες έχουν γίνει. Εεεμμ.. και φυσικά όχι .. μπορεί να πάρει μέρος, να πάνε οι εκπαιδευτικοί, αλλά πάντα την καθοδήγηση την έχει ένας ψυχολόγος ή ένας ψυχαναλυτής. Αυτό τους εισάγει τους γονείς λίγο σε ένα πλαίσιο όπου εκεί μπορούν να συζητήσουνε διάφορα θέματα διάφορα προβλήματα. Και οι εκπαιδευτικοί να συζητήσουν αντίστοιχα με τους γονείς ζητήματα που βλέπουνε. Ίσως.. εντάξει εμείς έχουμε και τις μικρές κοινωνίες που.. θα το συζητήσουμε κι αυτό..

- Ως διαμεσολαβητής εννοείτε ο ψυχολόγος; Ανάμεσα στους γονείς και τους εκπαιδευτικούς;
- Ναι.
- Ο οποίος τι θα μπορούσε να κάνει;
- Κατ' αρχάς να τους .. βασικά οι γονείς θα πρέπει, σε μια σχολή γονέων στους γονείς δίνεται πεδίο να συζητήσουνε αυτά που τους απασχολούνε σε σχέση με τα παιδιά τους και από εκεί και πέρα μπορούν και οι εκπαιδευτικοί να συζητήσουν αυτά που βλέπουν αυτοί και πιθανόν οι γονείς δεν τα αντιμετωπίζουν, δεν τα βλέπουν καν, δεν τα γνωρίζουν. Και ο ψυχολόγος να συντονίζει αυτές τις συζητήσεις.
- Υπάρχει και κάποιος άλλος τρόπος με τον οποίο θα μπορούσε να ενισχυθεί μια τέτοια συνεργασία εποικοδομητικά;
- Εκτός των σχολών γονέων θα μπορούσαν να γίνονται συναντήσεις, συχνές συναντήσεις μεταξύ γονέων και εκπαιδευτικών και πάλι για να συζητούνται τα όποια ζητήματα μπορεί να προκύψουν σε σχέση με τα παιδιά.
- Μάλιστα, ωραία. Ποιοι είναι οι παράγοντες που ευνοούν τη συνεργασία σχολείου και οικογενειών των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές; Με ποιους τρόπους, με ποια μέσα; Τι βοηθάει σε αυτή τη συνεργασία;
- Κατ' αρχάς πρέπει να υπάρχει μια ιδανική κατάσταση, να υπάρχει αποδοχή από τους γονείς των μαθητών. Νομίζω αυτό είναι το πιο καίριο ζήτημα που υπάρχει κάθε φορά που συμβαίνει κάτι, είναι το να υπάρξει αποδοχή και αναγνώριση του ζητήματος από τους γονείς και αυτό θα είναι που θα βοηθήσει και τους εκπαιδευτικούς και τον διευθυντή για να αντιμετωπίσουνε μαζί με τους γονείς το όποιο ζήτημα. Φυσικά, για να υπάρξει και εξέλιξη και αποτέλεσμα θα πρέπει να υπάρχει και μια αίσθηση ασφάλειας μέσα στη σχολική κοινότητα. Ασφάλειας που θα τη νιώθει το παιδί για να μπορέσει, να ξέρει ότι είναι σε ένα περιβάλλον υποστηρικτικό, που υπάρχει αγάπη, που υπάρχει αποδοχή...
- Άρα αποδοχή, ασφάλεια και συνεργασία ίσως είναι οι λέξεις κλειδιά.
- Βέβαια, για να υπάρξει συνεργασία θα πρέπει και οι γονείς να είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι, να είναι πρόθυμοι να ακούσουν και να συνεργαστούν μαζί με τους εκπαιδευτικούς.
- Αυτό νομίζω έχει σχέση με την αποδοχή που είπατε στην αρχή.
- Πιστεύετε ότι η συστηματική συνεργασία των γονέων με τους δασκάλους επηρεάζει τον τρόπο που αποδίδουν τα παιδιά αυτά στα μαθήματα, τη σχολική τους επίδοση;

- Σίγουρα. Σίγουρα και την επηρεάζει με πολύ θετικό τρόπο γιατί αμέσως το παιδί μπαίνει σε ένα κλίμα ασφάλειας και σιγουριάς .. εεε.. γιατί πραγματικά έχουμε δει τις περισσότερες φορές παιδιά με συναισθηματικές δυσκολίες αν νιώσουν ασφαλή αυξάνεται κατακόρυφα και η σχολική τους επίδοση. Και μελέτες έχουν γίνει για το ζήτημα αυτό, ότι είναι βασικό για τη σχολική επίδοση, πολύ πολύ βασικό, να νιώσει ασφάλεια το παιδί, ότι είναι αποδεκτό ό,τι κι αν συμβεί.
- Εξίσου και από τις δύο πλευρές...
- Προφανώς εννοείται. Και από τον γονέα και από το δάσκαλο. Κυρίως για το δάσκαλο γιατί αυτός είναι που βάζει τη σφραγίδα και λέει α το παιδί θα τα πάει καλά ή το παιδί δεν τα πάει καλά.
- Θεωρείτε ότι η συστηματική συνεργασία βοηθάει το παιδί να διαχειριστεί τα συναισθηματικά του ζητήματα; Δηλαδή πέρα από τη σχολική επίδοση βοηθάει και στην αντιμετώπιση των συναισθηματικών προβλημάτων;
- Πιστεύω πως ναι, γιατί ... το παιδί αν είναι γνώστης όλης αυτής της συνεργασίας, σίγουρα θα νιώθει ότι γίνεται μια προσπάθεια, ότι για να καλυτερεύσει η κατάσταση, για να βοηθηθεί.. θεωρώ και αυτό. Εκτός από την επίδοση και οι διάφορες δυσκολίες σίγουρα ίσως να εξομαλυνθούνε κάπως, να βελτιωθούνε. Θέλετε να μιλήσω με παραδείγματα;
- Αν θέλετε θα βοηθούσε..
- Για παράδειγμα. Άγχος αποχωρισμού. Ένα παιδί το οποίο σιγά σιγά με τη βοήθεια του δασκάλου και του γονέα νιώθει ότι βρίσκεται σε ένα ασφαλές περιβάλλον, περικλείεται από θετικά συναισθήματα, από αγάπη, από αποδοχή.. εεε.. σίγουρα η μετάβαση από το περιβάλλον του σπιτιού στο σχολικό περιβάλλον θα είναι πιο ήπια. Εκεί για παράδειγμα, θα βοηθούσε πάρα πολύ ίσως στις πρώτες τάξεις του δημοτικού, ίσως στην πρώτη δημοτικού .. θα βοηθούσε τον πρώτο καιρό να περνάει και ο γονιός κάποιες ώρες στο σχολείο ή θα μπορούσανε τον πρώτο καιρό, το Σεπτέμβριο, να γίνονται κάποιες δράσεις στο σχολείο, δράσεις υποδοχής που θα συμμετέχουν και οι γονείς.
- Οπότε αντιλαμβάνομαι ότι με τη συστηματική συνεργασία καθορίζονται και οι ανάγκες πιο ξεκάθαρες γίνονται των παιδιών αυτών και από τις δύο πλευρές και προσανατολίζεται προς αυτή την πορεία η συνεργασία του σχολείου με την οικογένεια.
- Αν χρειαστεί ένα παιδί με ΔΕΠΥ στο οποίο εμφανίζονται και οι συγκεκριμένου τύπου διαταραχές, αν χρειαστεί να κάνει κάποιες εργοθεραπείες, να κάνει κάποιες

λογοθεραπείες.. ένα παιδί με προβλήματα τέτοιου τύπου, σίγουρα είναι πολύ διαφορετικό το να γίνεται όλο αυτό, μια συντονισμένη προσπάθεια και από το σχολείο και από το σπίτι στο να αντιμετωπιστεί η όποια ... το όποιο πρόβλημα.

- Ωραία. Ποιες είναι οι συμπεριφορές των γονέων των παιδιών αυτών οι οποίες δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς τους;
- Το πρώτο και το κυριότερο είναι να μην αποδέχονται το πρόβλημα, να μη βλέπουν το πρόβλημα, να μην θέλουν να πιστέψουν ότι μπορεί να υπάρχει τέτοιο ζήτημα.. να βλέπουν ένα άλλο παιδί στο σπίτι και να μην αναγνωρίζουν καν το παιδί που βλέπει ο εκπαιδευτικός στο σχολείο. Είναι πιθανό αυτό, γιατί στο σπίτι το περιβάλλον είναι πολύ οικείο και άλλα άγχη, άλλα ερεθίσματα, ίσως άλλες αγχωτικές καταστάσεις μπορεί να δημιουργούνται στο παιδί, παρά στο οικείο περιβάλλον. Είναι λογικό ίσως μέχρι ένα σημείο κάποιες συμπεριφορές στο πρώτο άκουσμα να μην είναι αποδεκτές από το γονέα γιατί πραγματικά μπορεί να μην έχει δει το παιδί του υπό αυτές τις συνθήκες.
- Άρα όταν ο εκπαιδευτικός του μιλήσει για τα προβλήματα αυτά, τα συναισθηματικά στην προκειμένη, αυτός θα πρέπει να το αντιμετωπίσει με τί τρόπο; Και να μη δημιουργεί εμπόδιο στην επικοινωνία;
- Εεε.. πάντα με βάση ότι ο εκπαιδευτικός είναι ... ξέρει τι του γίνεται, έτσι; Ας υποθέσουμε ότι ο εκπαιδευτικός έχει δει το υποτιθέμενο πρόβλημα και έχει .. το έχει αναλύσει, ίσως έχει συζητήσει με κάποιον άλλο εκπαιδευτικό ή με τον διευθυντή της σχολικής μονάδας.. τέλος πάντων πατάει σε βήματα σταθερά και έρχεται η στιγμή να ενημερώσει τον γονέα. Εκεί ο γονιός σίγουρα θα πρέπει να .. να αποδεχτεί τέλος πάντων το όποιο πρόβλημα και να .. μετά από συζητήσεις να προσπαθήσουν μαζί, από κοινού να αντιμετωπίσουν την κατάσταση.
- Οπότε κατά κύριο λόγο είναι αυτή η λανθασμένη συμπεριφορά που δημιουργεί εμπόδια από την πλευρά των γονιών.
- Ναι, η μη αποδοχή. Η μη αναγνώριση των θεμάτων που ... αν θέλουμε να μιλήσουμε λίγο πιο συγκεκριμένα, ειδικά στις μικρές κοινωνίες, εκεί τα πράγματα δυσκολεύουν ακόμη περισσότερο. Υπάρχει το στίγμα, υπάρχει το κουτσομπολιό, οπότε να μην ξεφύγει κάτι προς τα έξω στη μικρή κοινωνία, να μη μαθευτεί ότι μπορεί να υπάρχει κάποιο ζήτημα.. είναι μεγάλος φόβος θεωρώ για τους γονείς που ζουν σε ένα τέτοιο περιβάλλον, οπότε είναι ακόμη πιο κλειστοί απέναντι σε οποιοδήποτε περίεργο άκουσμα σχετίζεται με το παιδί τους και ένα πρόβλημα.
- Ναι.

- Εεεμμ ...
- Αντίστοιχα από την πλευρά των εκπαιδευτικών ποιες θεωρείτε ότι είναι οι συμπεριφορές των εκπαιδευτικών των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία με τους γονείς τους;
- Μια συμπεριφορά βασική που σίγουρα θα δημιουργήσει πρόβλημα στην επικοινωνία είναι η από έδρας όψη της κατάστασης, οπτική της κατάστασης, νομίζοντας ότι ο εκπαιδευτικός ξέρει και ο γονέας δεν ξέρει, δε γνωρίζει.
- Εννοείτε εκ του ασφαλούς και αποκομμένα; Αποστασιοποιημένα;
- Ναι εννοώ μια υπεροπτική ίσως συμπεριφορά του εκπαιδευτικού που εκείνη τη στιγμή μπορεί να θεωρεί ότι έχει μεγαλύτερη εξουσία και απέναντι στο παιδί και απέναντι στο γονιό. Αυταρχισμός, αλλά και φόβος αντίθετα, από κάποιον εκπαιδευτικό να μη θεωρηθεί ότι δεν χαϊδεύει τα αυτιά των γονέων και των παιδιών μαζί. Δηλαδή να πηγαίνει στο άλλο άκρο και για να είναι αγαπητός να εξωραΐζει τις καταστάσεις. Δηλαδή μπορούν να συμβούν τα πάντα, μπορούν να συμβούν και τα δύο. Μπορεί ο εκπαιδευτικός να φέρεται αλαζονικά αλλά μπορεί και να είναι κόλακας ουσιαστικά για να νιώθει αυτός από την πλευρά του αποδεκτός.
- Μάλιστα. Θα μπορούσατε να μου αναφέρετε έως 3 στοιχεία που θεωρείτε σημαντικά στη δόμηση μιας υγιούς συνεργασίας μεταξύ δασκάλων και εκπαιδευτικών όσον αφορά τα παιδιά που παρουσιάζουν συναισθηματικές διαταραχές;
- Αποδοχή, ασφάλεια.. να νιώθουν ασφάλεια και οι δύο. Ούτε ο εκπαιδευτικός να νιώθει ότι μπορεί ανά πάσα στιγμή να έχει να αντιμετωπίσει κάποια ΕΔΕ, δηλαδή από κάποιες καταγγελίες.. δεν είναι περίεργα αυτά, δηλαδή συμβαίνουν στις μέρες μας. Αλλά και ο γονιός να νιώθει ασφαλής με τον εκπαιδευτικό να θέλει να βοηθήσει τον ίδιο και το παιδί του. Άρα ασφάλεια και στις δύο πλευρές. Εεεμμ.. και γνώση.
- Από την πλευρά;
- Και των δύο. Και οι δύο πρέπει να είναι ενημερωμένοι. Ένας γονιός που δεν διαβάξει, που είναι ανενημέρωτος, αν ακούσει κάποιον δάσκαλο να του παρουσιάζει λέξεις όπως άγχος αποχωρισμού, ΔΕΠΥ, να του παρουσιάζει ακρώνυμα για το παιδί του, σίγουρα αν είναι ανενημέρωτος, σίγουρα το πιο πιθανό είναι να μη συνεργαστεί σε πρώτη φάση. Αλλά παίζει είπαμε και η καλλιέργεια του γονέα και το πόσο... τι άνθρωπος είναι. Αν είναι κάποιος που προέρχεται από μία πατριαρχική οικογένεια, που δε δέχεται μύγα στο σπαθί του, σίγουρα εκεί τα πράγματα δεν θα είναι εύκολα.
- Τέλος, θα ήθελα να μου διευκρινίσετε λίγο το κομμάτι της αποδοχής. Αποδοχή ποιου από ποιον; Και των δύο;

- Αποδοχή από τον γονέα των προβλημάτων που μπορεί να του παρουσιάσει ο εκπαιδευτικός για να μπορέσει να προκύψει και η λύση τους ή η εξομάλυνσή τους και κυρίως απ' τον γονέα. αλλά και μια σοβαρή προσέγγιση απ' τον εκπαιδευτικό των προβλημάτων και των παιδιών. Όχι επιπόλαιη, με μια σοβαρότητα.
- Σας ευχαριστώ πολύ.
- Κι εγώ.

Συνέντευξη 7

- Θα ήθελα να μου πείτε την ειδικότητά σας.
- Η ειδικότητά μου είναι οικονομολόγος, ΠΕ80 Οικονομίας.
- Πόσα έτη προϋπηρεσίας έχετε;
- 17 έτη προϋπηρεσίας.
- Έχετε επιπλέον κατάρτιση;
- Πέρα από το βασικό μου πτυχίο, έχω κάνει μεταπτυχιακό στο μάρκετινγκ και το μάνατζμεντ, έχω σπουδάσει ψυχολογία ενηλίκων και από εκεί και πέρα κάποια μέθοδο Braille, εξειδίκευση σε υπολογιστές...
- Μάλιστα. Είστε αναπληρώτρια ή μόνιμη;
- Μόνιμη. Ωραία άρα και η σχέση είναι δημοσίου δικαίου.
- Δημοσίου δικαίου ναι.
- Εργάζεστε εντός της πόλης ή σε επαρχιακό σχολείο;
- Την προηγούμενη σχολική χρονιά ήμουν σε επαρχιακό σχολείο, τις προηγούμενες εντός της πόλης.
- Ωραία. Θα μπορούσατε να μου πείτε και την ηλικία σας;
- 54.
- Ωραία. ας ξεκινήσουμε με την πρώτη ερώτηση. Θεωρείτε ότι η κατάρτιση των εκπαιδευτικών πάνω στη γνώση και την αντιμετώπιση των συναισθηματικών δυσκολιών των παιδιών βοηθάει και στη διαμόρφωση των κατάλληλων σχέσεων με τους γονείς των παιδιών αυτών;
- Σίγουρα. Σίγουρα όταν οι εκπαιδευτικοί καταρτίζονται, επιμορφώνονται πάνω σε θέματα αντιμετώπισης κάποιων συναισθηματικών δυσκολιών, θα έχουν πολύ καλύτερο αποτέλεσμα, θα δημιουργηθεί ένα κλίμα σχέσεων κατάλληλο με τους γονείς και τα παιδιά.. πιστεύω ότι αυτή η κατάρτιση των εκπαιδευτικών βοηθάει στο να μπορέσουν να καταλάβουν τις ανησυχίες των γονιών, να συζητήσουν τα άγχη τους σχετικά με την εξέλιξη του μαθητή, τους βοηθάει στο να διαμορφώσουν την προσωπικότητά τους, τον χαρακτήρα τους, να είναι υπομονετικοί, να έχουν μια ανοικτή στάση απέναντι στα παιδιά, στους γονείς και γενικότερα να περάσουν ένα κλίμα εμπιστοσύνης, ουσιαστικά δεν πρέπει να αναφέρουν μόνο τις αδυναμίες του μαθητή, αλλά και τις δυνατότητές τους. αυτό είναι ένα προσόν που μόνο η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών μπορεί να βοηθήσει στο να το υιοθετήσουν σαν τακτική.

- Άρα γνωρίζουν ενδελεχώς τις μεθόδους και την ψυχοσύνθεση των παιδιών.
- Ακριβώς. Τόσο των παιδιών, των μαθητών, αλλά μπορούν και καταλαβαίνουν πολύ καλύτερα την ψυχολογία του γονιού ουσιαστικά και αυτό συμβάλλει στο να τον βοηθήσουν να βοηθήσει αυτός στη συνέχεια το παιδί του.
- Μάλιστα. Οι εκπαιδευτικοί τώρα οι οποίοι δεν έχουν τη συγκεκριμένη κατάρτιση θεωρείτε ότι θα μπορούσαν να διαμορφώσουν τις αντίστοιχες σχέσεις με τους γονείς των παιδιών αυτών;
- Εγώ πιστεύω ότι δε θα μπορούσαν. Σίγουρα η εκπαίδευση και η κατάρτιση βοηθάει. Λέμε ότι χωρίς κάποια εξειδικευμένη κατάρτιση δε μπορούμε να έχουμε αποτελέσματα. εεεμμ... από εκεί και πέρα, οι γονείς .. μάλλον οι εκπαιδευτικοί όταν δεν έχουν επιμορφωθεί θα δείχνουν αδιαφορία, δεν θα είναι πρόθυμοι να δώσουν σαφείς πληροφορίες για την πρόοδο του παιδιού, δεν θα μπορούν να εντοπίσουν τις αδυναμίες του και να τις διαχειρίζονται όσο το δυνατό καλύτερα, δε θα μπορούν να διαχειρίζονται οικογενειακά προβλήματα, τα οποία θα επηρεάσουν το προφίλ του μαθητή μέσα στην τάξη. Όλα αυτά λοιπόν συμβαίνουν όταν δεν υπάρχει αυτή η συγκεκριμένη κατάρτιση. Από εκεί και πέρα δε θα υπάρξει μια σωστή και ολοκληρωμένη σχέση των εκπαιδευτικών με τους γονείς.
- Η ιδιοσυγκρασία του εκπαιδευτικού θα μπορούσε να παίζει κάποιο ρόλο στην περίπτωση της μη κατάρτισης;
- Εεε.. η ιδιοσυγκρασία του εκπαιδευτικού.. σίγουρα. Θα πρέπει να το θέλει βασικά ο εκπαιδευτικός να επιμορφωθεί και να εξειδικευτεί σε κάποια συγκεκριμένα θέματα διαχείρισης συναισθηματικών δυσκολιών ενός μαθητή. αλλά είναι το θέμα του χαρακτήρα του, το θέμα της προσωπικότητάς του κατά πόσο θέλει να ασχοληθεί με το κομμάτι αυτό. Να μπει στη διαδικασία να πει εγώ θέλω με αυτό το παιδί να ασχοληθώ και να κάνω και ένα βήμα παραπάνω, να δω για ποιο λόγο, το γιατί να ψάξω. Για ποιο λόγο το παιδί συμπεριφέρεται όπως συμπεριφέρεται, αυτό οφείλεται σε καταστάσεις που ζει μέσα στο σπίτι; Όλα αυτά έχουν να κάνουν όχι μόνο με την επιμόρφωση και την εκπαίδευση που έχει δεχθεί ο εκπαιδευτικός αλλά και με το αν το θέλει να ασχοληθεί, γιατί έχουμε περιπτώσεις εκπαιδευτικών που έχουν σπουδάσει, έχουν επιμορφωθεί, αλλά δε μπαίνουν στη διαδικασία να το ψάξουν λίγο παραπάνω και να ασχοληθούν με τα θέλω τόσο των γονιών όσο και των μαθητών, των παιδιών.
- Ωραία. Πως πιστεύετε ότι μπορεί να πραγματοποιηθεί επικοινωνιακά η συνεργασία του σχολείου με τις οικογένειες των παιδιών με συναισθηματικές δυσκολίες;

- Λοιπόν εδώ μιλάμε τώρα για θέματα συνεργασίας, έτσι; Σχολείου με οικογένειες παιδιών;
- Ναι.
- Εεμμ... εγώ θα πω κατά τη γνώμη μου ότι το πιο κλασικό και το πιο διαχρονικό που εφαρμόζεται πάντοτε είναι να υπάρχουν οι συναντήσεις γνωριμίας με τους γονείς, πρώτα απ' όλα κατά την έναρξη του σχολικού έτους, να γίνουν κάποιες συζητήσεις και να σχεδιάσουν μια μελλοντική συνεργασία. Στη συνέχεια θα πρέπει να γίνεται κάποια ενημέρωση από πλευράς εκπαιδευτικών για θέματα που αφορούν το σχολικό πρόγραμμα, την πρόοδο των παιδιών.. δηλαδή για κάποια εξειδικευμένα θέματα που αφορούν τα παιδιά τους. Καλό θα είναι να γίνονται προτάσεις για συμμετοχή σε σεμινάρια επιμόρφωσης. Τώρα, σεμινάρια επιμόρφωσης για τους γονείς, όμως, θα έλεγα εγώ. Για θέματα, όπως, σωματικής και ψυχικής υγείας, ακόμα και για θέματα διατροφής, για διαχείριση άγχους, όταν βλέπουμε το παιδί μας ότι είναι αγχωμένο... ή και για τον ίδιο τον γονιό αν τον βλέπουμε ότι δε μπορεί να διαχειριστεί μόνος του κάποια θέματα, αλλά ένα σεμινάριο και μια επιμόρφωση θα τον βοηθούσε, καλό θα ήταν να τον παροτρύνουμε να μπει σε αυτή τη διαδικασία. Για θέματα σχολικού εκφοβισμού, διαπαιδαγώγησης των παιδιών... και εδώ θα θίξω και το θέμα του ειδικού. Δηλαδή καλό θα είναι να γίνονται τακτικές συναντήσεις των γονιών με κάποιους ψυχολόγους που στα δημόσια σχολεία υπάρχουν τώρα ψυχολόγοι.. εεμμ.. εξάλλου απ' ό,τι γνωρίζω ορίζονται κάποιοι εκπαιδευτικοί σαν σύμβουλοι των παιδιών, συζητάνε μαζί τους, παροτρύνουν τα παιδιά να ανοιχτούν φυσικά χωρίς να τους πιέσουν. Όταν νιώσει το παιδί ότι μπορεί να απευθυνθεί στον σύμβουλο καθηγητή και αυτός να μεταφέρει το πρόβλημα αυτό στον ψυχολόγο. Και ο ψυχολόγος στη συνέχεια να δώσει.. είναι αυτό που λένε ο καθηγητής μέντορας ή ο δάσκαλος μέντορας. Με αυτόν τον τρόπο τα παιδιά έρχονται κοντά με τους καθηγητές, συζητάνε, λένε τα προβλήματά τους. Ο μέντορας καθηγητής καλό είναι να μην παίρνει θέση στο πρόβλημα αυτό. Ο ρόλος του είναι να ακούει και μετά να φωνάζει τον γονιό, να συζητάει μαζί του χωρίς να θίγει προσωπικά δεδομένα του παιδιού, πάντοτε με έναν πολύ διακριτικό τρόπο και όλα αυτά παρουσία του ψυχολόγου. Ο ψυχολόγος είναι αυτός ο οποίος θα δώσει στη συνέχεια τη λύση. Αυτό το κάνουμε για να νιώσει ο μαθητής ότι έχει κάποιον κοντά του, κάποιον δίπλα του. ανά πάσα στιγμή, ανά πάσα ώρα. Να μπορέσει να πιάσει τον καθηγητή τον υπεύθυνο, τον οποίο τον εμπιστεύεται, είναι ο μέντοράς του και να του πει το πρόβλημα που αντιμετωπίζει.

- Σαν μεσάζοντας ο ψυχολόγος δηλαδή;
- Ναι, μπράβο. Και μετά ας πούμε γίνεται η συζήτηση. Μπορεί βέβαια να γίνει και η απευθείας συζήτηση με τον ψυχολόγο, αλλά πλέον προσανατολιζόμαστε στο να γίνει με τον μέντορα δάσκαλο, ο οποίος είναι ο μεσάζων του παιδιού με τον ψυχολόγο, τον οποίο τον νιώθει και πιο κοντά του. Γι' αυτό και διαλέγουν αυτοί οι μέντορες δάσκαλοι να προσεγγίσουν παιδιά με τα οποία έχουν μια ιδιαίτερη σχέση. Σε μένα συνέβη αυτό.
- Άρα μέσω συναντήσεων με τους γονείς, μέσω σεμιναρίων γι' αυτούς και μέσω ψυχολόγων.
- ... και μέσω ψυχολόγων. Ακριβώς, με επιμορφώσει, σεμινάρια κλπ.
- Ποιοι είναι πιστεύετε οι παράγοντες που ευνοούν τη συνεργασία σχολείου και οικογένειας των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές;
- Ποιοι παράγοντες, λοιπόν, που ευνοούν τη συνεργασία σχολείου και οικογένειας των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές.. εεε... όπως το αντιλαμβάνομαι θα το απαντήσω. Πρώτα απ' όλα οι ψυχολογικές παράμετροι των γονέων. Ένας γονιός, ο οποίος αντιμετωπίζει κάποια θέματα, κάποια ψυχολογικά θέματα, μπορεί ουσιαστικά αυτό να επηρεάσει τη συνεννόηση, τη συνεργασία που θα έχει με το σχολείο και πολύ περισσότερο δε θα μπορέσει στη συνέχεια να βοηθήσει το παιδί του με συναισθηματικές διαταραχές. Επίσης, η εξωστρέφεια ή η εσωστρέφεια που έχει ο κάθε γονιός. Είναι αυτό που ονομάζουμε κοινωνικότητα των γονέων ως άτομα. Και αυτό θεωρώ ότι θα μπορούσε σαν εξωστρέφεια να βοηθήσει, σαν εσωστρέφεια να περάσει αρνητικά μηνύματα. Επίσης, το κοινωνικοοικονομικό και μορφωτικό επίπεδο των γονέων. Και αυτό είναι ένας παράγοντας που , από ό,τι έχουμε δει, από την εμπειρία μας, κάποια κατώτερα ουσιαστικά κοινωνικά στρώματα ίσως να μην έχουν τόσο συχνή επαφή, για δικούς τους λόγους πάντοτε, με το σχολείο και τους δασκάλους. Δεν είναι κανόνας βέβαια αυτό το οποίο λέω. Έχουμε συναντήσει γονείς από κατώτερα κοινωνικά στρώματα συγκριτικά με κάποιους άλλους που είναι από ανώτερα στρώματα. Είναι σχετικό. Είναι γενικότερα το πώς το νιώθει.
- Λέτε λόγω άγνοιας και αδιαφορίας;
- Και άγνοιας και αδιαφορίας. Και λόγω φόβου να έρθει στο σχολείο και να μιλήσει με το δάσκαλο. Φοβούμενος ότι θα παρεξηγηθεί γι' αυτά τα οποία θα πει, ή ότι θα τον κριτικάρουν για τον τρόπο που θα μιλήσει. Μία ανασφάλεια γενικότερα που νιώθει ο γονιός στην προκειμένη περίπτωση.
- Μάλιστα.

- Άρα λοιπόν είπαμε κοινωνικοοικονομικό επίπεδο και μορφωτικό επίπεδο, κοινωνικότητα γονέων είπαμε... η ψυχολογική κατάσταση γενικότερα των γονέων και θα έλεγα και κάποιους πολιτιστικούς παράγοντες. Αυτό το οποίο το ζούμε με τους μετανάστες, με τους πρόσφυγες. Από την εμπειρία μου βλέπω ότι δείχνουν ενδιαφέρον και έρχονται στα σχολεία. Θέλουν δηλαδή να ενημερώνονται σχετικά με τις εξελίξεις των παιδιών τους και την πρόοδό τους και το αν δημιουργούνε σχολικά προβλήματα, αν είναι ήσυχα παιδιά, αν έρχονται σε σύγκρουση με συμμαθητές τους, με τους καθηγητές τους. Άρα και το πολιτισμικό περιβάλλον είναι αυτό που σαν παράγοντας μπορεί να
- Από την πλευρά του σχολείου υπάρχουν κάποιοι αντίστοιχοι παράγοντες πιστεύετε;
- Από την πλευρά του σχολείου. Από την πλευρά του διευθυντή, των δασκάλων; Του κράτους, του δήμου, των φορέων γενικότερα που εποπτεύουν και ελέγχουν τα σχολεία;
- Όχι τόσο πολύ εξωγενώς όσο στο κομμάτι που αφορά τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς, τον σύλλογο των διδασκόντων και τον διευθυντή. Το κομμάτι δηλαδή των ατόμων που εργάζονται μέσα στο σχολείο.
- Αν γενικότερα δείχνουν ενδιαφέρον;
- Αν υπάρχουν κάποιοι παράγοντες οι οποίοι πηγάζουν από τους ίδιους και ευνοούν τη συνεργασία με τους γονείς των παιδιών; Οι παράγοντες που αναφέρατε έχουν κυρίως σχέση με τους γονείς.
- Με τους γονείς. Εδώ θα έλεγα ότι ο εκπαιδευτικός πρέπει ουσιαστικά να προσεγγίζει τους γονείς και όταν λέω εκπαιδευτικός και ο δάσκαλος και ο σύλλογος των διδασκόντων. Εεε θα πρέπει γενικότερα να υπάρχει ένα ενδιαφέρον και να μην επαφίεται μόνο στις απλές ενημερωτικές συναντήσεις, οι οποίες γίνονται μία φορά την εβδομάδα που ορίζει ο σύλλογος. Θα πρέπει γενικότερα όταν βλέπει ότι το παιδί δείχνει μια παραβατική συμπεριφορά, όταν δείχνει το παιδί μια μείωση μία πτώση στη σχολική επίδοση. Να μην περιμένει την ημέρα και την ώρα που θα γίνεται η επιμόρφωση και η συνάντηση. Να έχει κάποια τηλεφωνική επικοινωνία με τον γονιό. Τώρα, θα είναι τηλέφωνο, δεν ξέρω ποιοι είναι οι τρόποι. Θα είναι κάποιο μέιλ μέσω του οποίου θα ενημερώνει... θα είναι κάποιος ηλεκτρονικός τρόπος, κάποιος γραπτός τρόπος, κάποιος προφορικός τρόπος. Ναι. Θα πρέπει να είναι πολύ πιο κοντά και πιο συχνά στους γονείς. Τόσο ο διευθυντής όσο και ο σύλλογος διδασκόντων.
- Μάλιστα. Θεωρείτε ότι η συστηματική συνεργασία των γονέων και του σχολείου, των δασκάλων επηρεάζει τη σχολική τους επίδοση;

- Ωραία. Εδώ μιλάμε λοιπόν για το θέμα της σχολικής επίδοσης... για το αν πάει καλά ή δεν πάει καλά στα μαθήματά του. Σίγουρα. Όταν υπάρχει μια καλή συνεργασία μεταξύ του δασκάλου και του γονιού, αυτό θα το δούμε σαν θετική επίπτωση στην πρόοδο του μαθητή. εεεμ.. αν θέλουμε να αναφερθούμε λιγάκι σε μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες, θα λέγαμε ότι τα άτομα αυτά, τα παιδιά αυτά έχουν την τάση να αποδιοργανώνονται εύκολα, να βγάζουν αντιδράσεις, να εκδηλώνονται με παραίτηση από τη δουλειά που έχουν να κάνουν στο σπίτι, που τους έχει αναθέσει ο δάσκαλος. Η παραίτηση από τις βασικές τους εργασίες. Έχουμε αρνητική σκέψη για τον εαυτό τους, γενικότερα είναι παιδιά με μειωμένη αυτοπεποίθηση αν θέλουμε, λοιπόν, να ξεκινήσουμε από την αρχή. Λοιπόν.. εμείς τώρα για να το διορθώσουμε όλο αυτό το κομμάτι και να πούμε ότι ναι, μας ενδιαφέρει τα παιδιά μας να τα πηγαίνουν καλά στα μαθήματά τους θα πρέπει να συνεργάζεται απόλυτα ο εκπαιδευτικός με τον γονιό. Αν υπάρξει αυτή η συνεργασία θα δούμε αποτελέσματα, αλλά κατά τη γνώμη μου θα τα δούμε μακροπρόθεσμα. Δεν είναι κάτι το οποίο ξεκίνησε σήμερα και σε ένα μήνα θα δούμε μια μεγάλη αλλαγή. Μακροπρόθεσμα όμως, θα δούμε να εμφανίζουν πρόοδο στη συμπεριφορά τους, να γίνονται πιο θετικά άτομα και πιο δεκτικά στο να κάνουν τα μαθήματά τους, αλλά θα δούμε ότι όταν βλέπει το παιδί ότι ο γονιός με το δάσκαλο έχει μια καλή συνεργασία, αυτό θα βελτιώσει πάρα πολύ και την αυτοεκτίμηση του μαθητή του ίδιου. Δηλαδή το παιδί αν μέχρι τώρα είχε ανασφάλειες, θα βοηθηθεί βλέποντας όλη αυτή τη θετική εξέλιξη της συνεργασίας και θα βελτιωθεί όχι μόνο στα μαθήματά του, αλλά και σε θέματα της προσωπικότητας και του χαρακτήρα του. θα καλυτερεύσει σαν άνθρωπος, να το πούμε έτσι απλά.
- Η επόμενη ερώτηση έχει άμεση σχέση με αυτό που απαντήσατε. Πιστεύετε ότι η συστηματική συνεργασία των γονέων με τους εκπαιδευτικούς των μαθητών με συναισθηματικές διαταραχές θα βοηθούσε να αντιμετωπίσουν και τα προβλήματά τους;
- Λοιπόν.. εγώ θα πω γενικά εδώ το εξής. Είτε μιλάμε για διαχείριση ενός παιδιού στο να γίνει καλύτερη η σχολική του επίδοση, είτε μιλάμε για αντιμετώπιση σχολικών προβλημάτων, είτε από πλευράς γονιού είτε από πλευράς εκπαιδευτικού θα πρέπει γενικότερα να κάνουμε κάποιες αλλαγές. Κάποιες αλλαγές σε κάποιες λέξεις, τόσο απλά θα το πω, που χρησιμοποιούμε. Δηλαδή. Υπάρχουν κάποιες λέξεις δύναμης, όπως τις ονομάζουμε. Αυτές οι λέξεις θα πρέπει να αντικατασταθούν. Δηλαδή απειλώ, επιπλήττω, διατάσσω, απαιτώ, τιμωρώ. Όλα αυτά λοιπόν, αν καταφέρουμε να τα

αντικαταστήσουμε με νέες λέξεις θα μπορέσουμε να αντιμετωπίσουμε και προβλήματα. Δηλαδή, ποιες είναι οι λέξεις ή η διάθεση που μπορούμε να δείξουμε προς τα έξω. Να φροντίσουμε να έχουμε μια πιο δημοκρατική λύση των συγκρούσεων. Να κάνουμε δηλαδή αυτό που λέμε διάλογο. Και όχι μονόλογο. Αποφεύγουμε την προστακτική, αποφεύγουμε όλες αυτές τις λέξεις δύναμης που εμάς μπορεί να μας αρέσουν επειδή είναι η άμυνά μας ουσιαστικά, αλλά στο παιδί έχουν αρνητικές επιπτώσεις και ίσως τα αντίθετα αποτελέσματα. Άρα λοιπόν εδώ θα πρέπει να κάνουμε αντικατάσταση να μιλήσουμε για ενδιαφέρον, να μιλήσουμε για λήψη αποφάσεων από κοινού. Ό,τι πρόβλημα και αν έχουμε με το παιδί μαζί. Από κοινού. Ή με το γονιό. Μαζί. Δεν παίρνουμε εμείς τις αποφάσεις και απλώς τις ανακοινώνουμε. Θέλουμε με το παιδί, μαζί, να καθίσουμε, να μιλήσουμε, να ακούσουμε την άποψή του, να δούμε την αιτία που προκάλεσε το πρόβλημα, το πρόβλημα που δεν κάθεται να διαβάσει στο σπίτι ή το πρόβλημα ότι είναι ανήσυχο μέσα στην τάξη και δυσχεραίνει την όλη διαδικασία του μαθήματος.

- Τα προβλήματα...
- Τα προβλήματα. Να καθίσουμε λοιπόν να τα συζητήσουμε και να πάρουμε τις αποφάσεις από κοινού. Να κάνουμε αμοιβαίες συμφωνίες. Συμφωνούμε σε αυτό. Από μέρους μου αυτό, από μέρους σου αυτό. Αμοιβαία. Να δείξουμε ότι αποδεχόμαστε το παιδί, η παραδοχή του παιδιού. Αν λοιπόν δείξουμε παραδοχή του παιδιού, σίγουρα τα προβλήματα θα μπορέσουν να αντιμετωπιστούν πιο εύκολα. Εγώ πιστεύω ότι το παιδί, το μαθητή, θα πρέπει να δείξουμε ότι τον εμπιστευόμαστε. Το ότι ακόμη και αν κάνει κάποια ανάρμοστη πράξη, η τιμωρία δεν είναι η λύση γι' αυτόν. Υπάρχουν κι άλλοι τρόποι για να αντιμετωπίσουμε τέτοιες καταστάσεις, και πρώτα απ' όλα να τον φέρουμε δίπλα μας, κοντά μας. Να το κάνουμε να μας εμπιστευτεί το παιδί. Να το κάνουμε να μας μιλήσει, φυσικά όχι ενώπιον όλων των μαθητών μέσα σε μία τάξη. Υπάρχουν οι χώροι, υπάρχουν και οι ώρες που μπορούμε το παιδί να το πλησιάσουμε, να του μιλήσουμε, να δούμε τι το απασχολεί και από εκεί και πέρα, χωρίς να υπεισέλθουμε σε θέματα προσωπικά, να προσπαθήσουμε να το βοηθήσουμε.
- Άρα θα μπορούσαν τα σχολικά προβλήματα, τα συναισθηματικά προβλήματα να βελτιωθούν κατ' αρχήν από τη στάση του ίδιου του δασκάλου...
- Μπράβο.
- Όσον αφορά μεταξύ των δασκάλων και των γονιών;
- Δασκάλων και γονιών... το ίδιο θα έλεγα ότι είναι. Δηλαδή, αν πλησιάσουμε τον γονιό και του μιλήσουμε έτσι όπως πρέπει να του μιλήσουμε, και ο γονιός θα μας

ανοιχτεί. Γιατί ο γονιός μπορεί να αντιμετωπίζει 1002 προβλήματα στο σπίτι. Μπορεί
ας πούμε να αντιμετωπίζει κάποιο επικείμενο διαζύγιο, μπορεί κάποια αρρώστια.
Όλα αυτά δυσχεραίνουν την επικοινωνία που έχει ο γονιός με το ίδιο το παιδί ή με
τον δάσκαλο. Καλό θα είναι, χωρίς να δείχνουμε αδιακρίσια, να προσπαθήσουμε να
κάνουμε συζητήσεις, να κάνουμε διάλογο, να τον καλούμε, να δείχνουμε ότι
ενδιαφερόμαστε. Ένα απλό τηλεφώνημα, να πάρουμε το γονιό και να του πούμε έλα
λίγο να μιλήσουμε. Δεν υπάρχει κάποιο σοβαρό πρόβλημα, αλλά έλα να μιλήσουμε.
Εξάλλου, υπάρχουν οι δάσκαλοι υπεύθυνοι καθηγητές που γενικότερα έχουν μια
ολοκληρωμένη εικόνα για το τμήμα και για κάθε παιδί του τμήματος. Αν λοιπόν τον
καλέσουμε και επιδιώξουμε να μιλήσουμε μαζί του, ίσως τα πράγματα να βελτιωθούν,
να γίνουν πολύ πολύ καλύτερα.

- Για το ίδιο το παιδί.
- Και για το ίδιο το παιδί αλλά και για τον γονιό. Γιατί εμείς αυτή τη στιγμή δεν
βοηθάμε μόνο το παιδί. Αν βοηθήσουμε τον γονιό, θα βοηθήσουμε και το παιδί. Αν δε
βοηθήσουμε τον γονιό και δεν τον φέρουμε δίπλα μας να του μιλήσουμε, δε θα μπορεί
μετά ο ίδιος ο γονιός από πλευράς του να βοηθήσει το παιδί. Είναι μια αλυσίδα θα
έλεγα, είναι κρίκοι αυτοί ενωμένοι, οικογένεια, δάσκαλος, παιδί. Όλα αυτά λοιπόν θα
πρέπει να είναι ενωμένα για να πούμε ότι έχουμε βοηθήσει γιατί θέλουμε να
βοηθήσουμε σίγουρα το παιδί.
- Ωραία. Ποιες είναι οι συμπεριφορές των γονέων των παιδιών με συναισθηματικές
διαταραχές που δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς;
- Ποιες είναι οι συμπεριφορές των γονέων. Ξέρουμε ότι θα έχουμε εμπόδια, κακή
επικοινωνία όταν έχουμε έναν επιθετικό γονιό. Όταν έχουμε έναν αυταρχικό γονιό.
Όταν έχουμε έναν επικριτικό γονιό. Όταν έχουμε έναν γονιό που θα τιμωρήσει το
παιδί του επειδή δεν πήρε έναν καλό βαθμό στο τετράδιό του. Επίσης οι γονείς οι
οποίοι είναι υψηλά απαιτητικοί. Δηλαδή ζητάνε πολύ περισσότερο από όσο μπορεί να
δώσει το παιδί. Είναι αυτοί που θα μας δημιουργήσουν πρόβλημα. Οι γονείς, οι
οποίοι δεν έχουν σταθερή ψυχολογική και μαθησιακή βάση. Υποστήριξη. Είναι και
αυτοί που θα δημιουργήσουν πρόβλημα. επίσης, αυτό που είπα και πριν. Τα
οικονομικά προβλήματα και αυτά διαμορφώνουν συμπεριφορές. Κάποια θέματα
αρρώστιας.. Ακόμα και η έλευση ενός νέου παιδιού στην οικογένεια, όσο και αν
ακούγεται περίεργο μπορεί ουσιαστικά να αλλάξει τη συμπεριφορά του γονιού
απέναντι στο άλλο παιδί. Η αν έρχεται ένα διαζύγιο και αυτό είναι ένα θεματάκι που

μπορεί να αλλοιώσει τη συμπεριφορά ενός γονιού και αυτή η αλλοιωμένη συμπεριφορά να έχει επιπτώσεις.

- Και ποιος είναι ο κοινός παρονομαστής όλων αυτών των καταστάσεων που περιγράψατε όσον αφορά τη συμπεριφορά των γονιών απέναντι στους δασκάλους. Δηλαδή έχουν μία...
- Το κοινό που έχουν αυτοί οι γονείς;
- Ναι, οι συμπεριφορές που περιγράψατε έχουν κάτι κοινό, τι κοινό έχουν;
- Τι κοινό.. είναι γονείς αδιάφοροι απέναντι στα παιδιά τους. είναι γονείς που δεν τους ενδιαφέρει αν το παιδί τους δημιουργεί πρόβλημα μέσα στην τάξη, αν το παιδί τους διαβάζει στο σπίτι. Είναι γονείς...
- Απέναντι στο δάσκαλο;
- Και στο δάσκαλο, το ίδιο πράγμα. Και στο δάσκαλο είναι αρνητικοί, είναι αδιάφοροι, είναι επιθετικοί. Είναι αυτοί που θεωρούν ότι τα ξέρουν όλα και αρνούνται να ακούσουν.
- Άρα εξ ορισμού έχουν μία άρνηση στην επικοινωνία.
- Οπωσδήποτε, από εκεί ξεκινάει.
- Από την πλευρά των εκπαιδευτικών ποια είναι τα εμπόδια που δημιουργούνται στην επικοινωνία; Τι λάθη γίνονται;
- Τι λάθη γίνονται.. είπαμε και πριν ότι όλοι οι δάσκαλοι, όλοι οι εκπαιδευτικοί σίγουρα δεν θέλουν να μούνε στη διαδικασία να κάνουν κάτι περισσότερο και να ασχοληθούν με τα παιδιά που έχουν στην τάξη τους, τους μαθητές τους και τους γονείς. Είναι άτομα που κάνανε ένα επάγγελμα επειδή δεν είχαν τη δυνατότητα να κάνουν κάτι άλλο. Δηλαδή δεν έγινε μία συνειδητή επιλογή του συγκεκριμένου επαγγέλματος. Και όταν δεν είσαι αυτό που λέμε δάσκαλος, να είσαι κοντά στο παιδί... Για μένα δάσκαλος σημαίνει πρώτα εντοπίζω τις ανάγκες του παιδιού και στη συνέχεια μπαίνω στη διαδικασία να του μάθω γράμματα. Αν το κάνει ανάποδα, θεωρώ ότι δεν θα έχει καλά αποτελέσματα. Άρα λοιπόν με ενδιαφέρει πρώτα η ψυχολογία του παιδιού που έχω μέσα στην τάξη. Να το πλησιάσω, να επικοινωνήσω μαζί του, να του μιλήσω... και μετά να μπω στη διαδικασία να του μάθω μαθηματικά, άλγεβρα, ιστορία ξέρω γω, γλώσσα και τα σχετικά. Σαφώς και πρέπει το παιδί να φύγει σωστά καταρτισμένο πάνω στα μαθήματά του, αλλά από εκεί και πέρα μας ενδιαφέρουν περισσότερο οι ψυχολογικές ανάγκες που έχουν τα παιδιά, σε όποια βαθμίδα εκπαίδευσης και αν βρισκόμαστε.

- Άρα αντίστοιχα με τις ψυχολογικές ανάγκες των παιδιών προσεγγίζονται και οι γονείς από τους δασκάλους με τον τρόπο που πρέπει.
- Ακριβώς.
- Τέλος, θα ήθελα να μου αναφέρετε έως 3 στοιχεία που τα οποία βοηθούν στη δόμηση μιας καλής συνεργασίας μεταξύ γονιού και εκπαιδευτικού.
- Αν το κατάλαβα σωστά αυτό, θα πω πρώτα ότι.. θα επαναλάβω κάποια πράγματα από ό,τι συζητήσαμε μέχρι τώρα. Θα αναφερθώ στο πρώτο στοιχείο που θα πρέπει να είναι μια επικοινωνιακή συνδιαλλαγή γονέων και εκπαιδευτικών, δηλαδή θα πρέπει πρώτα να αναλυθεί η κατάσταση και μετά να αποφασιστεί από κοινού το τι γραμμή θα ακολουθήσει δάσκαλος και γονιός. Άρα μαζί, αναφέρομαι πάλι στην έννοια της ομαδικότητας. Να υπάρχει μία διαρκής ενημέρωση για το παιδί στον γονέα, για το πως θα υποστηρίξει το παιδί του ο γονιός μέσα στο σπίτι. Δεν είναι μόνο το σχολείο, από εκεί και πέρα θα πρέπει η υποστήριξη να συνεχίζεται στο σπίτι, κι εδώ θέλει καθοδήγηση ο γονιός για να ξέρει να το κάνει σωστά αυτό το πράγμα. Και θα πω το τελευταίο, αυτό που ξεκινήσαμε, ότι πάνω απ' όλα οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να συμμετέχουν σε προγράμματα, είναι πολύ σημαντικό να επιμορφώνονται για να μπορούν να υιοθετούν και να μαθαίνουν κάποιες στρατηγικές αντιμετώπισης θεμάτων που συναντάνε μέσα σε ένα σχολικό περιβάλλον. Δεν είναι μόνο παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες αυτά που έχουμε να αντιμετωπίσουμε, όλα τα παιδιά έχουν ένα δικό τους τρόπο αντιμετώπισης και θεωρώ ότι αν μπαίνουμε συχνά πυκνά στη διαδικασία παρακολούθησης εκπαιδευτικών σεμιναρίων, προγραμμάτων, κάθε μορφή κατάρτισης θα μπορέσουμε να βοηθήσουμε πρώτα τους εαυτούς μας και στη συνέχεια τους μαθητές και τις οικογένειες των μαθητών.
- Ωραία. Ευχαριστώ πολύ.
- Κι εγώ.

Συνέντευξη 8

- Θα ήθελα να μου πείτε την ειδικότητά σας.
- Εεε καθηγήτρια φυσικής αγωγής.
- Ωραία. Πόσα χρόνια εργάζεστε;
- Δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, 18.
- Έχετε κάποια επιμέρους κατάρτιση;
- Ναι, έχω πάρει ειδικευση στο πανεπιστήμιο στην ειδική αγωγή και στη συνέχεια έκανα και το μεταπτυχιακό και το διδακτορικό μου πάνω στην ειδική αγωγή.
- Ωραία. Τώρα εργάζεστε σαν αναπληρώτρια;
- Σαν αναπληρώτρια ειδικής αγωγής στην πρωτοβάθμια δυτικής Θεσσαλονίκης.
- Ωραία. Εργάζεστε εντός της πόλης συνήθως; Το τελευταίο έτος, το προτελευταίο; Ή περιφερειακά;
- Λοιπόν φέτος ήμουν σε δύο σχολεία, το ένα ήταν εντός και το άλλο εκτός πολεοδομικού συγκροτήματος. Το ένα ήταν στο Κορδελιό και το άλλο στον Άγιο Αθανάσιο. Και πέρυσι ήμουν τον Πολύγυρο. Στο ειδικό του Πολυγύρου.
- Άρα έχετε εργαστεί και εντός της πόλης και εκτός.
- Ακριβώς.
- Θα ξεκινήσω με την πρώτη ερώτηση. Πιστεύετε ότι η κατάρτιση των εκπαιδευτικών πάνω στη γνώση και την αντιμετώπιση των συναισθηματικών δυσκολιών των παιδιών βοηθάει και στη διαμόρφωση των κατάλληλων σχέσεων με τους γονείς των παιδιών αυτών;
- Ναι, θεωρώ ότι όταν ένας εκπαιδευτικός είναι καταρτισμένος πάνω στα διάφορα ζητήματα που αντιμετωπίζει με τα παιδιά, τις διάφορες δυσκολίες, σίγουρα θα μπορέσει με έναν καλύτερο τρόπο να αντιμετωπίσει και τους γονείς. Γιατί οι γονείς συνήθως έχουν και αυτοί κάποια ζητηματάκια, οπότε όλη αυτή η γνώση θα τους βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς.
- Πώς μπορούν οι εκπαιδευτικοί οι οποίοι έχουν κατάρτιση να βοηθήσουν τους γονείς; Έχουνε τη γνώση, αλλά αυτό πως γίνεται πράξη;
- Πώς γίνεται η γνώση πράξη... λοιπόν, όταν ένας εκπαιδευτικός γνωρίζει το πρόβλημα του παιδιού σε σχέση με τη συναισθηματική διαταραχή, θα ξέρει συνήθως, όχι πάντα, και πώς να το αντιμετωπίσει. Συνεπώς, όταν θα έρθει ο γονέας και θα είναι μαγκωμένος, θα μπορέσει να εκμαιεύσει κάποιες πληροφορίες τόσο για τον γονέα όσο και για το παιδί και με αυτόν τον τρόπο θα μπορέσει να δει και τη σχέση που υπάρχει

μεταξύ γονέα και παιδιού και επιπλέον θα μπορέσει να δει και πώς ο γονέας αντιμετωπίζει το όλο πρόβλημα του παιδιού του.

- Μάλιστα. Θεωρείτε ότι οι εκπαιδευτικοί που δε διαθέτουν τη συγκεκριμένη κατάρτιση θα μπορούσαν να διαμορφώσουν τις αντίστοιχες σχέσεις με τους γονείς των παιδιών αυτών; Ανάλογες σε σχέση με αυτές που αναπτύσσουν οι εκπαιδευτικοί με την κατάρτιση.
- Λοιπόν.. υπάρχουν περιπτώσεις που οι εκπαιδευτικοί δεν θέλουν να αναπτύξουν σχέσεις με αυτούς τους γονείς. Δεν είναι στο στυλ τους, στον τρόπο τους και όλα τα σχετικά. Εντούτοις, υπάρχουν και ευαισθητοποιημένοι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι ναι μεν δεν έχουν τις γνώσεις, αλλά άμα θα τους έρθει στην τάξη ένα τέτοιο παιδί θα ψαχτούνε. Θα μούνε στο ίντερνετ, θα διαβάσουν βιβλιογραφία, θα δούνε τι γίνεται. Γιατί βοηθώντας το παιδί να ενταχθεί μέσα στην τάξη θα μπορέσουν να βοηθήσουνε και το μάθημά τους. θα μπορέσουν να ενημερώσουν τους υπόλοιπους μαθητές και συνεπώς θα μπορέσει να γίνει ένα καλύτερο μάθημα.
- Άρα θα μπορούσανε να δημιουργήσουν μια σχέση εμπιστοσύνης με τους γονείς κάνοντάς τα όλα αυτά απέναντι στο παιδί που έχει την ανάγκη.
- Σίγουρα, ναι.
- Πώς μπορεί να πραγματοποιηθεί εποικοδομητικά η συνεργασία του σχολείου με τις οικογένειες των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές; Με ποιες διαδικασίες και σε τι διαστάσεις μπορεί να οικοδομηθεί μια εποικοδομητική συνεργασία.
- Λοιπόν.. αν ο διευθυντής αρχικά είναι πρόθυμος και στη συνέχεια ο δάσκαλος, σίγουρα θα μπορέσει να βρεθεί ένα σκαλοπάτι, μια χείρα βοήθειας προς τους γονείς. Βέβαια καλό θα ήτανε πέρα από το διευθυντή να μπορέσει να εμπλακεί σε όλο αυτό και ο σύλλογος διδασκόντων. Δηλαδή σίγουρα αν το παιδί με συναισθηματικές διαταραχές εμφανίζει προβλήματα μέσα στην τάξη, στο διάλειμμα θα εμπλακούνε και παιδιά από άλλες τάξεις, άρα αυτό θα μεταφερθεί και στις άλλες τάξεις. Τα παιδιά θα γκρινιάζουν των άλλων τάξεων, οι γονείς θα γκρινιάζουν και όλο αυτό θα αποτελέσει μια αλυσίδα. Συνεπώς θα ήταν καλό ο διευθυντής να είναι ευαισθητοποιημένος πάνω σε ζητήματα συναισθηματικών διαταραχών και λοιπών οπότε να μπορέσει να ενημερώσει το σύλλογο διδασκόντων τι γίνεται, να επικοινωνεί με τον δάσκαλο της τάξης και να βρίσκουνε λύσεις στα ζητήματα στα οποία δημιουργούνται. Στη συνέχεια θα μπορούσαν πέρα από το δάσκαλο που θα καλούσε το γονέα να μιλήσει για το παιδί, θα ήταν καλό και από τη διεύθυνση να καλέσουνε τον γονέα και να έχουν μια γόνιμη επικοινωνία. Οτιδήποτε ζήτημα έχει ο γονέας, αυτομάτως πέρα από

το δάσκαλο να μπορεί να μιλήσει και με τον διευθυντή. Ίσως αν το παιδί παρακολουθούσε και τμήμα ένταξης να μιλούσε εννοείται και με τον εκπαιδευτικό της ένταξης. Γενικά οτιδήποτε χρειάζεται ο γονέας να μπορεί να απευθυνθεί στο σχολείο και εκείνοι να απαντούν στις ερωτήσεις τους, να δέχονται οτιδήποτε θέλει ο γονέας προκειμένου να υπάρχει μια καλύτερη σχέση μεταξύ τους.

- Ένα υποστηρικτικό περιβάλλον δηλαδή από την πλευρά του σχολείου που θα υπάρχει κλίμα συνεργασίας ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς ώστε να καλλιεργηθεί ένα αντίστοιχο κλίμα εμπιστοσύνης με τους γονείς.
- Ακριβώς.
- Ποιοι θεωρείτε ότι είναι οι παράγοντες που ευνοούν τη συνεργασία σχολείου με τις οικογένειες των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές;
- Το σχολείο γενικά ε; όχι μόνο ο δάσκαλος.
- Ναι, το σχολείο γενικά. Αν θέλετε να μου πείτε και για τον δάσκαλο..
- Λοιπόν αυτό που είπα και πιο μπροστά γιατί όλα αυτά είναι αλληλένδετα. Θα πρέπει πιθανόν να έρθει και ο συντονιστής εκπαίδευσης, ο συντονιστής της ειδικής αγωγής αν χρειαστεί και να ενημερώσει τόσο το σύλλογο διδασκόντων όσο και τον εκπαιδευτικό της τάξης τι πρέπει να κάνει. Ένας παράγοντας, λοιπόν, σίγουρα είναι αυτός. Άλλος, να υπάρχει επικοινωνία.
- Να υπάρχει μία συνεργατική σχέση δηλαδή λέτε, μια επικοινωνία.
- Οποσδήποτε, συνεργασία μεταξύ σχολείου δασκάλου και οικογένειας. Μερικές φορές τυχαίνει ο γονέας να μην είναι και τόσο συνεργάσιμος, να μην αποδέχεται το πρόβλημα του παιδιού του, οπότε θα ήτανε καλό να βρει κάποιο τρόπο ο δάσκαλος να επικοινωνήσει στους γονείς του παιδιού τι συμβαίνει και ποιος θα ήταν ο κατάλληλος τρόπος να το βοηθήσουνε. Ίσως σε μία περίπτωση να έπρεπε να πάει και στα ΚΕΣΥ, ή να απευθυνόταν κάπου εξωτερικά να βρεθεί κάποιος ψυχολόγος, κάποιος υπεύθυνος τέλος πάντων που να συνεργαζόταν τόσο με την οικογένεια όσο και με το σχολείο για να μπορέσει σίγουρα να βοηθηθεί το παιδί.
- Θεωρείτε ότι η συστηματική συνεργασία των γονέων των παιδιών με συναισθηματικές δυσκολίες με τους εκπαιδευτικούς των μαθητών με συναισθηματικές διαταραχές επηρεάζει τη σχολική τους επίδοση; Εννοώ αποκλειστικά στα μαθήματα, αν τα παιδιά όταν οι γονείς τους και οι εκπαιδευτικοί επικοινωνούν, αν τα καταφέρνουν πιο καλά σχολικά.
- Λοιπόν.. εξαρτάται βέβαια και την περίπτωση του κάθε παιδιού. Ίσως είναι ένα παιδί που έχει και κάποια συνοδά και δε μπορεί να αποδώσει. Εντούτοις όμως, όταν

υπάρχει μια θετική σχέση μεταξύ γονέων και εκπαιδευτικών, συνήθως, όχι πάντα, θα έχει ένα θετικό αντίκτυπο στη μαθησιακή πορεία του παιδιού. Συνήθως το παιδί όταν υπάρχει αυτό το θετικό κλίμα θα πάει καλύτερα, θα έχει καλύτερα μαθησιακά αποτελέσματα. Όχι βέβαια ότι δε μπορεί να υπάρχει παλινδρόμηση αν συμβεί οτιδήποτε. Είτε και προσωπικά. Γιατί μπορεί να είναι πάντα καλές οι σχέσεις αλλά αν το παιδί δεν είναι εκείνο καλά, μπορεί να μην αποδώσει. Υπάρχει πάντα ο παράγοντας ο προσωπικός του παιδιού, αλλά και ο παράγοντας των γονέων και των εκπαιδευτικών, η συνεργασία τους, σίγουρα παίζει σημαντικό ρόλο. Και όταν είναι καλή η σχέση μεταξύ των δύο το παιδί σίγουρα θα πάει καλύτερα μαθησιακά.

- Λόγω του ότι θα είναι πιο .. πώς θα γίνει αυτό; Πώς το παιδί θα τα καταφέρει καλύτερα μαθησιακά μέσα από τη συνεργασία των γονέων και των εκπαιδευτικών, μέσα από τη συστηματική συνεργασία.
- Μέσα από τη συστηματική συνεργασία, θα παρατηρήσει ο εκπαιδευτικός τι συμβαίνει μέσα στην τάξη, θα ενημερώσει τους γονείς και θα μπορέσουν να χρησιμοποιήσουν τις κατάλληλες μεθόδους στο σπίτι οι γονείς για να μπορέσει το παιδί τους να διαβάσει και να αποδώσει καλύτερα. Και αντίστοιχα βέβαια ο εκπαιδευτικός μέσα στην τάξη όταν του μεταφέρουν οι γονείς τι συμβαίνει στο σπίτι θα μπορέσει κι εκείνος να βοηθήσει εξειδικευμένα μέσα στην τάξη και έτσι θα μπορέσει το παιδί να προχωρήσει ακόμα καλύτερα.
- Η συστηματική συνεργασία θα μπορούσε να βοηθήσει στο να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα τα συναισθηματικά των μαθητών αυτών; Από το να βελτιωθεί η κατάσταση μέχρι να φτάσει στο σημείο να γίνει πλήρως καλά.
- Δεν ξέρω αν μπορεί μέσω της συνεργασίας το παιδί να γίνει πλήρως καλά, γιατί υπάρχουν και κάποια άλλα θέματα. Το βασικό θεωρώ ότι είναι το παιδί να προοδεύσει και αν βρίσκεται σε ένα επίπεδο λ.χ. 5 να φτάσει στο 7. Ίσως αυτό να πάρουμε σιγά σιγά κάποιους βραχυπρόθεσμους που θα γίνουν και μακροπρόθεσμοι στόχοι. Σίγουρα λοιπόν η συνεργασία, η συχνή επικοινωνία γονέων και εκπαιδευτικών έχει θετικό αντίκρυσμα. Μερικές φορές όμως μπορεί να είναι και καταπιεστικό από την αντίθετη πλευρά. Να επικοινωνούν να ξέρουν ότι θα μιλήσουν μια φορά την εβδομάδα, μία φορά στις 15. Αλλά ίσως η καθημερινή επικοινωνία να κάνει και κακό γιατί καθετί που παρατηρούμε στο σπίτι, ο γονέας, να το λέει στον εκπαιδευτικό και το αντίθετο ίσως είναι και πάρα πολύ πειστικό για το παιδί. Δηλαδή αν περνάνε κάποιες μέρες, σίγουρα και το παιδί θα έχει σκαμπανεβάσματα στη συμπεριφορά του. το καθημερινό,

το πολύ συχνό ίσως να είναι και καταπιεστικό. Ίσως λίγο πιο σπάνια, μια φορά την εβδομάδα, δύο φορές, να υπάρχει μια τέτοια συχνότητα επικοινωνίας.

- Αυτή η συχνότητα βοηθάει...
- Βέβαια θα ήταν καλό να υπάρχει και το τετράδιο επικοινωνίας, όπου θα γράφει ο εκπαιδευτικός. Εκεί πέρα δε θα γράφει μια φορά την εβδομάδα τι κάνει το παιδί. Θα μπορούσε να το κάνει καθημερινά. Σήμερα παρατήρησα αυτό. Αν δεν παρατήρησε κάτι ίσως να μη χρειαστεί και να το γράψει. Και αντίστοιχα ο γονέας. Σήμερα το παιδί στο σπίτι έκανε αυτό. Έτσι υπάρχει μια επικοινωνία αλλά η εξ επαφής επικοινωνία ή τηλεφωνική να μην είναι καθημερινή.
- Ποιες είναι οι συμπεριφορές που υιοθετούν οι γονείς των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς; Τι λάθη κάνουν οι γονείς από την πλευρά τους;
- Πολλές φορές υπάρχουν γονείς οι οποίοι δε μπορούν να αποδεχθούν το πρόβλημα του παιδιού τους, ας ξεκινήσουμε από εκεί πέρα. Έτσι ήταν και ο μπαμπάς του παιδιού, έτσι και η μαμά, ο παππούς, η γιαγιά. Το παιδί μου είναι μια χαρά, εσείς στο σχολείο δε μπορείτε να καταλάβετε τι του συμβαίνει και δε μπορείτε να το βοηθήσετε. Άρα το πρώτο πράγμα που πρέπει να κάνουν οι γονείς είναι να αποδεχθούν το πρόβλημα του παιδιού τους. Ένα. Αμα το αποδεχθούν, θα συνεργαστούν. Αν δεν το αποδεχθούν, δυστυχώς δε θα συνεργαστούν με τον εκπαιδευτικό. Το επόμενο που συμβαίνει σε γονείς που το έχουν αποδεχθεί είναι να βάζουν μια κουρτίνα και ουσιαστικά να μη θέλουν να επικοινωνήσουν με την άλλη πλευρά της κουρτίνας. Και άρα να δημιουργούν μόνοι τους εμπόδιο στο παιδί τους. Δεν μιλάνε στον εκπαιδευτικό, δεν επικοινωνούν, ό,τι τους λέει ο εκπαιδευτικός δεν θέλουν να το ακούσουν γιατί ουσιαστικά δεν θέλουν να δεχθούν πολλές φορές το πρόβλημα. Ή και να το αποδεχθούν δεν θέλουν να ακούνε ότι το δικό τους το παιδί έχει ζήτημα.
- Ποιες είναι οι συμπεριφορές από την πλευρά των εκπαιδευτικών δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία με τους γονείς των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές; Τι λάθη κάνουν από την άλλη μεριά οι εκπαιδευτικοί.
- Οι εκπαιδευτικοί... ένας εκπαιδευτικός ο οποίος δεν θέλει να δεχθεί ότι μέσα στην τάξη του υπάρχει πρόβλημα, ή θέλει να το αγνοήσει ουσιαστικά δε θα βοηθήσει το παιδί, δε θα θέλει να μιλήσει στους γονείς. Πέρα από αυτό, συχνά συμβαίνει να υπάρχουν και δάσκαλοι πέρα από το ότι δεν θέλουν να συνεργαστούν γιατί δεν το επιθυμούν, νιώθουν ότι είναι ας πούμε ξερόλες. Ξέρουν κάτι, έχουν μία μέθοδο, δεν

θέλουν να μιλήσουν με κανέναν γιατί αν μιλήσουν θα θέλει να επέμβει στο έργο τους και θα το αλλάξει. Συνεπώς η παιδαγωγική μέθοδος που χρησιμοποιούνε είναι σωστή. Συνεπώς ούτε ο γονιός θα τους μιλήσει ούτε κανένας άλλος. Και βάζουν εκείνοι με τη σειρά τους ένα τείχος μεταξύ των δύο πλευρών.

- Δεν είναι δηλαδή δεκτικοί...
- Ακριβώς, δεν είναι δεκτικοί.
- Θα ήθελα να μου αναφέρετε μέχρι 3 στοιχεία στον τρόπο που οικοδομείται μία συνεργασία ανάμεσα σε σχολείο και οικογένεια όταν το παιδί έχει συναισθηματικά προβλήματα. Τα σημαντικότερα για εσάς, ποια είναι.
- Λοιπόν.. σίγουρα θεωρώ ότι πάρα πολύ σημαντική είναι η εμπιστοσύνη που πρέπει να υπάρχει μεταξύ των δύο πλευρών, γονέων και εκπαιδευτικών, εκπαιδευτικών και γονέων πηγάζουν και όλα τα υπόλοιπα. Θα μπορέσει άνετα να μιλήσει ο γονέας στον εκπαιδευτικό, θα μπορέσει άνετα ο εκπαιδευτικός να μιλήσει στον γονέα και να του πει τι παρατηρήσεις κάνει για το παιδί. Γενικά θα υπάρχει στη συνέχεια αλληλοσεβασμός και θα μπορέσουν έτσι να πορευτούν καλύτερα και να βοηθήσουν το παιδί.
- Ωραία, σας ευχαριστώ πολύ.
- Εγώ σας ευχαριστώ.

Συνέντευξη 9

- Θα ήθελα να μου πείτε την ειδικότητά σας.
- Είμαι γαλλικής φιλολογίας.
- Η ηλικία σας;
- 37.
- Πόσα χρόνια προϋπηρεσία έχετε;
- 11 στο σύνολο.
- Εργάζεστε σαν αναπληρώτρια ή σαν μόνιμη;
- Σαν αναπληρώτρια στο δημόσιο.
- Εργάζεστε εντός της πόλης ή εκτός;
- Φέτος ήμουν εκτός της πόλης, τα προηγούμενα όμως ήμουν εντός.
- Πολύ ωραία. Ξεκινάω με την πρώτη ερώτηση. Πιστεύετε ότι η κατάρτιση των εκπαιδευτικών πάνω στη γνώση και την αντιμετώπιση των συναισθηματικών δυσκολιών των μαθητών βοηθάει και στη διαμόρφωση των κατάλληλων σχέσεων με τους γονείς των παιδιών; Και αν ναι, με τι τρόπο;
- Εεε ναι. Σίγουρα πιστεύω ότι είναι σημαντική μία κατάρτιση, ένα υπόβαθρο αρκετά αναλυτικό, ίσως και με παραδείγματα που αντλούνται μέσα από εμπειρίες και από την τάξη γιατί θεωρώ ότι χωρίς κάποια καθοδήγηση στις συγκεκριμένες περιπτώσεις που και αυτές διαφοροποιούνται πάλι ανάλογα με το παιδί και τις ιδιαιτερότητές του, είναι αδύνατον να καταφέρεις να έχεις ένα καλό εκπαιδευτικό αποτέλεσμα. Ίσως αυτό που θα μπορούσε κανείς να καταφέρει είναι να μην του δημιουργεί το παιδί πρόβλημα στην τάξη, αλλά για το ίδιο το παιδί δε νομίζω ότι θα μπορέσει ένας εκπαιδευτικός να το βοηθήσει αν δεν έχει μια σχετική γνώση πάνω στο θέμα.
- Και όσον αφορά την προσέγγιση των γονέων που θα μπορούσε να βοηθήσει η κατάρτιση;
- Πάλι θα ήταν ωφέλιμη γιατί σίγουρα ένας ψυχολόγος ίσως, κάποιος ειδικός στην σωστή συμπεριφορά προς τους ενήλικους θα είχε να δώσει πιο ουσιαστικές κατευθύνσεις ώστε να μιλήσει στους γονείς με τέτοιο τρόπο που να μην αισθανθούν ότι απειλούνται ή ότι τους προσβάλλει κανείς ή ότι θέλεις να υποβιβάσεις το παιδί.. σε αυτό το κομμάτι.
- Από την άλλη πλευρά, πιστεύετε ότι οι εκπαιδευτικοί που δεν έχουν τη συγκεκριμένη κατάρτιση θα μπορούσαν να διαμορφώσουν τις αντίστοιχες σωστές σχέσεις με τους γονείς;

- Εντάξει, αυτό.. θεωρητικά θα μπορούσε πιστεύω, αλλά είναι πιο δύσκολο να γίνει και απαιτεί σίγουρα και να έχεις εμπειρία στην τάξη και κάποια ευαισθησία σαν άνθρωπος ούτως ώστε να το ψάξεις λίγο ή να ασχοληθείς περισσότερο. Κάτι που δεν ξέρω πόσο εύκολα μπορεί να το κάνει ένας εκπαιδευτικός με τις συνθήκες τις τωρινές. Εεε... ναι. Θέλει πολύ περισσότερη προσωπική ενασχόληση με το θέμα φαντάζομαι. Οπότε λιγότερο πιθανό να το κάνει κάποιος από ότι όταν έχει δεχθεί μια επιμόρφωση, μία εκπαίδευση.
- Ωραία. Πώς πιστεύετε ότι μπορεί να πραγματοποιηθεί επικοινωνιακά η συνεργασία του σχολείου με τις οικογένειες των παιδιών με συναισθηματικές δυσκολίες; Με ποιες διαδικασίες και σε τι διαστάσεις;
- Εννοείς τυπικά; Δηλαδή επικοινωνία μέσω τηλεφώνου μέσω μείλ;
- Πώς μπορεί να οργανωθεί η επικοινωνία μεταξύ των εκπαιδευτικών και των γονιών και από την ίδια τη σχολική μονάδα, αλλά και από το δάσκαλο σε προσωπικό επίπεδο. Με τι τρόπο ώστε να είναι επικοινωνιακή, να είναι πρόσφορο το έδαφος.
- Εντάξει, πιστεύω είτε τηλεφωνική.. και γραπτή θα μπορούσε να είναι. Αλλά καλύτερη όλων ίσως θα ήταν εκ του σύνεγγυς. Βέβαια δεν ξέρω κατά πόσο είναι εύκολο αυτό να γίνεται και συχνά. Και πάλι η συχνότητα φαντάζομαι ότι έχει να κάνει και με το βαθμό της περίπτωσης, του παιδιού, της συναισθηματικής δυσκολίας. Γιατί φαντάζομαι πρέπει να δίνεται και ένα περιθώριο ούτως ώστε να βλέπουμε το παιδί πως θα πηγαίνει...
- Την εξέλιξή του.
- Ναι. Κάθε δύο εβδομάδες; Δεν ξέρω αν είναι ωφέλιμο κάθε εβδομάδα, μήπως είναι υπερβολή. Μία συχνή επικοινωνία πιστεύω και από τις δύο πλευρές βέβαια, για να έχει και αποτέλεσμα, το οποίο βέβαια προϋποθέτει και οι γονείς να είναι συνεργάσιμοι, να το έχουνε...
- Σε ευρύτερο πλαίσιο θα μπορούσε να γίνει κάτι από τον διευθυντή; Από την οργάνωση της σχολικής μονάδας;
- Μμμ δε μου έρχεται κάτι, εκτός αν μιλάμε με τη βοήθεια του σχολικού ψυχολόγου, δεν ξέρω, προβλέπεται κάτι τέτοιο;
- Ναι υπάρχει στα σχολεία.
- Σίγουρα θα βοηθούσε, πολύ περισσότερο πιστεύω ουσιαστικά από ό,τι ένας δάσκαλος, όχι γιατί δεν έχει την καλή πρόθεση, αλλά γιατί θα είναι καλύτερα καταρτισμένος να διαχειριστεί το συναισθηματικό κομμάτι του τι κάνεις σε ένα παιδί

το οποίο δεν υπακούει τις εντολές μέσα στην τάξη ή πώς του συμπεριφέρεσαι αν κλαίει πάρα πολύ εύκολα, για άλλη περίπτωση.

- Ωραία. Ποιοι πιστεύετε ότι είναι οι παράγοντες που ευνοούν τη συνεργασία σχολείου και οικογένειας αυτών των παιδιών;
- Εμμ.. τη συνεργασία ε; σίγουρα είναι το να υπάρχουν καλές προθέσεις και από τις δύο πλευρές και, και οι δύο να είναι πρόθυμοι να δεχτούνε ίσως τις αντιρρήσεις που θα φέρει το άλλο μέρος, ή την αμφισβήτηση που θα δημιουργηθεί σε κάποιες περιπτώσεις πιστεύω. Και άρα να υπάρχει μια σχέση εμπιστοσύνης που να μπορεί να δημιουργηθεί. Και ειλικρίνεια σίγουρα επίσης και από τις δύο πλευρές είναι πολύ σημαντική. Συνέπεια. Εάν και εφόσον έχουν συμφωνήσει να κάνουν το ένα ή το άλλο όσον αφορά τα παιδιά και αυτό είναι σημαντικό για να έχει και το κίνητρο ο δάσκαλος να συνεχίσει την προσπάθεια εάν βλέπει ότι υπάρχει σοβαρή διάθεση. Αυτά νομίζω.
- Μάλιστα. Η συστηματική συνεργασία των γονέων των παιδιών μεσυναισθηματικές διαταραχές με τους εκπαιδευτικούς επηρεάζει τη σχολική τους επίδοση; Όταν υπάρχει συνεργασία το παιδί εξελίσσεται καλύτερα στο κομμάτι αυτό;
- Σίγουρα πιστεύω ότι ευνοεί ένα πλαίσιο επικοινωνίας καλό στο να δει και το παιδί λίγο διαφορετικά το σχολείο, το μάθημα. Δεν ξέρω κατά πόσο βέβαια μπορεί να βελτιώσει την επίδοση, αλλά τη συμπεριφορά στην τάξη πιστεύω σίγουρα θα την επηρεάσει.
- Με τι τρόπο πιστεύετε ότι γίνεται αυτό; Δηλαδή πώς επηρεάζεται το παιδί σχολικά και κατά δεύτερον συμπεριφορικά;
- Ίσως γίνεται περισσότερο δεκτικό σε συμβουλές, παρατηρήσεις. Ίσως ως ένα βαθμό προσπαθεί περισσότερο να μην έχει την αποκλίνουσα συμπεριφορά σε κάποιες περιπτώσεις που επιπλήττεται. Και πάλι βέβαια φαντάζομαι εφόσον έχουν φτάσει σε ένα σημείο οι σχέσεις των γονέων με τον δάσκαλο να είναι πολύ καλές και να γίνονται και από τις δύο πλευρές πράγματα για να δημιουργήσει αυτό το κλίμα εξέλιξης.
- Ποιες θεωρείτε ότι είναι οι συμπεριφορές των γονέων των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές που δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς τους; Τι κάνουν λάθος οι γονείς έτσι ώστε να μην υπάρχει σωστή επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς.
- Ίσως δεν είναι πάντοτε ειλικρινείς, αποκρύπτουν δηλαδή κάποια πράγματα που θεωρούν ότι δεν θα έπρεπε να τα ξέρει ο δάσκαλος. Πολλές φορές δεν δέχονται

επίσης το ίδιο το πρόβλημα δεν θέλουν να ομολογήσουν στον εαυτό τους ότι είναι πολύ σημαντικό σαν πρόβλημα και πρέπει να το .. να κάνουν κάτι γι' αυτό. Άρνηση δηλαδή. Ίσως φταίει σε κάποιες περιπτώσεις και το γεγονός ότι αμφιβάλλουν για την ικανότητα του δασκάλου και για τη διάθεσή του να βοηθήσει οπότε πάλι αποκρύπτουν πράγματα. Εεε...

- Όταν για διάφορους λόγους δεν έχουν διάθεση για επικοινωνία.
- Ναι.
- Οι εκπαιδευτικοί τι ενδέχεται να κάνουν λάθος τι εμπόδιο να βάζουν σε αυτή την επικοινωνία με τους γονείς των παιδιών με συναισθηματικά προβλήματα. Από την άλλη μεριά τώρα.
- Ναι ναι. Εντάξει, και από την άλλη πλευρά πάλι δεν είναι εύκολο να διαχειριστείς σωστά τέτοιους γονείς υπό την έννοια ότι μπορεί κάτι που θα πεις ασυναίσθητα, χωρίς να το έχεις πολυσκεφτεί ίσως, να προσβάλλει, να μειώσει, να κάνει τον γονέα απέναντι να μην αισθανθεί άνετα και δυσχεραίνει τη σχέση. Εμμ.. τι άλλο θα μπορούσε.. θα μπορούσε επίσης να είναι ότι η ίδια η έλλειψη αντίληψης αν θέλεις του δασκάλου ότι το παιδί έχει ένα πρόβλημα συμπεριφοράς ή συναισθηματικής αδυναμίας που ο ίδιος δεν έχει καταλάβει ή δεν είναι σίγουρος για το πλαίσιο στο οποίο μιλάμε, και άρα να μην είναι και ο ίδιος σαφής με τους γονείς, με αποτέλεσμα και οι γονείς να μην μπορούν να τον εμπιστευτούνε και ουσιαστικά να μην ξέρουν για ποιο πράγμα μιλάνε πιστεύω. Να μην έχει το κατάλληλο υπόβαθρο για να το διαγνώσει και δεν είναι πιστεύω υποχρεωμένοι να το κάνουν αυτό. Να μην υπάρχει εμπιστοσύνη από την πλευρά των γονέων και να μην υπάρχει το κλίμα το κατάλληλο ώστε να τους εμπιστευτούν και να συνεργαστούν σωστά.
- Οκ. Και την τελευταία ερώτηση θα ήθελα να σας κάνω. Θα ήθελα να μου αναφέρετε έως 3 στοιχεία που θεωρείτε σημαντικά στη δόμηση μιας υγιούς συνεργασίας μεταξύ δασκάλων και εκπαιδευτικών όσον αφορά τα παιδιά που παρουσιάζουν συναισθηματικά προβλήματα. Ποια είναι αυτά τα στοιχεία που παίζουν σημαντικό ρόλο ώστε να οικοδομηθεί μια συνεργασία μεταξύ των δύο πλευρών.
- Λοιπόν, το πρώτο πιστεύω είναι η ειλικρίνεια. Δηλαδή και οι δύο πλευρές θα πρέπει να λένε τι συμβαίνει στην τάξη για το δάσκαλο και τι συμβαίνει στο σπίτι για το παιδί. Η συνέπεια πάλι και από τις δύο πλευρές για τα όσα συμφωνήσουν ότι θα γίνονται από εδώ και πέρα είτε για την επικοινωνία είτε για τον τρόπο συμπεριφοράς προς το παιδί να προσπαθούν και οι δύο πλευρές να εφαρμόσουν αυτά που είπαν ότι πρέπει να γίνουν... και τι άλλο; Μία επικοινωνία σίγουρα, συχνότητα στην επικοινωνία.

- Οκ. Σας ευχαριστώ πολύ.
- Κι εγώ.

Συνέντευξη 10

- Θα ήθελα να μου πείτε την ειδικότητά σας.
- Είμαι δασκάλα πρωτοβάθμιας.
- Πόσα έτη εργάζεστε στην εκπαίδευση;
- 15.
- Έχετε κάποια επιμέρους κατάρτιση;
- Όχι.
- Είστε αναπληρώτρια ή μόνιμη;
- Μόνιμη εκπαιδευτικός.
- Άρα η σχέση σας είναι δημοσίου δικαίου;
- Ναι.
- Εντός της πόλης ή εκτός;
- Τα τελευταία χρόνια είμαι σε επαρχιακή περιοχή, εκτός πόλης.
- Και η ηλικία σας;
- 38.
- Ωραία. Θα ξεκινήσω με την πρώτη ερώτηση. Πιστεύετε ότι η κατάρτιση των εκπαιδευτικών πάνω στη γνώση και την αντιμετώπιση των συναισθηματικών δυσκολιών των παιδιών βοηθάει και στη διαμόρφωση των κατάλληλων σχέσεων με τους γονείς των παιδιών αυτών; Με τι τρόπο, αν βοηθάει.
- Ναι, σίγουρα πιστεύω ότι αν έχεις ιδιαίτερη κατάρτιση σε βοηθάει και τον ίδιο να έχεις καλύτερη γνώμη και καλύτερη άποψη, να μπορείς να την υποστηρίξεις και να ξέρεις πώς να προσεγγίσεις τους γονείς, να συζητάς μαζί τους, πώς να διαμορφώνεις μία σχέση η οποία θα βοηθήσει περισσότερο τα παιδιά στην τελική ανάλυση.
- Δηλαδή εννοείτε τις μεθόδους επικοινωνιακά και εκπαιδευτικά που θα παρουσιαστούνε στους γονείς.
- Ναι, νομίζω οι γονείς εκτιμούνε περισσότερο έναν εκπαιδευτικό που έχει μία κατάρτιση και γνωρίζει αυτά που θέλει να πει, γνωρίζει τον τρόπο να τα πει σωστά.
- Απ' την άλλη μεριά, οι εκπαιδευτικοί που δεν έχουν αυτή την κατάρτιση μπορούν να διαμορφώσουν τις αντίστοιχες σχέσεις με τους γονείς των παιδιών αυτών; Θα μπορούσαν να φτάσουν στο σημείο να έχουν τις αντίστοιχες σχέσεις μαζί τους;
- Ναι, θεωρώ πως είναι ... βοηθάει η κατάρτιση αλλά πιο πολύ ίσως έχει να κάνει με το πόσο παρατηρητικός είναι ο εκπαιδευτικός πόσο ευαίσθητος και ευαισθητοποιημένος είναι. Πόση εμπειρία έχει μέσα στην τάξη. Απλά η κατάρτιση θα σου δώσει λίγη

περισσότερη σιγουριά και αυτοπεποίθηση στο πώς θα μιλήσεις με τους γονείς. Πώς θα τους πλησιάσεις. Αλλά πιστεύω και χωρίς την κατάρτιση μπορείς να καταφέρεις ένα καλό αποτέλεσμα.

- Αν δεν έχεις την κατάρτιση τι μπορείς να κάνεις για να διαμορφώσεις τις αντίστοιχες σχέσεις ως εκπαιδευτικός;
- Ίσως χρειάζεται να το ψάξεις πριν μιλήσεις με τους γονείς, πριν πλησιάσεις τους γονείς, θα χρειαστεί να το ψάξεις εσύ από μόνος σου λίγο περισσότερο. Πώς θα τους μιλήσεις, πώς θα συζητήσεις μαζί τους και πώς θα χτίσεις μια σχέση εμπιστοσύνης.
- Ωραία. Πώς θεωρείτε ότι μπορεί να πραγματοποιηθεί εποικοδομητικά η συνεργασία του σχολείου με τις οικογένειες των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές; Με ποιες διαδικασίες και σε τι διαστάσεις; Και προσωπικά από την πλευρά του εκπαιδευτικού, αλλά και σαν ομάδα από την πλευρά του σχολείου.
- Θεωρώ ότι πρέπει να γίνονται συζητήσεις. Πρέπει ο εκπαιδευτικός πρώτα να πλησιάσει την οικογένεια των παιδιών που θεωρεί ότι έχουνε δυσκολία, να κερδίσει την εμπιστοσύνη τους, να καταλάβουν οι γονείς και να πιστέψουν ότι ο εκπαιδευτικός θέλει το καλύτερο δυνατό για τα παιδιά και σε δεύτερο επίπεδο μπορεί να εμπλακεί το σχολείο, να γίνουν συναντήσεις, να υπάρξει βοήθεια από εξειδικευμένο προσωπικό, από κάποιον ψυχολόγο, από κάποιον κοινωνικό λειτουργό, αλλά το πρώτο, το πιο βασικό νομίζω είναι ο εκπαιδευτικός να πλησιάσει τους γονείς με σωστό τρόπο. Να μην δημιουργηθεί σχέση ανταγωνιστική, να μη δημιουργηθεί σχέση σύγκρουσης.
- Η συχνότητα παίζει ρόλο;
- Των συναντήσεων;
- Ναι.
- Η σταθερή ίσως;
- Ναι, θεωρώ ότι χρειάζεται μια σταθερή επικοινωνία με τους γονείς. Τακτική, ίσως και εβδομαδιαία ή δύο φορές το μήνα. Ή όποτε προκύπτει κάποια ανάγκη, κάποιο συγκεκριμένο περιστατικό.
- Ποιοι πιστεύετε ότι είναι οι παράγοντες που ευνοούν τη συνεργασία σχολείου και οικογένειας των παιδιών με συναισθηματικά προβλήματα; Τι βοηθάει σε αυτή τη συνεργασία;
- Να είναι ειλικρινείς οι προθέσεις και από τις δύο πλευρές, να έχουν συμφωνήσει και οι δύο πλευρές ποιο είναι το αποτέλεσμα αυτό που προσδοκούν σε σχέση με το παιδί. Να υπάρχει και ένα επιστημονικό υπόβαθρο. Παίζει ρόλο βέβαια και η επαφή, αλλά να υπάρχει και μία επιστημονικότητα στη σχέση αυτή. αυτό νομίζω.

- Οκ.Πιστεύετε ότι η συστηματική συνεργασία των γονέων με τους εκπαιδευτικούς επηρεάζει τη σχολική επίδοση των παιδιών αυτών; Το πώς τα καταφέρνουν με τα μαθήματα, βαθμολογικά.
- Νομίζω πως ναι. Εξαρτάται πάλι και από το είδος του προβλήματος που έχει το παιδί, αλλά στις περισσότερες περιπτώσεις τα παιδιά που έχουν τέτοιου είδους διαταραχές έχουν και δυσκολίες με τη σχολική τους επίδοση. Οπότε λογικά αν αντιμετωπιστεί, ή εάν καταλάβει το παιδί ότι έχει υποστήριξη, ότι ο γονιός μαζί με τον εκπαιδευτικό δημιουργούν ένα περιβάλλον υποστήριξης για το παιδί πιστεύω ότι βοηθιέται στην επίδοσή του, αποκτάει και καινούρια κίνητρα.
- Είναι δηλαδή αυτή η κοινή γραμμή η οποία εκφράζεται στο παιδί σαν υποστηρικτικό πλαίσιο οπότε υπάρχει μια συμφωνία, αυτό δε λέτε; Στις τακτικές που ακολουθούνται, σπίτι και σχολείο;
- Ναι ναι, γιατί και το σπίτι με το σχολείο, οι γονείς με τον εκπαιδευτικό δουλεύουν προς την ίδια κατεύθυνση και το αντιλαμβάνεται το παιδί και αυτό το βοηθάει και στην επίδοσή του τη σχολική. Όχι μόνο σε αυτό, και στη συμπεριφορά του. Αλλά η επίδοσή είναι και αυτή ένας παράγοντας σημαντικός.
- Αυτό θα ήθελα τώρα να ρωτήσω. Πώς η συστηματική συνεργασία των γονέων με τους εκπαιδευτικούς όταν το παιδί έχει συναισθηματικά προβλήματα το βοηθά να ξεπεράσει και να αντιμετωπίσει τα συναισθηματικά προβλήματα που έχει. Θεωρείτε ότι η συστηματική συνεργασία το καταφέρνει αυτό και με τι τρόπο; Το παιδί να αντιμετωπίσει τις δυσκολίες τις συναισθηματικές που έχει.
- Το παιδί καταλαβαίνει, ανάλογα με το είδος του προβλήματος που έχει. Αν έχει άγχος, αν έχει φοβίες, αν δυσκολεύεται να συνεργαστεί με τους γύρω του. Όταν αντιλαμβάνεται ότι υπάρχει βοήθεια, ότι υπάρχει υποστήριξη, υπάρχει ανοχή και από τον δάσκαλο και από το περιβάλλον του στο σπίτι νομίζω το αποδέχεται καλύτερα και ο ίδιος ή η ίδια και μαθαίνει να το διαχειρίζεται καλύτερα, να μην αποτελεί αυτό εμπόδιο για την σχολική του ζωή και εφόσον υποχωρεί το συναισθηματικό πρόβλημα μπορεί να επικεντρωθεί στο διάβασμά του, στην καλύτερη συνεργασία με τους συμμαθητές του, στην αποδοχή, στο παιχνίδι με τα παιδιά και όλα αυτά τον βοηθάνε στο να γίνεται καλύτερος.
- Τι πλαίσιο όμως του προσφέρει η συστηματική συνεργασία ώστε να βελτιωθεί συναισθηματικά.
- Τι προσφέρει στο παιδί;
- Ναι.

- Νομίζω δημιουργεί την αίσθηση ότι γίνεται αποδεκτός, ότι υπάρχουν άνθρωποι που θα τον ακούσουν και θα τον βοηθήσουν. Υπάρχουν άνθρωποι στους οποίους μπορεί να απευθυνθεί όταν αισθάνεται ότι το συναισθηματικό του πρόβλημα τον οδηγεί στο να χάσει τον έλεγχό του και καταλαβαίνει ότι έχει τις αδυναμίες του και αυτές οι αδυναμίες του γίνονται αποδεκτές από το περιβάλλον του και νομίζω ότι αυτό τελικά θα το ωφελήσει το παιδί.
- Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι συμπεριφορές των γονέων των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές οι οποίες δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς τους;
- Νομίζω το να μην αποδέχονται και οι ίδιοι ότι έχει το παιδί μια δυσκολία. Θεωρούν ότι το παιδί είναι μια προέκταση του εαυτού τους, οπότε όταν έχει πρόβλημα το παιδί ίσως αισθάνονται ότι θα κατηγορηθούν και οι ίδιοι ότι έχουν κάποιο πρόβλημα ή ότι οι ίδιοι το δημιούργησαν στα παιδιά. και πολλές φορές φέρνει μια αντίδραση από την πλευρά των γονέων αυτό το πράγμα.
- Η μη αποδοχή.
- Η μη αποδοχή ναί. Ή κάποιες φορές βλέπουν ότι υπάρχει πρόβλημα, αλλά δε μπορούν να το δουν στις πραγματικές του διαστάσεις. Προσπαθούν λίγο να το υποβαθμίσουν. Ενώ μπορεί να είναι πολύ πιο σοβαρό από ότι πιστεύουν οι ίδιοι.
- Μάλιστα. Από τη μεριά του δασκάλου; Ποια είναι τα εμπόδια που δημιουργούνται στην επικοινωνία με τους γονείς;
- Νομίζω όταν αισθάνεται ο εκπαιδευτικός, όταν πιστεύει ότι οι γονείς υποτιμούν το δικό του το ρόλο ή υποτιμούν τις δικές του τις ικανότητες να αξιολογήσει ένα παιδί που έχει πρόβλημα. όταν προσπαθεί ο εκπαιδευτικός να περιγράψει ότι το παιδί μέσα στην τάξη έχει μια συγκεκριμένη συμπεριφορά, την οποία οι γονείς στο σπίτι μπορεί να μην την αντιλαμβάνονται, μπορεί να μην την βιώνουν στο σπίτι. Νιώθει και ο εκπαιδευτικός ότι δεν τον πιστεύουν.
- Και πώς συμπεριφέρεται όταν το νιώθει αυτό;
- Μάλλον εξαρτάται από τον ίδιο. Γιατί κάποιος μπορεί να το δουν σαν μια υποτίμηση και να αντιδράσουν άσχημα, να γίνουν πιο πιεστικοί, να βγάλουν ίσως αισθήματα θυμού προς τους γονείς, ενώ πρέπει να το αντιμετωπίσεις με μία ψυχραιμία, με μία κατανόηση, μια διάθεση συνεργασίας.
- Εννοούσα όταν νιώθουν ότι υποτιμώνται, πώς αντιδρούν και αυτό βγάζει ένα εμπόδιο στην επικοινωνία με τους γονείς;

- Μπορεί να γίνουνε πάρα πολύ πειστικοί και επίμονοι, πράγμα που δεν θα έχει αποτέλεσμα. Να είναι πειστικοί και επίμονοι προς τους γονείς δηλαδή, προσπαθούν ίσως να εκβιάσουν ένα θετικό αποτέλεσμα, πράγμα όμως που θέλει χρόνο αν βλέπεις ότι δεν υπάρχει το πλαίσιο της συνεργασίας που θα ήθελες. Είναι κάτι που πρέπει να δουλευτεί με το χρόνο του, όχι να πιέσεις τον γονιό να σου πει, να συμφωνήσει μαζί σου, να σου πει αυτό που θέλεις να ακούσεις.
- Τέλος, θα ήθελα να μου αναφέρετε το πολύ 3 στοιχεία που θεωρείτε σημαντικά στη δόμηση μιας υγιούς συνεργασίας ανάμεσα στους γονείς και στους εκπαιδευτικούς των παιδιών αυτών.
- Βασικά... το βασικότερο νομίζω είναι η ειλικρίνεια, είναι η αποδοχή στο τι θα σου πει ο άλλος και η διάθεση να προσπαθήσεις, η διάθεση του να μελετήσεις, η διάθεση να προετοιμαστείς κι εσύ λίγο πιο επιστημονικά για να βοηθήσεις το παιδί, και σαν γονιός και σαν εκπαιδευτικός.
- Είναι το πιο σημαντικό θεωρείτε;
- Ναι, και τα τρία μαζί.
- Ωραία, ευχαριστώ πολύ.
- Κι εγώ.

Συνέντευξη 11

- Θα ήθελα να μου πείτε την ειδικότητά σας.
- ΠΕ70, δασκάλα.
- Ποια είναι η ηλικία σας;
- 37.
- Πόσα έτη προϋπηρεσίας έχετε;
- 15 έτη.
- Έχετε κάποια ειδική κατάρτιση;
- Όχι.
- Εργάζεστε ως μόνιμη υπάλληλος ή ως αναπληρώτρια;
- Εργάζομαι ως μόνιμη.
- Εργάζεστε σε σχολείο της επαρχίας ή εντός της πόλης;
- Σε επαρχία κατά κύριο λόγο, τα τελευταία χρόνια περιφερειακά της πόλης της Θεσσαλονίκης.
- Πάρα πολύ ωραία. Ξεκινάμε με την πρώτη ερώτηση. Θεωρείτε ότι η κατάρτιση των εκπαιδευτικών πάνω στη γνώση και την αντιμετώπιση των συναισθηματικών δυσκολιών των παιδιών βοηθάει και στη διαμόρφωση των κατάλληλων σχέσεων με τους γονείς των παιδιών αυτών;
- Σίγουρα βοηθάει. Οι εκπαιδευτικοί που έχουν δεχθεί κάποια συγκεκριμένη κατάρτιση, μικρότερη ή μεγαλύτερη, κατ' αρχήν έχουνε τη γνώση, οπότε και τους τρόπους να βοηθήσουν τα παιδιά να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες τους μέσω των μεθόδων που υιοθετούν στη διδακτική διαδικασία και κατ' επέκταση εφόσον οι γονείς βλέπουν ότι τα παιδιά τους βοηθούνται δημιουργείται ένα πρόσφορο έδαφος για την επικοινωνία με τους δασκάλους των παιδιών τους. Δηλαδή εφόσον τα παιδιά τους εξελίσσονται, εμπιστεύονται τη δουλειά που κάνουν οι εκπαιδευτικοί και κατ' επέκταση και τους ίδιους, οικοδομώντας έτσι τις κατάλληλες σχέσεις μαζί τους. Αν υπάρχει εμπιστοσύνη και σεβασμός, οι σχέσεις διαμορφώνονται με το σωστό τρόπο. Τέλος, θεωρώ πως εκ των προτέρων η κατάρτιση και η εξειδικευμένη γνώση πάνω σε ένα θέμα από την πλευρά του εκπαιδευτικού εμπνέει και προδιαθέτει τους γονείς εφόσον τη γνωρίζουν, να σεβαστούν περισσότερο και το δάσκαλο με αποτέλεσμα τη δημιουργία των κατάλληλων σχέσεων ανάμεσα στις δύο πλευρές.

- Ωστόσο πιστεύετε ότι οι εκπαιδευτικοί οι οποίοι δεν έχουν δεχθεί τη συγκεκριμένη κατάρτιση θα μπορούσαν να αναπτύξουν τις αντίστοιχες σχέσεις με τους γονείς των παιδιών αυτών;
- Θα μπορούσαν, υπό προϋποθέσεις. Αν αγαπούν τη δουλειά τους, αν ενδιαφέρονται ουσιαστικά για τον μαθητή και εργάζονται συστηματικά και οργανωμένα με στόχο την πρόοδό του, αν έχουν τη διάθεση να εξελίσσονται και να μη μένουν στάσιμοι, τότε δημιουργούν τις κατάλληλες προϋποθέσεις για την εξέλιξη του μαθητή. Σε αυτή την περίπτωση το αποτέλεσμα πιστεύω ότι είναι ίδιο, στην περίπτωση των κατάλληλων σχέσεων με τους γονείς του μαθητή, όπως και στην περίπτωση του δασκάλου που έχει δεχθεί κατάρτιση στη διαχείριση των συναισθηματικών δυσκολιών. Ωστόσο και στις δύο περιπτώσεις αυτής της κατάρτισης και αυτής της μη κατάρτισης πιστεύω ότι υπάρχουν απαραίτητα στοιχεία για τη διαμόρφωση των κατάλληλων σχέσεων με τους γονείς. Η αγάπη του δασκάλου για τη δουλειά του, ο σεβασμός του προς τους γονείς, το ουσιαστικό ενδιαφέρον του για το παιδί, η προσπάθεια για συνεχή εξέλιξη, η εργατικότητα του και η σωστή οργάνωση.
- Πώς πιστεύετε ότι μπορεί να πραγματοποιηθεί εποικοδομητικά η συνεργασία του σχολείου με τις οικογένειες των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές; Με ποιες διαδικασίες και σε τι διαστάσεις;
- Για να υπάρξει εποικοδομητική συνεργασία μεταξύ σχολείου και οικογένειας είναι σημαντικό να υπάρχει ένα σαφές και οριοθετημένο πλέγμα συνεργασίας εντός των μελών της σχολικής κοινότητας. Διευθυντής, εκπαιδευτικοί, σχολικός ψυχολόγος ή κοινωνικός λειτουργός εφόσον υπάρχουν. Δηλαδή τα μέλη της σχολικής κοινότητας να έχουν καθορίσει τη στάση απέναντι στους γονείς και τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί η σχολική μονάδα με συγκεκριμένη στάση και ενιαίο τρόπο προς όλους.
- Γιατί το λέτε αυτό; Τι σας οδηγεί σε αυτή την άποψη;
- Η εμπειρία μου μου δείχνει ότι όταν η σχολική κοινότητα δείχνει ότι ενδιαφέρεται και λειτουργεί συνολικά και από κοινού με συγκεκριμένο προσανατολισμό, τα αποτελέσματα πάνω σε συγκεκριμένες καταστάσεις είναι καλύτερα και αποδοτικότερα. Τέλος, θα ήθελα να επισημάνω κάτι που δεν ανέφερα πριν. Η παρουσία του σχολικού ψυχολόγου και του κοινωνικού λειτουργού ως διαμεσολαβητή απέναντι στους γονείς θεωρώ ότι είναι πολύ σημαντική για την εποικοδομητική συνεργασία των δύο φορέων.
- Ποιοι είναι οι παράγοντες που ευνοούν τη συνεργασία σχολείου και οικογένειας των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές;

- Μάλιστα.. νομίζω ότι οι παράγοντες που ευνοούν την εποικοδομητική συνεργασία μεταξύ σχολείου και οικογένειας είναι η σαφήνεια του ρόλου του εκπαιδευτικού, κάτι που οφείλει ο ίδιος να το κάνει ξεκάθαρο στους γονείς, ο σεβασμός από αμφότερες τις πλευρές απέναντι στην άλλη πλευρά και η ύπαρξη της εμπιστοσύνης στο ρόλο του δασκάλου, γεγονός που το εμπνέει ο ίδιος όπως ανέφερα και στην αρχή.
- Όταν λέτε ... συνώνυμη.. όταν λέτε εμπιστοσύνη, πώς αυτή καλλιεργείται;
- Θέτοντας τα κατάλληλα όρια από την αρχή.
- Πάρα πολύ ωραία. Πιστεύετε ότι η συστηματική συνεργασία των γονέων των παιδιών με συναισθηματικές δυσκολίες με τους εκπαιδευτικούς των παιδιών αυτών επηρεάζει τη σχολική τους επίδοση στα μαθήματα; Με τι τρόπο;
- Σαφέστατα πιστεύω ότι την επηρεάζει προς τη σωστή κατεύθυνση βελτιώνοντάς την. Υπάρχει ανατροφοδότηση συχνή γύρω από τη βελτίωση αλλά και τον εντοπισμό των ελλείψεων του μαθητή, έτσι ώστε να προσανατολίζεται και η σχολική του επίδοση προς τη σωστή κατεύθυνση. Ταυτόχρονα, τα συναισθηματικά ζητήματα του παιδιού αντιμετωπίζονται πιο έγκαιρα και δουλεύονται πληρέστερα μέσω της συστηματικής συνεργασίας γεγονός που βοηθάει και στη σχολική επίδοση του παιδιού.
- Πώς επιτυγχάνεται λοιπόν το παραπάνω;
- Μέσω της συναισθηματικής ισορροπίας, η οποία ανακτάται σιγά σιγά μέσω της συχνής επικοινωνίας δασκάλου και γονέων. Το παιδί είναι σε θέση να αποδώσει αποτελεσματικότερα όντας πιο ήρεμο και στο γνωστικό κομμάτι.
- Πολύ ωραία. Θεωρείτε ότι η συχνή επικοινωνία γονέων και εκπαιδευτικών βοηθούν και στην αντιμετώπιση των συναισθηματικών προβλημάτων αυτών των παιδιών;
- Είναι περίπου το ίδιο που απάντησα και στην προηγούμενη ερώτηση. Μέσω της τακτικής συνεργασίας γονέων και εκπαιδευτικών υπάρχει τακτική ανατροφοδότηση, ενημέρωση πληρέστερη σχετικά με τα συναισθηματικά προβλήματα και ελλείμματα του ατόμου, έτσι ώστε να αντιμετωπιστούν και να λυθούν. Όταν υπάρχει γνώση των συμπτωμάτων, ακολουθεί η ενδεδειγμένη προσέγγιση της προβληματικής κατάστασης με σκοπό την αντιμετώπιση και την επίλυσή της. Με άλλα λόγια, και από την πλευρά των γονιών, αλλά και από αυτή του εκπαιδευτικού γίνεται ταυτόχρονη προσπάθεια για να βοηθηθεί το παιδί στα προβλήματά του, στο κομμάτι που αντιστοιχεί στον καθένα και υπάρχει αντίστοιχα συχνή ενημέρωση για το τι έχει επιτευχθεί και τι όχι για να στοχευθεί η προσπάθεια στα ελλείματά του.

- Μάλιστα. Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι συμπεριφορές των γονέων των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές που δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς;
- Η υποτίμηση του ρόλου του εκπαιδευτικού νομίζω ότι είναι η σημαντικότερη μορφή λανθασμένης συμπεριφοράς.
- Γιατί πιστεύετε ότι συμβαίνει αυτό;
- Είτε γιατί αισθάνονται ευάλωτοι οι ίδιοι εξαιτίας του ζητήματος του παιδιού τους, γιατί δεν ξέρουν πώς να το αντιμετωπίσουν. Νιώθοντας κατά μία έννοια οι ίδιοι υπεύθυνοι γι' αυτό. Πολλές φορές οι γονείς νιώθουν ότι το παιδί αποτελεί καθρέφτη δικό τους. Επίσης υπάρχουν φορές που έχουν την τάση να υποβαθμίζουν τους εκπαιδευτικούς πιστεύοντας ότι η συνεισφορά τους δεν είναι τόσο σημαντική όσο των ίδιων που θεωρούν ότι κατέχουν την απόλυτη γνώση χειρισμού των παιδιών τους. Έτσι όμως δε σέβονται ούτε το έργο τους αλλά ούτε και το ρόλο τους. Επίσης, μερικές φορές τηρούν στάση καχυποψίας απέναντι στους εκπαιδευτικούς γιατί δεν ξέρουν πώς να χειριστούν τα ζητήματα που τους απασχολούν. Σε αυτό παίζει ρόλο και ο χειρισμός των εκπαιδευτικών. Οι παραπάνω συμπεριφορές δημιουργούν χάσμα στη σχέση εκπαιδευτικών και γονέων με αποτέλεσμα στο τέλος να μην μπορούν να συνεργαστούν αποτελεσματικά προς όφελος των γονιών τους.
- Θα ήθελα επίσης να μου πείτε ποιες θεωρείτε ότι είναι οι συμπεριφορές των εκπαιδευτικών των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές που δημιουργούν προβλήματα στην επικοινωνία με τους γονείς. Από την άλλη πλευρά τώρα.
- Δεν έχουν τον τρόπο να προσεγγίσουν με διακριτικότητα τους γονείς ως προς το ζήτημα του παιδιού με αποτέλεσμα μιλώντας τους αυστηρά και με τόνο ίσως επικριτικότητας, φοβίζοντάς τους με αποτέλεσμα και εκείνοι με τη σειρά τους να τηρούν αμυντική στάση χωρίς να μπορούν να τους εμπιστευτούν απόλυτα. Επίσης, καμιά φορά οι εκπαιδευτικοί θεωρούν τον εαυτό τους αυθεντία, οπότε εξ ορισμού δεν επικοινωνούν σωστά με τους γονείς καθώς υποτιμούν τις απόψεις των γονέων πάνω στο χειρισμό των μαθητών τους. Αυτές οι δύο μορφές συμπεριφορών των δασκάλων είναι τα μεγαλύτερα λάθη που δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία.
- Ωραία. Τέλος θα ήθελα να μου αναφέρετε έως 3 στοιχεία που θεωρείτε σημαντικά στη δόμηση μιας υγιούς συνεργασίας μεταξύ δασκάλων και εκπαιδευτικών αναφορικά με τα συναισθηματικά ζητήματα των παιδιών.
- Σεβασμός, εμπιστοσύνη, ειλικρίνεια. Είναι τρία πολύ σημαντικά στοιχεία ώστε η μία πλευρά να συνεργάζεται με τρόπο αποτελεσματικό προς όφελος των παιδιών.

- Ευχαριστώ πολύ.
- Να είστε καλά.

Συνέντευξη 12

- Ποια είναι η ειδικότητά σας;
- Είμαι δασκάλα, ΠΕ70.
- Η ηλικία σας;
- 36.
- Πόσα χρόνια προϋπηρεσίας έχετε;
- 14 χρόνια.
- Έχετε κάποια επιπλέον κατάρτιση;
- Έχω μεταπτυχιακό στην οργάνωση και διοίκηση εκπαιδευτικών μονάδων.
- Είστε αναπληρώτρια ή μόνιμη;
- Είμαι μόνιμη.
- Και εργάζεστε εντός της πόλης ή εκτός;
- Εκτός.
- Θα ξεκινήσω με την πρώτη ερώτηση. Πιστεύετε ότι η κατάρτιση των εκπαιδευτικών πάνω στη γνώση και την αντιμετώπιση των συναισθηματικών δυσκολιών των παιδιών βοηθάει και στη διαμόρφωση των κατάλληλων σχέσεων με τους γονείς των παιδιών;
- Σίγουρα ένας εκπαιδευτικός που έχει μία περαιτέρω εξειδίκευση πάνω σε τέτοια θέματα μπορεί να βοηθήσει το παιδί μέσα στην τάξη συμβάλλοντας έτσι στην πρόοδό του. αυτό έχει σαν αποτέλεσμα οι γονείς να μπορούν να εμπιστευούνται περισσότερο τον εκπαιδευτικό όταν βλέπουν ότι το παιδί τους εξελίσσεται θετικά.
- Μάλιστα, κατά κύριο λόγο δηλαδή είναι αυτό, αυτός είναι ο τρόπος με τον οποίο βοηθάει η κατάρτιση..
- Ναι, να χτίσει μία σχέση πιο .. σχέση εμπιστοσύνης, ναι.
- Πιστεύετε ότι οι εκπαιδευτικοί που δεν έχουν τη συγκεκριμένη κατάρτιση μπορούν να διαμορφώσουν όμοιες σχέσεις με τους γονείς των παιδιών αυτών;
- Αν κάποιος εκπαιδευτικός έχει το μεράκι για τη δουλειά του σίγουρα μπορεί με προσωπική δουλειά, με προσωπικό διάβασμα, με αγάπη να καταφέρει ό,τι κι ένας εκπαιδευτικός με κατάρτιση. Αρκεί να αγαπάει αυτό που κάνει.
- Οπότε να δείξει στους γονείς ότι;
- Ότι ενδιαφέρεται για το παιδί, ότι το αγαπάει πάνω απ' όλα, ότι δεν το ξεχωρίζει. ότι μπορεί να το βοηθήσει να προοδεύσει.
- Οπότε τι είναι σημαντικότερο; Η κατάρτιση;
- Σίγουρα μια κατάρτιση όλα αυτά τα κάνει πιο εύκολα.

- Ωραία. Πώς μπορεί να πραγματοποιηθεί εποικοδομητικά η συνεργασία του σχολείου με τις οικογένειες των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές; Με ποιες διαδικασίες και σε τι διαστάσεις;
- Ένας εκπαιδευτικός που αντιμετωπίζει στην τάξη του ένα παιδί με συναισθηματική διαταραχή οφείλει να ενημερώσει το σύλλογο διδασκόντων έτσι ώστε να γνωρίζουνε κι εκείνοι, να είναι ενήμεροι. Εεε... σίγουρα ο διευθυντής του σχολείου παίζει καθοριστικό ρόλο για το πώς θα χειριστεί μία τέτοια κατάσταση και αν υπάρχει η δυνατότητα να προσληφθεί στο σχολείο ένας κοινωνικός λειτουργός ή ένας ψυχολόγος θα ήταν ακόμη πιο βοηθητικό για το παιδί. Άρα κατάλληλη ενημέρωση και ένα οργανωμένο πλαίσιο για να ενημερωθούν καλύτερα για το ποια είναι τα στοιχεία των συναισθηματικών διαταραχών που εντοπίζουν μέσα στην τάξη.
- Και αυτό όλο, σε σχέση με τις οικογένειες πώς μπορεί να μπει σε εφαρμογή ας πούμε;
- Και η οικογένεια ενημερώνει τον εκπαιδευτικό για το πώς λειτουργεί το παιδί στο σπίτι και βλέποντας συμπεριφορές στο σπίτι και το σχολείο βοηθούνε το παιδί σε μία πιο τακτική, καθημερινή βάση.
- Να υπάρχει μία διάδραση μεταξύ του σχολείου και της οικογένειας από όλα τα εμπλεκόμενα μέλη.
- Από όλα, βεβαίως.
- Ποιοι είναι οι παράγοντες που ευνοούν τη συνεργασία σχολείου και οικογένειας των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές;
- Πιστεύω ότι όταν υπάρχει ειλικρινής σχέση και από τις δύο πλευρές, όταν οι γονείς είναι ειλικρινείς απέναντι στον εκπαιδευτικό και δεν κρύβουν συμπεριφορές του παιδιού που βλέπουν στο σπίτι, αλλά και ο εκπαιδευτικός το ίδιο. Επίσης, όταν υπάρχει εμπιστοσύνη. Εμπιστεύονται οι γονείς τον δάσκαλο, σίγουρα κάτι παραπάνω θα ξέρει. Αλλά και ο δάσκαλος να εμπιστεύεται τους γονείς χωρίς να θεωρεί ότι είναι αυθεντία και ότι τα γνωρίζει όλα και σίγουρα και οι άλλοι είναι το παιδί τους και ίσως κάτι παραπάνω βλέπουνε στο σπίτι.
- Οπότε να εμπιστεύεται η μία πλευρά την άλλη...
- Και ο ένας και ο άλλος, να υπάρχει εμπιστοσύνη και ειλικρίνεια.
- Μάλιστα. Η συστηματική συνεργασία των γονέων με τους εκπαιδευτικούς των μαθητών με συναισθηματικές διαταραχές πιστεύετε ότι επηρεάζει τη σχολική τους επίδοση; Όσον αφορά την εξέλιξή τους στα μαθήματα;

- Φυσικά. Όταν υπάρχει μια συνεχής διάδραση για την πρόοδο του παιδιού, σίγουρα αυτό βοηθάει στην εξέλιξή του γιατί και οι δύο μεριές προσπαθούν καθημερινά να πετύχουν κάτι περισσότερο και έτσι πετυχαίνεται η εξέλιξη.
- Εγώ αναφέρομαι κυρίως, όχι γενικότερα, στα παιδιά με συναισθηματικές δυσκολίες. Αυτό πώς θα μπορούσαμε να το εξατομικεύσουμε κάπως.
- Τώρα όσον αφορά σε κάποιο παιδί με συναισθηματικές διαταραχές, όταν ένας γονέας ενημερώνει τον εκπαιδευτικό για τις ανάγκες του παιδιού τους, τότε και ο εκπαιδευτικός προσαρμόζει τη διδασκαλία του, κάνει μία πιο εξατομικευμένη διδασκαλία γνωρίζοντας τις διαταραχές του παιδιού και καταφέρνει έτσι την πρόοδο και την εξέλιξή του.
- Ωραία. Πιστεύετε ότι η συστηματική συνεργασία των γονέων με τους εκπαιδευτικούς των μαθητών με συναισθηματικές διαταραχές επηρεάζει στην αντιμετώπιση των σχολικών προβλημάτων τους; Σε σχέση με τα συναισθηματικά τους ζητήματα, μπορούν με κάποιον τρόπο να αντιμετωπιστούν και να ξεπεραστούν ίσως ιδανικά μέσα από τη συστηματική συνεργασία εκπαιδευτικών και γονιών;
- Όπως ανέφερα και στην προηγούμενη ερώτηση, με μία πιο εξατομικευμένη διδασκαλία μπορεί να βοηθήσει να ξεπεραστούν τέτοια προβλήματα. Επίσης, όταν είναι πιο κοντά στο παιδί με συναισθηματικές διαταραχές, σιγά σιγά προσπαθεί και κερδίζει την εμπιστοσύνη του παιδιού. Επομένως το παιδάκι εμπιστεύεται το δάσκαλο και μαζί του ξεπερνάει τέτοιες δυσκολίες.
- Πολύ ωραία. Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι συμπεριφορές των γονέων των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς των παιδιών αυτών;
- Όταν οι γονείς δεν αποδέχονται ολοκληρωτικά ότι το παιδί τους έχει κάποια συναισθηματική διαταραχή, αυτό συμβάλλει στο να βλέπουν πολλές φορές τους εκπαιδευτικούς απαξιωτικά, τους υποτιμούν, νιώθουν μειονεκτικά επίσης, οπότε τους βγαίνει ένας αρνητισμός.
- Ποιες είναι οι συμπεριφορές των εκπαιδευτικών αυτών των παιδιών που δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία με τους γονείς; Απ' την άλλη μεριά τώρα.
- Πολλές φορές οι εκπαιδευτικοί κινούνται με αλαζονεία απέναντι στους γονείς, θεωρούν τον εαυτό τους αυθεντία και αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να φέρονται με αυστηρότητα, να κρίνουν αυστηρά τους γονείς, κάτι που κρατάει τους γονείς σε απόσταση από αυτούς. Επίσης, δεν χειρίζονται με λεπτότητα κάποιες συμπεριφορές,

δεν είναι διακριτικοί στο πως θα μεταφέρουνε στον γονέα κάτι που αυτοί βλέπουν μέσα στην τάξη, οπότε δημιουργεί αυτό το χάσμα στη σχέση τους.

- Μάλιστα. Τέλος, θα ήθελα να μου αναφέρετε έως 3 στοιχεία που θεωρείτε σημαντικά στη δόμηση μιας υγιούς συνεργασίας μεταξύ δασκάλων και εκπαιδευτικών. Μπορείτε να μου πείτε μέχρι 3.
- Σίγουρα είναι η εμπιστοσύνη, αλληλοεμπιστοσύνη, αλληλοσεβασμός, αλληλοκατανόηση.
- Θεωρείτε ότι είναι τα σημαντικότερα.
- Ναι.
- Και μέσα από αυτά τι πετυχαίνεται;
- Η πρόοδος και η εξέλιξη και η βοήθεια απέναντι στο παιδί.
- Ωραία, σας ευχαριστώ πολύ.

Συνέντευξη 13

- Θα ήθελα να μου πείτε την ειδικότητά σας.
- Δασκάλα.
- Η ηλικία σας;
- 35.
- Πόσα χρόνια προϋπηρεσίας έχετε;
- 10.
- Εργάζεστε σαν αναπληρώτρια ή μόνιμη;
- Αναπληρώτρια δημοσίου.
- Εντός της πόλης ή εκτός;
- Εντός της πόλης.
- Ωραία. Θα ξεκινήσω με την πρώτη ερώτηση. Πιστεύετε ότι η κατάρτιση των εκπαιδευτικών πάνω στη γνώση των συναισθηματικών δυσκολιών των μαθητών βοηθάει και στη διαμόρφωση των κατάλληλων σχέσεων με τους γονείς των παιδιών;
- Βεβαίως. Γενικότερα θεωρώ πως η κατάρτιση του εκπαιδευτικού πάνω στο αντικείμενό του αλλά και σε τέτοια θέματα, τα οποία άπτονται της ψυχολογικής και συναισθηματικής κατάστασης του παιδιού βοηθάει διότι με αυτόν τον τρόπο βοηθάει τον εκπαιδευτικό να γνωρίσει βαθύτερα το πρόβλημα και να μπορέσει να αντιμετωπίσει με τον κατάλληλο τρόπο το συγκεκριμένο πρόβλημα του παιδιού. Πιο συγκεκριμένα, θεωρώ ότι η γνώση που μπορεί να έχει σε ψυχολογικά θέματα, μέσω μιας κατάρτισης από ψυχολόγους προς αυτόν θα βοηθήσει σε αυτή την κατεύθυνση.
- Μάλιστα, και στους γονείς, στην επικοινωνία μεταξύ τους πώς μπορεί να βοηθήσει.
- Διότι με τη γνώση αυτή θα μπορέσει ο εκπαιδευτικός να έχει καλύτερη και ουσιαστικότερη επικοινωνία με τους γονείς του παιδιού ώστε να μπορέσουν να βοηθήσουν από κοινού το παιδί.
- Θέλετε λίγο να μου το διευκρινίσετε αυτό; Θέλω να πω ότι σίγουρα ένας καταρτισμένος εκπαιδευτικός έχει τη γνώση να βοηθήσει το παιδί. Στο πλαίσιο της επικοινωνίας;
- Ναι. Αν ο εκπαιδευτικός γνωρίζει ποια προβλήματα αντιμετωπίζει ο συγκεκριμένος γονιός που έχει το παιδί με τις συναισθηματικές δυσκολίες, θα μπορέσει μέσω των τρόπων που προτείνει η κατάρτιση που έχει να αντιμετωπίσει αποτελεσματικότερα το πρόβλημα. και θα βοηθήσει έτσι και τον γονιό στην αμεσότερη επικοινωνία μαζί του.

- Οι εκπαιδευτικοί που δεν έχουν τη συγκεκριμένη κατάρτιση μπορούν να διαμορφώσουν τις αντίστοιχες σχέσεις με τους γονείς των παιδιών αυτών;
- Αν και θεωρώ πως είναι απαραίτητη γενικότερα η κατάρτιση στον εκπαιδευτικό, πιστεύω πως ένας εκπαιδευτικός που έχει εμπειρία στο σχολείο και τα παιδιά και με προσωπική προσπάθεια και με σεβασμό και αγάπη προς το παιδί με κάποιο τρόπο μπορεί να προσφέρει, παρ' όλα αυτά θεωρώ απαραίτητη την κατάρτιση.
- Μάλιστα. Πώς θεωρείτε ότι μπορεί να πραγματοποιηθεί εποικοδομητικά η συνεργασία του σχολείου με τις οικογένειες των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές; Με ποιες διαδικασίες και σε τι διαστάσεις;
- Πρωτίστως απαραίτητο στοιχείο θεωρώ πως είναι ο σεβασμός του εκπαιδευτικού πρώτα προς το παιδί και μετά προς τους γονείς διότι με τον τρόπο αυτό η οικογένεια θα έχει τη δυνατότητα καθώς θα αντιλαμβάνεται το σεβασμό του γονέα να συνεργαστεί με περισσότερη ειλικρίνεια καθώς θα νιώθει ότι ο εκπαιδευτικός σέβεται το πρόβλημα του παιδιού τους. δεύτερον ο εκπαιδευτικός οφείλει να έχει αγάπη προς το παιδί έτσι ώστε να το βοηθήσει, πράγμα το οποίο ο γονιός συναισθανόμενος θα τον κάνει να νιώσει πιο άνετα για να συνεργαστούν μαζί για το συγκεκριμένο πρόβλημα. από την πλευρά της οικογένειας θεωρώ ότι είναι απαραίτητη η ειλικρίνεια προς το σχολείο και τον εκπαιδευτικό διότι με την ειλικρίνεια θα μπορούσε να συνεργαστεί η οικογένεια με τον εκπαιδευτικό από κοινού.
- Οπότε αγάπη και εμπιστοσύνη γενικότερα και ειλικρίνεια από την πλευρά της οικογένειας. Και σεβασμός από την πλευρά του εκπαιδευτικού.
- Από την πλευρά του σχολείου σε πλαίσιο έτσι οργάνωσης, πώς μπορεί να πραγματοποιηθεί εποικοδομητικά η συνεργασία;
- Σίγουρα με κάποιες συναντήσεις τακτικές του δασκάλου με τις οικογένειες των παιδιών ή ευρύτερα με τη διευθύντρια και τους υπόλοιπους εκπαιδευτικούς του σχολείου.
- Ωραία, ένα σταθερό πλαίσιο οργάνωσης, συναντήσεων και επικοινωνίας.
- Ναι, επίσης πιστεύω ότι σε αυτό απαραίτητη θα είναι η παρουσία ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών μέσα στο σχολείο, οι οποίοι θα βοηθούν αφενός τον εκπαιδευτικό και αφετέρου το παιδί και την οικογένεια παράλληλα.
- Ωραία. Ποιοι είναι οι παράγοντες που ευνοούν τη συνεργασία σχολείου και οικογένειας των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές;
- Πιστεύω ότι ο πρώτος παράγοντας που μπορεί να ευνοήσει αυτή τη συνεργασία από μέρους του εκπαιδευτικού είναι η θέλησή του και η επιθυμία του να βοηθήσει το παιδί

και σίγουρα, όπως ανέφερα προηγουμένως, ο σεβασμός προς το παιδί. Βέβαια και η οικογένεια πρέπει να γνωρίζει και να συνειδητοποιήσει ότι σε αυτό τον πρόβλημα του παιδιού της το σχολείο και ο εκπαιδευτικός μπορούν να συμβάλλουν τα μέγιστα στην αντιμετώπισή του.

- Πολύ ωραία. Η συστηματική συνεργασία των γονέων των μαθητών με συναισθηματικές διαταραχές με τους εκπαιδευτικούς επηρεάζει τη σχολική τους επίδοση; Την απόδοσή τους στα μαθήματα.
- Ναι, πιστεύω επηρεάζει διότι με τη συστηματική συνεργασία γονέων και παιδιών θα βοηθήσει τους γονείς κυρίως να βοηθήσουν το παιδί τους και σε ψυχοσυναισθηματικό επίπεδο και αυτό με τη σειρά του να βοηθήσει την επίδοση. Βέβαια, οφείλω να πω ότι σε όλο αυτό το πλαίσιο είναι απαραίτητη η παρουσία κάποιου ψυχολόγου. Ο γονέας που έχει καλή σχέση με τον εκπαιδευτικό και συστηματική και τακτική θα γνωρίσει καλύτερα τις εκπαιδευτικές ανάγκες και ελλείψεις του παιδιού κι έτσι θα μπορέσει στο σπίτι να τον βοηθήσει πιο αποτελεσματικά. Διότι η γνώση της ελλείψεως της μαθησιακής στο παιδί του θα τον ωθήσει να τον βοηθήσει στα μαθήματά του.
- Οπότε η εξατομίκευση των αναγκών του συγκεκριμένου παιδιού βοηθάει στο να εξελιχθεί στα μαθήματά του. Αντίστοιχα πιστεύετε ότι η συστηματική συνεργασία των γονέων με τους εκπαιδευτικούς των μαθητών με συναισθηματικές διαταραχές επηρεάζει στην αντιμετώπιση των σχολικών προβλημάτων τους; Δηλαδή επηρεάζει στην εξέλιξη των προβλημάτων του παιδιού και ιδανικά στην αντιμετώπισή τους;
- Βεβαίως. Θεωρώ ότι το παιδί το οποίο θα εισπράττει τη συνεργασία, το σεβασμό μεταξύ του δασκάλου και των γονέων του θα τον βοηθήσει στην καθημερινότητά του όσον αφορά τα σχολικά προβλήματά του διότι η συνεργασία αυτή θα μπορέσει ... θα δημιουργηθεί μέσω του ... μία αίσθηση ασφάλειας, κάτι το οποίο θα το βοηθήσει να αντιμετωπίσει τα προβλήματα αυτά και σε αυτό θα συμβάλλει το ότι ο γονέας, αφού έχει συνεργαστεί με τον εκπαιδευτικό σε συγκεκριμένα προβλήματα στο σπίτι και ο εκπαιδευτικός από την πλευρά του θα βοηθάει το παιδί στην καθημερινότητά του γνωρίζοντας τα συγκεκριμένα προβλήματα. Το παιδί με τη συνεργασία όλων αυτών να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει κάποια προβλήματα.
- Μάλιστα. Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι συμπεριφορές των γονέων των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς;
- Το πρώτο θεωρώ ότι είναι η έλλειψη ειλικρίνειας και το γεγονός ότι οι γονείς δεν θέλουν να αποδεχθούν το συγκεκριμένο πρόβλημα του παιδιού τους. το δεύτερο είναι

ότι οι γονείς δεν θεωρούν ότι ο εκπαιδευτικός μπορεί να συμβάλλει στην αντιμετώπιση ενός τέτοιου θέματος με αποτέλεσμα να μην τον εμπιστεύονται.

- Μάλιστα. Οι συμπεριφορές των εκπαιδευτικών των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία με τους γονείς; Ποιες πιστεύετε ότι είναι;
- Πολλές φορές κάποιοι εκπαιδευτικοί επειδή τα συγκεκριμένα παιδιά κάποιες φορές δημιουργούν προβλήματα για τους δικούς τους λόγους που δεν είναι της παρούσης, δεν τα αντιμετωπίζουν με τον κατάλληλο σεβασμό κι έτσι το παιδί έρχεται σε απόσταση με το δάσκαλο με αποτέλεσμα να το μεταφέρει αυτό στο σπίτι και να δημιουργείται ένα αρνητικό κλίμα μεταξύ παιδιού, εκπαιδευτικού και σπιτιού.
- Μάλιστα. Θα ήθελα τέλος να μου αναφέρετε έως 3 στοιχεία που θεωρείτε σημαντικά στη δόμηση μιας υγιούς συνεργασίας μεταξύ δασκάλων και εκπαιδευτικών όσον αφορά τα παιδιά που παρουσιάζουν συναισθηματικά προβλήματα.
- Ναι, όπως ανέφερα και προηγουμένως, το ένα στοιχείο είναι ο σεβασμός, το δεύτερο η ειλικρίνεια και το τρίτο είναι η αγάπη.
- Οκ, ευχαριστώ πολύ.
- Κι εγώ.

Συνέντευξη 14

- Θα ήθελα να μου πείτε την ειδικότητά σας.
- Είμαι εκπαιδευτικός, δασκάλα.
- Ωραία. Η ηλικία σας;
- 36.
- Τα χρόνια προϋπηρεσίας σας;
- 14.
- Έχετε κάποια ιδιαίτερη κατάρτιση;
- Έχω ένα μεταπτυχιακό στην περιβαλλοντική εκπαίδευση.
- Μάλιστα. Είστε αναπληρώτρια ή μόνιμη;
- Μόνιμη εκπαιδευτικός.
- Και εργάζεστε εντός της πόλης ή εκτός;
- Αυτή τη στιγμή είμαι σε απόσπαση στο εξωτερικό. Πριν από αυτά εργαζόμουν σε χωριό.
- Πολύ ωραία. Πάμε στην πρώτη ερώτηση. Πιστεύετε ότι η κατάρτιση των εκπαιδευτικών πάνω στη γνώση και την αντιμετώπιση των συναισθηματικών δυσκολιών των μαθητών βοηθάει και στη διαμόρφωση των κατάλληλων σχέσεων με τους γονείς των παιδιών;
- Σίγουρα οποιαδήποτε επιπλέον κατάρτιση έχει ένας εκπαιδευτικός βοηθά στο να αντιμετωπίσει καλύτερα τα προβλήματα που υπάρχουν μέσα στην τάξη.
- Σε σχέση με τους γονείς; Τη συνεργασία του εκπαιδευτικού με τους γονείς;
- Σε σχέση με τους γονείς, όταν ο εκπαιδευτικός έχει την αντίστοιχη κατάρτιση και μπορεί άρα να καταλάβει τις δυσκολίες των παιδιών και των προβλημάτων που αντιμετωπίζει. Θεωρώ ότι μπορεί να τα επικοινωνήσει καλύτερα και στους γονείς ώστε να βρουν ίσως μαζί κάποιες ενδεχόμενες λύσεις.
- Από την πλευρά των γονιών; Όταν ο εκπαιδευτικός έχει κατάρτιση τι αλλάζει;
- Ίσως οι γονείς τον αντιμετωπίζουν με περισσότερη.. ασφάλεια, εμπιστοσύνη, γιατί ξέρουν ότι απέναντί τους έχουν κάποιον ειδικό. Βέβαια υπάρχει ένα μεγάλο θέμα και στο κομμάτι της αποδοχής της οικογένειας, εάν δηλαδή η οικογένεια αποδέχεται το πρόβλημα του παιδιού της και τις ιδιαιτερότητες ή όχι. Εάν λοιπόν υπάρχει το κομμάτι της αποδοχής από την πλευρά των γονέων, τότε νομίζω τα πράγματα είναι καλύτερα και υπάρχει καλή συνεργασία. Όταν δεν υπάρχει αποδοχή από τους γονείς

και προσπαθούν να καλύψουν το πρόβλημα του παιδιού τους, τότε είναι πολύ πιο δύσκολη η συνεργασία τους με τον εκπαιδευτικό.

- Μάλιστα. Οι εκπαιδευτικοί που δεν έχουν τη συγκεκριμένη κατάρτιση μπορούν να διαμορφώσουν τις αντίστοιχες σχέσεις με τους γονείς των παιδιών αυτών;
- Σίγουρα οι σχέσεις, οι ανθρώπινες σχέσεις, οι σχέσεις των εκπαιδευτικών με τους γονείς των παιδιών αυτών δεν εξαρτώνται μόνο από την κατάρτιση, από τα πτυχία που έχει κάποιος. Έχουνε να κάνουν περισσότερο με τον άνθρωπο, με τον χαρακτήρα που έχει κάποιος. Οπότε σίγουρα και οι εκπαιδευτικοί χωρίς κατάρτιση μπορούν να ανταπεξέλθουν σε δυσκολίες. Νομίζω ότι περισσότερο ρόλο παίζει η εμπειρία και η προσωπικότητα του εκπαιδευτικού και όχι τόσο η κατάρτιση διότι υπάρχουν και συνάδελφοι οι οποίοι είναι κατηρητισμένοι αλλά δε μπορούν να αντιμετωπίσουν διάφορες περιπτώσεις που έρχονται στην τάξη τους.
- Πώς πιστεύετε ότι μπορεί να πραγματοποιηθεί εποικοδομητικά η συνεργασία του σχολείου με τις οικογένειες των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές; Με ποιες διαδικασίες και σε τι διαστάσεις;
- Κατ' αρχήν το σχολείο πιστεύω ότι θα πρέπει να είναι ανοικτό προς τους γονείς, πιστεύω ότι θα πρέπει να γίνονται συναντήσεις μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων. Πιστεύω ότι πρέπει να υπάρχει ένα καλό κλίμα συνεργασίας, το οποίο μόνο βοηθάει. Πολλές φορές δυστυχώς δεν υπάρχει αυτό γιατί οι εκπαιδευτικοί είναι σε στάση άμυνας απέναντι στους γονείς και οι γονείς είναι επιθετικοί ή θέλουν να υποδείξουν τη δουλειά στους εκπαιδευτικούς. Εάν υπάρχει καλή διάθεση, τότε θα επέλθει μία πολύ καλή συνεργασία. Οι τακτικές συναντήσεις είναι ένας τρόπος μεταξύ γονέων και εκπαιδευτικών. Ένας άλλος τρόπος είναι να καλούνται ειδικοί στο σχολείο και να δίνονται κάποια σεμινάρια και στους γονείς και στους εκπαιδευτικούς. Και από κοινού να προσπαθήσουν να αντιμετωπίσουν αυτά τα προβλήματα. Αυτό βέβαια δεν αφορά μόνο τα παιδιά με συναισθηματικές διαταραχές ή με προβλήματα, αυτό αφορά το σύνολο του σχολείου και το σύνολο των παιδιών. Δε νομίζω ότι θα έπρεπε σε αυτή τη φάση να διαχωρίσουμε τα παιδιά που έχουνε κάποια προβλήματα από τα υπόλοιπα παιδιά γιατί η καλή λειτουργία του σχολείου και η καλή λειτουργία της τάξης βοηθάει όλα τα παιδιά. και αυτά που έχουνε θέμα και αυτά που δεν έχουνε θέματα.
- Μάλιστα. Ένα οργανωμένο πλαίσιο λοιπόν από την πλευρά του σχολείου σε ένα ανοικτό σχολείο απέναντι στους γονείς. Ποιοι οι παράγοντες που ευνοούν τη συνεργασία σχολείου και οικογένειας των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές;

- Από μεριάς των γονέων σίγουρα η αποδοχή του προβλήματος, η αποδοχή του θέματος και το να ξέρουν πως θα το αντιμετωπίσουν. Αυτό είναι το ένα. Το δεύτερο είναι να μην νιώθουν οι γονείς ενοχές ή υπεύθυνοι για τα θέματα των παιδιών τους. ένα τρίτο είναι να είναι οι γονείς ανοικτοί στο να αλλάξουν και οι ίδιοι γιατί πολύ συχνά προβλήματα των παιδιών είναι προβλήματα που απλά έχουν έρθει από την οικογένεια. Ξεκίνησα να απαντάω την ερώτηση δίνοντας έμφαση στους γονείς γιατί το παιδί έρχεται στο δημοτικό σε μία ηλικία 6 χρόνων. Οι συναισθηματικές διαταραχές δεν ξεκινούν από αυτή την ηλικία, ξεκινούν από πολύ νωρίτερα, αν υπάρχουν. Οπότε αυτό σημαίνει ότι με κάποιον τρόπο η οικογένεια είτε τις έχει αντιμετωπίσει είτε δεν τις έχει αντιμετωπίσει έως εκείνη τη στιγμή, είτε τις έχει κατανοήσει είτε όχι, είτε τις έχει ευνοήσει είτε όχι. Ο εκπαιδευτικός αυτό που κάνει είναι να τις διαπιστώνει και να προσπαθεί να κάνει το μάθημά του, τη δουλειά του πιο εύκολη και γι' αυτόν και τα υπόλοιπα παιδιά και για το παιδί που το αφορούν οι συναισθηματικές διαταραχές και έχει διάφορα προβλήματα. Όμως οι γονείς είναι αυτοί που αντιμετωπίζουν το πρόβλημα καθημερινά και είναι αυτοί που θα το αντιμετωπίσουν και στο μέλλον, ο εκπαιδευτικός έχει μια χρονιά ένα παιδί και μετά όχι. Άρα οι γονείς είναι αυτοί που πρέπει να παίρνουν σοβαρά την κατάσταση του παιδιού τους. όταν λοιπόν πολλές φορές είναι συνυπεύθυνοι στο κομμάτι αυτό, των συναισθηματικών διαταραχών, τους είναι πάρα πολύ δύσκολο να αλλάξουν κάτι. Γιατί αν δεν αλλάξουμε κάτι, η κατάσταση δεν πρόκειται. Αυτό από πλευράς των γονέων. Από πλευράς των εκπαιδευτικών, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να έχουν μια καθοδήγηση από πίσω, είτε από έναν σύμβουλο είτε από έναν διευθυντή, είτε από έναν πολύ καλό ειδικό για να του υποδεικνύουν πώς πρέπει να αντιμετωπίζει το παιδί του και τι πρέπει να κάνει ώστε να καλυτερεύει λίγο την κατάσταση του παιδιού.
- Μάλιστα. Ωραία. Θεωρείτε ότι η συστηματική συνεργασία των γονέων με τους εκπαιδευτικούς των μαθητών με συναισθηματικές διαταραχές επηρεάζει τη σχολική τους επίδοση; Το να τα καταφέρουν με τα μαθήματα. Με τί τρόπο;
- Σίγουρα όσο πιο ευαισθητοποιημένοι είμαστε για το πρόβλημα, τη δυσκολία του παιδιού με τόσο καλύτερο τρόπο μπορούμε να το αντιμετωπίσουμε. Και σίγουρα όταν δεν ρίχνουμε την ευθύνη των προβλημάτων στα παιδιά, γιατί τα παιδιά είναι οι τελευταίοι που φέρουν την ευθύνη για μία δύσκολη κατάσταση και τα απενοχοποιήσουμε από αυτό το συναίσθημα, τότε σίγουρα μπορεί να τα πάνε καλύτερα. Και κάθε παιδί έχει μια ιδιαίτερη κλίση, ένα ιδιαίτερο ταλέντο. Ίσως θα πρέπει να ψάξουμε αυτό το ιδιαίτερο ταλέντο του και να δώσουμε έμφαση σε αυτό, ώστε να νιώσει περισσότερη αυτοπεποίθηση, να νιώσει

καλά με τον εαυτό του και ότι τα καταφέρνει και όχι να δώσουμε έμφαση στις δυσκολίες του και στα θέματα που το δυσκολεύουν.

- Μάλιστα. Οπότε η συστηματική συνεργασία βοηθάει το παιδί στα μαθήματά του εφόσον γίνεται σωστά.
- Σίγουρα. Σίγουρα βοηθάει.
- Η συστηματική συνεργασία των γονέων με τους εκπαιδευτικούς των παιδιών αυτών επηρεάζει στην αντιμετώπιση των σχολικών προβλημάτων τους;
- Σίγουρα όταν υπάρχει συνεργασία και ένα πρόβλημα αντιμετωπίζεται από κοινού, πάντα εμπλέκοντας και ένα τρίτο πρόσωπο, έναν ειδικό που μπορεί να κατευθύνει και τις δύο μεριές στο πώς να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα, σίγουρα τα προβλήματα αντιμετωπίζονται με καλύτερο τρόπο. Τα παιδιά δε στιγματίζονται, και δεν μπαίνουν ταμπέλες, ότι αυτός ο μαθητής είναι κακός, αυτός ο μαθητής είναι αυτός που χτυπάει, είναι αυτός που φτύνει, είναι αυτός που δε συνεργάζεται. Κάθε συμπεριφορά αντιμετωπίζεται μεμονωμένα και λέμε γιατί αυτή τη στιγμή συνέβη αυτό για να πάμε να το αντιμετωπίσουμε.
- Πως όμως η συστηματική συνεργασία βοηθάει τους μαθητές να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες τους σχολικά; Με κάποια παραδείγματα ίσως, κάποιο συγκεκριμένο τρόπο θέλω να μου πείτε.
- Ωραία, ας πούμε, ας μιλήσουμε για ένα παιδί που δυσκολεύεται να συνεργαστεί. Όταν ο εκπαιδευτικός κάνει μια κουβέντα μαζί του, όταν ο εκπαιδευτικός προσπαθεί να το εντάξει στην ομάδα και δεν κουράζεται από τη συμπεριφορά αυτή του παιδιού και κάθε φορά κάνει μικρά μικρά βήματα. Ταυτόχρονα επικοινωνεί με την οικογένεια, τους αναφέρει το θέμα, τους αναφέρει τη συγκεκριμένη περίπτωση. Το παιδί πηγαίνοντας στο σπίτι κάνει μια συζήτηση και με τους γονείς. Ίσως και οι γονείς βρουν έναν τρόπο με κάποια φιλικά παιδιά, να το βάλουνε να συνεργαστεί. Και μετά υπάρξει και η παρουσία ενός τρίτου προσώπου, ενός ειδικού, ο οποίος κατευθύνει και τους δύο. Και τους πει σε αυτή την αντιμετώπιση η αντίδραση του παιδιού κάνω αυτό, στην άλλη αντίδραση κάνουμε εκείνο... σιγά σιγά πιστεύω ότι θα ξεπεραστεί το πρόβλημα.
- Μάλιστα. Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι συμπεριφορές των γονέων των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές που δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς τους; τι κάνουν λάθος οι γονείς και δε μπορεί η συνεργασία αυτή να ευοδώσει.
- Νομίζω είναι αυτό που προείπα. Το πρώτο είναι το κομμάτι της αποδοχής. Οι γονείς πρέπει να δεχτούν ποια είναι η κατάσταση του παιδιού τους. Το αν τους εμπλέκει και

αυτούς τους ίδιους πρέπει να αποδεχτούν τι λάθη έχουν κάνει ως τώρα. Και μία κατάσταση για να αλλάξει, πρέπει να αλλάξουμε εμείς. Η κατάσταση δεν αλλάζει από μόνη της, οπότε το πρώτο κομμάτι είναι να αλλάξουν οι γονείς. Τι έχουν κάνει λάθος έως τώρα και υπάρχει αυτή η κατάσταση. Αυτό είναι το ένα κομμάτι. Το δεύτερο κομμάτι είναι να μην είμαστε επιθετικοί προς τους εκπαιδευτικούς. Ο εκπαιδευτικός θέλει να κάνει απλά τη δουλειά του. ούτε έχει πρόθεση να στιγματίσει κανέναν ούτε έχει πρόθεση να βάλει κάποιον στο περιθώριο.

- Τότε γιατί να είναι επιθετικός ένας γονιός;
- Συνήθως η επιθετικότητα ξεκινάει από το ότι δεν αποδεχόμαστε μία κατάσταση. Δεν θέλει να αποδεχθεί ποιο είναι το πρόβλημα. Δε θέλει να το δει. Ένα είναι αυτό. Το δεύτερο είναι ότι δεν θέλει να το αντιμετωπίσει.
- Μάλιστα. Άρα κατά κύριο λόγο συμπεριφορές που έχουν σχέση με το εμπόδιο από την πλευρά των γονιών είναι στη μία αποδοχή και στη μια αντιμετώπιση η σωστή των προβλημάτων των παιδιών. από την πλευρά των εκπαιδευτικών ποιες είναι οι συμπεριφορές που δημιουργούν προβλήματα στις σχέσεις με τους γονείς.
- Μμμ Ποιες συμπεριφορές των εκπαιδευτικών δημιουργούν προβλήματα. Το ένα είναι να μη μπορούν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα. Να μην αντιλαμβάνονται το πρόβλημα. ή μάλλον να το αντιλαμβάνονται αλλά να μην έχουν τις λύσεις, οπότε να πετούν το μπαλάκι στους γονείς. Δεν είναι όμως πάντα οι γονείς υπεύθυνοι για να λύσουν τα προβλήματα που έχει ο εκπαιδευτικός μέσα στην τάξη. Υπεύθυνος είναι ο εκπαιδευτικός. Το πρόβλημα έχει μία παλαιότερη ρίζα, αλλά ο εκπαιδευτικός πρέπει να βάλει τους κανόνες, είναι εκείνος που πρέπει να κάνει τη δουλειά του τελικά και πρέπει να βρει τις λύσεις. Δε μπορεί να πετάει το μπαλάκι στους γονείς. Έχουμε περιπτώσεις συναδέλφων με παιδιά πολύ άτακτα οι οποίοι συνεχώς, σε κάθε διάλειμμα, ή στο τέλος κάθε μέρας προσπαθούν να επικοινωνήσουν με τους γονείς και να τους πουν τι έκανε το παιδί τους σήμερα και δεν ήταν σωστό. Ε αυτό κάποια στιγμή γίνεται κουραστικό και ο γονιός σου λέει ότι είναι και δική σου δουλειά να βρεις τις λύσεις. Δε μπορώ εγώ να έρχομαι κάθε φορά να μαλώνω το παιδί μου για να είναι καλά μέσα στην τάξη. Αυτό νομίζω, η αδυναμία των εκπαιδευτικών να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα.
- Τέλος, θα ήθελα να μου αναφέρετε έως 3 στοιχεία που θεωρείτε σημαντικά στη δόμηση μιας υγιούς συνεργασίας μεταξύ δασκάλων και εκπαιδευτικών όσον αφορά τα παιδιά που παρουσιάζουν συναισθηματικά προβλήματα.
- Το ένα είναι η αποδοχή, μιλάμε συνέχεια για την αποδοχή. Δεύτερο στοιχείο είναι η ενημέρωση, να είναι ενημερωμένοι. Και ένα τρίτο στοιχείο, θεωρώ ότι όλες οι πλευρές θα

πρέπει να έχουν δουλέψει με τον εαυτό τους. Να προσπαθούν να δουν πώς μπορούν αυτοί οι ίδιοι να αντιμετωπίσουν ένα πρόβλημα και ότι να το μετατοπίσουν είτε στην άλλη πλευρά είτε στο παιδί.

- Μάλιστα. Ωραία, σας ευχαριστώ πολύ.
- Να είστε καλά.

Συνέντευξη 15

- Θα ήθελα να μου πείτε την ειδικότητά σας.
- Δασκάλα, ΠΕ70.
- Μάλιστα, η ηλικία σας;
- 35.
- Πόσα έτη προϋπηρεσίας έχετε;
- 13.
- Έχετε κάποια ιδιαίτερη κατάρτιση;
- Όχι, μόνο του πανεπιστημίου το πτυχίο.
- Είστε αναπληρώτρια ή μόνιμη;
- Μόνιμη.
- Εργάζεστε εντός της πόλης ή περιφερειακά;
- Περιφερειακά.
- Ωραία. θα ξεκινήσουμε με την πρώτη ερώτηση. Πιστεύετε ότι η κατάρτιση των εκπαιδευτικών πάνω στη γνώση και την αντιμετώπιση των συναισθηματικών δυσκολιών των παιδιών βοηθάει και στη διαμόρφωση των κατάλληλων σχέσεων με τους γονείς των παιδιών; Δηλαδή αν ένας εκπαιδευτικός έχει μια ιδιαίτερη κατάρτιση μπορεί να διαμορφώσει τις κατάλληλες σχέσεις συνεργασίας με τους γονείς παιδιών που έχουν συναισθηματικά προβλήματα;
- Σίγουρα, η γνώση βοηθάει πάνω απ' όλα. Θα πρέπει αν ξέρει ο εκπαιδευτικός ακριβώς περί τίνος πρόκειται και μπορεί να αντιμετωπίσει τις ενδεχόμενες δυσκολίες του παιδιού. Έχει τη γνώση δηλαδή να το κάνει και όχι απλά να είναι παρατηρητής και να υποθέτει κάποια πράγματα. Σίγουρα μπορεί να δώσει τις κατάλληλες κατευθύνσεις και οδηγίες στους γονείς έτσι ώστε και οι ίδιοι να το αποδεχθούν το ενδεχόμενο «πρόβλημα» και να βρεθεί η κατάλληλη λύση σε συνεργασία.
- Οπότε σε περίπτωση κατάρτισης ο ρόλος του είναι κατευθυντήριο. Καλύτερα απέναντι στους γονείς.
- Ναι, θα πρέπει κατά τη γνώμη μου να είναι αυτός που θα δείξει το πρόβλημα, που μπορεί οι γονείς να το εκλαμβάνουν διαφορετικά ή να μην του δίνουν σημασία για διάφορους λόγους, έτσι ώστε μαζί να βρίσκουν τη λύση.
- Μάλιστα. Οι εκπαιδευτικοί που δεν έχουν αυτή την κατάρτιση πιστεύετε ότι μπορούν να διαμορφώσουν τις αντίστοιχες σχέσεις με τους γονείς των παιδιών αυτών;

- Σε μικρότερο βαθμό ναι. Σίγουρα πριν από όλα είναι η παρατήρηση. Παρατηρείς μια συμπεριφορά ενός παιδιού μέσα στην τάξη και από εκεί και πέρα ψάχνεις τα αίτια αυτής της συμπεριφοράς. Ακόμη και ο εκπαιδευτικός να μην έχει την κατάρτιση, θα πρέπει να απευθυνθεί κάπου αλλού, ενδεχομένως στη διεύθυνση ή σε άλλους εκπαιδευτικούς που μπορεί να τον βοηθήσουν για να βρεθούν οι λύσεις.
- Οπότε θεωρείτε σημαντικότερη την κατάρτιση ή τη μη κατάρτιση και το ενδιαφέρον για τους γονείς των παιδιών αυτών.
- Σίγουρα πρέπει πάνω απ' όλα ο εκπαιδευτικός να είναι καταρτισμένος, αλλά δεν αρκεί μόνο αυτό. Δηλαδή και το ενδιαφέρον, γιατί ενδεχομένως να έχει την κατάρτιση αλλά να μην έχει τη διάθεση να ενδιαφερθεί περαιτέρω γι' αυτό το παιδί. Οπότε νομίζω ότι ένας συνδυασμός είναι ο καλύτερος τρόπος, να γνωρίζει και από εκεί και πέρα να δείξει το ενδιαφέρον, να ασχοληθεί με αυτό το παιδί για να μπορέσει όσο γίνεται να το βοηθήσει.
- Ωραία. Πώς πιστεύετε μπορεί να πραγματοποιηθεί επικοδομητικά η συνεργασία του σχολείου με τις οικογένειες των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές; Δηλαδή με ποιες διαδικασίες και σε τι διαστάσεις; Σε ένα γενικότερο πλαίσιο σχολείου.
- Φαντάζομαι ότι θα πρέπει να υπάρχει συχνή επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτικού και γονέων πέρα από τις προκαθορισμένες. Ενδεχομένως η συζήτηση μεταξύ τους και να οργανώσουν από κοινού ένα πρόγραμμα που θα εφαρμόζεται τόσο στο σχολείο όσο και στο σπίτι. Και να υπάρχει αυτή η αλληλεπίδραση, ότι τι παρατηρεί ο εκπαιδευτικός μέσα στην τάξη και ο γονέας τι παρατηρεί στο σπίτι, ώστε να βγούνε από κοινού κάποια συμπεράσματα και να δουν πώς μπορούν να βοηθήσουν το παιδί. Πολύ στενή συνεργασία.
- Ωραία. Ποιοι πιστεύετε ότι είναι οι παράγοντες που ευνοούν τη συνεργασία σχολείου και οικογένειας των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές;
- Πιστεύω ότι ... να έχουν τη διάθεση οι γονείς να δεχτούν αυτό που τους λέει ο εκπαιδευτικός και να μη θεωρούν ότι ο εκπαιδευτικός είναι απέναντι και ότι ενδεχομένως θέλει να στοχοποιήσει το παιδί τους και ότι έχει κάποια άλλα κίνητρα. Θα πρέπει δηλαδή εξ αρχής να καταλάβουν οι γονείς ότι είναι βοηθός και συνεργάτης ο εκπαιδευτικός και να έχουν εμπιστοσύνη σε αυτά που τους λέει. Να μην είναι απέναντι και να παραδεχτούν ότι το παιδί τους πιθανόν να παρουσιάζει κάποια συναισθηματική διαταραχή ή τέλος πάντων να διαφέρει με κάποιον τρόπο από την υπόλοιπη τάξη. Να μην είναι κλειδωμένοι ότι το παιδί μου είναι μια χαρά δεν έχει τίποτα.. αυτά που μου λες δεν ισχύουν.

- Ωραία. αυτό από την πλευρά των γονέων. Έχετε κάτι κατά νου από την πλευρά του εκπαιδευτικού που θα μπορούσε.. ή του σχολείου, να ευνοήσει τη συνεργασία αυτή;
- Να δείξει, να ενδιαφερθεί ο εκπαιδευτικός για το παιδί και να εντοπίσει εξ αρχής την ιδιαιτερότητα, την οποιαδήποτε ιδιαιτερότητα έχει το συγκεκριμένο παιδί και να μην αφήσει το χρόνο να περάσει μέσα στη χρονιά. Νομίζω ότι οι όποιες κινήσεις πρέπει να γίνονται εξ αρχής στην αρχή της χρονιάς να δείξει ο εκπαιδευτικός το απαιτούμενο ενδιαφέρον και να μην αφήσει το παιδί να κυλήσει η χρονιά λέγοντας ότι όλα είναι εντάξει και ότι δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα μόνο και μόνο για να μην ασχοληθεί παραπάνω ο ίδιος.
- Ωραία. Η συστηματική συνεργασία των γονέων με τους εκπαιδευτικούς των μαθητών με συναισθηματικές διαταραχές επηρεάζει τη σχολική τους επίδοση; Αν ναι ή όχι, με τι τρόπο συμβαίνει αυτό;
- Θεωρώ πως ναι. Όχι μόνο στα παιδιά με συναισθηματικές δυσκολίες. Θεωρώ γενικότερα όταν υπάρχει μια καλή συνεργασία του εκπαιδευτικού και των γονέων ότι μπορούν να λυθούν σε ένα βαθμό βέβαια τα όποια προβλήματα παρουσιάζουν τα παιδιά, είτε είναι συναισθηματικής φύσεως είτε είναι άλλης φύσεως, πχ συμπεριφοράς ή μαθησιακά ή οτιδήποτε. Σίγουρα το νούμερο ένα είναι η συνεργασία μεταξύ γονέα και εκπαιδευτικού.
- Ωστόσο στα συγκεκριμένα παιδιά η συστηματική συνεργασία πως μπορεί να τα βοηθήσει να τα καταφέρουν καλύτερα με τα μαθήματά τους;
- Πιθανό να τους δίνεται περισσότερος χρόνος μέσα στην τάξη ή να αναλαμβάνουν κίνητρα περισσότερα, να μην αποστασιοποιούνται από το σύνολο με το σκεπτικό ότι δε μπορούν να τα καταφέρουν. Να υπάρχει μεγαλύτερη ενθάρρυνση από τον εκπαιδευτικό σε αυτά τα παιδιά.
- Να αντιμετωπίζονται δηλαδή πιο εξατομικευμένα στην εκπαιδευτική διαδικασία και όλο αυτό σε συνεργασία με τους γονείς.
- Ναι, διακριτικά όμως. Να μην ξεχωρίζει το παιδί μέσα στην τάξη από τα υπόλοιπα, αλλά να μην είναι στο περιθώριο. Δηλαδή να παίρνει το χρόνο του, να τονωθεί ψυχολογικά, έτσι ώστε να μπορεί να αποκτήσει μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στον εαυτό του και τις δυνάμεις του, μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση.
- Ωραία. Θεωρείτε ότι η συστηματική συνεργασία των γονέων με τους εκπαιδευτικούς των μαθητών με συναισθηματικές διαταραχές επηρεάζει στην αντιμετώπιση των σχολικών προβλημάτων τους; όταν λέω σχολικά προβλήματα εννοώ τα προβλήματα που προκύπτουν σε σχέση με συμμαθητές τους κοινωνικά ή τα προβλήματα που

αφορούν τις συναισθηματικές τους δυσκολίες, το να ξεπεραστούν, να αντιμετωπιστούν και να μην υπάρχουν πια.

- Εεε ναι, νομίζω ναι, ότι αυτό που λέμε η στενή συνεργασία μεταξύ των δύο πλευρών ότι έχει θετικά αποτελέσματα σε όλες τις πλευρές, δηλαδή και μέσα στην τάξη και εκτός τάξης και στο παιδί από μόνο του, αλλά και σε σχέση με τους συμμαθητές του ας πούμε.
- Με ποιο τρόπο γίνεται αυτό; Δηλαδή τι προσφέρεται από τη συστηματική συνεργασία με τους γονείς στο να καταφέρουμε να αντιμετωπίσουμε τις σχολικές δυσκολίες, τα σχολικά προβλήματα των παιδιών αυτών;
- Ενδεχομένως θα πρέπει πρώτα να βρούμε την αιτία, δηλαδή για ποιο λόγο το παιδί αντιδρά με αυτόν τον τρόπο είτε σε σχέση με τον εαυτό του είτε σε σχέση με τους υπόλοιπους μέσα στην τάξη και από τη στιγμή που βρίσκουμε την αιτία ή μπορούμε έως ένα βαθμό να την προσεγγίσουμε να βρούμε λύσεις μέσα από τη συζήτηση ενδεχομένως, ή να του δώσουμε άλλες εναλλακτικές ότι δεν πρέπει να αντιδρά με αυτόν τον τρόπο ή να συμπεριφέρεται με αυτόν τον τρόπο, μέσα από παραδείγματα, από παιχνίδια.. να καταλάβει ότι υπάρχει και η άλλη πλευρά. Και ενδεχομένως να νιώσει και το ίδιο καλύτερα, γιατί πιθανό να θεωρεί ότι αυτός είναι ο τρόπος που πρέπει να συμπεριφερόμαστε και όχι ότι υπάρχει και ένας άλλος τρόπος.
- Μάλιστα. Όλο αυτό σε σχέση με τους γονείς, σε συνεννόηση με τους γονείς.
- Ναι, γιατί πιστεύω ότι αυτό θα πρέπει να κάνουν και οι γονείς στο σπίτι και σε άτομα εκτός σχολείου, με κάποιον φίλο που θα έρθει στο σπίτι, ή με τα αδέρφια αν υπάρχουν.
- Μάλιστα. Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι συμπεριφορές των γονέων των παιδιών με συναισθηματικές δυσκολίες δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς τους; δηλαδή τι λάθος κάνουν οι γονείς;
- Νομίζω ότι το μεγαλύτερο λάθος είναι ότι αρνούνται να δουν το πρόβλημα εντός εισαγωγικών. Θεωρούν ειδικά στην επαρχία ότι θα στοχοποιηθούν ενδεχομένως ή το παιδί τους ότι θα στοχοποιηθεί και δεν θέλουν να δεχτούν ότι υπάρχει μια ιδιαιτερότητα, ότι διαφέρει σε κάποιο βαθμό από το σύνολο. Δεν θέλουν να καταλάβουν ότι υπάρχει πρόβλημα. αυτό. Και από εκεί και πέρα είναι εντελώς αρνητικοί σε κάθε λύση.
- Η μη αποδοχή της κατάστασης λοιπόν.
- Ναι ναι.

- Ποιες είναι οι συμπεριφορές των εκπαιδευτικών των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές που δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία με τους γονείς τους; από την άλλη μεριά τώρα, οι δάσκαλοι τι κάνουν λάθος και δε μπορούν να επικοινωνήσουν με τους γονείς;
- Νομίζω ότι πάρα πολλοί δεν είναι σαφείς, ενδεχομένως επειδή δεν έχουν την κατάρτιση που είπαμε στην αρχή, δε μπορούν να εντοπίσουν το πρόβλημα, είναι απλοί παρατηρητές μίας κατάστασης και την ερμηνεύουν με έναν τρόπο που μπορεί να είναι και λάθος, ότι είναι ζωηρός, είναι άτακτος, κακομαθημένος, ή ότι δεν ακούει. Ενδεχομένως να μην είναι αυτό και να υπάρχει κάτι πιο βαθύ που θέλει διερεύνηση κτλ. Αλλά επειδή δεν έχουν την κατάρτιση ή δεν θέλουν και κάποιοι να το ψάξουν παραπάνω, αδιαφορούν και αφήνουν το χρόνο να περνάει, να φύγει από πάνω τους και να πάνε στον επόμενο συνάδελφο.
- Ωραία. τέλος, θα ήθελα να μου αναφέρετε έως 3 στοιχεία που θεωρείτε σημαντικά στη δόμηση μιας υγιούς συνεργασίας μεταξύ γονέων και εκπαιδευτικών. Τρία στοιχεία που θεωρείτε σημαντικά για να διαμορφωθεί μια αγαστή συνεργασία μεταξύ γονέων και εκπαιδευτικών.
- Σίγουρα νομίζω το πρώτο είναι ο αλληλοσεβασμός. Θα πρέπει να υπάρχει αλληλοσεβασμός και από τις δύο πλευρές. Να είναι ξεκάθαρα και σαφή τα όρια ότι η δική μου δουλειά είναι αυτή και η δική σου δουλειά είναι αυτή και από κοινού κάνουμε κάποια πράγματα. Ότι ο στόχος πρέπει να είναι κοινός, είμαστε συνεργάτες και όχι αντιμέτωποι, δεν έχουμε να χωρίσουμε κάτι. Και κυρίως είναι ο αλληλοσεβασμός.
- Ωραία. σας ευχαριστώ πολύ.
- Κι εγώ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

ΓΕΝΙΚΕΣ (ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ):

ειδικότητα, φύλο, ηλικία, έτη προϋπηρεσίας, περαιτέρω κατάρτιση πέραν του βασικού πτυχίου, αναπληρωτής ή μόνιμος, εργαζόμενος/-η σε νηπιαγωγείο ή δημοτικό σχολείο, εντός της πόλης ή περιφερειακά.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- 1) Η κατάρτιση των εκπαιδευτικών πάνω στη γνώση και την αντιμετώπιση των συναισθηματικών δυσκολιών των μαθητών βοηθάει και στη διαμόρφωση των κατάλληλων σχέσεων με τους γονείς των παιδιών; Με τι τρόπο;
- 2) Οι εκπαιδευτικοί χωρίς τη συγκεκριμένη κατάρτιση μπορούν να διαμορφώσουν τις αντίστοιχες σχέσεις με τους γονείς των παιδιών αυτών; Με τι τρόπο;
- 3) Πώς μπορεί να πραγματοποιηθεί εποικοδομητικά η συνεργασία του σχολείου με τις οικογένειες των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές; (με ποιες διαδικασίες και σε τι διαστάσεις);
- 4) Ποιοι οι παράγοντες που ευνοούν τη συνεργασία σχολείου και οικογένειας των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές;
- 5) Η συστηματική συνεργασία των γονέων με τους εκπαιδευτικούς των μαθητών με συναισθηματικές διαταραχές επηρεάζει τη σχολική τους επίδοση; Με τι τρόπο;

6) Η συστηματική συνεργασία των γονέων με τους εκπαιδευτικούς των μαθητών με συναισθηματικές διαταραχές επηρεάζει στην αντιμετώπιση των σχολικών προβλημάτων τους; Με τι τρόπο;

7) Ποιες οι συμπεριφορές των γονέων των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς τους;

8) Ποιες οι συμπεριφορές των εκπαιδευτικών των παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές δημιουργούν εμπόδια στην επικοινωνία με τους γονείς τους;

9) Αναφέρετε έως 3 στοιχεία που θεωρείτε σημαντικά στη δόμηση μιας υγιούς συνεργασίας μεταξύ δασκάλων και εκπαιδευτικών όσον αφορά τα παιδιά που παρουσιάζουν συναισθηματικά προβλήματα.